

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसंग्रहो नाम कोशः

संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी-१

103

॥ श्रीः ॥

काशी संस्कृत ग्रन्थमाला

६८

(कोशविभागे द्वितीयं (२) पुष्पम्)

श्रीहेमचन्द्राचार्यविरचितः

अनेकार्थसंग्रहो नाम कोशः

सम्पादकाः

श्री पं० जगन्नाथशास्त्री होशिङ्गः

श्री पं० घनानन्दपाण्डेयः कूर्माचलीयः

श्री पं० जनार्दनज्योतिर्वित् तारादत्तिः

चौरवम्भा संस्कृत संस्थान

भारतीय संस्कृति एवं साहित्य के प्रकाशक तथा विक्रेता

पो० आ० चौखम्भा, पो० बा० नं० १३९

जड़ाव भवन के ३७/११६, गोपाल मन्दिर लेन

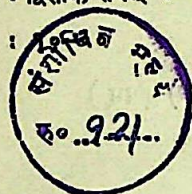
वाराणसी (भारत)

प्रकाशक : चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, वाराणसी

मुद्रक : विद्याविलास प्रेस, वाराणसी

संस्करण : द्वितीय, संवत् २०२६ वि०

मूल्य :

© चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस

गोपाल मन्दिर लेन,

पो० बा० ८, वाराणसी-१ (भारतवर्ष)

फोन : ६३१४५

प्रधान शाखा

चौखम्बा विद्याभवन

चौक, पो० बा० ६६, वाराणसी-१

फोन : ६३०७६

THE
KASHI SANSKRIT SERIES

68

ॐॐॐॐ

ANEKĀRTHASAMGRAHA

OF

SRI HEMACANDRĀCĀRYA

Edited by the Editorial Board of—

Pt. JAGANNĀTHA ŚĀSTRĪ HOŚĪŅGA

Pt. GHANĀNANDA PĀṆḌEYA

Pt. JANĀRDANA JYOTIRVIT

CHAUKHAMBHA SANSKRIT SANSTHAN

Publishers and Book-Sellers

P. O. Chaukhambha, Post Box No. 139

Jadau Bhawan K. 37/116, Gopal Mandir Lane

VARANASI (INDIA)

© The Chowkhamba Sanskrit Series Office

Gopal Mandir Lane

P. O. Chowkhamba, Post Box 8

Varanasi-1 (India)

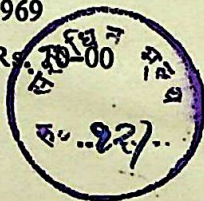
1969

Phone : 63145

Second Edition

1969

Price Rs.

Also can be had of

THE CHOWKHAMBA VIDYABHAWAN

Publishers and Oriental Book-Sellers

Chowk, Post Box 69, Varanasi-1 (India)

Phone : 63076

भूमिका

अथैष मुद्रापयित्वा प्राकाश्यं नीयते श्रीहेमचन्द्रार्थविनिर्मितः अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः । अस्मिन् किल २००० द्विसहस्रमिताः श्लोकाः सन्ति । एकद्वित्रिचतुःपञ्चषट्स्वराणामनेकार्थानां शब्दानां सङ्ग्रहेण काण्डनाम्ना षोढा विभक्तोऽयं ग्रन्थः । अन्ते च तेनैव क्रमेण 'अव्यय'वर्गोऽपि सङ्गृहीतोऽस्ति । तत्राप्याधुनिकानामिवाकारादिक्रमेण शब्दसङ्ग्रहणं रचयित्रा सौकर्याय विहितम् । एतस्य निर्माणात्प्रागेवाऽमुना एकार्थशब्दसङ्ग्रहात्मकः कोशो निर्मित एवाऽऽसीदिति ग्रन्थारम्भे "ध्यात्वाऽर्हतः कृतैकार्थशब्दसन्दोहसङ्ग्रहः" इत्याद्युपन्यासेनाऽवगन्तुं शक्यते । शब्देष्वादावकारादिरन्ते च ककारादिः पूर्वमुद्देश्यवचनमनन्तरं च तदर्थप्रकाशनमिति क्रमः सर्वत्रापि पुस्तके जागर्तीति तथैव प्रतिज्ञाप्यस्य । मुद्रितस्य प्रकृतग्रन्थस्यैतत्कृता टीकापि 'अनेकार्थकैरवाकरकौमुदी' नाम्ना विद्यते । यद्विषये इदमपि कथ्यते यत् सा टीका तच्छिन्नेण महेन्द्रेण * विरच्य तन्नाम्नैव प्रतिष्ठापिता ।

साम्प्रतं संस्कृतवाण्यां कियन्तः के च कोशाः समुपलभ्यन्त इत्येतं विषयं गायकवाड-ओरियंटल-सिरीज-नामकग्रन्थमालायाः ४२ संख्यायां मुद्रितस्य साहित्याचार्य एम्. ए. इत्याद्युपाधिवारिभिः पण्डितप्रकाण्डैः पाण्डेयश्रीरामावतारशर्मभिः सम्पादितस्य केशवकृतकल्पद्रुमकोशस्य राजकीयाऽऽङ्गलभाषानिबद्धात् कोशपरिचायकात् प्रास्ताविकादुपाददीत विद्वद्वर्ग इति तत्र मौनमेव समालम्ब्यते । परं ग्रन्थकर्तृविषये किञ्चिदुपन्यसनमप्रासङ्गिकं न स्यादित्यधस्तात् प्रदर्शयते—

यद्यपि 'प्रभावकचरिता'दिग्रन्थेषु तत्र तत्रोपलभ्यते प्रकृतग्रन्थकर्तृजीवनचरित-विषये वर्णनं, तथापि यत्किञ्चिदितस्ततः प्राप्तमेवाऽस्माभिरुल्लिख्यते । आचार्यश्रीहेमचन्द्रस्तु जैन आसीदित्यत्र तु न केषामपि विप्रतिपत्तिः । एष हि जयसिंहकुमारपालाभिषयोर्नृपयोरश्रये निवसति स्मेति स्थितिकालोऽस्य ११४५-१२३२ वैक्रमीयद्वादशशताब्दीमध्यकालात् त्रयोदशशताब्दीपूर्वार्धभागं यावत् प्रायो निर्णयते मर्मस्पृग्भिरितिहासज्ञैः । "कलिकालसर्वज्ञ" इति नामान्तरमप्यस्य प्रथितमेवाऽऽसीत् । एतदुपज्ञेषु ग्रन्थेष्वद्यावधि ज्ञाता ग्रन्थास्त्वमे—१ अभिधानचिन्तामणिः सञ्चृतिः, २ अनेकार्थसङ्ग्रहः सञ्चृतिः, ३ निघण्टुशेषः, ४ सञ्चृतिका देशीनाममालेति चत्वारः कोशग्रन्थाः । अन्ये च ५ काव्यानुशासनम्, ६ अलङ्कारचूडामणिः, ७ छन्दोऽनुशासनं, ८ व्याख्यं काव्यं, ९ धातुपाठः सञ्चृतिः, १० धातुपारायणं सञ्चृतिः, ११ धातुमाला, १२ नाममाला, १३ नाममालाशेषः, १४ सञ्चृतिः प्रमाणमीमांसा, १५ बलाबलसूत्रवृहद्वृत्तिः, १६ बालभाषाव्याकरणसूत्रवृत्तिः, १७ उणादिसूत्रवृत्तिः, १८ लिङ्गानुशासनं सञ्चृतिः, १९ शब्दानुशासनं सञ्चृतिः, २० योगसूत्रम्, २१ विभ्रमसूत्रम्, २२ त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित्रं सपरिशिष्टपूर्व, २३ शेषसङ्ग्रहः, २४ सारोद्धारखेति ।

एतत्सम्बन्धिन्यः काश्चन कथा अपि प्रसिद्धाः । तत्रत्यैवैकेयम्—कदाचिद्राज्ञः कुमारपालस्य पुरस्तात् केनचित् वार्ताप्रसङ्गेनाऽगादि यत् श्वेताम्बरजैनाः प्रत्यक्षमपि देवं सवितारं नाऽभ्युपयन्तीति । तदा हेमचन्द्र उदतरयत्—आः कथं नाऽभ्युपयन्ति ।

* श्रीहेमसुरिशिष्येण श्रीमन्महेन्द्रसुरिणा । भक्तिनिष्ठेन टीकेयं तन्नाम्नैव प्रतिष्ठिता ॥

यतः—‘अधाम धामधामैव वयमेव हृदि स्थितम् । यस्याऽस्तव्यसने प्राप्ते त्यजामो भोजनोदके’ ॥ इति ।

एकदा देवपूजकैरुपेत्य समुद्रोपकण्ठे वर्तमानस्य सोमनाथमहादेव—शिवालयस्य पुनरुद्धाराय प्रार्थितं राज्ञाऽपि समाज्ञप्तम् । ततः क्रमशस्तत्र समुपस्थिते विघ्ने तज्जि-
वारणाय हेमचन्द्रप्रदर्शितदिशैव प्रतमनुष्ठाय समवसिते मन्दिरजीर्णोद्धारकर्मणि सहैवाऽमुना हेमचन्द्रेण तत्र राज्ञाऽगम्यत समार्च्यत च स शिवः । तदवसरे कवि-
नाऽमुनेत्यं तस्य स्तुतिरपि गीता । यथा—

भवबीजाङ्कुरजनना रागाद्याः क्षयमुपागता यस्य ।

ब्रह्मा वा विष्णुर्वा हरो वा जिनो वा नमस्तस्मै ॥ १ ॥

यत्र तत्र समये यथा तथा योऽपि सोऽस्यभिधया यथा तथा ।

वीतदोषकलुषः स चेद्भवानेक एव भगवन्नमोऽस्तु ते ॥ २ ॥

त्रैलोक्यं सकलं त्रिकालविषयं सालोकमालोकितां

साक्षाद्येन यथा स्वयं करतले रेखात्रयं साङ्गुलि ।

रागद्वेषभयामयान्तकजरालोत्त्वलोभादयो

नालं यत्पदलङ्घनाय स महादेवो मया वन्द्यते ॥ ३ ॥

यो विश्वं वेद वेद्यं जननजलनिधेर्भञ्जिनः पारदश्चा

पौर्वापर्याविरुद्धं वचनमनुपमं निष्कलङ्कं यदीयम् ।

तं वन्दे साधुवन्द्यं सकलगुणनिधिं ध्वस्तदोषद्विपन्तं

बुद्धं वा वर्धमानं शतदलनिलयं केशवं वा शिवं वा ॥ ४ ॥ इति ।

एवमेव बह्वयः आख्यायिका एतत्सम्बन्धेनोपस्थापयितुं शक्यन्ते, परमत्र तदप-
हायाऽखिलं मुख्योऽंशः प्रादर्शि ।

एतत्पुस्तकं संशोध्य प्रकाशनायाऽहं श्रीमता जयकृष्णदासमहोदयेनाऽभ्यर्थितः ।
श्रीमज्जनार्दनज्योतिर्विद्भिरेव मुद्रणार्हं विधाय पुस्तकं प्रहितमासीत् । एतस्य पुस्तकस्य
प्रकाशनविषये विद्याभूषणश्रीकृष्णज्योतिर्विद् बी. ए. एल्-एल्. बी., श्रीपद्मादत्त-
पाण्डेयः एम्. ए., श्रीभैरवदत्तपाण्डेयो, वैदिकः, श्रीघनानन्दपाण्डेयः कूर्माचलीयः,
तारादत्तिः श्रीजनार्दनज्योतिर्वित्, चौखम्भासंस्कृतपुस्तकमालाध्यक्षः श्रेष्ठिश्रीजयकृ-
ष्णदासमहोदयश्चेत्येते धन्यवादाहर्हाः ।

साक्षात् पुस्तकादिसाहाय्यदानेन ये महाभागा मामुपकृतवन्तस्ते माननीयाः
श्रीगोपीनाथकविराज एम्. ए. (प्रिसिपल् गवर्नमेंट संस्कृत कालेज, काशी) महोदयाः,
सतीर्थ्याः श्रीबटुकनाथशर्माणः एम्. ए. साहित्याचार्याः हिन्दूविश्वविद्यालये संस्कृता-
ध्यापकाः तथा ज्योतिर्विदो मान्याः श्रीश्रीनाथशास्त्रिवेतालमहोदया अपि कथमिव
न स्मृतिमेघ्यन्तीति तेषां स्मृत्वा, येषां श्रीमतां पूज्यपादानां गुरुवर्याणां कृपा-
कटाक्षकणिकालाभेन किमपि कर्तुं प्रभवामस्तान् सनमनं सम्पूज्य विरम्यते बुधाप-
ल्लवितादस्मादिति शिवम् ।

वाराणसी

विदुषां स्नेहभाजनम्—

वृत्तान्तयल्ली सं० १९८५ ।

जगन्नाथशास्त्री होशिङ्गः

उपोद्धातः

अनेकार्थसङ्ग्रहो नाम कोशः श्रीमता हेमचन्द्रेण प्रतिभाशालिना कवीश्वरेण निरमायि । दहवोऽन्ये च ग्रन्थास्तेन मद्राभागेन लिखितास्तेषु न खलु सर्वे प्रचलितास्तथापि काव्यानुशासनं लिङ्गानुशासनं शब्दानुशासनं छन्दोऽनुशासनं वादानुशासनं योगशास्त्रम् इत्येते चान्येऽपि कतिचिन्निबन्धा लोके विद्वद्भिरादृताः प्रचारमलभन्त । सार्द्धत्रयकोटि-मित-श्लोकरचनात्मिकाऽभूच्छ्रीमतो हेमचन्द्रकत्रेलेंबु-मालेति प्रसिद्धिस्तु महदाश्चर्यमुत्पादयत्येव । नायमतिप्राचीनः कविर्न चास्य जीवनचरितं दुर्ज्ञेयम् । यतः कविरयं जैनधर्मावलम्बी बभूव श्रीवैकमीयेऽब्दे ११४५ भूत-वेदेशमिते महाकार्तिक्यां पौर्णमास्यामजायत । पञ्चाशीतिवर्षमितमभूदस्य जीवनं, तच्च सकलं कविजीवनं प्रभावकचरितादिग्रन्थेषु पूर्णतयोपलभ्यते, नातः पिष्टपेषणं विधीयते । गुर्जरदेशीयस्य राज्ञः श्रीमतः कुमारपालस्याऽस्मिन् सभासदि कोविदे विशेषोऽनुग्रहः स्नेहः प्रसादश्चाऽभवदिति कत्रेग्रन्थानां प्रचारपरिचायको हेतुरिति बोद्धुं शक्यते । 'कलिकालसर्वज्ञ' इत्यप्यासीदभिधानमस्य कवेः ।

वेदानारम्भ्य समग्रसाहित्यसमुदायस्य रक्षार्थं वित्तकोषाणामिव शब्दकोषाणामपि रक्षाकरणार्थकामेनेति मया कथञ्चित् महता काठिन्येन विश्वप्रकाश-त्रिकाण्डशेष-मेदिनी-शाश्वत-मङ्गल-वैजयन्ती-हारावल्यभिधानचिन्तामणिप्रभृतीनां कोषाणां सङ्ग्रहः कृतः । दुष्प्रापग्रन्थानां पुनरुद्धारे सहायकानां धन्यवादः क्रियते । अनेकार्थसङ्ग्रहः सम्प्रति लोके प्रचारशैथिल्येन अकालमत्ययमुपयातीत्यहमस्य रक्षणे परिकरं बभूवामि स्म । एकं हस्तलिखितं प्राचीनं जीर्णप्रायं पुस्तकमधिगत्य मया श्रीमतो हेमचन्द्रकवे-गुणगौरवेण प्रचोदितेन तस्य सर्वेषां ग्रन्थानामुद्धरणे यत्नः कृतः । प्रथमं तावदने-कार्थसङ्ग्रहस्य द्विस्वरदान्तमात्रपाठं सम्प्राप्याऽहमितस्ततः पत्रप्रेषणादिषु बहु व्यय-मङ्गीकृत्य प्रोफेसरथियोडोर जाचारीति नाम्ना जर्मनदेशीयेन विदुषा सम्पादितं पुस्तकं क्रीतवान्, किन्तु तत्पुस्तकं च प्रायशोऽपूर्णं बहुषु स्थलेषु न्यूनाशुद्धपाठसं-लितमासीत् । अत एव यतस्ततः पाठसंशोधनं कृत्वा अन्येभ्यः कोशेभ्यश्चोद्धृत्य विविधासु काव्यादिटीकासु धृतानि च कोशप्रमाणानि । ततः पाठसंशोधनं स्वीकृत्य च कथञ्चिदिदं याचञ्चलकं सर्वाङ्गसुन्दरीकृतं पुस्तकं विद्वद्भ्यः समर्पयामि । साम्प्रतं

लोके प्रथितोऽमरकोशो वरीवर्ति, किन्तु हैमानेकार्थसङ्ग्रहकोषे शब्दानामाधिक्यं वर्तते, अस्य कोषस्य टीकायां तदानीन्तनानां प्राचीनप्रमाणभूतकोशानां वाक्यान्नुद्धृतानि । तेषु च व्याडिनामधेयः कश्चित्कोषोऽपीदानोमस्माभिरन्विष्यते, यदि प्राप्स्यते तदा सोऽप्युद्धरिष्यते ।

कार्येऽस्मिन् सहायकेषु प्राधान्येन श्रीमान् श्रीकृष्णज्योतिर्विद् विद्याभूषण बी. ए. एल-एल. वीत्युपाधिमान् प्राङ्विवाकः सम्प्रति काशीविश्वविद्यालये धर्मशिक्षा-म्बन्धिव्याख्यातृपदवीमवलम्बमानः, ततः श्रीमान् पण्डितः पद्मादत्तपाण्डेय एम. ए. नयनीतालीयहम्फ्रीपाठशालाध्यापकः, तथा श्रीमान् पण्डित भैरवदत्तपाण्डेयो वैदिको नूतनसंस्कारदशकर्मपद्धतिसङ्ग्राहकः, ततोऽपि विशेषतरं सभ्रातृको जयकृष्णदासमहोदयोऽभ्यक्षश्चौखम्बासंस्कृतग्रन्थमालायाः सन्तः सन्ति मम धन्यवादाहार्ताः ।

पदे पदे स्खलितानि सन्त्येव चलतां, विज्ञाः कृपयाऽशुद्धस्थलं संशोध्याऽस्मदुत्साहं वर्धयन्तु ।

वसन्तपञ्चमी
वि० सं० १९८४

भवदीयौ—

वनानन्दपाण्डेयः कूर्माचलीयः
जनार्दनज्योतिर्वित् तारादत्तिश्च

॥ श्रीः ॥

अनेकार्थसङ्ग्रहः

अथ प्रथमः काण्डः

ध्यात्वाऽर्हतः^१ कृतैकार्थशब्दसन्दोहसङ्ग्रहः ।
एकस्वरादिषट्काण्ड्या^२ कुर्वेऽनेकार्थसङ्ग्रहम् ॥ १ ॥
अकारादिक्रमोऽत्रादौ^३ ककारादिक्रमोऽन्ततः ।
उद्देश्यवचनं पूर्वं पश्चादर्थप्रकाशनम् ॥ २ ॥
यत्रैक एव रूढोऽर्थो यौगिकस्तत्र दृश्यते ।
अनेकस्मिस्तु रूढेऽर्थे यौगिकः प्रोच्यते न वा ॥ ३ ॥
पदानां भागतो^४ योऽस्मिन्ननेकार्थः प्रकाश्यते ।
प्रदर्शनीयो^५ नैवाऽसौ तस्याऽनन्त्यप्रसङ्गतः ॥ ४ ॥
को ब्रह्मण्यात्मनि रवौ मयूरेऽग्नौ यमेऽनिले ।
कं शीर्षेऽप्सु सुखे, खं स्वसंविदि व्योमनीन्द्रिये ॥ ५ ॥
शून्ये विन्दौ सुखे, खस्तु सूर्ये, गौरुदके दृशि ।
स्वर्गे दिशि पशौ रश्मौ वज्रे भूमाविषौ गिरि ॥ ६ ॥
त्वग् वल्कले चर्मणि च न्यग् निम्ने नीचकात्स्नर्ययोः ।
रुक् शोभाकिरणेच्छासु वाग् भारत्यां वचस्यपि ॥ ७ ॥
जो जन्यां जातमात्रे च मृत्युञ्जये जनार्दने ।
जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽपि च ॥ ८ ॥
ज्ञः स्याद्विचक्षणे पद्मासने चान्द्रमसायने ।
सा जटायां च राक्षस्या^६ पतने दुर्भगस्त्रियाम् ॥ ९ ॥

१. नत्वा हरि ।

२. काण्डात् ।

३. क्रमेणादौ ।

४. मङ्ग ।

५. प्रदर्शनेनैवासौ ।

६. वराहस्याम् ।

सद् विद्यमाने सत्ये च प्रशस्ताऽर्चितसाधुषु ।
 मः शुक्रे मण्डौ भांशौ भूस्तु भूमिरिव क्षितौ ॥ १० ॥
 स्थाने च मः पुनः शम्भौ मा लक्ष्म्यां वारणेऽव्ययम् ।
 किं क्षेपनिन्दयोः प्रश्ने वितर्के, ज्या तु मातरि ॥ ११ ॥
 क्षमामौर्व्यो, धुर्दिने वह्नौ द्यौस्तु स्वर्गे विहायसि ।
 रस्तीक्ष्णे दहने, रास्तु सुवर्णे जलदे धने ॥ १२ ॥
 द्रुः कामरूपिणि स्वर्णे धूर्यानमुखभारयोः ।
 पूः शरीरे नगर्यां च श्रीर्लक्ष्म्यां सरलद्रुमे ॥ १३ ॥
 वेषोपकरणे वेषरचनायां मतौ गिरि ।
 शोभात्रिवर्गसम्पत्त्योः स्रूः स्रुवे निर्झरेऽपि च ॥ १४ ॥
 वः पश्चिमदिगीशे स्याद् वौपम्ये पुनरव्ययम् ।
 स्वः स्वर्गनभसोः स्वो ज्ञात्यात्मनोः स्वं निजे धने ॥ १५ ॥
 दृष्टौ दर्शनेऽध्यक्षे विट् प्रवेशे नृवैश्ययोः ।
 तट् तृष्णावत्तर्षवच्च भवेच्छिप्सापिपासयोः ॥ १६ ॥
 त्विट् शोभायां जिगीषायां व्यवसाये रुचौ गिरि ।
 भाः प्रभावे मयूखे च मास्तु मासे निशाकरे ॥ १७ ॥

इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसंग्रहे एकस्वरकाण्डः प्रथमः ।

अथ द्वितीयः काण्डः

अर्को द्रुमेदे स्फटिके ताम्रे सूर्ये विडौजसि ।
 अकं दुःखाघयोरङ्को भूषारूपकलक्ष्मसु ॥ १ ॥
 चित्राजौ नाटकाद्यंशे स्थाने क्रोडेऽन्तिकागसोः ।
 एकोऽन्यः केवलः श्रेष्ठः संख्या, कल्कोऽधविष्ठयोः ॥ २ ॥
 दम्भे पापिनि किट्टे च कङ्को ब्राह्मणलिङ्गिनि ।
 लोहपृष्ठे यमे कर्कः श्वेताश्वे दर्पणे घटे ॥ ३ ॥
 कर्केतनेऽयौ राशौ च काकः स्यात्पीठसर्पिणि ।
 द्विपमानद्रुमेदेऽपि शिरोऽज्ज्वालने द्विके ॥ ४ ॥

काकं काकसमूहे स्याद्रतवन्धे च योषिताम् ।
 काका तु काकजङ्घायां काकोलीकाकनासयोः ॥ ५ ॥
 काकोदुम्बरिकाकाकमाचिकारक्तिकास्वपि ।
 किष्कुः प्रकोष्ठे हस्ते च वितस्तौ कुत्सितेऽपि च ॥ ६ ॥
 कोको वृके चक्रवाके खर्जूरीद्रुमभेकयोः ।
 छेको विदग्धे विश्वस्तमृगनीडजयोरपि ॥ ७ ॥
 टङ्को नीलकपित्थेऽसिकोशे कोपेऽश्मदारणे ।
 मानान्तरे खनित्रे च जङ्घायां टङ्कोऽपि च ॥ ८ ॥
 तर्को वितर्के काङ्क्षायामूहवर्त्मविशेषयोः ।
 त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात् त्रिकं पृष्ठाधरे त्रये ॥ ९ ॥
 तोकं सन्तानसुतयोद्विकः स्यात्काककोकयोः ।
 न्यङ्कुर्मृगे मुनौ, नाकः स्वः खे, नाकुस्तु पर्वते ॥ १० ॥
 मुनिवल्मीकयोर्निष्कः कर्षे हेमनि तत्पले ।
 दीनारे साष्टसुवर्णशते वक्षोविभूषणे ॥ ११ ॥
 पङ्कोऽघे कर्दमे, पाकः पचने शिशुदैत्ययोः ।
 वको रक्षोभिदि श्रीदे शिवमल्लीवकोटयोः ॥ १२ ॥
 भूकश्छिद्रं काले, भेको मेघमण्डूकभीरुष ।
 मुष्को मोक्षद्रुमे सङ्घे तस्करे मांसलाऽण्डयोः ॥ १३ ॥
 मूको दैत्याऽवाग्दीनेषु रङ्कः कृपणमन्दयोः ।
 राका कच्छां दृष्टरजःकन्यायां सरिदन्तरे ॥ १४ ॥
 पूर्णेन्दुपूर्णिमायां च रेकः शङ्काविरेकयोः ।
 हीनेऽपि, रोकं क्रयणभेदे नावि विले चरे ॥ १५ ॥
 रोकौऽशौ, लङ्का तु शाखा शक्तिनी कुलटा पुरी ।
 लोको विश्वे जने, वल्कं शकले त्वचि शल्कवत् ॥ १६ ॥
 वङ्कः पर्याणभागे स्यान्नदीपात्रे च भङ्गुरे ।
 शको देशे राजभेदे शङ्का स्यात्संशये भये ॥ १७ ॥
 शङ्कुः पत्रशिराजाले सङ्ख्याकीलकशम्भुषु ।
 यादोऽस्त्रभेदयोर्भेदे शाको द्वीपे नृपे द्रुमे ॥ १८ ॥

शक्तौ हरितके वाऽपि शुक्रो व्यासजकीरयोः ।
 रक्षोऽमात्ये शुक्रं ग्रन्थिपर्णेऽरलुशिरीषयोः ॥ १९ ॥
 शुल्कं घट्टादिदातव्ये जामातुश्चापि बन्धके ।
 शूकोऽनुक्रोशकिंशार्वोः शोकेऽभिषवशुङ्गयोः ॥ २० ॥
 शूका हल्लेखे, श्लोकस्तु पद्यबन्धे यशस्यपि ।
 शौकं शुकानां समूहे स्त्रीणां च करणान्तरे ॥ २१ ॥
 सूकावाणोत्पलावाताः स्तोकः स्याच्चातकाऽल्पयोः ।

इति द्विस्वरकान्ताः

नखं तु गन्धद्रव्ये स्यान्नखः करजषण्डयोः ॥ २२ ॥
 न्युङ्खः सामविशेषस्य पडोङ्कार्यामतिप्रिये ।
 पुङ्खः स्यान्मङ्गलाचारे शराङ्गन्येनयोरपि ॥ २३ ॥
 प्रेङ्खा पर्यटने नृत्ये दोलायां वाजिनां गतौ ।
 मुखमुपायो प्रारम्भे श्रेष्ठे निःसरणास्ययोः ॥ २४ ॥
 रेखा स्यादल्पके छन्नन्याभोगोल्लेखयोरपि ।
 लेखो लेख्ये दैवते च लेखा राज्यां लिपावपि ॥ २५ ॥
 वीङ्खा तु शूकशिम्बायां गतिभेदे च नर्तने ।
 शङ्खः कम्बौ निधिभेदे स्यान्नख्यामलिकास्थनि ॥ २६ ॥
 शाखा द्रुमांशे वेदांसे भुजे पक्षान्तरेऽन्तिके ।
 शिखाग्रमात्रे चूडायां केकिचूडाप्रधानयोः ॥ २७ ॥
 ज्वालायां लाङ्गलिकायां शिफाशाखाघृणिष्वपि ।
 सखा सहाये मित्रे च सुखं त्रिदिवशर्मणोः ॥ २८ ॥
 सुखा प्रचेतसः पुर्याम्

इति द्विस्वरकान्ताः

अगः स्यान्नगवत्तरो ।

शौले सरीसृपे भाना, वङ्गमन्तिकगात्रयोः ॥ २९ ॥
 उपसर्जनभूते स्यादभ्युपायप्रतीकयोः ।
 अङ्गा नीवृद्धिशेषाः स्युरिङ्गः स्यादिङ्जितेऽद्भुते ॥ ३० ॥
 ज्ञानजङ्गमयोश्चापि खगोऽर्कग्रहपक्षिषु ।

शरे देवेऽपि खड्गोऽसौ खड्गी शृङ्गे च गण्डके ॥ ३१ ॥
 गर्गो मुनिविशेषे स्याद्रूपे किञ्चुलुकेऽपि च ।
 टङ्गः खनित्रे जङ्घास्योस्त्यागो वर्जनदानयोः ॥ ३२ ॥
 तुङ्गः पुंनागनगयोर्बुधे स्यादुन्नतेऽन्यवत् ।
 तुङ्गी प्रोक्ता हरिद्रायां वर्वरायामपीष्यते ॥ ३३ ॥
 दुर्गः कोटे दुर्गमे स्याद् दुर्गा तु नीलकोमयोः ।
 नागो मतङ्गजे सर्पे पुंनागे नागकेसरे ॥ ३४ ॥
 क्रूराचारे नागदन्ते मुस्तके वारिदेऽपि च ।
 देहानिलविशेषे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ॥ ३५ ॥
 नागं रङ्गे सीसपत्रे स्त्रीबन्धे करणान्तरे ।
 पिङ्गी शम्यां, पिङ्गा हिङ्गुनाड्योगोरोचनोमयोः ॥ ३६ ॥
 पिङ्गं बालके पिशङ्गे पूगः क्रमुकसङ्खयोः ।
 फल्गुः काकोदुम्बरिकावृक्षे निरर्थकेऽपि च ॥ ३७ ॥
 भगोऽर्क-ज्ञान-साहात्म्य-यशो-वैराग्य-मुक्तिषु ।
 रूप-वीर्य-प्रयत्नेच्छा-श्री-धर्मेश्वर्य-योनिषु ॥ ३८ ॥
 भङ्गस्तरङ्गे भेदे च रुग्विशेषे पराजये ।
 कौटिल्ये भयविच्छित्त्योर्भङ्गा शणे भङ्गिः पुनः ॥ ३९ ॥
 भक्तिवीच्योर्भागो रूपार्धके भाग्यैकदेशयोः ।
 भृङ्गं त्वक्पत्रं भृङ्गास्तु पिङ्गधूम्याटमार्कवाः ॥ ४० ॥
 षट्पदोऽथ भृगुः सानौ जमदग्निप्रपातयोः ।
 शुक्रे रुद्रे च भोगस्तु राज्ये वेद्यामृतौ सुखे ॥ ४१ ॥
 धनेऽहिकायफणयोः पालनाभ्यवहारयोः ।
 मार्गो मृगमदे मासे सौम्यर्क्षेऽऽन्वेषणे पथि ॥ ४२ ॥
 मृगः कुरङ्गे याच्यायां मृगयायां गजान्तरे ।
 पशौ नक्षत्रभेदे च मृगी तु वनितान्तरे ॥ ४३ ॥
 युगं हस्तचतुष्के तु रथाद्यङ्गे कृतादिके ।
 वृद्धिनामौषधे युग्मे, योगो विस्रब्धघातिनि ॥ ४४ ॥
 अलब्धलाभे सङ्गत्यां कार्मणध्यानयुक्तिषु ।

वपुः स्थैर्यप्रयोगे च संनाहे भेषजे धने ॥ ४५ ॥
 विष्कंभादावुपाये च रङ्गः स्यान्नृत्ययुद्धश्रुवोः ।
 रागे च रङ्गं त्रपुणि रागः स्याल्लोहितादिषु ॥ ४६ ॥
 गान्धारादौ क्लेशादिकेऽनुरागे मत्सरे नृपे ।
 लङ्गः सङ्गे च विङ्गे च लिङ्गं मेहनचिह्नयोः ॥ ४७ ॥
 शिवमूर्तावनुमाने सांख्योक्तप्रकृतावपि ।
 वङ्गः कार्पासे वृन्ताके वङ्गा जनपदान्तरे ॥ ४८ ॥
 वङ्गं त्रपुणि सीसे च वल्गुच्छागमनोज्ञयोः ।
 व्यङ्गो भेके च हीनाङ्गे वेगो रयग्रवाहयोः ॥ ४९ ॥
 रेतःकिंपाकयोश्चापि शार्ङ्गं विष्णुधनुर्धनुः ।
 शुङ्गयाम्राते वटे पुष्पे शृङ्गं चिह्नविषाणयोः ॥ ५० ॥
 क्रीडाम्बुयन्त्रे शिखरे प्रभ्रुत्वोत्कर्षसानुषु ।
 शृङ्गः कूर्चशीर्षे शृङ्गी स्वर्णमीतविशेषयोः ॥ ५१ ॥
 विषायामृषभौषध्यां सर्गस्त्यागस्वभावयोः ।
 उत्साहे निश्चयेऽध्याये मोहानुमतिस्मृष्टिषु ॥ ५२ ॥

इति द्विस्वरगान्ताः

अर्घः पूजाविधौ मूल्येऽर्घं दुःखे व्यसनैनसोः ।
 उद्धो हस्तपुटे वह्नौ श्लाघायां देहजानिले ॥ ५३ ॥
 ओघः प्रवाहसंघातो द्रुतनृत्तं परम्परा ।
 उपदेशश्च, मेघस्तु मुस्तके जलदेऽपि च ॥ ५४ ॥
 मोघो दीने निष्फले च मोघा स्यात्पाटलातरौ ।
 लघुः स्पृका लघ्वसारहस्वचार्वागुरुद्रुताः ॥ ५५ ॥
 श्लाघोपास्तीच्छयोः स्तोत्रे—

इति द्विस्वरगान्ताः

अर्चा पूजा प्रतिमाऽपि च ।
 कचः शुष्कव्रणे केशे बन्धे पुत्रे च गीष्पतेः ॥ ५६ ॥
 कचा करेणां काचोऽक्षिरोगे शिष्ये मणौ मृदि ।
 काश्ची गुञ्जामेखलयोः पुर्यां, कूर्चो विकत्थने ॥ ५७ ॥

श्मश्रुणि दम्भे भ्रूमध्ये क्रौञ्चो द्वीपे खगे गिरौ ।
 चर्चा स्याच्चर्ममुण्डायां चिन्तास्थासकयोरपि ॥ ५८ ॥
 चञ्चुः पञ्चाङ्गुले त्रोट्यां नीचः पामरखर्वयोः ।
 मोचा शाल्मलिकदल्योर्मोचः शिग्रौ रुचिर्द्युतौ ॥ ५९ ॥
 स्पृहाऽभिष्वङ्गशोभासु, वचः शुके, वचौषधौ ।
 शारिकायां, वीच्याल्यूर्म्योरवकाशे सुखाल्पयोः ॥ ६० ॥
 शचीन्द्राणीशतावर्योः शुचिः शुद्धे सितेऽनले ।
 ग्रीष्माषाढानुपहतेषूपधाशुद्धमन्त्रिणि ॥ ६१ ॥
 शृङ्गारे सूच्यभिनये व्यधने करणे स्त्रियाः ।

इति द्विस्वरचान्ताः ।

अच्छो मल्लूके स्फटिकेऽमलेऽच्छोऽभिमुखेऽव्ययम् ॥ ६२ ॥
 कच्छो द्रुमेदे नौकाङ्गेऽनूपप्राये तटेऽपि च ।
 कच्छस्तु देशे कच्छा स्यात्परिधानापराञ्चले ॥ ६३ ॥
 चीर्या वाराह्यां च गुच्छो गुच्छे हारकलापयोः ।
 पिच्छः पुच्छे पिच्छं वाजे पिच्छा शाल्मलिवेष्टके ॥ ६४ ॥
 पङ्क्तिपूगच्छटाकोशमण्डेष्वश्वपदामये ।
 मोचायां पिच्छिले म्लेच्छो जातिभेदेऽपभाषणे ॥ ६५ ॥

इति द्विस्वरछान्ताः ।

अजश्लागे वरे विष्णौ रघुजे वेधसि स्मरे ।
 अब्जो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खेऽऽब्जं पद्मसंख्ययोः ॥ ६६ ॥
 आधिः क्षणे समक्षमायां युध्यूर्जः कार्तिके वले ।
 कञ्जो वेधसि केशे च कञ्जं पीयूषपद्मयोः ॥ ६७ ॥
 कुञ्जो हनौ दन्तिदन्ते निकुञ्जे च कुजो द्रुमे ।
 आरे नरकदैत्ये च कुब्जो न्युब्जद्रुमेदयोः ॥ ६८ ॥
 खजा दर्वीमथोः खर्जूः खर्जूरीकीटकण्डुषु ।
 गजो मतङ्गजे माने स्थानभेदेऽपि वास्तुनः ॥ ६९ ॥
 गञ्जो भाण्डागारे रीढाखन्योर्गञ्जा सुराग्रहे ।
 गुञ्जा तु कृष्णलायां स्यात्पटहे मधुरध्वनौ ॥ ७० ॥

द्विजो विप्रश्चत्रिययोर्वैश्ये दन्ते विहङ्गमे ।
 द्विजा भार्गवैरेणुकयोर्ध्वजः पूर्वदिशो गृहे ॥ ७१ ॥
 शिश्ने चिह्ने पताकायां खट्वाङ्गे शौण्डिकेऽपि च ।
 निजो नित्ये स्वकीये च न्युब्जः कुब्जे कुशस्तुचि ॥ ७२ ॥
 अधोमुखेऽपि च न्युब्जं कर्मरङ्गतरोः फले ।
 प्रजा लोके सन्ततौ च पिञ्जा तलहरिद्रयोः ॥ ७३ ॥
 पिञ्जो व्यग्रे वधे, पिञ्जं बले, बीजं तु रेतसि ।
 स्यादाधाने च तच्चे च हेतावङ्कुरकारणे ॥ ७४ ॥
 भुजो बाहौ करे मर्जुः शुद्धौ च रजकेऽपि च ।
 राजी रेखायां पङ्क्तौ च रुजा त्वामयमङ्गयोः ॥ ७५ ॥
 लज्जः पदे च कच्छे च लाजः स्यादाद्रातण्डुले ।
 लाजास्तु भृष्टधान्ये स्युर्लाजं पुनरुशीरके ॥ ७६ ॥
 ब्रजोऽध्वगोष्ठसङ्घाते वणिग्वाणिज्यजीविनि ।
 वाणिज्ये करणभेदे वाजं सर्पिषि वारिणि ॥ ७७ ॥
 यज्ञान्ने, वाजस्तु पक्षे मुनौ निस्वनवेगयोः ।
 व्याजः शाठ्येऽपदेशे च सज्जौ संनद्धसंभृतौ ॥ ७८ ॥
 स्वजः प्रस्वेदे पुत्रे च सर्जूर्वणिजि विद्युति ।
 सज्जौ ब्रह्मशिवौ

इतिद्विस्वरजान्ताः ।

प्रज्ञः प्राज्ञे प्रज्ञा तु शेषुषी ॥ ७९ ॥
 यज्ञः स्यादात्मनि मखे नारायणहुताशयोः ।
 संज्ञा नामनि गायत्र्यां हस्ताद्यैरर्थसूचने ॥ ८० ॥
 चेतनाऽर्कस्त्रियोः

इतिद्विस्वरज्ञान्ताः ।

अट्टो हट्टाऽट्टालकयोर्मृशे ।
 चतुष्कभक्तयोरिष्टमीप्सिते क्रतुकर्मणि ॥ ८१ ॥
 पूज्ये प्रेयसि संस्कारयोगेऽथेष्टिर्मखेच्छयोः ।
 सङ्ग्रहश्लोकेऽथ कटो गजगण्डे कटौ भुशे ॥ ८२ ॥

शवे शवरथौपध्योः क्रियाकारश्मशानयोः ।
 किलिञ्जे समये चापि कष्टं गहनकृच्छ्रयोः ॥ ८३ ॥
 कट्टकार्ये मत्सरे च दूषणे च कट्ट रसे ।
 तिक्ते प्रियङ्गुसुरभिकडुकाराजिकास्वपि ॥ ८४ ॥
 कुटः कोटे शिलाकुट्टे घटे गेहे कुटी सुरा ।
 चित्रगुच्छा कुम्भदासी कूटं पृथ्वारयन्त्रयोः ॥ ८५ ॥
 मायादम्भाद्रिशृङ्गेषु सीरङ्गेऽनृततुच्छयोः ।
 निश्चले योधने राशौ कृष्टिः कर्षणधीमतोः ॥ ८६ ॥
 कोट्युत्कर्षाटनीसंख्याश्रिषु खटस्तृणे कफे ।
 दङ्केऽन्धकूपे ग्रहारे खाटिः शवरथे किणे ॥ ८७ ॥
 एकग्रहेऽथ खेटः स्याद्भ्रामभेदे कफेऽधमे ।
 स्फरे मृगव्ये गृष्टिस्तु सकृत्पूतगवी भवेत् ॥ ८८ ॥
 वराहक्रान्ता च घटा घटने गजसंहतौ ।
 गोष्ठ्यां घटस्त्वभशिरःकूटे समाधिकुम्भयोः ॥ ८९ ॥
 घृष्टिः स्पर्धावर्षणयोर्विष्णुक्रान्तावराहयोः ।
 घोण्टा पूगवदरयोश्चटुश्चाटुपिचण्डयोः ॥ ९० ॥
 व्रत्यासने, जटा केशविकारे मांसिमूलयोः ।
 झटो व्रणादिसंमाणौ कुञ्जक्रान्तारयोरपि ॥ ९१ ॥
 त्वष्टाऽर्के विधकृत्क्षणोऽश्रुटिः संशयलेशयोः ।
 सूक्ष्मैलायां कालमाने त्रोटिश्चञ्चां खगान्तरे ॥ ९२ ॥
 मीनकट्फलयोर्दिष्टं दैवे दिष्टस्त्वनेहसि ।
 दिष्टिरानन्दे माने च दृष्टिर्ज्ञानेऽक्षिण दर्शने ॥ ९३ ॥
 पट्टश्चतुष्पथे पीठे राजादेः शासनान्तरे ।
 व्रणादिबन्धने पेपाश्मनि पट्टी ललाटिका ॥ ९४ ॥
 रोध्रोऽथ पट्ट लवणे, पट्टस्तीक्ष्णपटोलयोः ।
 स्फुटे रोगविहीने च छत्रायां चतुरेऽपि च ॥ ९५ ॥
 पुष्टिः स्यात्पोषणे वृद्धौ फटा तु कैतवे फणे ।
 भटो वीरे म्लेच्छभेदेऽपि च भृष्टिस्तु भर्जने ॥ ९६ ॥

शून्यवाद्यामथ म्लिष्टं म्लानमस्पष्टभाषितम् ।
 यष्टिर्भाग्यां मधुयष्ट्यां ध्वजदण्डेऽस्त्रहारयोः ॥ ९७ ॥
 रिष्टं क्षेमे शुभे रिष्टोऽसौ लाटो वल्लदेशयोः ।
 वटो गोलो गुणे भक्ष्ये वृक्षे साम्यवराटयोः ॥ ९८ ॥
 वाटः पथि वृत्तौ वाटं वरण्डेङ्गान्नभेदयोः ।
 बाटी वास्तौ गृहोद्यानकट्योविटस्तु मूषिके ॥ ९९ ॥
 खदिरे लवणे विङ्गेऽद्रौ च व्युष्टं फले दिने ।
 पर्युषिते प्रभाते च व्युष्टिः स्तुतिफलद्विषु ॥ १०० ॥
 विष्टिः कर्मकरे मूल्ये भद्राऽऽजूप्रेषणेषु च ।
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटो व्यक्तप्रफुल्लयोः ॥ १०१ ॥
 सिते व्याप्ते स्फुटिस्त्वङ्घ्रिस्फोटे निर्भिन्नकर्कटी ।
 सृष्टिः स्वभावे निर्माणे सृष्टं निश्चितयुक्तयोः ॥ १०२ ॥
 प्रचुरे निर्मिते चाथ हृष्टो रोमाश्चसंयुते ।
 जातहर्षे प्रतिहते विस्मिते हृषितो यथा ॥ १०३ ॥
 कटो मुनौ स्वर ऋचां भेदे तत्पाठिवेदिनोः ।

इति द्विस्वरटान्ताः ।

कण्ठो ध्वनौ संनिधाने ग्रीवायां मदनद्रुमे ॥ १०४ ॥
 काष्ठं दारुणि काष्ठा तु प्रकर्षे स्थानमात्रके ।
 दिशि दारुहरिद्रायां कालमानप्रमिद्यपि ॥ १०५ ॥
 कुण्ठोऽकर्मण्ये मूर्खे च कुष्ठं भेषजरोगयोः ।
 कोष्ठो निजे कुसूले च कुक्षावन्तर्गृहस्य च ॥ १०६ ॥
 गोष्ठं गोस्थानके गोष्ठी संलापे परिषद्यपि ।
 ज्येष्ठः स्यादग्रजे श्रेष्ठे मासभेदातिवृद्धयोः ॥ १०७ ॥
 ज्येष्ठा भे गृहगोधायां, निष्ठोत्कर्षव्यवस्थयोः ।
 क्लेशे निष्पत्तौ नाशेऽन्तेनिर्वाहे याचने व्रते ॥ १०८ ॥
 प्रष्ठः श्रेष्ठाग्रयोरुक्तः प्रष्ठा चण्डालिकोषधौ ।
 पृष्ठं पश्चिममात्रे स्याच्छरीरावयवान्तरे ॥ १०९ ॥
 वृण्ठः कुन्तायुधे खर्वे भृत्याकृतविवाहयोः ।

शठो मध्यस्थपुरुषे धूर्ते घत्तूरकेऽपि च ॥ ११० ॥
 श्रेष्ठोऽय्ये धनदे षष्ठी गौरी षण्णां च पूरणी ।
 हठोऽम्बुपर्ण्या प्रसभेऽण्डपेशीकोशमुष्कयोः ॥ १११ ॥

इति द्विस्वरठान्ताः ।

इडेलावत्स्वर्गनाडीभृवाग्नोषु बुधस्त्रियाम् ।
 काण्डो नालेऽधमे वर्गे द्रुस्कन्धेऽवसरे शरे ॥ ११२ ॥
 सहः श्लाघाम्बुषु स्तम्बे क्रीडा केल्यामनादरे ।
 कुण्डी कमण्डलौ कुण्डो जाराज्जीवत्पतेः सुते ॥ ११३ ॥
 देवतोयाशये स्थल्यां क्ष्वेडः कर्णामये ध्वनौ ।
 विषे वक्रे, क्ष्वेडा सिंहनादवंशशलाकयोः ॥ ११४ ॥
 क्ष्वेडं लोहितार्कफले घोषपुष्पे दुरासदे^२ ।
 क्रोडः कोले शनौ क्रोडमङ्के स्त्रण्डोऽर्धे ऐक्षवे ॥ ११५ ॥
 मणिदोषे च गण्डस्तु वीरे पिटकचिह्नयोः ।
 कपोले गण्डके योगे वाजिभूषणबुद्बुदे ॥ ११६ ॥
 गडुः पृष्ठगुडे कुब्जे गडो मीनान्तराययोः ।
 गुडः कुञ्जरसंनाहे गोलकेशुविकारयोः ॥ ११७ ॥
 गुडा तु गुडिकस्तुह्योर्गोण्डः स्याद्द्विद्वनाभिके ।
 पामरजातौ, चण्डस्तु यमदासेऽतिकोपने ॥ ११८ ॥
 तीव्रे दैत्यविशेषे च चण्डी तु शिवयोषिति ।
 चण्डा धनहरीशङ्खपुष्प्योश्चूडाशिखाग्रयोः ॥ ११९ ॥
 बाहुभूषावलम्ब्योश्च चोडः कञ्चुकदेशयोः ।
 जडो मूर्खे हिमाघ्राते जडा स्याच्छूकशिम्विका ॥ १२० ॥
 ताडोऽद्रौ ताडने घोषे मुष्टिमेयतृणादिके ।
 ताडी तालीदलतरौ दण्डः सैन्ये दमे यमे ॥ १२१ ॥
 मानव्यूहग्रहभेदेऽप्यश्वेऽर्कानुचरे मथि ।
 प्रकाण्डे लगुडे कोणे चतुर्थोपायगर्वयोः ॥ १२२ ॥
 नाडी कुहनचर्यायां घटिकागण्डदूर्वयोः ।

नाले गुणान्तरे स्नायौ नीडं स्थाने खगालये ॥ १२३ ॥

पण्डः षण्डे पण्डा बुद्धौ पाण्डुः कुन्तीपतौ सिते ।

पिण्डो वृन्दे जपापुष्पे गोले बोलेऽङ्गसिंहयोः ॥ १२४ ॥

कवले, पिण्डं तु वेष्टमैकदेशे जीवनायसोः ।

बले सान्द्रे पिण्ड्यलाबुखर्जूर्योस्तगरेऽपि च ॥ १२५ ॥

पीडाऽर्तिमर्दनोत्तंसकृपासु सरलद्रुमे ।

भाण्डं मूलवणिग्वित्ते तुरङ्गाणां च मण्डने ॥ १२६ ॥

नदीकूलद्वयीमध्ये भूषणे भाजनेऽपि च ।

मण्डो मस्तुनि भूषायामेरण्डे सारपिच्छयोः ॥ १२७ ॥

शके, मण्डा त्वामलक्यां शुण्डो शुण्डितशीर्षयोः ।

राहौ दैत्यान्तरे, रण्डा त्वाखुकर्णीमृतप्रिया ॥ १२८ ॥

व्याडो हिंस्रपशौ सर्पे शुण्डा करिकरः सुरा ।

जलेभी नलिनी वारस्त्री, शुण्डो मदनिर्झरे ॥ १२९ ॥

शौण्डी चत्रिकपिप्पलयोः शौण्डो विख्यातमत्तयोः ।

षडः पेयान्तरे भेदे षण्डः कानन इट्चरे ॥ १३० ॥

इति द्विस्वरढान्ताः ।

गूढं रहःसंवृतयोर्दाढा दंष्ट्राऽभिलाषयोः ।

दृष्टः शक्ते भृशे स्थूले वाढं भृशप्रतिज्ञयोः ॥ १३१ ॥

माढिर्देन्यं पत्रसिराऽर्चा भूढस्तेन्द्रिते जडे ।

राढा सुहृषु सोभायां व्यूढा न्यस्तोरुसंहताः ॥ १३२ ॥

वोढा स्याद्भारिके सूते शण्डषण्डौ तु सौविदे ।

वन्ध्यपुंसीट्चरे क्लीबे, सोढा मर्षणशक्तयोः ॥ १३३ ॥

इति द्विस्वरढान्ताः ।

अणिराणिवदश्रौ स्यात्सीमन्यक्षाग्रकीलके ।

अणुर्त्राह्यल्पयोरुष्णा ग्रीष्मदक्षातपाऽहिमाः ॥ १३४ ॥

ऊर्णा भ्रूमध्यगावर्ते मेषानीनां च लोमनि ।

ऋणं देये जलदुर्गे कणो धान्यांशलेशयोः ॥ १३५ ॥

कणा जीरकपिप्पल्योः कर्णश्चम्पापतौ श्रुतौ ।
 क्षणः कालविशेषे स्यात्पर्षण्यवसरे महे ॥ १३६ ॥
 व्यापारविकलत्वे च परतन्त्रत्वमध्ययोः ।
 कीर्णः क्षिप्ते हते छन्ने कुणिः कुकरवृक्षयोः ॥ १३७ ॥
 कृष्णः काके पिके वर्णे विष्णौ व्यासेऽर्जुने कलौ ।
 कृष्णा तु नील्यां द्रौपद्यां पिप्पलीद्राक्षयोरपि ॥ १३८ ॥
 कृष्णं तु मरिचे लोहे कोणो वीणादिवादने ।
 लगुडेऽश्रौ लोहिताङ्गे गणः प्रमथसंख्ययोः ॥ १३९ ॥
 समूहे सैन्यभेदेऽथ गुणो ज्यासूदतन्तुषु ।
 रज्जौ सत्त्वादौ सन्ध्यादौ शौर्यादौ भीमं इन्द्रिये ॥ १४० ॥
 रूपादावप्रधाने च दोषान्यस्मिन्विशेषणे ।
 गेष्णुर्नटे गायने च घ्राणं तु घ्रातघोणयोः ॥ १४१ ॥
 घृणा तु स्याज्जुगुप्सायां करुणायां, घृणिः पुनः ।
 अंशुज्वालातरङ्गेषु चूर्णा निवासयुक्तिषु ॥ १४२ ॥
 चूर्णं क्षोदे क्षारभेदे जीर्णो जीर्णद्रुमेन्दुषु ।
 जिष्णुः शक्रेऽर्जुने विष्णौ जित्वरेऽर्के वसुष्वपि ॥ १४३ ॥
 झृणिः क्रमुकभेदे स्याद् दुष्टदैवश्रुतावपि ।
 त्राणं त्राते रक्षणे च त्रायमाणौषधावपि ॥ १४४ ॥
 तीक्ष्णं समुद्रलवणे विषायोर्मरकाजिषु ।
 आत्मत्यागिनि तिग्मे च तूणी नीलीनिपङ्गयोः ॥ १४५ ॥
 द्रुणः स्याद्वृश्चिके भृङ्गे द्रुणं चापकृपाणयोः ।
 द्रुणी कूर्म्या जलद्रोण्यां देष्णुर्दातरि दुर्दमे ॥ १४६ ॥
 द्रोणः पार्थगुरौ काके माने द्रोणी तु नीवृत्ति ।
 नौभेदे शैलसन्धौ च पणः कार्षापणे ग्लहे ॥ १४७ ॥
 विक्रय्यशकाद्विबद्धमुष्टौ मूल्ये भृतौ धने ।
 व्यवहारे च द्यूताद्युत्सृष्टे गण्डकर्विशतौ ॥ १४८ ॥

१. सूत्र । २. सूद । ३. जित्वरार्क ।

४. विषायोपरसाजिषु । ५. दुर्दुमे ।

पर्णस्त्रिपत्रे, पर्णं तु पत्रे, प्राणोऽनिले बले ।
 हृद्रायौ पूरिते गन्धरसे, प्राणस्तु जीविते ॥ १४९ ॥
 पार्णिः कुम्भ्यां चमृष्टे पादमूलोन्मदस्त्रियोः ।
 पूर्णः कृत्स्ने पूरिते च फाणिर्गुडकरम्बयोः ॥ १५० ॥
 बाणो वृक्षविशेषे स्याच्छरस्यावयवे शरे ।
 बलिपुत्रेऽप्यथ भ्रूणो गर्भिण्यां श्रोत्रियद्विजे ॥ १५१ ॥
 अर्भके स्त्रैणगर्भे च मणिस्त्वजागलस्तने ।
 मेढ्राग्रेऽलिङ्गरे रत्ने मोर्णः सर्पकरण्डके ॥ १५२ ॥
 वाने नक्रमक्षिकायां रणः कोणे कणे युधि ।
 रेणुर्धूल्यां पर्पटके वर्णः स्वर्णे व्रते स्तुतौ ॥ १५३ ॥
 रूपे द्विजादौ शुक्लादौ कुथायामक्षरे गुणे ।
 भेदे गतिक्रमे चित्रे यशस्तालविशेषयोः ॥ १५४ ॥
 अङ्गरागे च वर्णं तु कुङ्कुमे वाणिरम्बुदे ।
 व्यूतौ मूल्ये सरस्वत्यां वीणा स्याद्वल्लकी तडित् ॥ १५५ ॥
 वृष्णिर्मेषे यादवे च वेणी सेतुप्रवाहयोः ।
 देवताडे केशवन्धे वेणुवंशे नृपान्तरे ॥ १५६ ॥
 शाणः कषे मानभेदे श्रेण्याल्यां कारुसंहतौ ।
 शोणो नदे रक्तवर्णे श्योनाकेऽग्नौ हयान्तरे ॥ १५७ ॥
 श्राण यवाग्वां श्राणं तु पक्के शाणी तु वस्त्रभित् ।
 स्थाणुः कीले हरे स्थूणा सूर्या स्तम्भे रुगन्तरे ॥ १५८ ॥
 इति द्विस्वरणान्ताः ।

अन्तः स्वरूपे निकटे ग्रान्ते निश्चयनाशयोः ।
 अवयवेऽप्यथाऽर्हन् स्यात्पूज्ये तीर्थकरेऽपि च ॥ १५९ ॥
 अस्तः क्षिप्ते पश्चिमाद्रावर्तिस्त्वटनिपीडयोः ।
 आप्तो लब्धे च सत्ये चाप्याप्तिः सम्बन्धलाभयोः ॥ १६० ॥
 ईतिरजन्त्ये प्रवासे स्यादूतिः स्यूतिरक्षयोः ।
 ऋतं शिलोञ्छे पानीये पूजिते दीप्तसत्ययोः ॥ १६१ ॥

ऋतिर्जुगुप्साकल्याणगतिस्पर्धास्वथो ऋतुः ।
 स्त्रीणां पुष्पे वसन्तादावेतः कर्बुर आगते ॥ १६२ ॥
 क्षत्ता शूद्रात्क्षत्रियायां जाते सारथिवेधसोः ।
 नियुक्ते दासजे द्वाःस्थे कन्तुः कामकुसूलयोः ॥ १६३ ॥
 कान्तो रम्ये प्रिये ग्राष्णि कान्ता प्रियङ्गुयोपितोः ।
 कान्तिः शोभाकामनयोः क्षितिर्गेहे भुवि क्षये ॥ १६४ ॥
 कीर्तिर्यशसि विस्तारे ग्रासादे कर्दमेऽपि च ।
 कुन्तः ग्रासे चण्डभावे क्षुद्रजन्तौ गवेधुके ॥ १६५ ॥
 कुन्ती पाण्डुप्रियायां स्यात् सल्लभ्यां गुग्गुलुद्रुमे ।
 कृतं पर्याप्तयुगयोर्विहिते हिसिते फले ॥ १६६ ॥
 कृतं छिन्ने वेष्टिते च केतुर्द्युतिपताकयोः ।
 ग्रहोत्पत्तारिचिह्नेषु गतोऽवटे कुकुन्दरे ॥ १६७ ॥
 त्रिगर्ताशेऽप्यथ ग्रस्तं जग्धे लुप्तपदोदिते ।
 गतिर्वहद्वर्णे ज्ञाने यात्रोपायदशाध्वसु ॥ १६८ ॥
 गातुः पुँस्कोकिले मृङ्गे गन्धर्वे गायनेऽपि च ।
 गीतिश्छन्दसि गाने च गीतं शब्दितगानयोः ॥ १६९ ॥
 गुप्तं गूढे त्राते गुप्तिर्यमे भूगर्तरक्षयोः ।
 कारायां घृतमाज्याम्बुदीप्तेष्वथ, चिताचिती ॥ १७० ॥
 मृतार्थदारुषु चये जगल्लोकेऽङ्गनायुषु ।
 जातं जात्योघजनिषु जातिः सामान्यगोत्रयोः ॥ १७१ ॥
 मालत्यामामलक्यां च चुल्ल्यां कम्पिल्यजन्मनोः ।
 जातीफले छन्दसि च ज्ञातिः पितृसगोत्रयोः ॥ १७२ ॥
 ततं वीणादिवाद्ये स्यात्ततो व्याप्तेऽनिले पृथौ ।
 तातोऽनुकम्प्ये पितरि तिक्तस्तु सुरमौ रसे ॥ १७३ ॥
 तिक्ता तु कटुरोहिण्यां तिक्तं पर्पटकौषधे ।
 त्रेता युगेऽग्नित्रये च दन्तो दशनसानुषु ॥ १७४ ॥

दन्त्योषध्यामथ दितिदैत्यमातरि खण्डने ।
 दीप्तं निर्मासिते दग्धे द्रुतं शीघ्रविलीनयोः ॥ १७५ ॥
 द्युतिस्तु शोभादीधित्योर्धाता वेधसि पालके ।
 धातु रसादौ श्लेष्मादौ भ्वादिग्रावविकारयोः ॥ १७६ ॥
 महाभूतेषु लोहेषु शब्दादाविन्द्रियेऽस्थनि ।
 धुतं त्यक्ते कम्पिते च धूतौ कम्पितभर्त्तिसतौ ॥ १७७ ॥
 धूर्तं तु खण्डलवणे धूर्तौ धत्तूरमायिनोः ।
 धृतियोगविशेषे स्याद्धारणाधैर्ययोः सुखे ॥ १७८ ॥
 सन्तोषाध्वरयोश्चापि नतस्तगरनम्रयोः ।
 नीतिर्नये प्रापणे च नृतिः स्यान्नर्तने कृमौ ॥ १७९ ॥
 पतिः प्रभौ गतौ मूले पक्तिर्गौरवपाकयोः ।
 पङ्क्तिश्छन्दःश्रेण्योः पत्तिः सेनाभित्पद्मयोर्गतौ ॥ १८० ॥
 प्राप्तिर्महोदये लाभे पित्सन् पिपतिषन्यथा ।
 पतनेच्छौ विहङ्गे च पीतो वर्णनिपीतयोः ॥ १८१ ॥
 पीता हरिद्रा पीतिः पानेऽश्वे प्रीतिः स्मरस्त्रियाम् ।
 प्रेम्णि योगमुदोः, पुस्तं शिल्पे लेप्यादिकर्मणि ॥ १८२ ॥
 पुस्तके, प्लुतमश्वस्य गतौ प्लुतस्त्रिमात्रके ।
 पूर्तं पूरितखाताद्योः पृषत्पृषतवन्मृगे ॥ १८३ ॥
 बिन्दौ, प्रेतो मृते भूतविशेषे च परेतवत् ।
 पोतः शिशौ प्रवहणे प्रोतो गुम्फितवाससोः ॥ १८४ ॥
 भक्तमन्त्रे तत्परे च भर्ता पोष्टरि धारके ।
 भक्तिः सेवागौणवृत्त्योर्भङ्ग्यां श्रद्धाविभागयोः ॥ १८५ ॥
 भास्वान् दीप्ते रवौ भ्रान्तिर्मिथ्याज्ञानेऽनवस्थितौ ।
 “भीतं भये भययुते भीतिः साध्वसकम्पयोः” ॥
 भित्तिः कुड्ये प्रदेशे च भूतं सत्योपमानयोः ॥ १८६ ॥
 भ्रात्रेऽस्तीते पिशाचादौ पृथ्व्यादौ जन्तुयुक्तयोः ।

भूभृन्महीधरे पृथ्वीपतौ भूतिस्तु भस्मनि ॥ १८७ ॥
 मासपाकविशेषे च संपदुत्पादयोरपि ।
 भृतिर्मूल्यभरणयोर्मतं स्यात्संमतेऽर्चिते ॥ १८८ ॥
 महद् बृहति धीतञ्चे राज्ये, मरुत्सुरेऽनिले ।
 मतिर्बुद्धीच्छयोर्माता गौर्दुर्गा जननी मही ॥ १८९ ॥
 मातरस्तु ब्रह्माण्याद्या मितिरैयत्यमानयोः ।
 मन्तुः स्यादपराधेऽपि मनुष्येऽपि प्रजापतौ ॥ १९० ॥
 मुक्ता मौक्तिकपुंश्चल्योर्भुक्तिर्मोचनमोक्षयोः ।
 मूर्तिः पुनः प्रतिमायां कायकाठिन्ययोरपि ॥ १९१ ॥
 मृतं मृत्यौ याचिने च यन्ता सूते निपादिनि ।
 यतिर्निकारे विरतौ भिक्षौ युतोऽन्विते पृथक् ॥ १९२ ॥
 युक्तिर्न्याये योजने च रक्तं नील्यादिरञ्जिते ।
 कुङ्कुमेऽसृज्यनुरक्ते प्राचीनामलकेऽरुणे ॥ १९३ ॥
 रतिः स्मरस्त्रियां रागे रते रीतिस्तु पित्तले ।
 वैदम्यादौ लोहकिट्टे सीमनि स्रवणे गतौ ॥ १९४ ॥
 लता ज्योतिष्मतीदूर्वाशाखावल्लीप्रियङ्गुषु ।
 स्पृकामाधव्योः कस्तूर्यां लिप्तं मुक्तविलिप्तयोः ॥ १९५ ॥
 विषाक्ते, लूता तु रोगे पिपीलिकोर्णनाभयोः ।
 वर्तिर्गात्रानुलेपिन्यां दशायां दीपकस्य च ॥ १९६ ॥
 दीपे भेषजनिर्माणानयनाञ्जनलेखयोः ।
 व्यक्तो मनीषिष्फुटयोर्वार्त्ता वार्त्ताक्युदन्तयोः ॥ १९७ ॥
 कृष्यादौ वर्तने वार्त्तं त्वारोग्यारोगफल्युषु ।
 वृत्तिशालिन्यथ व्याप्तिर्व्यापने लम्भनेऽपि च ॥ १९८ ॥
 वास्तु स्याद् गृहभूपुर्योगृहे सीमसुरुङ्गयोः ।
 वित्तं विचारिते ख्याते धने वित्तिस्तु संभवे ॥ १९९ ॥
 ज्ञाने लाभे विचारे च वीतमङ्कुशकर्मणि ।

॥ असाराश्वगजे शान्ते वीतिरश्चेऽशने गतौ ॥ २०० ॥
 प्रछने धावने दीप्तौ वृत्तं वृत्तौ दृढे मृते ।
 चरित्रे वर्तुले छन्दस्यतीताधीतयोर्वृते ॥ २०१ ॥
 वृन्तं स्तनमुखै पुष्पवन्द्ये वृत्तिस्तु वर्तने ।
 कैशिक्यादौ विवरणे वृत्तिर्वरणवाटयोः ॥ २०२ ॥
 शक्तिरायुधभेदे स्यादुत्साहादौ बले श्रियाम् ।
 शस्तं क्षेमे प्रशस्ते च शान्तो दान्ते रसान्तरे ॥ २०३ ॥
 शास्ता जिने शासके च शान्तिर्भद्रे शमेऽर्हति ।
 शितशतौ कृशे तीक्ष्णे शितिर्भूजे सितेऽसिते ॥ २०४ ॥
 श्रीमान्मनोज्ञे तिलकपादपे धनवत्यपि ।
 शीतो हिमे च जिह्वे च वानीरबहुवारयोः ॥ २०५ ॥
 शीतं गुणे शुक्तमम्ले पूतिर्भूते च कर्कशे ।
 शुक्तिः शङ्खनके शङ्खे कपालखण्डदृग्गुजोः ॥ २०६ ॥
 नख्यश्चावर्तयोर्मुक्तास्फोटदुर्नामयोरपि ।
 श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे श्रुतिराम्नायवार्तयोः ॥ २०७ ॥
 षडङ्गाधारम्भिकायां च कर्णाकर्णनयोरपि ।
 श्वेतं रूप्ये श्वेतो द्वीपे वर्णे शैले कपर्दके ॥ २०८ ॥
 श्वता तु शङ्खिनीकाष्ठपाटल्योः स्यात्सती पुनः ।
 कात्यायन्यां च साध्व्यां च सातिर्दानावसानयोः ॥ २०९ ॥
 सितस्त्ववसिते बद्धे वर्णे सिता तु शर्करा ।
 स्थितमूर्ध्वे सर्पतिज्ञे स्थितिः स्थाने च सीम्नि च ॥ २१० ॥
 सीता जनकजागङ्गाभेदयोर्हलपद्धतौ ।
 सुतः पुत्रे नृपे, सुप्तिः स्वापे स्पर्शज्ञतारुजि ॥ २११ ॥
 स्रुतः पारधसारथ्योः प्रसूतेरितवन्दिषु ।
 ब्राह्मण्यां क्षत्रियाज्जाते तक्षिण, सृतिर्गतौ पथि ॥ २१२ ॥

१. असारेऽश्वगजे ।

२. स्वतीत ।

३. अधीन ।

४. क्षियाम् ।

५. पूते ।

६. नखा ।

७. आकर्णने ।

८. प्रतिज्ञेये ।

स्मृतिः स्मरणधीच्छासु शास्त्रे, सेतुस्तु सर्वरे ।
 नदीसंक्रमेऽथ हस्तः करे मानोडुभेदयोः ॥ २१३ ॥
 केशात्कलापे शुण्डायां हरित् दिशि तृणान्तरे ।
 वर्णभेदेऽथभेदं च हितं पथ्ये गते धृते ॥ २१४ ॥
 हेतिर्ज्वालास्त्रसूर्याशुषु

इति द्विस्वरतान्ताः ।

अर्थो हेतौ प्रयोजने ।

निवृत्तौ विषये वाच्ये प्रकारद्रव्यवस्तुषु ॥ २१५ ॥
 आस्था यत्नालम्बनयोरस्थानापेक्षयोरपि ।
 कन्था पुरे प्रावरणे काथो व्यसनदुःखयोः ॥ २१६ ॥
 द्रवनिष्पाकेऽथ कुथः स्यादास्तरणदर्भयोः ।
 कोथस्तु मथने नेत्ररुग्भेदे शटितेऽपि च ॥ २१७ ॥
 ग्रन्थो गुम्फे धने शास्त्रे द्वात्रिंशद्दर्पणनिर्मितौ ।
 ग्रन्थिर्वस्त्रादिवन्धे रुग्भेदे कौटिल्यपर्वणोः ॥ २१८ ॥
 ग्रन्थि तु ग्रन्थिपर्णे स्याद्वाथा वाग्भेदवृत्तयोः ।
 तीर्थं शास्त्रे गुरौ यज्ञे पुण्यक्षेत्रावतारयोः ॥ २१९ ॥
 ऋषिजुष्टे जले सत्रिण्युपाये स्त्रीरजस्यपि ।
 योनौ पात्रे दर्शनेषु तुत्थोऽग्नौ तुत्थमञ्जने ॥ २२० ॥
 तुत्था नील्यां स्रक्ष्मैलायां दुःस्थो दुर्गतमूर्खयोः ।
 प्रस्थः सानौ मानभेदे पीथोऽर्के पीथमम्बुनि ॥ २२१ ॥
 पृथुर्विशाले भूपाले वापिँकाकृष्णजीरयोः ।
 प्रोथोऽश्वघोणाऽध्वगयोः कट्यां, मन्थो रवौ मथि ॥ २२२ ॥
 साक्तवे नेत्ररोगे च यूथं तिर्यग्गणे गणे ।
 यूथी तु मागधीपुष्पविशेषयोः कुरण्टके ॥ २२३ ॥
 रथस्तु स्यन्दने पादे शरीरे वेतसद्रुमे ।
 वीथी वर्त्मनि पङ्क्तौ च गृहाङ्गे नाट्यरूपके ॥ २२४ ॥
 संस्था स्पशे स्थितौ मृत्यौ सार्थो वृन्दे वणिग्गणे ।

सिक्थं नील्यां मधूच्छिष्टे सिक्थो भक्तपुलाकके ॥ २२५ ॥

इति द्विस्वरथान्ताः ।

अब्दः संवत्सरे मेघे मुस्तके गिरिभिद्यपि ।

अन्दूः स्यान्निगडे भूषाभेदे ककुदवत्ककुत् ॥ २२६ ॥

श्रेष्ठे वृषाङ्गे राट्चिह्नं क्रव्यान्मांसाशिरक्षसोः ।

कन्दोऽब्दे सूरणे सस्यमूले, कुन्दोऽच्युते निधौ ॥ २२७ ॥

चक्रभ्रमौ च माघ्ये च क्षोदः पेषणचूर्णयोः ।

गदः कृष्णानुजे रोगे गदा प्रहरणान्तरे ॥ २२८ ॥

छदः पत्रे पतत्रे च ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।

छन्दो वशेऽभिप्राये च दृषत्पाषाणमात्रके ॥ २२९ ॥

निष्पेषणार्थपट्टेऽपि धीदा कन्यामनीषयोः ।

नदो वहेऽब्धौ निनदे नन्दा सम्पद्यलिङ्गरे ॥ २३० ॥

तिथिभेदे च नन्दिस्तु प्रतीहारे पिनाकिनः ।

आनन्दने च द्यूते च निन्दा कुत्सापवादयोः ॥ २३१ ॥

पदं स्थाने विभक्तयन्ते शब्दे वाक्येऽङ्गवस्तुनोः ।

त्राणे पादे पादचिह्ने व्यवसायापदेशयोः ॥ २३२ ॥

पादो मूलोऽस्तुर्याशाहिषु प्रत्यन्तपर्वते ।

भन्दः कल्याणे सौख्ये च भसद्भास्वरमांसयोः ॥ २३३ ॥

भेदो विदारणे द्वैध उपजापविशेषयोः ।

मदो रेतस्यहङ्कारे मद्ये हर्षभदानयोः ॥ २३४ ॥

कस्तूरिकायां क्षैब्ये च मदी कृषकवस्तुनि ।

मन्दो मूढे शनौ रोगिण्यलसे भाग्यवर्जिते ॥ २३५ ॥

गजजातिप्रभेदेऽल्पे स्वैर मन्दरते खले ।

मृद्वतीक्षणे कोमले च रदो दन्ते विलेखने ॥ २३६ ॥

विदा ज्ञानधियोर्विन्दुविप्रुड्ज्ञात्रो रदक्षते ।

वेदिरङ्गुलिमुद्रायां बुद्धेऽलङ्कृतभूतले ॥ २३७ ॥

शब्दोऽक्षरे यशोगीत्योर्वाक्ये खे श्रवणे ध्वनौ ।

शरद्वर्षात्यये वर्षे शदः कर्दमशष्पयोः ॥ २३८ ॥
 संवित्संभाषणे ज्ञाने सङ्ग्रामे नान्नि तोषणे ।
 क्रियाकारे प्रतिज्ञायां सङ्केताचारयोरपि ॥ २३९ ॥
 सम्पद्द्वौ गुणोत्कर्षे हारे स्वादुस्तु सुन्दरे ।
 मृष्टे, सूदः सूपकारे व्यञ्जनेऽपि च सूपवत् ॥ २४० ॥
 स्वेदो घर्मे स्वेदने च—

इति द्विस्वरदान्ताः ।

अन्धोऽन्धकारेऽक्षिवर्जिते ।

अर्धः खण्डेऽर्धं समांशेऽथाब्धिः सरसि सागरे ॥ २४१ ॥
 आधिर्मनोर्तो व्यसनेऽधिष्ठाने बन्धकाऽऽशयोः ।
 ऋद्धं समृद्धे सिद्धाब्जे गन्धः सम्बन्धलेशयोः ॥ २४२ ॥
 गन्धकामोदगर्वेषु गाधः स्यात् स्ताघलिप्सयोः ।
 गोधा प्राणिविशेषे स्याज्ज्याघातस्य च वारणे ॥ २४३ ॥
 दधि गोरसभेदे स्यात्तथा श्रीवासवासयोः ।
 दिग्धो लिप्ते विपाक्तेषौ प्रवृद्धस्नेहयोरपि ॥ २४४ ॥
 दुग्धं क्षीरे पूरिते च दोग्धा गोपालवत्सयोः ।
 अर्थोपजीवकं कवौ बन्ध आधौ च बन्धने ॥ २४५ ॥
 बन्धुर्भ्रातृबन्धवयोर्बाधा दुःखनिषेधयोः ।
 बुधः सौम्ये कवौ बुद्धः पण्डिते बुधिते जिने ॥ २४६ ॥
 बोधिर्बौद्धसमाधौ चाऽर्हद्दर्माप्तौ च पिप्पले ।
 मधुश्चैतुर्दैत्येषु जीवाशोकमधूकयोः ॥ २४७ ॥
 मधु क्षीरे जले मद्ये क्षौद्रे पुष्परसेऽपि च ।
 मिद्धं चित्ताभिसंक्षेपे निद्रालसितयोरपि ॥ २४८ ॥
 मुग्धो मूढे रम्ये, मेघः क्रतौ, मेघा तु श्रेष्ठौ ।
 राधो वैशाखमासे स्याद्राधा विद्युद्विशालयोः ॥ २४९ ॥
 विष्णुक्रान्तामलक्योश्च गोपीवेद्यविशेषयोः ।
 लुब्ध आकाङ्क्षिणि व्याधे बधो बधकहिसयोः ॥ २५० ॥

वधूः पत्न्यां स्नुषानार्योः स्पृकाशारिवयोरपि ।
 नवपरिणीतायां च व्याधो मृगयुदुष्टयोः ॥ २५१ ॥
 विद्वं सद्यवेधितयोः क्षिप्ते विधद्विभूल्ययोः ।
 प्रकारेभान्नविधिषु विधिर्ब्रह्मविधा नयोः ॥ २५२ ॥
 विधिवाक्ये च दैवे च प्रकारे कालकल्पयोः ।
 विधुश्चन्द्रेऽच्युते वीरुल्लतायां विटपेऽपि च ॥ २५३ ॥
 वृद्धः प्राज्ञे स्थविरे च वृद्धं शैलेयरूढयोः ।
 वृद्धिः कलान्तरे हर्षे वर्धने भेषजान्तरे ॥ २५४ ॥
 श्रद्धास्तिक्येऽभिलाषे च श्राद्धं श्रद्धासमन्विते ।
 हव्यकव्यविधाने च शुद्धः केवलपूतयोः ॥ २५५ ॥
 स्कन्धः प्रकाण्डे कार्येऽसे विज्ञानादिषु पञ्चसु ।
 नृपे समूहे व्यूहे च सन्धा स्थितिप्रतिज्ञयोः ॥ २५६ ॥
 सन्धिर्योनौ सुरुज्जायां नाट्यऽङ्गे श्लेषभेदयोः ।
 साधुर्जने मुनौ वाद्गुणिके सज्जनरम्ययोः ॥ २५७ ॥
 सिद्धो व्याड्यादिके देवयोनौ निष्पन्नशुक्तयोः ।
 नित्ये प्रसिद्धे सिद्धिस्तु मोक्षे निष्पत्तियोगयोः ॥ २५८ ॥
 सिन्धुर्नद्यां गजमदेऽब्धौ देशनदभेदयोः ।
 सुधा गङ्गेष्टिकास्तुह्योर्मूर्वालेपाऽमृत्युषु च ॥ २५९ ॥
 इति द्विस्वरधान्ताः ।

अन्नं भक्तेऽशिते, सर्वाऽश्वेऽधमे, ऽध्वा कालवर्त्मनोः ।
 संस्थाने सास्रवस्कन्धेऽथिनौ याचकसेवकौ ॥ २६० ॥
 आत्मा चित्ते धृतौ यत्ने धिषणायां कलेवरे ।
 परमात्मनि जीवेऽर्के हुताशनसमीरयोः ॥ २६१ ॥
 स्वभावेऽथेन ईशेऽर्केऽथोन्नं क्लिप्ने दयापरे ।
 ऊष्माणस्तु निदाघोष्णग्रीष्माः शषसहा अपि ॥ २६२ ॥
 कर्म कारकभेदे स्यात्क्रियायां च शुभाशुभे ।
 कामी स्यात्कामने चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥ २६३ ॥

कृती योग्ये बुद्धे खड्गी गण्डके खड्गधारिणि ।
 ग्रावाऽश्मनि गिरौ गोमी फेरौ गोमत्युपासके ॥ २६४ ॥
 घनः सान्द्रे दृढे दाढ्ये विस्तारे मुद्गरेऽम्बुदे ।
 सङ्घे मुस्ते, घनं मध्ये नृत्तवाद्यप्रकारयोः ॥ २६५ ॥
 चर्म त्वचि स्फरे चर्मी भूर्जे फलकिर्मृङ्गिणोः ।
 चक्री कोके कुलालेऽहौ वैकुण्ठे चक्रवर्तिनि ॥ २६६ ॥
 चिह्नमङ्के पताकायां चीनो देशैणतन्तुषु ।
 ब्रीहौ वस्त्रे छत्रं शाक्येऽपदेशे घातिकर्मणि ॥ २६७ ॥
 छन्नं रहस्त्रादितयोश्छिन्ना स्यादमृतेत्वरि ।
 छिन्नं भिन्ने, जनो लोके जगद्धेदे पृथग्जने ॥ २६८ ॥
 जनी स्तुषावनितयोजिनोऽर्हद्भुद्धविष्णुषु ।
 ज्योत्स्ना स्याज्ज्योतिःसंयुक्तनिशि चन्द्रातपेऽपि च ॥ २६९ ॥
 ज्यौत्स्नी पटोली ज्योत्स्नावन्निशोस्तनुर्वपुस्त्वचोः ।
 विरलेऽल्पे कृशे, दण्डी यमे द्वाःस्थसदण्डयोः ॥ २७० ॥
 दानं मतङ्गजमदे रक्षणच्छेदशुद्धिषु ।
 विश्राणनेऽप्यथ धुम्नं द्रविणवद्धनौजसोः ॥ २७१ ॥
 धनं वित्ते गोघने च स्याद्धन्व स्थलचापयोः ।
 धन्वामरौ धन्वी पार्थे छेके ककुभचापिनोः ॥ २७२ ॥
 धनुःशब्दः पियालद्रौ राशिभेदे धनुष्यपि ।
 धाम रश्मौ गृहे देहे स्थाने जन्मप्रभावयोः ॥ २७३ ॥
 धाना भृष्टयवेऽङ्कूरे धान्याँके चूर्णसक्तुषु ।
 धेनः समुद्रे धेनी तु नद्यां स्याद्भारतीभिदि ॥ २७४ ॥
 धेनुर्गोमात्रके दोग्ध्यां गवि नग्नो विवाससि ।
 मागधे च क्षपणके नन्दी गिरिशवेत्रिणि ॥ २७५ ॥
 गर्दभाण्डे वटे न्यूनं हीनर्वचोनगर्हयोः ।
 पर्व प्रस्तावोत्सवयोर्ग्रन्थौ विषुवदादिषु ॥ २७६ ॥

१. बुधे ।

२. प्रमेदयोः ।

३. शृङ्गिणोः ।

४. धन्याक ।

५. धेना ।

६. तच्च ।

दर्शप्रतिपत्सन्धौ च तिथिग्रन्थविशेषयोः ।
 पक्षमाऽक्षिलोम्नि तन्त्रादिसूक्ष्मांशे कुसुमच्छदे ॥ २७७ ॥
 गरुत्किञ्चलकयोश्चापि पत्री काण्डे खगे द्रुमे ।
 रथेऽद्रौ रथिके ज्येने प्रेम तु स्नेहनर्मणोः ॥ २७८ ॥
 ब्रह्मा तु तपसि ज्ञाने वेदेऽध्यात्मे द्विजे विधौ ।
 ऋत्विग्योगभिदोश्चापि बुध्नो गिरिशमूलयोः ॥ २७९ ॥
 मर्म भारे भृतौ हेम्नि भानुरंशौ रवौ दिने ।
 भिन्नोऽन्यः सङ्गतः फुल्लो दीर्णो, भोगी भुजङ्गमे ॥ २८० ॥
 वैयावृत्यकरे राज्ञि ग्रामण्यां नापितेऽपि च ।
 मानं प्रमाणे प्रस्थादौ मानश्चित्तोन्नतौ ग्रहे ॥ २८१ ॥
 मीनो मत्स्ये राशिभेदे मुनिर्वाचंयमेऽर्हति ।
 प्रियालाऽगस्तिः पालाशो मृत्स्ना मृत्सा तु वर्ययपि ॥ २८२ ॥
 यानं युग्ये गतौ योनिः कारणे भगताम्रयोः ।
 रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे स्यान्मणौ राजा तु पार्थिवे ॥ २८३ ॥
 निशाकरे प्रभौ शक्रे यक्षक्षत्रिययोरपि ।
 रास्त्रैलापर्णीसर्पाक्ष्यो रागी कामिनि रङ्गरि ॥ २८४ ॥
 रोही रोहतिकेऽश्वत्थे वटे, लग्नं तु लज्जिते ।
 राशीनामुदये सक्ते लक्ष्म प्रधानचिह्नयोः ॥ २८५ ॥
 वनं प्रस्रवणे गेहे प्रवासेऽम्भसि कानने ।
 वस्त्रं वस्त्रे धने मूल्ये भृतौ वर्ष्म पुनस्तनौ ॥ २८६ ॥
 प्रमाणे सुन्दराकारे वर्त्म नेत्रच्छदेऽध्वनि ।
 वर्णी पुनश्चित्रकरे लेखके ब्रह्मचारिणि ॥ २८७ ॥
 वानं शुष्कफले शुष्के सीवने गमने कटे ।
 जलसंप्लववातोर्मिसुरुङ्गासौरभेषु च ॥ २८८ ॥
 वाग्मी पटुबृहस्पत्योर्वाजी वाणे हये खगे ।
 विन्नं विचारिते लब्धे स्थिते वृषा तु वासवे ॥ २८९ ॥

१. वेदाध्यात्म । २. वैयासति । ३. तोययोः । ४. संप्लुत ।

वृषभे तुरगे पुंसि शाखी तु द्रुमवेदयोः ।
 राजभेदे शिखी त्वग्रौ वृक्षे केतुग्रहे शरे ॥ २९० ॥
 चूडावति बलीवर्दे मयूरे कुकुटे हये ।
 शीनो मूर्खाजगरयोः ज्येनः शुक्ले पतत्रिणि ॥ २९१ ॥
 स्वप्नः स्वापे सुप्तज्ञाने स्थानं नित्यावकाशयोः ।
 सादृश्ये सन्निवेशे च स्नानं स्नानीय आप्लवे ॥ २९२ ॥
 स्त्यानं स्यात्स्निग्ध आलस्ये प्रतिध्वानघनत्वयोः ।
 सादी तुरङ्गमारोहे निषादिरथिनोरपि ॥ २९३ ॥
 स्वामी प्रभौ गुहे, स्रनं पुष्पे, स्रना पुनः सुता ।
 अधोजिह्वा वधस्थानं स्रजुः पुत्रेऽनुजे रवौ ॥ २९४ ॥
 हनुः कपोलावयवे मरणामययोरपि ।
 हरिद्रायामायुधे च हली कृपकसीरिणोः ॥ २९५ ॥

इति द्विस्वरनान्ताः ।

कल्पो विकल्पे कल्पद्रौ संवर्ते ब्रह्मवासरे ।
 शास्त्रे न्याये विधौ, कूपो गर्तेऽन्धौ गुणवृक्षके ॥ २९६ ॥
 मृन्माने कूपके, क्षेपो गर्वे लङ्घननिन्दयोः ।
 बिलम्बेरणहेलासु गोपौ भूपालवल्लवौ ॥ २९७ ॥
 ग्रामौघगोष्ठाधिकृतौ गोपी गोपालसुन्दरी ।
 शारिवा रक्तिका तल्पमटं शय्याकलत्रयोः ॥ २९८ ॥
 त्रपा लज्जाकुलटयोस्त्रपु सीसकरङ्गयोः ।
 तापः सन्तापे कृच्छ्रे च तापी तु सरिदन्तरे ॥ २९९ ॥
 पर्दो मृगमदे गर्वे पुष्पं विकास आर्तवे ।
 धनदस्य विमाने च कुसुमे नेत्ररुज्यपि ॥ ३०० ॥
 वाष्प ऊष्माऽक्षिजलयो रूपं तु श्लोकशब्दयोः ।
 पशावाकारे सौन्दर्ये नाणके नाटकादिके ॥ ३०१ ॥
 ग्रन्थावृत्तौ स्वभावे च रेपः क्रूरे विगर्हिते ।
 रोपौ रोपणेषू, रोपं रन्ध्रे, लेपस्तु लेपने ॥ ३०२ ॥

अशने च सुधायां च वपा विवरमेदसोः ।

शष्पं तु प्रतिभाहीनतायां बालतृणेषु च ॥ ३०३ ॥

शायः शपथ आक्रोशे शिष्पं सुवे क्रियोचिते ।

स्वापो निद्रायां रुग्भेदे शयनाज्ञानमात्रयोः ॥ ३०४ ॥

इति द्विस्वरपान्ताः ।

गुम्फो दोर्भूषणे दृढौ रेफोऽवधरवर्णयोः ।

शफं खुरे गवादीनां मूले विटपिनामपि ॥ ३०५ ॥

शिफा मातरि मांस्यां च जटायां च सरित्यपि ।

शोफ ओषधिभेदे स्याद्रुक्कृते त्वग्विवर्धने ॥ ३०६ ॥

इति द्विस्वरफान्ताः ।

कम्बिर्वशलतादव्योः कम्बुर्वलयशङ्खयोः ।

गजे शम्बूके कर्चूरे ग्रीवायां नलकेऽपि च ॥ ३०७ ॥

जम्बूर्मेरुतरङ्गिण्यां द्वीपवृक्षविशेषयोः ।

डिम्ब एरण्डभययोर्विप्लवे ग्रीहि पुष्पुसे ॥ ३०८ ॥

बिम्बं तु प्रतिबिम्बे स्यान्मण्डले बिम्बिकाफले ।

शम्बः पवौ लोहकाञ्च्यां स्तम्ब आलानगुल्मयोः ॥ ३०९ ॥

ब्रीह्यादीनां प्रकाण्डे च

इति द्विस्वरबान्ताः ।

कुम्भो वेश्यापतौ घटे ।

द्विपाङ्गे राक्षसे राशौ कुम्भं त्रिवृत्ति गुग्गुलौ ॥ ३१० ॥

कुम्भ्युखायां पाटलायां वारिपर्ण्यां च कट्फले ।

गर्भः कुक्षौ शिशौ सन्धौ भ्रूणे पनसकण्टके ॥ ३११ ॥

मर्च्येऽग्रावपवरके जम्भः स्यादानवान्तरे ।

दन्तभोजनयोरंशे हनौ जम्बीरतृणयोः ॥ ३१२ ॥

जृम्भा जृम्भणे विकासे डिम्भो वैधेयबालयोः ।

दम्भः कल्के कैतवे च दर्भो ग्रन्थे कुशेऽपि च ॥ ३१३ ॥

दृग्भूः पत्रौ भास्करे च नाभिः क्षत्रप्रधानयोः ।
चक्रमध्ये मृगमदे प्राण्यङ्गे मुख्यराज्ञि च ॥ ३१४ ॥
निभः स्यात्सदृशे व्याजे रम्भो वैणवदण्डके ।
रम्भा त्रिदशभामिन्यां कदल्यां च विशुः प्रभौ ॥ ३१५ ॥
व्यापके शङ्करे नित्ये शम्भुब्रह्मार्हतोः शिवे ।
शुभो योगे शुभं भद्रे शुभा कान्तीच्छयोर्मता ॥ ३१६ ॥
स्तम्भोऽङ्गजाड्ये स्थूणायां सभा द्यूतसमूहयोः ।
गोष्ठ्यां सम्येषु शालायां स्वभूर्विष्णौ विधावपि ॥ ३१७ ॥
स्तोभः स्यात्सामविच्छेदे हेलने स्तम्भनेऽपि च ।

इति द्विस्वरभान्ताः ।

आमोऽपके रोगभेदे रोगे चेध्मं समिद्धिदि ॥ ३१८ ॥
कामे वसन्ते काष्ठे स्यादुमो नगरघट्टयोः ।
उमा गौर्यां हरिद्रायां कीर्तिकान्त्यतसीर्ष्वपि ॥ ३१९ ॥
ऊर्मिः पीडाजवोत्कण्ठालेखाप्रकाशवीचिषु ।
वस्त्रसङ्कोचलेखायां क्रमः कल्पाऽङ्घ्रिशक्तिषु ॥ ३२० ॥
परिपाठ्यां, क्षमः शक्ते हिते युक्ते क्षमावति ।
क्षमा क्षान्तौ क्षितौ, कामं वाढेऽनुमतिरेतसोः ॥ ३२१ ॥
कामः स्मरेच्छाकाम्येषु क्षुमा स्यान्नीलिकाऽतसी ।
कृमिः क्रिमिर्वल्लाक्षायां कीटे, क्षेमस्तु मङ्गले ॥ ३२२ ॥
लब्धसंरक्षणे मोक्षे क्षेमोमा धनहर्षपि ।
क्षौमं स्यादतसीवस्त्रे दुकूलेऽट्टालकेऽपि च ॥ ३२३ ॥
खर्म क्षौमे पौरुषे च गमोऽध्वद्यूतभेदयोः ।
सदृक्पाठेऽप्यथ ग्रामो वृन्दे शब्दादिपूर्वकः ॥ ३२४ ॥
षड्गादौ संवसथे च गुल्मं सैन्योपरक्षणे ।
रुक्सैन्यघट्टभेदेषु स्तम्बे, गुल्मी पटौकसि ॥ ३२५ ॥
आमलक्येलयोर्वन्यामथ घर्मो निदाघवत् ।
स्वेदाम्भस्यातपे ग्रीष्मोष्मणोर्जाल्मस्तु पामरे ॥ ३२६ ॥

असमीक्ष्यकारिणि च जामिः स्वसृकुलस्त्रियोः ।
 जिह्वस्तु कुटिले मन्दे जिह्वां तगरपादपे ॥ ३२७ ॥
 तोक्मं कर्णमले, तोक्मो हरिते च हरिद्यवे ।
 दमः स्यात्कर्दमे दण्डे दमने दमथेऽपि च ॥ ३२८ ॥
 दस्मस्तु हव्यवाहे स्याद्यजमाने मलिम्लुचे ।
 द्रुमस्तु पादपे पारिजाते किम्पुरुषेश्वरे ॥ ३२९ ॥
 धर्मो यमोपमापुण्यस्वभावाचारधन्वसु ।
 सत्सर्गेऽर्हत्यहिंसादौ न्यायोपनिषदोरपि ॥ ३३० ॥
 धर्मं दानादिके, नेमस्त्वर्थे प्राकारगर्तयोः ।
 अवधौ कैतवे काले नेमिः कूपत्रिका ग्रधिः ॥ ३३१ ॥
 तिनिशोऽरिष्टनेमिश्च पद्मो व्यूहे निधावहौ ।
 संख्याऽब्जयोः पद्ममिभविन्दौ, ब्राह्मी तु भारती ॥ ३३२ ॥
 शाकभेदः पङ्कगण्डी हिंजिका सोमवल्लरी ।
 ब्रह्मशक्तिर्भ्रमस्तु स्याद् भ्रमणे वारिनिर्गमे ॥ ३३३ ॥
 भ्रान्तौ कुन्दाख्ययन्त्रे च भामः क्रोधे रुचौ रवौ ।
 भीमो वृकोदरे घोरे शङ्करेऽप्यम्लवेतसे ॥ ३३४ ॥
 भीष्मो रुद्रे च गाङ्गेये राक्षसे च भयङ्करे ।
 भूमिः क्षितौ स्थानमात्रे भौमो मङ्गलदैत्ययोः ॥ ३३५ ॥
 यमः काले च यमजेऽप्यहिंसादिषु पञ्चसु ।
 संयमे यमने ध्वाङ्गे यामौ प्रहरसंयमौ ॥ ३३६ ॥
 रमः कान्ते रक्ताशोके मन्मथे च रमा श्रियाम् ।
 रश्मिर्घृणिप्रग्रहयो रामः श्यामे हलायुधे ॥ ३३७ ॥
 पशुभेदे सिते चारौ राघवे रेणुकासुते ।
 रामं तु वास्तुके कुष्ठे रामा हिङ्गुलिनीस्त्रियोः ॥ ३३८ ॥
 रुक्मं लोहे सुवर्णे च रुमा तु लवणाकरे ।
 सुग्रीवपत्न्यां, लक्ष्मीः श्रीशोभासम्पत्प्रियङ्गुषु ॥ ३३९ ॥

वमिर्वान्तेऽनले, वामः कामे सव्ये पयोधरे ।
 उमानाथे प्रतिकूले चारौ, वामा तु योषिति ॥ ३४० ॥
 वामी शृगाल्यां करभीरासभीवडवासु च ।
 शमी द्रुभेदे वलुगुल्यां शिम्ब्यां, श्यामोऽम्बुदे शितौ ॥ ३४१ ॥
 हरिते प्रयागवटे कोकिले वृद्धदारके ।
 श्यामं सैन्धवे मरिचे श्यामा सोमलतानिशोः ॥ ३४२ ॥
 शारिवावलुनीगुन्द्रात्रिवृत्कृष्णाप्रियङ्गुषु ।
 अप्रसूतस्त्रियां नील्यां श्रामो मण्डपकालयोः ॥ ३४३ ॥
 शुष्ममोजसि सूर्ये च समं साध्वखिलं सदृक् ।
 सीमा घाटे स्थितौ क्षेत्रे, सूक्ष्मोऽणौ, सूक्ष्ममल्पके ॥ ३४४ ॥
 अध्यात्मे कतके, सोमस्त्वौषधीतद्रसेन्दुषु ।
 दिव्यौषध्यां घनसारे समीरे पितृदैवते ॥ ३४५ ॥
 वसुप्रभेदे सलिले वानरे किन्नरेश्वरे ।
 हिमं तुपारे शीते च हिमश्चन्दनपादपे ॥ ३४६ ॥
 होमः सर्पिषि वह्नौ च

इति द्विस्वरमान्ताः ।

स्यादर्थ्यः स्वामिवैश्ययोः ।

अर्थ्यं शिलार्जतुन्यर्थसम्प्रार्थे न्यायविज्ञयोः ॥ ३४७ ॥
 अन्योऽसदृशेतरयोरन्त्यस्त्वन्तर्भवेऽधमे ।
 अर्थ्यमर्थार्थमर्घार्हमास्यं मुखंभवे मुखे ॥ ३४८ ॥
 मुखान्तरास्या तु स्थित्यामार्यौ सज्जनसौविदौ ।
 आर्योमाछन्दसोरिज्या दाने सङ्गेऽध्वरेऽर्चने ॥ ३४९ ॥
 इभ्यो घनवतीभ्यां तु करेष्वां सल्लकीतरौ ।
 कल्यं प्रभाते मधुनि सज्जे दक्षे निरामये ॥ ३५० ॥
 कल्या कल्याणवाचि स्यात्कश्यं कशार्हमद्ययोः ।
 अश्वमध्ये, क्षयो गेहे कल्पान्तेऽपचये रुजिः ॥ ३५१ ॥

१. वाते ।

२. वलुनी ।

३. होमिः ।

४. शिलासुजन्यर्थः ।

५. शाळिनि ।

६. इभमुखे ।

कन्या नार्या कुमार्या च राज्योषधिविशेषयोः ।
 कक्ष्या गृहप्रकोष्ठे स्यात्सादृश्योद्योगकाञ्चिषु ॥ ३५२ ॥
 बृहतिकेभनाड्योश्च कार्यं हेतौ प्रयोजने ।
 कायः कदैवते मूर्तौ सङ्घे लक्ष्मस्वभावयोः ॥ ३५३ ॥
 कार्यं मनुष्यतीर्थे च काव्या स्यात्पूतनाधियोः ।
 काव्यं ग्रन्थे, काव्यः शुक्ले, कांस्यं तैजसवाद्ययोः ॥ ३५४ ॥
 पानपात्रे मानभेदे क्रिया करणचेष्टयोः ।
 कर्मोपायचिकित्सासु निष्कृतौ सम्प्रधारणे ॥ ३५५ ॥
 अर्चाप्रारम्भशिक्षासु कुल्यं तु कुलजेऽस्थनि ।
 सूर्पाऽऽमिषाऽष्टद्रोणीषु कुल्या सरिति सारणौ ॥ ३५६ ॥
 कृत्यो विद्विषि कार्ये च कृत्या स्यादेवताक्रिया ।
 गव्यं क्षीरादिके ज्यायां रागवस्तुनि गोहिते ॥ ३५७ ॥
 गव्या गोवृन्दगव्यूत्योर्ग्राम्यो ग्रामभवे जने ।
 ग्राम्यबन्धे रतेऽश्लीले गुह्यः कमठदम्भयोः ॥ ३५८ ॥
 गुह्यमुपस्थे रहस्ये गृह्यं तु मलवर्त्मनि ।
 गृह्योऽस्वैरिणि पक्ष्ये च गृहासक्तमृगाण्डजे ॥ ३५९ ॥
 गृह्या तु शाखा नगरे गेयौ गातव्यगायनौ ।
 गोप्यौ दासेरगोप्तव्यौ चयः प्राकारपीठयोः ॥ ३६० ॥
 समूहेऽप्यथ चव्या स्याच्चविकाशतपर्वणोः^१ ।
 चित्यं मृतकचैत्ये स्याच्चित्या मृतचितावपि ॥ ३६१ ॥
 चैत्यं जिनौकस्ताद्विम्बं चैत्यो जिनसभातरुः ।
 उद्देशवृक्षश्चोद्यं तु प्रेये प्रश्नेऽद्भुतेपि च ॥ ३६२ ॥
 छाया पङ्क्तौ प्रतिमायामर्कयोषित्यनातपे ।
 उत्कोचे पालने कान्तौ शोभायां च तमस्यपि ॥ ३६३ ॥
 जयो जयन्ते विजये जयोमा तत्सखी तिथिः ।
 पथ्या जयन्त्यग्निमन्थो जन्यो जामातृवत्सले ॥ ३६४ ॥
 जनके जननीये च नवोढानुचरादिके ।

जन्यं कौलीने युध्यते जन्या मातृसखीमुदोः ॥ ३६५ ॥
 स्याज्जन्युर्जन्तुमात्रे च पावके परमेष्ठिनि ।
 त्रयी त्रिवेद्यां त्रितये पुरन्ध्यां सुमतावपि ॥ ३६६ ॥
 ताक्ष्यस्तु स्यन्दने वाहे गरुडे गरुडाग्रजे ।
 अश्वकर्णाह्वयतरौ स्यात्तक्ष्यं तु रसाञ्जने ॥ ३६७ ॥
 तिष्यः पुष्यवत्कलौ भे तिष्या त्वामलकीतरौ ।
 द्रव्यं भव्ये धने क्षमादौ जतुद्रुमविकारयोः ॥ ३६८ ॥
 वितये भेषजे रीत्यां दस्युः प्रत्यर्थिचौरयोः ।
 दायो दाने यौतकादिधने सोल्लुण्ठभाषणे ॥ ३६९ ॥
 विमक्तव्यपितृद्रव्ये दिव्यं बल्गुलवङ्गयोः ।
 द्युभवे दिव्यामलक्यां दूष्यं वाससि तद्गृहे ॥ ३७० ॥
 दूषणीये चाऽथ दैत्योऽसुरे, दैत्या मुरौषधौ ।
 धन्यं पुण्ययुते, धन्याऽऽमलक्यामुपमातरि ॥ ३७१ ॥
 धान्यं तु ब्रीहौ धान्याके धिष्यं स्थानोडुवेश्मसु ।
 बले, धिष्योऽग्नौ शुक्रे च नयः स्यान्नैगमादिषु ॥ ३७२ ॥
 नीतिद्यूतमिदोर्नाट्यं लास्ये तौर्यत्रिकेऽपि च ।
 नित्यं ध्रुवे तते, पथ्यं हिते, पथ्या हरीतकी ॥ ३७३ ॥
 पद्योऽन्त्यवर्णे स्यात्पद्यं श्लोके, पद्या तु वर्त्मनि ।
 प्रायो वयस्यनशने मृतौ बाहुल्यतुल्ययोः ॥ ३७४ ॥
 प्रियो वृद्ध्यौषधे हृद्ये पैत्यौ, पुण्यं तु सुन्दरे ।
 सुकृते पावने धर्मे पूज्यः श्वशुरवन्द्ययोः ॥ ३७५ ॥
 पेयं पातव्यपयसोः पेया श्राणाच्छमण्डयोः ।
 बल्यं रेतोबलकृतोर्मयं भीतौ भयङ्करे ॥ ३७६ ॥
 कुब्जकपुष्पे, भव्यं तु फले योग्ये शुभेऽस्थनि ।
 सत्ये भाविनि, भव्यस्तु कर्मरङ्गतरौ सति ॥ ३७७ ॥
 भव्योमाकरिपिप्पलयोर्भाग्यं कर्म शुभाशुभम् ।
 मध्यं न्याय्ये बलग्रेऽन्तर्मया दैत्योष्ट्रवेशराः ॥ ३७८ ॥

मयुर्मृगाश्चमुखयोर्मन्युर्दैन्ये क्रतौ क्रुधि ।
 माल्यं मालाकुसुमयोः स्यान्माया शाम्बरी कृपा ॥ ३७९ ॥
 दम्भो बुद्धिश्च, मायस्तु पीताम्बरेऽम्बरेपि च ।
 मूल्यं वस्त्रे वेतने च ययुर्यज्ञहये हये ॥ ३८० ॥
 याम्याऽवाच्यां भरण्यां च योग्यो योगार्हशक्तयोः ।
 उपायिनि प्रवीणे च योग्यमृध्याह्नयौषधौ ॥ ३८१ ॥
 योग्याऽर्कयोपित्यभ्यासे रम्यश्चम्पकहृद्ययोः ।
 रम्या रात्रावथ रथ्यो रथांशे रथवोढरि ॥ ३८२ ॥
 रथ्या तु रतसङ्घाते प्रतोल्यां पथि चत्वरे ।
 रूप्यमाहृतहेमादौ रजते रूपवत्यपि ॥ ३८३ ॥
 लयस्तूर्यत्रयीसाम्ये संश्लेषणविलासयोः ।
 लभ्यं लब्धव्ये युक्ते च विन्ध्यो व्याधाद्रिभेदयोः ॥ ३८४ ॥
 विन्ध्या त्रुटौ लवल्यां च वीर्यं तेजःप्रभावयोः ।
 शुक्रे शक्तौ च वीक्ष्यं तु द्रष्टव्ये विस्मयेऽपि च ॥ ३८५ ॥
 वीक्ष्यस्तु लासके वाहे वेश्यं तु गणिकागृहे ।
 वेश्या तु पण्यप्रोषायां शल्यः स्यान्मदनद्रुमे ॥ ३८६ ॥
 नृपभेदे श्वाविधि च सीम्नि शस्त्रशलाकयोः ।
 शय्या तल्पे शब्दगुम्फे शून्यं विन्दौ च निर्जने ॥ ३८७ ॥
 शून्या तु नलिका, शौर्यमारभट्यां बलेऽपि च ।
 सह्यमारोग्ये सोढव्ये, सह्योऽद्रौ, सव्यं दक्षिणे ॥ ३८८ ॥
 वामे च प्रतिकूले च सत्यं तु शपथे कृते ।
 तथ्ये तद्वति, सत्यस्तु लोकभित्, सङ्ख्यमाहवे ॥ ३८९ ॥
 सङ्ख्यैकादौ विचारे च सन्ध्या कालनदीभिदोः ।
 चिन्तायां संश्रवे सीम्नि सन्धाने कुसुमान्तरे ॥ ३९० ॥
 साध्यो योगे साधनीये गणदैर्वतभिद्यपि ।
 सायः शरेऽपराह्णे च स्थयोऽक्षद्वक्पुरोधसोः ॥ ३९१ ॥
 सेव्यमुशीरे सेवार्हे सैन्यं सैनिक सेनयोः ।

सौम्यः सोमात्मजेऽनुग्रे मानोज्ञे सोमदैवते ॥ ३९२ ॥
 सौम्याः पुनर्मृगशिरःशिरःस्थाः पञ्च तारकाः ।
 हार्यः कलिद्रौ हर्तव्ये हृद्यं धवलजीरके ॥ ३९३ ॥
 हृत्प्रिये हृद्विते हृजे हृद्या तु वृद्धिभेषजे ।
 हृद्यस्तु वशकृन्मन्त्रे—

इति द्विस्वरयान्ताः ।

अग्रं पुरः प्रथमेऽधिके ॥ ३९४ ॥
 उपर्यालम्बने श्रेष्ठे परिमाणे पलस्य च ।
 भिक्षाप्रकारे संज्ञाते ग्रान्तेऽप्यद्रिस्तु पर्वते ॥ ३९५ ॥
 सूर्ये शाखिनि, चाग्रं तु त्रिदिवे गगनेऽम्बुदे ।
 अस्त्रः शिरसिजे कोणे स्यादस्त्रं शोणितेऽश्रुणि ॥ ३९६ ॥
 अस्त्रं चापे ग्रहरणेऽप्यङ्घ्रिः पादद्रुमूलयोः ।
 अरो जिने,ऽरं चक्राङ्गे शीघ्रशीघ्रगयोरपि ॥ ३९७ ॥
 आरो नीतिः शनिर्भौम आरा चर्मप्रभेदिनी ।
 इराऽम्भोवाक्सुराभूमिष्विन्द्रः शक्रेऽन्तरात्मनि ॥ ३९८ ॥
 आदित्ये योगभेदे च स्यादिन्द्रा तु फणिञ्जके ।
 उग्रः क्षत्रियतः शूद्रासूनावुत्कटरुद्रयोः ॥ ३९९ ॥
 उग्रा वचाछिकिकयोरुक्ता गवोपचित्रयोः ।
 उत्तो मयूखे, स्यादुष्ट्री मृद्भाण्डे करभस्त्रियाम् ॥ ४०० ॥
 ऐन्द्रिरिन्द्रसुते काकेऽप्योद्गा जनपदान्तरे ।
 ओद्गो जने जपावृक्षे करः प्रत्यायशुण्डयोः ॥ ४०१ ॥
 रश्मौ वर्षोपले पाणौ क्षरो मेघे क्षरं जले ।
 कद्रुः कनकपिङ्गे स्यात्कद्रुस्तु नागमातरि ॥ ४०२ ॥
 कारो वलौ वधे यत्ने हिमाद्रौ निश्चये यतौ ।
 कारा बन्धनशालायां बन्धे दूत्यां प्रसेवके ॥ ४०३ ॥
 स्याद्धेमकारिकायां च क्षारः काचे रसे गुडे ।
 भस्मनि धूर्तलवणे कारिः शिल्पी क्रियाऽपि च ॥ ४०४ ॥

१. संधाने ।

- ॥ कारुस्तु कारके शिल्पे विश्वकर्मणि शिल्पिनि ।
 कीरः शुके जनपदे क्षीरं पानीयदुग्धयोः ॥ ४०५ ॥
- ॥ क्षुरो गोक्षुरके कोकिलाक्षे छेदनवस्तुनि ।
 क्षुद्रो दरिद्रे कृपणे निकृष्टेऽल्पनृशंसयोः ॥ ४०६ ॥
- क्षुद्रा व्याघ्रीनटीव्यङ्गावृहतीसरघासु च ।
 चाङ्गेरिकायां हिंसायां मक्षिकामात्रवेद्ययोः ॥ ४०७ ॥
- ॥ कुरुः स्यादोदने भूपभेदे श्रीकण्ठजाङ्गले ।
 क्रूरा नृशंसधोरोष्णकठिनाः, कृच्छ्रमंहसि ॥ ४०८ ॥
- ॥ कष्टे सान्तपने, क्षेत्रं भारतादौ भगाङ्गयोः ।
 केदारे सिद्धभूपत्न्योः क्रोष्टी क्षीरविदारिका ॥ ४०९ ॥
- ॥ शृगालिका लाङ्गली च क्षौद्रं तु मधुनीरयोः ।
 खरो रक्षोऽन्तरे तीक्ष्णे दुःस्पर्शे रासभेऽपि च ॥ ४१० ॥
- ॥ खरुः स्यादश्वहरयोर्दर्पदन्तसितेषु च ।
 खुरः शफे कोलदले गरस्तूपविषे विषे ॥ ४११ ॥
- ॥ रोगे गरं स्यात्करणे गात्रमङ्गशरीरयोः ।
 गजाग्रदेशेऽथ गिरिः पूज्येऽक्षिरुजि कन्दुके ॥ ४१२ ॥
- ॥ शैले गैरेयके गीर्णावपि, गुन्द्रस्तु तेजने ।
 गुन्द्रा प्रियङ्गौ कैवर्तीष्टुस्तके भद्रष्टुस्तके ॥ ४१३ ॥
- गुरुर्महत्याङ्गिरसे पित्रादौ धर्मदेशके ।
 अलघौ दुर्जरे चापि गृध्रो गृध्नौ खगान्तरे ॥ ४१४ ॥
- ॥ गोत्रं क्षेत्रेऽन्वये छत्रे सभान्वे बोधवर्त्मनोः ।
 वने नाम्नि च, गोत्रोऽद्रौ, गोत्रा शुवि गवां गणे ॥ ४१५ ॥
- ॥ गौरः श्वेतेऽरुणे पीते विशुद्धे चन्द्रमस्यपि ।
 विशदे, गौरं तु श्वेतसर्षपे पद्मकेसरे ॥ ४१६ ॥
- ॥ गौर्युमानशिकोर्वीषु प्रियङ्गौ वरुणस्त्रियाम् ।
 रजन्यां रोचनीनद्योर्घस्रो वासरहिंस्रयोः ॥ ४१७ ॥
- ॥ घोरो हरे दारुणे च चरः स्याज्जम्भे स्पशे ।

१. उत्तरे भूपभेदे ।

२. गिरियके ।

३. संभाव्यबोध ।

चले घृतप्रभेदे च चक्रे प्रहरणे गणे ॥ ४१८ ॥
 कुलालाद्युपकरणे राष्ट्रे सैन्यरथाङ्गयोः ।
 जलावर्ते छले, चक्रः कोके, चन्द्रोऽम्बुकाम्ययोः ॥ ४१९ ॥
 स्वर्णे सुधांशौ कर्पूरे काम्पिल्ये मेचकेऽपि च ।
 चरुहव्यान्ने भाण्डे च चारो बन्धावसर्पयोः ॥ ४२० ॥
 गतौ पियालवृक्षे च चित्रं खे तिलकेऽद्भुते ।
 आलेख्ये कर्बुरे, चित्रा त्वाखुपर्णीसुमद्रयोः ॥ ४२१ ॥
 गोडुम्ब्यप्सरसोर्दन्त्यां नक्षत्रोरगभेदयोः ।
 चीरं वाससि चूडायां गोस्तने सीसपत्रके ॥ ४२२ ॥
 चीरी कच्छाटिकाश्लिष्योश्चक्रस्त्वम्लेऽम्लवेतसे ।
 वृक्षाम्ले, चुक्री चाङ्गेर्या चैत्रो मासाद्रिभेदयोः ॥ ४२३ ॥
 चैत्रं मृतकचैत्ये च चौरो दस्युसुगन्धयोः ।
 छत्रं स्यादातपत्राणे छत्रा मधुरिकौषधौ ॥ ४२४ ॥
 धान्याके च शिलिन्ध्रे च छिद्रं विवररन्ध्रवत् ।
 गर्ते दोषे, जारस्तूपपतौ जायौषधीभिदि ॥ ४२५ ॥
 जीरस्त्वजाज्यां खड्गे च टारो लङ्गतुरङ्गयोः ।
 तन्त्रं राष्ट्रे च सिद्धान्ते परच्छन्दप्रधानयोः ॥ ४२६ ॥
 अगदे कुडुम्बकृत्ये तन्तुवाये परिच्छदे ।
 श्रुतिशाखान्तरे शास्त्रे करणे अर्थसाधके ॥ ४२७ ॥
 इतिकर्तव्यतातन्त्रोस्तन्त्री स्याद्वल्लकीगुणे ।
 अमृतायां च नद्ध्यां च सिरायां वपुषोऽपि च ॥ ४२८ ॥
 तरिर्दशायां नौकायां वस्त्रादीनां च पेटके ।
 तन्त्री निन्द्रा प्रमीला च तारो निर्मलमौक्तिके ॥ ४२९ ॥
 मुक्ताशुद्धाबुधनादे नक्षत्रनेत्रमध्ययोः ।
 तारं रूप्ये, तारा बुद्धदेव्यां सुरगुरुस्त्रियाम् ॥ ४३० ॥
 सुग्रीवपत्न्यां, ताम्रं तु शुल्बे शुल्बनिभेऽपि च ।

१. वले ।

२. दम्मे ।

३. गोडुम्बाप्सरहयोः ।

४. शिलिन्ध्रे ।

५. वेडा ।

तीव्रं कटूष्णात्यर्थेषु तीव्रा तु कटुरोहिणी ॥ ४३१ ॥
 गण्डदूर्वा सुरी, तीरो वज्रै, तीरं पुनस्तटे ।
 तोत्रं वेषुके प्रतोदे दरः स्याद्भयगर्तयोः ॥ ४३२ ॥
 दरी तु कन्दरे, दस्रः खरे, दस्रौ रवेः सुतौ ।
 द्वारं निर्गमेऽभ्युपाये धरः कूर्माधिपे गिरौ ॥ ४३३ ॥
 कार्पासे तूलेऽथ धरा मेदोभूमिजरायुषु ।
 धारो जलधरासारवर्षणे स्याद्वणेऽपि च ॥ ४३४ ॥
 धारोत्कर्षे खड्गाद्यग्रे सैन्याग्रे वाजिनां गतौ ।
 जलादिपाते सन्तत्यां धात्री भुव्युपमातरि ॥ ४३५ ॥
 आमलक्यां जनन्यां च धीरो ज्ञे धैर्यसंयुते ।
 स्वैरे, धीरं तु घुसृणे नरो मर्त्येऽच्युतेऽर्जुने ॥ ४३६ ॥
 नरं तु रामकर्पूरे नक्रं नासाग्रदारुणोः ।
 नक्रो यादसि, नीध्रं तु बलीकवननेमिषु ॥ ४३७ ॥
 चन्द्रे च रेवतीभे च नेत्रं वस्त्रे मथोगुणे ।
 मूलाक्षिनेतृषु, परो दूरान्यश्रेष्ठशत्रुषु ॥ ४३८ ॥
 परं तु केवले, पत्रं यानं पक्ष्मच्छदश्छुरी ।
 पारं ग्रान्ते परतटे पारी पूरपरागयोः ॥ ४३९ ॥
 पात्र्यां कर्करिकायां च पादवन्धे च हस्तिनाम् ।
 पात्रं तु कूलयोर्मध्ये पर्णे नृपतिमन्त्रिणि ॥ ४४० ॥
 योग्यभाजनयोर्यज्ञभाण्डे नाटयानुकर्तारि ।
 पुरं शरीरे नगरे गृहपाटलिपुत्रयोः ॥ ४४१ ॥
 पुरस्तु गुग्गुलौ, पुण्ड्रं कुमौ दैत्येक्षुभेदयोः ।
 वासन्त्यां तिलके पुण्डरीके, पुण्ड्रास्तु नीवृत्ति ॥ ४४२ ॥
 पुरुः पुरोगे प्रचुरे स्वर्लोकनृपभेदयोः ।
 पूरः स्यादम्भसां वृद्धौ व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः ॥ ४४३ ॥
 पोत्रं वस्त्रे मुखाग्रे च सूकरस्य हलस्य च ।
 पौरं कत्तूणे पुरजे वभ्रुःपिङ्गाभिश्चलिषु ॥ ४४४ ॥

मुनौ विशाले नकुले विष्णौ, भद्रं तु मङ्गले ।
 मुस्तकश्रेष्ठयोः साधौ काञ्चने करणान्तरे ॥ ४४५ ॥
 भद्रो रामचरे हस्तिजातौ मेरुकदम्बके ।
 गवि शम्भौ, भद्रा विष्टौ नभःसरिति कट्फले ॥ ४४६ ॥
 कृष्णानन्तारास्नासु च भरोऽतिशयभारयोः ।
 भरुर्भर्तृकनकयोर्भारो दशशतीद्वये ॥ ४४७ ॥
 पलानां वीवधे चापि भीरुर्योषिति कातरे ।
 भूरिः स्यात्प्रचुरे स्वर्णे मन्त्रो देवादिसाधने ॥ ४४८ ॥
 वेदांशे गुप्तवादे च मरुः पर्वतदेशयोः ।
 मारोऽनङ्गे मृतौ विघ्नं मारी चण्ड्यां जनक्षये ॥ ४४९ ॥
 मात्रं त्ववधृतौ स्वार्थे कास्न्ये, मात्रा परिच्छदे ।
 अक्षरावयवे द्रव्ये माल्येऽल्पे कर्णभूषणे ॥ ४५० ॥
 काले वृत्ते च मित्रं तु सख्यौ, मित्रो दिवाकरे ।
 यन्त्रं देवाद्यधिष्ठाने पात्रभेदे नियन्त्रणे ॥ ४५१ ॥
 यात्रोत्सवे गतौ वृत्तौ, राष्ट्रमुत्पातनीवृतोः ।
 रुरुदैत्ये मृगे, रेत्रं पीयूषपटवासयोः ॥ ४५२ ॥
 रेतःसूतकयो, रोध्रो लोध्रे रोध्रद्रुमागसोः ।
 रौद्रो भीष्मे रसे तीव्रे, रौद्री गौर्या, वरो वृत्तौ ॥ ४५३ ॥
 विटे जामातरि श्रेष्ठे देवतादेरभीप्सिते ।
 वरं तु घुसृणे किञ्चिदिष्टे, वरी शतावरी ॥ ४५४ ॥
 वक्रं पुटभेदे, वक्रः कुटिले क्रूरभौमयोः ।
 वक्त्रमास्ये छन्दसि च वग्रः प्राकाररोधसोः ॥ ४५५ ॥
 क्षेत्रे ताते चये रेणौ वज्रं कुलिशहीरयोः ।
 बालके वज्रा त्वमृता, वर्धः सीसवरत्रयोः ॥ ४५६ ॥
 व्यग्रो व्यापृताकुलयोर्वारः सूर्यादिवासरे ।
 महे स्वरावसरयोर्वृन्दे कुब्जाख्यपादपे ॥ ४५७ ॥
 वारं तु मदिरापात्रे वारि हीवेरनीरयोः ।

वारिर्घट्यां सरस्वत्यां वारी घटीभबन्धिनी ॥ ४५८ ॥
 व्याघ्रः करञ्जे शार्दूले रक्तैरण्डतरावपि ।
 श्रेष्ठे तूत्तरपदस्थः स्यात् व्याघ्री कण्टकारिका ॥ ४५९ ॥
 वीरो जिने भटे श्रेष्ठे वीरं शृङ्गायां नतेऽपि च ।
 वीरा गम्भारिकारम्भातामलव्येलवालुषु ॥ ४६० ॥
 मदिराक्षीरकाकोलीगोष्ठोदुम्बरिकासु च ।
 पतिपुत्रवतीक्षीरविदारीदुग्धिकास्वपि ॥ ४६१ ॥
 वृत्रो मेघे रिपौ ध्वान्ते दानवे वासवे गिरौ ।
 वेरं घुसृणवृन्ताकशरीरेषु, शरं जले ॥ ४६२ ॥
 शरः पुनर्दधिसारे काण्डतेजनयोरपि ।
 शक्रोऽर्जुनतराविन्द्रे कुटजे शस्त्रमायुधे ॥ ४६३ ॥
 लोहे, शस्त्री छुरिकायां, शद्रिर्जिष्णौ तडित्यपि ।
 शरुः कोपे शरे वज्रे शारः शवलवातयोः ॥ ४६४ ॥
 द्यूतस्य चोपकरणे शास्त्रं ग्रन्थनिदेशयोः ।
 शारिः कुञ्जरपर्याणे शकुनौ द्यूतसाधने ॥ ४६५ ॥
 शिश्रुः शोभाजने शाके शीघ्रं चक्राङ्गदूर्णयोः ।
 उशीरे, शुक्रस्तु शुक्ले ज्येष्ठमासेऽग्निकाव्ययोः ॥ ४६६ ॥
 शुक्रं तु रेतोऽक्षिरुजोः शुभ्रं दीप्तेऽभ्रके सिते ।
 शूरश्वारे भटे सूर्ये सरौ दध्यग्रसायकौ ॥ ४६७ ॥
 स्वरः शब्देऽपि षड्जादौ सत्रमाच्छादने क्रतौ ।
 सदा दाने वने वापि स्वरुः स्याद्यूपखण्डके ॥ ४६८ ॥
 अध्वरे कुलिशे वाणे सारो मज्जास्थिरांशयोः ।
 बले श्रेष्ठे च सारं तु द्रविणन्ययवारिषु ॥ ४६९ ॥
 स्फारस्तु करकादीनां बुद्बुदे विपुवेऽपि च ।
 स्थिरो मोक्षे निश्चले च स्थिरा भूः शालपर्ण्यपि ॥ ४७० ॥
 सिप्रः स्वेदे, सिप्रा नद्यां, सिरा नाड्यम्बुवाहिनी ।
 सिरस्तु पिप्पलीमूलं सीरः स्यादंशुमालिनि ॥ ४७१ ॥

लाङ्गलेऽथ सुरो देवे, सुरा चषकमद्ययोः ।

सुत्रं तु सूचनाकारिग्रन्थे तन्तुव्यवस्थयोः ॥ ४७२ ॥

स्वैरो मन्दे स्वतन्त्रे च हरो नाशकरुद्रयोः ।

वैद्यवानरेऽप्यथ हरिर्दिवाकरसमीरयोः ॥ ४७३ ॥

यमवासवसिंहांशुशशाङ्ककपिवाजिषु ।

पिङ्गवर्णे हरिद्वर्णे भेकोपेन्द्रशुकाहिषु ॥ ४७४ ॥

लोकान्तरे च हारस्तु मुक्तादामनि संयुगे ।

हिंस्रः स्याद्वातुके, हिंसा मांसी काकादनी वसा ॥ ४७५ ॥

हीरो वज्रे हरे सर्पे हीरा पिपीलिकाश्रियोः ।

होरा तु लग्ने राश्यर्धे शास्त्ररेखाग्रभेदयोः ॥ ४७६ ॥

इति द्विस्वररान्ताः ।

अलिः सुरापुष्पलिहोरम्लो रसेऽम्लवेतसे ।

अम्ली चाङ्गेर्यामालं स्यादैनल्पहरितालयोः ॥ ४७७ ॥

आलिः सख्यावलीसेतुर्ध्वनर्थे विशदाशये ।

आलुर्गलन्निकायां स्यादालु भेलककन्दयोः ॥ ४७८ ॥

इलोर्वी वाग् बुधस्त्री गौः, कलं त्वजीर्णरेतसोः ।

अव्यक्तमधुरध्वाने कला स्यदंशैशिल्पयोः ॥ ४७९ ॥

कलने मूलरैष्ट्रद्वौ षोडशांशे विधोरपि ।

कलिर्विभीतके शूरे विवादेऽन्त्ययुगे युधि ॥ ४८० ॥

कालः पुनः कृष्णवर्णे महाकालकृतान्तयोः ।

मरणाऽनेहसोः, काली कालिकाक्षीरकीटयोः ॥ ४८१ ॥

मातृभेदोमयोर्नव्यमेधौघपरिवादयोः ।

काला कृष्णत्रिवृन्निन्योर्जुङ्ग्यां, कीलोऽग्नितेजसि ॥ ४८२ ॥

कफणिस्तम्भयोः शङ्खौ, कीला रतहतावपि ।

कुलं कुल्यगणे गोहे देहे जनपदेऽन्वये ॥ ४८३ ॥

कूलं तटे सैन्यपृष्ठे तडागस्तूपयोरपि ।

१. रासभ । २. स्त्रियोः । ३. अनर्थ ।

४. सेत्वनर्थेषु । ५. काल । ६. जिह्वी ।

- कोलो भेलक उत्सङ्गेऽङ्कपाल्यां चित्रके किरौ ॥ ४८४ ॥
 कोलं तु बदरे, कोला पिप्पल्यां च विभेषजे ।
 खलं कल्के भुवि स्थाने क्रूरे कर्णे जपेऽधमे ॥ ४८५ ॥
 खल्लो निम्ने वस्त्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः ।
 खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाह्वयरुज्यपि ॥ ४८६ ॥
 गलः कण्ठे सर्जरसे गोलः स्यात्सर्ववर्तुले ।
 गोला पत्राञ्जने गोदावर्यां सख्यामलिङ्गिरे ॥ ४८७ ॥
 मण्डले च कुनट्यां च बालक्रीडनकाष्ठके ।
 चिह्नः खगे, सचुल्लश्च पिच्छवत् क्लिन्नलोचने ॥ ४८८ ॥
 क्लिन्नेऽक्षिण, चुल्ली तूद्वाने चेलं गर्हितवस्त्रयोः ।
 चोलः कूर्पासके देशे चोलकर्मणि मुण्डने ॥ ४८९ ॥
 छलं छन्नस्खलितयोश्छल्ली सन्तानवीरुधोः ।
 वल्कले पुष्पभेदे च जलं गोकलने जडे ॥ ४९० ॥
 ह्रीवेरेऽम्बुनि, जालं तु गवाक्षे क्षारके गणे ।
 दम्भानाययोश्च, जालो नीपे, जाली पटोलिका ॥ ४९१ ॥
 झला पुत्र्यामातपोम्मौं झिल्ली तूद्वर्चनांशके ।
 वर्त्यातपरुचोश्चीर्यां तलं ज्याघातवारणे ॥ ४९२ ॥
 तलश्चपेटे तालद्रौ स्वभावाधरयोः त्सरौ ।
 तल्लो जलाधारभेदे तल्ली तु तरुणस्त्रियाम् ॥ ४९३ ॥
 तालः कालक्रियामाने हस्तमानद्भुभेदयोः ।
 करास्फोटे करतले हरिताले त्सरावपि ॥ ४९४ ॥
 तुला माने पलशते सादृश्ये रशिभाण्डयोः ।
 शृहाणां दारुबन्धाया पीठ्यां, तूलं तु खे पिचौ ॥ ४९५ ॥
 ब्रह्मदारुण्यथ दलं शस्त्रीछदेऽर्धपर्णयोः ।
 उत्सेधवद्वस्तुनि च नलो राज्ञि कपौ नडे ॥ ४९६ ॥
 पितृदैवेऽथ नलं स्यात्पद्मे, नली मनःशिला ।
 नालं काण्डे मृणाले च नाली शाककदम्बयोः ॥ ४९७ ॥

नीलो वर्णे मणौ शैले निधिवानरभेदयोः ।
 नील्योषध्यां लाञ्छने च पलमुन्मानमांसयोः ॥ ४९८ ॥
 पल्लिश्च ग्रामके कुड्यां पालिर्यूकाश्रिपङ्क्तिषु ।
 जातश्मश्रुस्त्रियां ग्रान्ते सेतौ कल्पितभोजने ॥ ४९९ ॥
 प्रशंसाकर्णलतयोरुत्सङ्गे प्रस्थचिह्नयोः ।
 पीलुः पुष्पे द्रुमे काण्डे परमाणौ मतङ्गजे ॥ ५०० ॥
 तालास्थिखण्डे च, पुलः पुलके विपुलेऽपि च ।
 फलं हेतुकृते जातीफले फलकसस्ययोः ॥ ५०१ ॥
 त्रिफलायां च ककोले शस्त्राग्रे व्युष्टिलाभयोः ।
 फली फलिण्यां, फलि तु वसने, फाल उत्प्लुतौ ॥ ५०२ ॥
 कुंशके च, बलं रूपे स्थामनि स्थौल्यसैन्ययोः ।
 बोले, बलस्तु बलिनि काके दैत्ये हलायुधे ॥ ५०३ ॥
 बला त्वोषधिभेदे स्यात्, बलिर्दैत्योपहारयोः ।
 करे चामरदण्डे च .गृहदारूदरांशयोः ॥ ५०४ ॥
 त्वक्सङ्कोचे गन्धके च वालोऽज्ञेऽश्वेभपुच्छयोः ।
 शिशौ ह्रीवेरकचयोर्वाला तु त्रुटियोषितोः ॥ ५०५ ॥
 वाली भूषान्तरे मेघौ विल उच्चैःश्रवोहये ।
 विलं रन्ध्रे गुहायां च भल्लं भल्लूकवाणयोः ॥ ५०६ ॥
 भल्ली भल्लातके, भालं स्याल्ललाटे महस्यपि ।
 भेलः प्लवे मुनिभेदे भीरौ बुद्धिचिवर्जिते ॥ ५०७ ॥
 मल्लः कपाले बलिनि मत्स्ये पात्रे, मलस्त्वघे ।
 किट्टे कदर्ये विष्ठायां मालं तु कपटे वने ॥ ५०८ ॥
 मालो जने स्यान्माला तु पङ्क्तौ पुष्पादिदामनि ।
 मालुः स्त्रियां पत्रवल्यां मूलं पार्श्वार्धयोरुडौ ॥ ५०९ ॥
 निङ्कुञ्जशिफयोः स्वीये शिलायां च वशीकृतौ ।
 प्रतिष्ठायामथो मेला त्वञ्जने मेलकेऽपि च ॥ ५१० ॥
 मौलिः किरीटे धम्मिले चूडाकङ्कोलिमूर्द्धसु ।

लीला केलिविलासश्च शृङ्गारभावजक्रिया ॥ ५११ ॥
 लोलथले सतृष्णे च लोला तु रसनाश्रियोः ।
 वल्ली स्यादजमोदायां लतायां कुसुमान्तरे ॥ ५१२ ॥
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे शठे श्वापदहिसंयोः ।
 वेला बुधस्त्रियां काले सीमनीश्वरभोजने ॥ ५१३ ॥
 अक्लिष्टमरणेऽम्भोधेस्तीरनीरविकारयोः ।
 शालो हाले मत्स्यभेदे, शालौकस्तत्प्रदेशयोः ॥ ५१४ ॥
 स्कन्धशाखायां, शालिस्तु गन्धोलौ कलमादिषु ।
 शालुः कषायद्रव्ये स्याच्चोरकाश्वयौषधेऽपि च ॥ ५१५ ॥
 शिलमुच्छं, शिला द्वाराऽधोदारु कुनटी द्वयत् ।
 शिली गण्डूपदी, शीलं साधुवृत्तस्वभावयोः ॥ ५१६ ॥
 शुक्लं रूप्ये, शुक्लो योगे श्वेते, शूलं रुगस्त्रयोः ।
 योगे, शूला तु पण्यस्त्री वधहेतुश्च कीलकः ॥ ५१७ ॥
 शैलो भूभृति शैलं तु शैलेये ताक्ष्यशैलके ।
 सालः सर्जतरौ वृक्षमात्रप्राकारयोरपि ॥ ५१८ ॥
 स्थालं भाजनभेदे स्यात् स्थाली तु पाटलोखयोः ।
 स्थूलः पीने जडे, हालः शालिवाहनपार्थिवे ॥ ५१९ ॥
 हाला सुरायां, हेला तु स्यादवज्ञाविलासयोः ।
 होलिरालिङ्गने सूर्येऽपि-

इति द्विस्वरलान्ताः ।

अविर्मृषिककम्बले ॥ ५२० ॥

मेघे रवौ पर्वते च स्यादूर्ध्वं तु समुच्छ्रिते ।
 उपर्युन्नतयोः, कण्वो मुनौ, कण्वं तु कल्मषे ॥ ५२१ ॥
 क्षवः क्षुते राजिकायां कविः काव्यस्य कर्तरि ।
 विचक्षणे दैत्यगुरौ स्यात् कवी तु खलीनके ॥ ५२२ ॥
 किण्वं पापे सुराबीजे क्लीबोऽपौरुषण्डयोः ।
 खर्वह्रस्वौ न्यग्वामनौ ग्रीवे शिरोधितच्छिरे ॥ ५२३ ॥

१. सिंह ।

२. गन्धोनी ।

३. सातवाहन ।

छविस्तु रुचि शोभायां जवः स्याद्वेगवेगिनोः ।
 जवोण्ड्रपुष्पे, जिह्वा तु वाचि ज्वालारसज्ञयोः ॥ ५२४ ॥
 जीवः स्यात्तृदशाचार्ये द्रुमभेदे शरीरिणी ।
 जीवितेऽपि च, जीवा तु वचायां धनुषो गुणे ॥ ५२५ ॥
 शिञ्जिते क्षितिजीवन्त्योर्बृत्तौ, तत्त्वं परमात्मनि ।
 वाद्यभेदे स्वरूपे च द्रवो विद्रवन्मर्मणोः ॥ ५२६ ॥
 प्रद्रावे रसगत्योश्च द्वन्द्वः से, द्वन्द्वमाहवे ।
 रहस्ये मिथुने युग्मे दवदावौ वनानले ॥ ५२७ ॥
 वने, दर्वी फणान्तर्द्वौ दाव्वी स्यादेवदारुणि ।
 हरिद्राद्वितये चापि दिवं खे त्रिदिवे दिने ॥ ५२८ ॥
 देवं हृषीके, देवस्तु नृपतौ तोदये सुरे ।
 देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्थोरपि ॥ ५२९ ॥
 धवो धूर्ते नरे पत्यौ द्रुमभेदेऽथ ध्रुवो वटे ।
 वसुयोगमिदोः शम्भौ शङ्खावुत्तानपादजे ॥ ५३० ॥
 स्थिरे नित्ये निश्चिते च ध्रुवं खेऽजस्रतर्कयोः ।
 ध्रुवा मूर्वाशालिपण्योः स्रग्भेदे गीतमिद्यपि ॥ ५३१ ॥
 नवो नव्ये स्तुतौ, नीवी स्त्रीकटीवस्त्रवन्धने ।
 मूलद्रव्ये परिपणे, प्लवः प्लक्षे प्लुतौ कपौ ॥ ५३२ ॥
 शब्दे कारण्डवे म्लेच्छजातौ भेलकमेकयोः ।
 क्रमनिम्नमहीभागे कुलके जलवायसे ॥ ५३३ ॥
 जलान्तरे, प्लवं गन्धतुणे मुस्तकमिद्यपि ।
 पक्वं परिणते नाशामिमुखे, पार्श्वमन्तिके ॥ ५३४ ॥
 कक्षाधोऽवयवे चक्रोपान्तपर्शुसमूहयोः ।
 प्राच्चं दूरपथे ग्रहे बन्धे, पूर्वं तु पूर्वजे ॥ ५३५ ॥
 प्रागग्रे श्रुतिभेदे च भवः सत्ताप्तिजन्मसु ।
 रुद्रे श्रेयसि संसारे, भावोऽभिप्रायवस्तुनोः ॥ ५३६ ॥
 स्वभावजन्मसत्तात्मक्रियालीलाविभूतिषु ।
 चेष्टायोन्योर्बुधे जन्तौ शृङ्गारादेश्च कारणे ॥ ५३७ ॥

लीला केलिविलासश्च शृङ्गारभावजक्रिया ॥ ५११ ॥
 लोलश्चले सतृष्णे च लोला तु रसनाश्रियोः ।
 वल्ली स्यादजमोदायां लतायां कुसुमान्तरे ॥ ५१२ ॥
 व्यालो दुष्टगजे सर्पे शठे श्वापदहिंस्रयोः ।
 वेला बुधस्त्रियां काले सीमनीश्वरभोजने ॥ ५१३ ॥
 अक्लिष्टमरणेऽम्भोधेस्तीरनीरविकारयोः ।
 शालो हाले मत्स्यभेदे, शालौकस्तत्प्रदेशयोः ॥ ५१४ ॥
 स्कन्धशाखायां, शालिस्तु गन्धोलौ कलमादिषु ।
 शालुः कषायद्रव्ये स्याच्चोरकाश्यौषधेऽपि च ॥ ५१५ ॥
 शिलमुञ्छं, शिला द्वाराऽधोदारु कुनटी द्वयत् ।
 शिली गण्डूपदी, शीलं साधुवृत्तस्वभावयोः ॥ ५१६ ॥
 शुक्लं रूप्ये, शुक्लो योगे श्वेते, शूलं रुगस्त्रयोः ।
 योगे, शूला तु पण्यस्त्री वधहेतुश्च कीलकः ॥ ५१७ ॥
 शैलो भूमृति शैलं तु शैलेये ताक्ष्यशैलके ।
 सालः सर्जतरौ वृक्षमात्रप्राकारयोरपि ॥ ५१८ ॥
 स्थालं भाजनभेदे स्यात् स्थाली तु पाटलोखयोः ।
 स्थूलः पीने जडे, हालः शालिवाहनपार्थिवे ॥ ५१९ ॥
 हाला सुरायां, हेला तु स्यादवज्ञाविलासयोः ।
 होलिरालिङ्गने सूर्येऽपि-

इति द्विस्वरलान्ताः ।

अविर्मूषिककम्बले ॥ ५२० ॥
 मेघे रवौ पर्वते च स्यादूर्ध्वं तु समुच्छिते ।
 उपर्युन्नतयोः, कण्वो मुनौ, कण्वं तु कल्मषे ॥ ५२१ ॥
 क्षवः क्षुते राजिकायां कविः काव्यस्य कर्तरि ।
 विचक्षणे दैत्यगुरौ स्यात् कवी तु खलीनके ॥ ५२२ ॥
 किण्वं पापे सुराबीजे क्लीबोऽपौरुषषण्डयोः ।
 खर्वह्रस्वौ न्यग्वामनौ ग्रीवे शिरोधितच्छिरे ॥ ५२३ ॥

१. सिंह ।

२. गन्धोनी ।

३. सातवाहन ।

छविस्तु रुचि शोभायां जवः स्याद्वेगवेगिनोः ।

जवोण्ड्रपुष्पे, जिह्वा तु वाचि ज्वालारसज्ञयोः ॥ ५२४ ॥

जीवः स्यात्तिदशाचार्ये द्रुमभेदे शरीरिणी ।

जीवितेऽपि च, जीवा तु वचायां धनुषो गुणे ॥ ५२५ ॥

शिञ्जिते क्षितिजीवन्त्योर्वृत्तौ, तत्त्वं परमात्मनि ।

वाद्यभेदे स्वरूपे च द्रवो विद्रवन्मर्मणोः ॥ ५२६ ॥

प्रद्रावे रसगत्योश्च द्वन्द्वः से, द्वन्द्वमाहवे ।

रहस्ये मिथुने युग्मे दवदावौ वनानले ॥ ५२७ ॥

वने, दर्वी फणान्तर्द्धौ दाव्वी स्यादेवदारुणि ।

हरिद्राद्वितये चापि दिवं खे त्रिदिवे दिने ॥ ५२८ ॥

देवं हृषीके, देवस्तु नृपतौ तोदये सुरे ।

देवी कृताभिषेकायां तेजनीपृक्कयोरपि ॥ ५२९ ॥

धवो धूर्त्ते नरे पत्यौ द्रुमभेदेऽथ ध्रुवो वटे ।

वसुयोगमिदोः शम्भौ शङ्कावुत्तानपादजे ॥ ५३० ॥

स्थिरे नित्ये निश्चिते च ध्रुवं खेऽजस्रतर्कयोः ।

ध्रुवा मूर्वाशालिपर्णयोः स्रग्भेदे गीतमिद्यपि ॥ ५३१ ॥

नवो नव्ये स्तुतौ, नीवी स्त्रीकटीवस्त्रबन्धने ।

मूलद्रव्ये परिपणे, प्लवः प्लक्षे प्लुतौ कपौ ॥ ५३२ ॥

शब्दे कारण्डवे म्लेच्छजातौ भेलकभेकयोः ।

क्रमनिम्नमहीभागे कुलके जलवायसे ॥ ५३३ ॥

जलान्तरे, प्लवं गन्धतृणे मुस्तकमिद्यपि ।

पक्वं परिणते नाशाभिमुखे, पार्श्वमन्तिके ॥ ५३४ ॥

कक्षाधोऽवयवे चक्रोपान्तपर्शुसमूहयोः ।

प्राघ्वं दूरपथे ग्रहे बन्धे, पूर्वं तु पूर्वजे ॥ ५३५ ॥

प्रागग्रे श्रुतिभेदे च भवः सत्ताप्तिजन्मसु ।

रुद्रे श्रेयसि संसारे, भावोऽभिप्रायवस्तुनोः ॥ ५३६ ॥

स्वभावजन्मसत्तात्मक्रियालीलाविभूतिषु ।

चेष्टायोन्योर्वुधे जन्तौ शृङ्गारादेश्च कारणे ॥ ५३७ ॥

शब्दप्रवृत्तिहेतौ च यवो धान्ये पृथक्कृतौ ।
 यावोऽलक्ते पाकमिदि रेवा मन्मथयोषिति ॥ ५३८ ॥
 नील्यां मेखलकन्यायां लवः कालमिदि छिदि ।
 विलासे रामजे लेशे जंपाकिञ्जल्कपक्ष्मणोः ॥ ५३९ ॥
 गोपुच्छलोमस्वपि च लट्वा पक्षिकुसुम्भयोः ।
 लघ्वी ह्रस्वविवक्षायां प्रभेदे स्पन्दनस्य च ॥ ५४० ॥
 विश्वाः सुरेषु, विश्वं तु शुण्ठ्यां भुवनकृत्स्नयोः ।
 विश्वा विषायां, शिवं तु मोक्षे क्षेमे सुखे जले ॥ ५४१ ॥
 शिवो योगान्तरे वेदे गुग्गुलौ वालुके हरे ।
 पुण्डरीकद्रुमे कीले, शिवा झाटामलोमयोः ॥ ५४२ ॥
 फेरौ शम्यां पथ्याध्यात्र्योः, शिविर्भूर्जे नृपान्तरे ।
 शुल्वं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ॥ ५४३ ॥
 सत्त्वं द्रव्ये गुणे चित्ते व्यवसायस्वभावयोः ।
 पिशाचादावात्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु ॥ ५४४ ॥
 सान्त्वं सामनि दाक्षिण्ये, सुवा मूर्वा सुवा सुचि ।
 हवस्तु सप्ततन्तौ स्यान्निदेशाह्वानयोरपि ॥ ५४५ ॥

इति द्विस्वरवान्ताः ।

अंशो विभाजने प्रोक्त एकदेशेऽपि वस्तुनः ।
 अंशुः सूत्रादिसूक्ष्मांशे किरणे चण्डदीधितौ ॥ ५४६ ॥
 आशा ककुभि तृष्णायामाशु तु व्रीहिशीघ्रयोः ।
 ईशः स्वामिनि रुद्रे च स्यादीशा हलदण्डके ॥ ५४७ ॥
 कशा स्यादश्वताडन्यां रज्जौ मुखगणेऽपि च ।
 काशस्तृणे रोगभेदे कीशो दिगम्बरे कपौ ॥ ५४८ ॥
 कुशो रामसुते दर्भे पापिष्ठे योक्त्रमत्तयोः ।
 कुशी लोहविकारे स्यात्, कुशा वल्गा, कुशं जले ॥ ५४९ ॥
 केशः शिरसिजे पाशपाणौ ह्रीवेरदैत्ययोः ।
 क्लेशो दुःखे च रागादौ कोशः कोष इवाण्डके ॥ ५५० ॥

१. तथा ।

कुड्मले चषके दिव्येऽर्थचये योनिशिस्वयोः ।

जातीकोशेऽसिपिधाने दर्शः सूर्येन्दुसङ्गमे ॥ ५५१ ॥

पक्षान्तेऽष्टौ दर्शने च दंशो वर्मणि मर्मणि ।

दोषे वनमक्षिकायां खण्डने भुजगक्षते ॥ ५५२ ॥

दशा वर्त्ताववस्थायां दशास्तु वसनाञ्चले ।

नाशः पलायने मृत्यौ परिध्वस्तावदर्शने ॥ ५५३ ॥

निशा रात्रौ हरिद्रायां पशुश्छागे मृगादिषु ।

प्रथमेऽपि च पाशस्तु मृगपक्षादिवन्धने ॥ ५५४ ॥

कर्णान्ते शोभनार्थः स्यात्कचान्ते निकरार्थकः ।

छात्राद्यन्ते च निन्दार्थः पेशी मांस्यसिकोशयोः ॥ ५५५ ॥

मण्डभेदे पलपिण्डे सुपक्वकणिकेऽपि च ।

भूस्पृग्वैश्ये मानवे च राशिर्मेपादिपुञ्जयोः ॥ ५५६ ॥

वशो जनस्पृहोयत्तेष्वायत्तत्वप्रभुत्वयोः ।

वशा नार्या वन्ध्यगव्यां हस्तिन्यां दुहितर्यपि ॥ ५५७ ॥

वंशः सङ्घेऽन्वये वेणौ पृष्ठाद्यवयवेऽपि च ।

वेशो वेश्यागृहे गेहे नेपथ्ये च, शशः पशौ ॥ ५५८ ॥

वोलो लोत्रे नृमेदे च स्पशो हेरिकयुद्धयोः ।

स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रुजि ॥ ५५९ ॥

इति द्विस्वरशान्ताः ।

अक्षो रथस्यावयवे व्यवहारे विभीतके ।

ग्रासके शकटे कर्षे ज्ञाने चाऽऽत्मनि रावणौ ॥ ५६० ॥

अक्षं सौवर्चले तुत्ये हृषीके, स्यादुपा निशि ।

वाणपुत्र्यां च, ऋक्षस्तु स्यान्नक्षत्राच्छभल्लयोः ॥ ५६१ ॥

महीधरविशेषे च शोणके क्षतवेधने ।

ऋषिर्वेदे मुनौ, कर्षः कर्षणे मानभिद्यपि ॥ ५६२ ॥

कक्षो वीरुधि दोर्मूले कच्छे शुष्कवने तृणे ।

पापे, कक्षा त्विभरज्जौ काञ्च्यां गेहप्रकोष्ठके ॥ ५६३ ॥

भित्तौ साम्ये रथभागेऽन्तरीयपश्चिमाञ्चले ।
 उद्गाहिण्यां च, कर्षूस्तु तुषाग्नौ कृषिकुल्ययोः ॥ ५६४ ॥
 घोषः कांस्ये स्वने गोपघोषकाभीरपल्लिषु ।
 घोषा तु शतपुष्पायां चोक्षः सुन्दरगीतयोः ॥ ५६५ ॥
 शुचौ, झषस्तु मकरे वने मीने, झषा पुनः ।
 नागबलायां तुषस्तु धान्यत्वचि विभीतके ॥ ५६६ ॥
 दक्षः प्रजापतौ रुद्रवृषभे कुक्कुटे षटौ ।
 द्रुमे, दक्षा तु मेदिन्यां घ्वांक्षः काके बकेऽर्थिनि ॥ ५६७ ॥
 गृहे, घ्वांक्षी तु काकोल्यां, न्यक्षः कात्स्न्यनिकृष्टयोः ।
 जामदग्न्येऽपि, पक्षस्तु मासार्धे ग्रहसाध्ययोः ॥ ५६८ ॥
 चुल्लीरन्ध्रे वले पार्श्वे वर्गे केशात्परश्रये ।
 पिच्छे विरोधे देहाङ्गे सहाये राजकुञ्जरे ॥ ५६९ ॥
 प्लक्षो द्वीपे गर्दभाण्डेऽश्वत्थे जटिनि पक्षके ।
 प्रेक्षा धीरीक्षणं नृत्तं, प्रैषः प्रेषणपीडने ॥ ५७० ॥
 पौषो मासप्रभेदे स्यात्पौषं तु महयुद्धयोः ।
 भिक्षा सेवाप्रार्थनयोर्मृतौ भिक्षितवस्तुनि ॥ ५७१ ॥
 माषो माने धान्यभेदे मूर्खे त्वग्दोषभिद्यपि ।
 मिषं व्याजे स्पर्शभेदे मेषो राश्यन्तरे हुडौ ॥ ५७२ ॥
 मोक्षो निःश्रेयसे वृक्षविशेषे मोचने मृतौ ।
 यक्षः श्रीदे च गुह्ये च रक्षा रक्षणभस्मनोः ॥ ५७३ ॥
 रुक्षोऽस्निग्धपरुषयोर्लक्षं व्याजशरव्योः ।
 संख्यायामपि, वर्षस्तु समाद्वीपाब्दवृष्टिषु ॥ ५७४ ॥
 वर्षधरेऽपि, वर्षास्तु प्रावृण्यथ विषं जले ।
 क्ष्वेडे, विषा त्वतिविषां, वृषो गव्यासुधर्मयोः ॥ ५७५ ॥
 पुंराशिभेदयोः शृङ्गायां वासके शुक्रलेऽपि च ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्च वृषी तु ऋषिविष्टरे ॥ ५७६ ॥

१. स्पर्शने च ।

२. श्रीदे च गुह्ये ।

वृषा वृत्राकपिकछवोः शुषिः शुषिरशोषयोः ।
शेषोऽनन्ते वधे सीरिण्युपयुक्तेतरेऽपि च ॥ ५७७ ॥
शेषा निर्माल्यदाने स्याच्छोषः शोषणयक्ष्मणोः ।

इति द्विस्वरषान्ताः ।

अंसं स्कन्धे विभागे स्यादसिः खङ्ग नदीभिदि ॥ ५७८ ॥
अर्चिर्मयूखशिखयोरदात्रे च परत्र च ।
आगः स्यादेनोवदधे मन्ता, वाशीर्हितैपिणि ॥ ५७९ ॥
उरगस्य च दंष्ट्रायामुपः सन्ध्याग्रभातयोः ।
उरो वक्षसि मुख्ये स्यादोजो दीप्तिप्रकाशयोः ॥ ५८० ॥
अवष्टम्भे बले धातुतेजस्योक्तस्तु सन्नानि ।
ओकास्त्वाश्रयमात्रे स्यात् कंसस्तैजसमानयोः ॥ ५८१ ॥
पानपात्रे दैत्यभेदे कारूः शक्तयायुधे रुजि ।
बुद्धौ विकलवाचि स्याद् गुत्सः स्तम्बगुलच्छयोः ॥ ५८२ ॥
हारभेदे ग्रन्थिपर्णे, गोसो बोलविभातयोः ।
चास इक्षुपक्षिभिदोऽच्छन्दः पद्येच्छयोः श्रुतौ ॥ ५८३ ॥
ज्यायान् वृद्धे प्रशस्ये च ज्योतिर्वह्निदिनेशयोः ।
प्रकाशे दृशि नक्षत्रे तपः कृच्छ्रादिकर्मणि ॥ ५८४ ॥
धर्मे लोकप्रभेदे च तयाः शिशिरमाधयोः ।
तमो राहौ गुणे पापे ध्वान्ते, तरो जवे बले ॥ ५८५ ॥
त्रासो भये मणिदोषे तेजस्त्वट्रेतसोर्वले ।
नवनीते प्रभावेऽग्नौ दासो धीवरभृत्ययोः ॥ ५८६ ॥
वृषले दानपात्रे च दासी मिद्यपि चेद्यपि ।
धनुः शरासने राशौ प्रियालद्रौ धनुर्धरे ॥ ५८७ ॥
नभो व्योम्नि, नभा घ्राणे विसतन्तौ पतद्ग्रहे ।
प्रावृषि श्रावणे, नासा घोणा द्वारोऽध्वदारुणोः ॥ ५८८ ॥
पयः क्षीरे च नीरे च प्रह्वरश्वा जनन्यपि ।
चर्हिः कुशेऽग्नौ, भासस्तु भासि गृध्रशकुन्तयोः ॥ ५८९ ॥
महस्तेजस्युत्सवे च मिसिर्मास्यजमोदयोः ।

शतपुष्पामधुर्योश्च मृत्सा कांक्षी सुमृत्तिका ॥ ५९० ॥
 रसः स्वादे जले वीर्ये शृङ्गारादौ विषे द्रवे ।
 चोले रोगे देहधातौ तिक्तादौ पारदेऽपि च ॥ ५९१ ॥
 रसा तु रसना पाठासल्लकीक्षितिकङ्कुषु ।
 रहो गुह्ये रते तच्चे, रजो रेणुपरागयोः ॥ ५९२ ॥
 स्त्रीपुष्पे गुणभेदे च रासक्रीडासु गोदुहाम् ।
 भाषाशृङ्खलके, वत्सा पुत्रादिवर्षतर्णकाः ॥ ५९३ ॥
 वयस्तारुण्यबालयादौ खगे, वर्चस्तु तेजसि ।
 गूथे रूपे, वसुस्त्वग्रौ देवभेदे नृपे रुचि ॥ ५९४ ॥
 योक्त्रे शुष्के, वसु स्वर्णे रत्ने वृद्धचौषधौ धने ।
 वपुः शस्ताकृतौ देहे व्यासो मुनिप्रपञ्चयोः ॥ ५९५ ॥
 वासो वेश्मन्यवस्थाने वासा स्यादटरूषके ।
 विद्वान् ज्ञात्मविदोः प्राज्ञे वेधा धातृज्ञविष्णुषु ॥ ५९६ ॥
 शंसा वचसि वाञ्छायां शिरो मूर्धप्रधानयोः ।
 सेनाग्रभागे, श्रेयस्तु मङ्गले धर्मशस्तयोः ॥ ५९७ ॥
 सहो बले ज्योतिषि च सहो हेमन्तर्मासयोः ।
 स्रोतः प्रवाहेन्द्रिययोर्हंसोऽर्के मत्सरेऽच्युते ॥ ५९८ ॥
 खगाश्वयोगिमन्त्रादिभेदेषु परमात्मनि ।
 निर्लोभनृपतौ प्राणवाते श्रेष्ठेऽग्रतः स्थितः ॥ ५९९ ॥
 हविः सर्पिषि होतव्ये हिंसा चौर्यादिके वधे ।

इति द्विस्वरसान्ताः ।

अहिः सर्पे वृते वप्रे स्यादीहोद्यमवाञ्छयोः ॥ ६०० ॥
 कुहर्नष्टेन्दुदर्शे स्यात्कणिते कोकिलस्य च ।
 ग्रहो ग्रहणानिर्वन्धानुग्रहेषु रणोद्यमे ॥ ६०१ ॥
 उपरागे पूतनादावादित्यादौ विधुन्तुदे ।
 ग्राहो गृहे जलचरे, गुहः स्कन्दे, गुहा पुनः ॥ ६०२ ॥

१. वासी ।

२. उरस्तुक् ।

३. रुचौ ।

४. बुके ।

५. स्वाहौ ।

६. मार्गयोः ।

गह्वरे सिंहपुच्छ्यां च गृहा दारेषु सन्ननि ।
 ग्रौहो निपुणतर्के स्याद्गजाङ्घ्रिपर्वणोरपि ॥ ६०३ ॥
 बर्हं पर्णे परीवारे कलापे, बहु भूयसि ।
 त्र्यादिकासु च संख्यासु, महावृत्सवतेजसी ॥ ६०४ ॥
 मही भुवि नदीभेदे मोहो मुच्छाविपर्ययोः ।
 लोहं कालायसे सर्वतैजसे जोङ्गकेऽपि च ॥ ६०५ ॥
 बहो वृषस्कन्धदेशे वायौ, बाहोऽश्वमानयोः ।
 वृषे, बाहा तु बाहौ स्याद् व्यूहो निर्माणतर्कयोः ॥ ६०६ ॥
 समूहे बलविन्यासे सहः क्षमे बलेऽपि च ।
 सहोर्व्यां सहदेवायां कुमार्यां नखभेषजे ॥ ६०७ ॥
 मुद्रपण्यां च सिंहस्तु राशिभेदे मृगाधिपे ।
 श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थश्च सिंही स्वर्भानुमातरि ॥ ६०८ ॥
 वासावृहत्योः क्षुद्रायां स्नेहः प्रेम्णि घृतादिके ।

इति द्विस्वरहान्ताः ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसंग्रहे द्विस्वरकाण्डो द्वितीयः ।

अथ तृतीयः काण्ड

अणुको निपुणेऽल्पे चाऽशोकौ कङ्कलिवज्जुलौ ।
 निःशोकपारदौ चाप्यशोका तु कदुरोहिणी ॥ १ ॥
 अभीको निर्भये कम्प्रेऽप्यनीकं रणसैन्ययोः ।
 अलीकमप्रिये भावे वितथेऽनूकमन्वये ॥ २ ॥
 शीले,ऽनूको गतजन्मन्यंशुकं सूक्ष्मवाससि ।
 उत्तरीये बलमात्रेऽप्यलकाश्चूर्णकुन्तलाः ॥ ३ ॥
 अलका तु कुबेरस्य नगर्या, मन्तिकं पुनः ।
 पार्श्वे,ऽन्तिका तु चुल्ली स्यात्सातलाख्यौषधेऽपि च ॥ ४ ॥
 नाट्योक्तौ ज्येष्ठमगिनी अत्तिका प्रोच्यतेऽपि सा ।
 अलर्को नृपे श्वेतार्के रोगोन्मादितशून्यपि ॥ ५ ॥

१. बर्हः ।

२. सह ।

३. श्लक्ष्ण ।

४. नृपविशेषे इति पाठः ।

५. योग ।

अम्बिकोमापाण्डुमात्रोर्देवताभिदि मातरि ।
 अन्धिका तु कैतवे स्याच्छर्वरीसिद्धयोरपि ॥ ६ ॥
 अम्लिका तित्तिडीकाम्लोद्गारचाङ्गेरिकासु ।
 आलोको दर्शने वन्दिभाषणोद्योतयोरपि ॥ ७ ॥
 आनकः पटहे भेर्या नन्दन्मेधमृदङ्गयोः ।
 आतङ्को रुजि शङ्कायां सन्तापे मुरजध्वनौ ॥ ८ ॥
 आह्निकं स्यात्पुनरहर्निवृत्त्ये नित्यकर्मणि ।
 भोजने ग्रन्थभागे चाऽऽढकः प्रस्थचतुष्टयम् ॥ ९ ॥
 आढकी तुवरीक्ष्वाकुः कटुतुम्ब्यां नृपान्तरे ।
 स्यादुलूकः काकशत्राविन्द्रे भारतयोधिनि ॥ १० ॥
 उष्णिका मृद्भाण्डभेदे करभस्य च योषिति ।
 उदर्कस्तूत्तरकालफले मदनकण्टके ॥ ११ ॥
 उष्णको धर्म उद्युक्तातुरयोरुर्मिका पुनः ।
 उत्कण्ठयां भृङ्गनादे वस्त्रभङ्गेऽङ्गुलीयके ॥ १२ ॥
 वीच्यां च कनकं हेम्नि कनको नागकेसरे ।
 धतूरे चम्पके काञ्चनारकिंशुकयोरपि ॥ १३ ॥
 करको दाडिमे पक्षिभेदे हस्ते कमण्डलौ ।
 लट्वाकरंजयोर्मेषोपले च कटुकं कटु ॥ १४ ॥
 कदुरोहिणी व्योषं च कञ्चुकश्चोलवर्मणोः ।
 वर्द्धापकगृहीताङ्गवसने वारवाणके ॥ १५ ॥
 निर्मोके, कटकस्त्वद्रिनितम्बे बाहुभूषणे ।
 सेनायां राजधन्यां च क्रमुको भद्रमुस्तके ॥ १६ ॥
 गुवाके पट्टिकालोत्रे कण्टकः क्षुद्रवैरिणि ।
 वेणौ दुमाङ्गे रोमाञ्चे कलङ्कोऽङ्गापवादयोः ॥ १७ ॥
 कालायसमले चापि कर्णिका कर्णभूषणे ।
 बीजकोशे सरोजस्य करमध्याङ्गुलावपि ॥ १८ ॥

कुट्टिन्यां हस्तिहस्ताग्रे कर्णिका सूक्ष्मवस्तुनि ।
 अजिमन्थे, कामुकास्तु काम्यशोकातिमुक्तकाः ॥ १९ ॥
 कारकं कर्तृकर्माद्योः कारिका यातना नदी ।
 कृतौ विवरणश्लोके नापितादिककर्मणि ॥ २० ॥
 कावृकः कुक्कुटे कोके पीतमुण्डेऽथ कार्मुकः ।
 वंशे, कार्मुकमिष्वासे कर्मठे, क्षारको रसे ॥ २१ ॥
 कोरके पक्षादिपाशे कालिका योगिनीभिदि ।
 स्वर्णादिदोषे मेघाल्यां सुरागौर्योर्नवाम्बुदे ॥ २२ ॥
 क्रमेदयवस्तुमूले काष्ण्यवृश्चिकपत्रयोः ।
 रोमाल्यां धूसरीमांस्योः काकीपटोलशाखयोः ॥ २३ ॥
 किम्पाको वृक्षभिद्यज्ञे कीटको निष्ठुरे कृमौ ।
 कीचको ध्वनिमद्वंशे दैत्यभेदे द्रुमान्तरे ॥ २४ ॥
 कुलकं पञ्चादि श्लोकसमन्वये पटोलके ।
 कुलकः कुलप्रधाने वल्मीके काकतिन्दुके ॥ २५ ॥
 कुलिकस्तु कुलश्रेष्ठे नागद्रुमविशेषयोः ।
 कुशिको मुनिभेदे स्यात्फाले सर्जे विभीतके ॥ २६ ॥
 कुल्लकः पामरे स्वल्पे कनिष्ठे दुःखिते खले ।
 कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे ककुन्दरे ॥ २७ ॥
 कूर्चिका क्षीरविकृतौ कुञ्चिकायां च कुड्मले ।
 आलेख्यकूर्चिकासूच्योः कृषकौ फालकर्पकौ ॥ २८ ॥
 कोरकं कुड्मले तु स्यात्कक्कोलकमृणालयोः ।
 कौतुकं नर्मणीच्छायामुत्सवे कुतुके मुदि ॥ २९ ॥
 पारम्पर्यागतस्थाने मङ्गलोद्वाहसूत्रयोः ।
 गीतादौ भोगकाले च कौशिकः शक्रघूकयोः ॥ ३० ॥
 कोशज्ञे गुग्गुलावाहितुण्डिके नकुले मुनौ ।
 कौशिकी चण्डिकानद्योः खनकः सन्धितस्करे ॥ ३१ ॥

मूषके भूमिवित्तज्ञे खट्टिको मांसविक्रयी ।
 महिषीक्षीरफेनश्च खुल्लकः स्वल्पनीचयोः ॥ ३२ ॥
 खोलकः पूगकोशे स्याच्छिरस्त्रे नाकुपाकयोः ।
 ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले ग्रन्थिपर्णकभेषजे ॥ ३३ ॥
 ग्रन्थिको गुग्गुलौ देवज्ञे माद्रेयकरीरयोः ।
 गण्डको विघ्ने विद्यायां संख्यावच्छेदखड्गिषु ॥ ३४ ॥
 गण्डकी तु सरिद्धेदे गणको ग्रहवेदिनि ।
 गणिकेभ्यां यूथिकायां तर्कार्या पण्ययोषिति ॥ ३५ ॥
 ग्राहको ग्रहीतरि स्याद् व्याधानां धातिपक्षिणि ।
 गान्धिको लेखके गन्धवणिजे, गुण्डकं पुनः ॥ ३६ ॥
 कलोक्तौ मलिने धूलौ स्नेहपात्रेऽथ गैरिकम् ।
 स्वर्णे धातौ, गोलकस्तु जारतो विधवासुते ॥ ३७ ॥
 अलिञ्जरे गुडे चापि गोरङ्कुर्नग्नवेदिनोः ।
 खगे च, चषको मद्ये सरके मद्यभाजने ॥ ३८ ॥
 चुलकः प्रसृतौ भाण्डप्रभेदे चुलुको यथा ।
 चारकोऽश्वादिपाले स्याद्वन्धे संचारकेऽपि च ॥ ३९ ॥
 चित्रकं चित्रकमये द्रुमौषधिविशेषयोः ।
 चुम्बकः कामुके धूर्ते बहुगुर्वश्मभेदयोः ॥ ४० ॥
 चुल्लकी कुण्डिकाभेदे शिशुमारे कुलान्तरे ।
 चूतकः कूप आग्रे च चूलिका नाटकान्तरे ॥ ४१ ॥
 करिणः कर्णमूले च जनकः पितृभूषयोः ।
 जम्बुको वरुणे फेरौ जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥ ४२ ॥
 जतुका च चर्मचटिका जीवको वृद्धिजीविनि ।
 क्षपणे प्राणके पीतसालसेवकयोर्दुमे ॥ ४३ ॥
 व्यालग्रहे, जीविका तु जीवन्त्यां वर्तनेऽपि च ।
 झिल्लीका झिल्लिकेव स्याच्चीर्या रुच्यातपस्य च ॥ ४४ ॥

१. खट्टिको ।

२. ग्रहिको ।

३. लम्बवन्दिनोः ।

४. चित्रकाये ।

५. चुलुकी ।

६. चटका ।

विलेपनस्य च मले तक्षकस्तक्षिण पन्नगे ।
 द्रुमभेदे, तण्डकस्तु समस्तपदजातके ॥ ४५ ॥
 तरुस्कन्धे वेश्मदारुमायावहुलयोरपि ।
 फेनखञ्जनयोश्चापि तारकः कर्णधारके ॥ ४६ ॥
 दैत्ये च, तारकमुडौ नेत्रतन्मध्ययोरपि ।
 तिलकोऽश्वद्रुमभिदोः पुण्ड्रके तिलकालके ॥ ४७ ॥
 तिलकं रुचके क्लोमि त्रिशङ्कुः शलभे नृपे ।
 मार्जारं च तुरुष्कस्तु देशे श्रीवाससिंहयोः ॥ ४८ ॥
 तूलिका तूलशय्या स्यादालेख्यस्य च लेखनी ।
 दर्शको दर्शयितरि प्रतीहारप्रवीणयोः ॥ ४९ ॥
 द्रावकस्तु शिलाभेदे स्याद्वोषकविदग्धयोः ।
 दारको भेदके पुत्रे दीपकः स्यादलङ्कृतिः ॥ ५० ॥
 दीपकौ दीप्तिक्वदीपौ दीप्यकं त्वजमोदके ।
 मयूरशिखायवान्योर्धनिको धान्यके धवे ॥ ५१ ॥
 धनाढ्ये, धनिका वध्वां धेनुका धेनुरित्यपि ।
 धेनुकं धेनुसंहत्यां करणेऽपि च योषिताम् ॥ ५२ ॥
 नरकौ दैत्यनिरयौ नन्दकः कुलपालके ।
 हर्षके विष्णुखड्गे च नर्तकः केलके नटे ॥ ५३ ॥
 द्विपे पोटगले चापि नर्तकी लासिका द्विपी ।
 नालीकोऽङ्गैः शरे शल्ये नालीकं पद्मतद्वने ॥ ५४ ॥
 नायको मणिभिन्नेतृप्रधानेष्वथ नालिका ।
 नाले काले चूर्णरन्ध्रे विवरे वेणुभाजने ॥ ५५ ॥
 निपाकः पचने स्वेदासत्कर्मफलयोरपि ।
 निर्मोको व्योमि सन्नाहे मोक्षके सर्पकञ्चुके ॥ ५६ ॥
 नीलिका नीलिनीक्षुद्ररोगशेफालिकास्वपि ।
 पराकस्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ॥ ५७ ॥

पर्यङ्को मञ्चपर्यस्तयोः प्रतीकोऽङ्गप्रतीपयोः ।
 पद्मकं पद्मकाष्ठेभविन्दुजालकयोरपि ॥ ५८ ॥
 पक्षकस्तु पार्श्वद्वारे पार्श्वमात्रेऽपि कथ्यते ।
 पताकाङ्कध्वजे केतौ सौभाग्ये नाटकांशके ॥ ५९ ॥
 पातुको जलमातङ्गे पतयालुप्रपातयोः ।
 प्राणको जीवकतरौ सत्त्वजातीयबालयोः ॥ ६० ॥
 पाटको रोधसि ग्रामैकदेशेऽक्षादिपातके ।
 वाद्यभेदे महाकिष्कौ मूलस्यावयवेऽपि च ॥ ६१ ॥
 पालकं शाकभेदे स्यात्सल्लक्यां वाजिपक्षिणि ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वह्निमन्थे च चित्रके ॥ ६२ ॥
 भल्लातके विडङ्गे च शोधयितृनरेऽपि च ।
 पिनाकः शिवकोदण्डे पांशुवृष्टिनिशूलयोः ॥ ६३ ॥
 प्रियकस्तु चञ्चरीके नीपे काश्मीरजन्मनि ।
 प्रियङ्गौ चित्रहरिणे पीतशालतरावपि ॥ ६४ ॥
 पिटकः स्यात्तु विस्फोटे मञ्जुपायामपीष्यते ।
 पिष्टको नेत्ररोगे स्याद्धान्यादिचमसेऽपि च ॥ ६५ ॥
 पिण्याकः कुङ्कुमे हिङ्गौ सिंहके तिलचूर्णके ।
 पुलको गजान्त्रपिण्डे रोमाञ्च प्रस्तरान्तरे ॥ ६६ ॥
 असुराज्यां मणिदोषे गल्वर्के तालके कृमौ ।
 पुलाको भक्तसिक्थे स्यात्संक्षेपासारधान्ययोः ॥ ६७ ॥
 पुष्पकं मृत्तिकाङ्गारशकट्यां रत्नकङ्कणे ।
 कासीसे श्रीदविमाने नेत्ररोगे रसाञ्जने ॥ ६८ ॥
 लोहकांस्ये रीतिकायां पुत्रकः शरभे शठे ।
 शैवे वृक्षप्रभेदे च पुत्रिका यावतूलिके ॥ ६९ ॥
 पाञ्चालिकादुहित्रोश्च पूर्णकः स्वर्णचूडके ।
 पूर्णिका नासिकादिन्यां पृथुकश्चिपिटेऽर्मके ॥ ७० ॥
 पृदाकुश्चित्रकव्याघ्रवृश्चिकेषु
 सरीसृपे ।

१. अपचये ।

२. प्राज्ञि-प्राज्ञि ।

पेचकः करिलाङ्गूलमूले घूकेऽथ पेटकम् ॥ ७१ ॥
 मञ्जूषायां समूहे च बहुको जलखातके ।
 दात्यूहे-कर्कटेऽर्के च बन्धूकः पीतसालके ॥ ७२ ॥
 बन्धुजीवे, बन्धकस्तु सत्यकारेऽथ बन्धकी ।
 स्वैरिण्यां च करिण्यां च वालिका कर्णभूषणे ॥ ७३ ॥
 पिछोलायां बालुकायां बालायां, बालकः पुनः ।
 शिशौ मूर्खेऽथ गजयोर्बालधौ, भस्मकं रुजि ॥ ७४ ॥
 विडङ्गे कलधौते च भ्रामकः फेरुधूर्तयोः ।
 सूर्यावर्तेऽश्मभेदे च भालाङ्कः कच्छपे हरे ॥ ७५ ॥
 महालक्षणसम्पूर्णं पूरुपे करपत्रके ।
 रोहिते शाकभेदे च भूतीकं कट्फलौषधौ ॥ ७६ ॥
 यवान्यां घनसारे च भूनिम्बे भूस्तूणेऽपि च ।
 भूमिका रचनायां तु रूपान्तरपरिग्रहे ॥ ७७ ॥
 मशकः क्षुद्ररुजन्तुभेदयोर्मधुकं त्रपुः ।
 मधुयष्टिश्च, मधुको वन्दिश्रीवदपक्षिणोः ॥ ७८ ॥
 मण्डूकी मण्डूकपर्ण्या मण्डूकौ भेकशोणकौ ।
 मल्लिको हंसभेदे स्यान्मल्लिका कुसुमान्तरे ॥ ७९ ॥
 मीने मृत्पात्रभेदे च मातृका करणेश्वरे ।
 मातृवर्णसमान्नायोपमातृष्वथ मालिका ॥ ८० ॥
 पश्चिमल्ले सरिद्धेदे ग्रैवेये पुष्पदामनि ।
 मामकं तु मदीये स्यान्मामको मातुले स्मृतः ॥ ८१ ॥
 मेचकः श्यामले कृष्णे तिमिरे बर्हिचन्द्रके ।
 मोचको मोक्तृकदलीशिग्रुद्रुमविरागिषु ॥ ८२ ॥
 मोदको हर्षुके खाद्ये यमको यमजे व्रते ।
 यमकं वागलङ्कारे याजको राजकुञ्जरे ॥ ८३ ॥
 याज्ञिके च, युतकं तु यौतके युग्मयुक्तयोः ।
 संशये चलनाग्रे स्त्रीवस्त्रभेदे पटाञ्चले ॥ ८४ ॥

रजकौ धावकौ शुक्रौ रसिका कटिसूत्रके ।
 रसनायां रसालायां रल्लकः कम्बले स्मृतः ॥ ८५ ॥
 तथैव कम्बलमृगे रात्रकं पञ्चरात्रके ।
 रात्रकस्तु पण्यवधूगृहान्तर्वर्षवासिनि ॥ ८६ ॥
 राजिका पङ्क्तौ रेखायां केदारे राजसर्षपे ।
 रुचकं तु मातुलिङ्गे निष्के सौवर्चलेऽपि च ॥ ८७ ॥
 रोचनायां विडङ्गे च मङ्गलद्रव्यदन्तयोः ।
 अश्वस्याभरणे माल्ये प्रोत्कटेऽपि प्रकीर्तितः ॥ ८८ ॥
 रूपकं नाटके प्रोक्तं काव्यालङ्कारधूर्तयोः ।
 रेणुका तु हरेणां स्याज्जमदग्रेष्व योषिति ॥ ८९ ॥
 लम्पाको लम्पटे देशे लासकौ केकिनर्तकौ ।
 लूनकस्तु पशौ भिन्ने लोचको नीलवाससि ॥ ९० ॥
 कज्जले मांसपिण्डेऽक्षितारे स्त्रीभालभूषणे ।
 निर्वुद्धौ कर्णिकामोचाज्याम्बुं भ्रूल्लथचर्मणि ॥ ९१ ॥
 वराकः शोच्यरणयोर्वर्तकोऽश्वसुरे खगे ।
 वञ्चको जम्बुके गेहनकुले खलधूर्तयोः ॥ ९२ ॥
 बल्मीको नाकुवाल्मिकयो रोगभेदेऽथ वर्णकः ।
 विलेपने मलयजे चारणे, वसुकं पुनः ॥ ९३ ॥
 रोमके, वसुकस्तु स्याच्छिवमल्ल्यर्कपर्णयोः ।
 व्यलीकं व्यङ्ग्यवैलक्ष्याप्रियाकार्येषु पीडने ॥ ९४ ॥
 वार्षिकं त्रायमाणायां वर्षाभवेऽथ वाल्हिकः ।
 देशभेदेऽश्वभेदे च वाल्हिकं हिङ्गु कुङ्कुमम् ॥ ९५ ॥
 वाल्हीकवद्वार्द्धकं तु वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
 वृद्धानां समवाये च वालुकं हरिवालुके ॥ ९६ ॥
 वालुका तु सिकतासु वितर्कः संशयोहयोः ।
 विपाकः परिणामे स्याद् दुर्गतिस्वादुनोरपि ॥ ९७ ॥

१. पण ।

२. नाटकाद्येषु ।

३. मातुलिङ्गे ।

४. प्रस्थ ।

विवेकः पुनरेकान्ते जलद्रोणीविचारयोः ।
 वृषाङ्कः साधुभल्लातशङ्करेषु महल्लके ॥ ९८ ॥
 वृश्चिकस्तु द्रुणे राशावौषधे शूककीटके ।
 वैजिकं कारणे शिग्रुतैले च, वैजिकोऽङ्कुरे ॥ ९९ ॥
 शङ्खकं वलये कम्बौ शङ्खकस्तु शिरोरुजि ।
 शम्याकस्तु विपाके स्याद्यचके चतुरङ्गुले ॥ १०० ॥
 शम्बूको दैत्यविशेषे करिकुम्भान्तशङ्खयोः ।
 शलाका शारिका शल्यः श्वाविदालेख्यकूर्चिका ॥ १०१ ॥
 छत्रपञ्जरकाष्ठीषु शल्लकी श्वाविधि द्रुमे ।
 शार्ककः स्याद् दुग्धफेने शर्करायाश्च पिण्डके ॥ १०२ ॥
 शिशुकः पादपे वाले शिशुमारेऽथ शीतकः ।
 शीतकालेऽलसे स्वस्थे शूककं प्रावटे रसे ॥ १०३ ॥
 स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये गृहभेदचतुष्कयोः ।
 स्यमीकः पादपे नाकौ स्यात् स्यमीका तु नीलिका ॥ १०४ ॥
 सरको मदिरापात्रे मदिरापानमध्ययोः ।
 सस्यको नालिकेरान्तः सस्याकमणिखड्गयोः ॥ १०५ ॥
 सम्पर्कः सुरते पृक्तौ सायको वाणखड्गयोः ।
 स्थासको हस्तविम्बे स्यात्कर्ककादेश्च बुद्बुदे ॥ १०६ ॥
 सूतकं जन्मनि रसे सूचकः शुनि दुर्जने ।
 कथके सीवनद्रव्ये मार्जारै वायसेऽपि च ॥ १०७ ॥
 सुदाकूर्वज्जे दावाग्नौ प्रतिस्वर्ये समीरणे ।
 सेवकोऽनुगे प्रसेवे सेचकः सेक्तृमेघयोः ॥ १०८ ॥
 हारको गद्यविज्ञानभिदोः कितवचौरयोः ।
 हुडुको मदमत्ते स्याद्वात्यूहे वाद्यभिद्यपि ॥ १०९ ॥
 हेरुकस्तु महाकालगणबुद्धविशेषयोः ।
 इति त्रिस्वरकान्ताः ।
 गोमुखं वाद्यभाण्डे स्याल्लेपने कुटिलौकसि ॥ ११० ॥

त्रिशिखो रक्ष, त्रिशिखं स्यात्किरीटत्रिशूलयोः ।
 दुर्मुखो मुखरे नागराजे वाजिनि वानरे ॥ १११ ॥
 प्रमुखं प्रथमे मुख्ये मयूखा ज्वालरुक्त्विवः ।
 विशिखा खनित्रिकायां रथ्यायां, विशिखः शरे ॥ ११२ ॥
 विशाखो याचके स्कन्दे विशाख भे कठिल्लके ।
 वैशाखः खजके मासे सुमुखो गरुडात्मजे ॥ ११३ ॥
 पण्डिते फणिभेदे स्यात्

इति त्रिस्वरखान्ताः ।

अयोगः कठिनोद्यमे ।

विश्लेषे विधुरे कूटेऽपाङ्गो नेत्रान्तपुण्ड्रयोः ॥ ११४ ॥
 अङ्गहीनेऽप्यनङ्गं खे चित्तेऽनङ्गस्तु मन्मथे ।
 आभोगः परिपूर्णत्वे वरुणच्छत्रयत्नयोः ॥ ११५ ॥
 आयोगो गन्धमाल्योपहारे व्यापृतिरोधयोः ।
 आशुगोऽर्के शरे वायावुत्सर्गस्त्यागदानयोः ॥ ११६ ॥
 वर्जने सामान्यविधावुद्वेगं पूगिकाफले ।
 उद्वेगस्तद्विजने स्यात्स्तिमिते शीघ्रगामिनि ॥ ११७ ॥
 उद्वाहे च भयेऽपि स्यात् कलिङ्गो नीवृदन्तरे ।
 पूतीकरञ्जे धूम्याटे स्यात्कलिङ्गा नितम्बिनी ॥ ११८ ॥
 कलिङ्गं कौटजफले कालिङ्गस्तु भुजङ्गमे ।
 द्विरदे भूमिकर्कारौ कालिङ्गी राजकर्कटी ॥ ११९ ॥
 चक्राङ्गः श्वेतगरुति चक्राङ्गी कटुरोहिणी ।
 जिह्वगो मन्दगे सर्पे तुरगो वाजिचित्तयोः ॥ १२० ॥
 तुरगी त्वध्वगन्धायां धाराङ्गः खड्गतीर्थयोः ।
 नरङ्गः शेफे वरण्डे नारङ्गं विटजन्मिनोः ॥ १२१ ॥
 कणारसे नागरङ्गे निषङ्गस्तूणखड्गयोः ।
 निसर्गः सृष्टौ स्वभावे नीलङ्गः कृमिजातिके ॥ १२२ ॥
 भम्भराख्यां प्रसूने च प्लवगः कपिभेकयोः ।

१. तीर्थखड्गयोः ।

अर्कसूते, पद्मगस्तु पद्मकाष्ठे भुजङ्गमे ॥ १२३ ॥

परागश्चन्दने रेणौ गिरौ ख्यातिपरागयोः ।

स्नानीयपुष्परजसोः पतङ्गः सूर्यपक्षिणोः ॥ १२४ ॥

पारदे शलभे शालौ पत्राङ्गं रक्तचन्दने ।

भूर्जपद्मकयोश्चापि प्रयोगो वाजिशक्रयोः ॥ १२५ ॥

यज्ञे तीर्थविशेषे च प्रयोगस्तु निदर्शने ।

कर्मणे च प्रयुक्तौ च प्रियङ्गू राजसर्षपे ॥ १२६ ॥

पिपल्यां फलिनीकङ्ग्वोः पुन्नागः पादपान्तरे ।

जातीफले नरश्रेष्ठे भुजङ्गः सर्पपिङ्गयोः ॥ १२७ ॥

मातङ्गः श्वपचो हस्ती मृदङ्गो घोषवाद्ययोः ।

रक्ताङ्गो भौमे, रक्ताङ्गं कम्पिल्ये विद्रुमेऽपि च ॥ १२८ ॥

रक्ताङ्गा जीवन्तिकायां रथाङ्गः क्रोकपक्षिणि ।

रथाङ्गं चक्रे, वराङ्गं योनौ शीर्षे गुडत्वचि ॥ १२९ ॥

कुञ्जरं च विडङ्गस्तु स्यादभिज्ञकृमिघ्नयोः ।

विसर्गो विसर्जनीये वर्चसि त्यागदानयोः ॥ १३० ॥

सम्भोगो भोगरतयोः शुण्डायां, सर्वगं जले ।

सर्वगस्तु विभौ रुद्रे सारङ्गो विहगान्तरे ॥ १३१ ॥

चातके चञ्चरीके च द्विपैणश्वलेषु च ।

इति त्रिस्वरगान्ताः ।

अनघः स्याद्गतपापे मनोज्ञे निर्मलेऽपि च ॥ १३२ ॥

अमोघः सफलेऽमोघा पुनः पथ्याविडङ्गयोः ।

उल्लाघो निपुणे हृष्टे शुचिनीरोगयोरपि ॥ १३३ ॥

काचिघस्तु मृषिके स्याच्छातकुम्भे छमण्डके ।

परिघोऽस्त्रे योगभेदे परिघातेऽर्गलेऽपि च ॥ १३४ ॥

पलघः काचकलशे घटे प्रकारगोपुरे ।

प्रतिघौ रुद्रप्रतीघातौ महार्घौ लावकाण्डजे ॥ १३५ ॥

महामूल्येऽपि—

इति त्रिस्वरगान्ताः ।

अवीचिस्तु तरङ्गे नरकान्तरे ।

कवचस्तु तनुत्राणे पटहे नन्दिपादपे ॥ १३६ ॥

क्रकचः करपत्रे स्याद्ब्रन्थिलाख्यतरावपि ।

कणीचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः शकटेऽपि च ॥ १३७ ॥

नमुचिर्दितिजे कामे नाराचो लोहसायके ।

जलेभे, नाराच्येषण्यां प्रपञ्चो विप्रलम्भने ॥ १३८ ॥

विस्तारे सञ्चये वापि मरीचिः कृपणे घृणौ ।

ऋषिभेदे च मारीचः कल्लोले याज्ञिकद्विजे ॥ १३९ ॥

रक्षोभेदेऽपि—

इति त्रिस्वरचान्ताः ।

अण्डजः स्यात्ककिडेऽहौ खगे झषे ।

अण्डजा मृगनाभ्यां स्यादङ्गजो मन्मथे सुते ॥ १४० ॥

मेदे केशे सुन्दरे च कम्बोजो नीवृदन्तरे ।

शङ्खहस्तिभेदयोश्च करजो नखवृक्षयोः ॥ १४१ ॥

काम्बोजः पुनरश्वानां भेदे पुन्नागपादपे ।

वलक्षखदिरे चापि काम्बोजी माषपर्णिका ॥ १४२ ॥

कारुजः कलभे फेने वल्मीके नागकेसरे ।

गैरिके शिल्पिनां चित्रे स्वयं जाततिलेऽपि च ॥ १४३ ॥

कुटजोऽगस्त्ये दुभेदे द्रोणे, गिरिजमभ्रके ।

शिलाजतुनि लोहे च गिरिजा मातुलङ्ग्युमा ॥ १४४ ॥

जलजं कमले शङ्खे नीरजं पद्मकुष्ठयोः ।

परञ्जोऽसौ तैलयन्त्रेक्षुरिकाफलफेनयोः ॥ १४५ ॥

बाहुजस्तु स्वयंजाते तिले क्षत्रियकीरयोः ।

भूमिजौ नरकाङ्गारौ भूमिजा जनकात्मजा ॥ १४६ ॥

वलजं गोपुरे सस्ये क्षेत्रसङ्गरयोरपि ।

सदाकारे, वलजा तु पृथिव्यां वरयोषिति ॥ १४७ ॥

वनजो मुस्तके स्तम्भे, वनजमम्बुजे ।

१. स्थ ।

२. याज्ञिकद्विजे ।

वनजा तु मुद्रपण्या सहजः सहसम्भवे ॥ १४८ ॥

निसर्गे च सामजस्तु सामोत्थे कुङ्करेऽपि च ।

हिमजो मेनकापुत्रे हिमजा पार्वती शची ॥ १४९ ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

क्षेत्रज्ञावात्मनिपुणौ दोषज्ञः प्राज्ञवैद्ययोः ।

सर्वज्ञस्तु जिनेन्द्रे स्यात्सुगते शङ्करेऽपि च ॥ १५० ॥

इति त्रिस्वरजान्ताः ।

अवटः कूपखिलयोगर्ते कुहकजीविनि ।

अरिष्टो लशुने निम्बे फेनिले दैत्यकाकयोः ॥ १५१ ॥

अरिष्टं स्रत्यगारेऽन्तश्चिह्ने तत्रे शुभेऽशुभे ।

अवदुर्गर्तान्धुघाटास्रत्कटस्तीव्रमत्तयोः ॥ १५२ ॥

उच्चटा दम्भचर्यायां प्रभेदे लशुनस्य च ।

करटः करिगण्डे स्यात्कुसुम्भे निन्द्यजीवने ॥ १५३ ॥

काके वाद्ये दुर्दुरूढे नवश्राद्धेऽथ कर्कटः ।

कुलीरे करणे स्त्रीणां राशौ खगेऽथ कर्कटी ॥ १५४ ॥

शाल्मलीफलवालुङ्कयोः कार्पटो जतुकाऽर्थिनोः ।

कीकटः कृपणे नीचे देशभेदे तुरङ्गमे ॥ १५५ ॥

कुरण्टो झिटिकाभेदे कुरण्टी दारुपुत्रिका ।

कुक्कुटः कुक्कुभे ताम्रचूडे वह्निकणेऽपि च ॥ १५६ ॥

निषादशूद्रयोः पुत्रे कृपीटं चोदरे जले ।

चक्राटो धूर्ते दीनारे विषवैद्येऽथ चर्पटः ॥ १५७ ॥

चपेटे स्फारविपुले पर्पटे, चिपिटः पुनः ।

पृथुके पिच्छटे खाद्यभेदे स्याद्विस्तृतावपि ॥ १५८ ॥

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियाम् ।

जकुटं वार्ताकपुष्पे जकुटो मलये शुनि ॥ १५९ ॥

त्र्यङ्गटं शिष्यभेदे स्याद्द्वौताञ्जन्यामपि स्मृतम् ।

त्रिकूटं सिन्धुलक्षणे त्रिकूटः स्यात्सुवेलके ॥ १६० ॥

त्रिपुटौ तीरसंतीनौ त्रिपुटा त्रिवृदौषधौ ।
 सूक्ष्मैलायां मल्लिकायां द्रोहाटो मृगलुब्धके ॥ १६१ ॥
 चतुष्पदीप्रभेदे च वैडालव्रतिकेऽपि च ।
 धाराटश्चातकेऽश्वे च निर्दटो निष्प्रयोजने ॥ १६२ ॥
 निर्दयेऽन्यदोषरते निष्कुटो गृहवाटिका ।
 केदारकः, कपाटश्च पर्यटो भेषजान्तरे ॥ १६३ ॥
 पिष्टविकृतौ परीष्टिः परीक्षापरिचर्ययोः ।
 स्यात्पक्कटी प्लक्षतरौ पूगादेर्नूतने फले ॥ १६४ ॥
 पिचटस्तु, नेत्ररोगे पिचटं त्रपुसीसयोः ।
 बर्वटी व्रीहिभिद्वेष्ट्या बर्वटः कान्तिपुञ्जके ॥ १६५ ॥
 वारुण्डे मकरे पोते भौकूटः शैलमीनयोः ।
 भार्याटः पटहाजीवे लोभात्स्वस्त्रीसमर्पके ॥ १६६ ॥
 भावटो भावके साधुनिवेशे कामुके नटे ।
 मर्कटस्तु कपावूर्णनाभे स्त्रीकरणान्तरे ॥ १६७ ॥
 मर्कटी करञ्जभेदः शूकशिम्बी च वानरी ।
 बीजं च राजकर्कटयाः प्राचीनामलकस्य ॥ १६८ ॥
 गवेधुकाफलं चापि चक्राङ्गीकरजान्तरम् ।
 मोरटं त्विक्षुमूले स्यादङ्कोटकुसुमेऽपि च ॥ १६९ ॥
 सप्तरात्रात्परं क्षीरे मोरटा मूर्विका मता ।
 मोचाटः कदलीगर्भे चन्दने कृष्णजीरके ॥ १७० ॥
 रेवटो दक्षिणावर्तशङ्खे जाङ्गुलिकेऽपि च ।
 रेवटो (१) सोरटे वेणौ स्याद्वातुलवराहयोः ॥ १७१ ॥
 वर्णाटो गायने चित्रकारे स्त्रीकृतजीवने ।
 वरटा हंसयोषायां गन्धोल्यां, विकटः पृथौ ॥ १७२ ॥
 कराले सुन्दरे वाटे वेकटो जातयौवने ।
 वैकटिके मणिकारे वेरटो मिश्रनीचयोः ॥ १७३ ॥
 वेरटं बदरीफले शैलाटो मृगवैरिणि ।

शुक्लकाचे किराते च देवले गिरिचारिणि ॥ १७४ ॥
संसृष्टं तु सङ्गते स्याच्छुद्धे च वसनादिना ।
हर्मटः कच्छपे प्रोक्तः सहस्रकिरणेऽपि च ॥ १७५ ॥

इति त्रिस्वरटान्ताः ।

अम्बष्ठो विप्रतो वैश्यातनये नीवृदन्तरे ।
अम्बष्ठा स्यादम्ललोण्यां पाठयूथिकयोरपि ॥ १७६ ॥
कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा त्वन्तिमाङ्गुलौ ।
कमठः कच्छपे दैत्यविशेषे मुनिभाजने ॥ १७७ ॥
जरठः कठिने जीर्णे नर्मठौ पिङ्गचूचुकौ ।
प्रकोष्ठः कूर्पराधस्ताद्भूपक्षान्तरेऽपि च ॥ १७८ ॥
हस्ते च विस्तृतकरे प्रतिष्ठा गौरवे स्थितौ ।
छन्दोजातौ यागसिद्धौ मकुष्ठौ धान्यमन्थरौ ॥ १७९ ॥
लघिष्ठो भेलकेऽत्यल्पे स्याद्वरिष्ठस्तु तित्तिरौ ।
वरिष्ठं मरिचे ताम्रे वरोरुतमयोरपि ॥ १८० ॥
वैकुण्ठो वासवे विष्णौ श्रीकण्ठः कुरुजाङ्गले ।
शङ्करे चाऽथ साधिष्ठोऽत्यर्थे दृढतमेऽपि च ॥ १८१ ॥

इति त्रिस्वरटान्ताः ।

कारण्डो मनुकोशेऽसौ कारण्डं वेदलाण्डके ।
कूष्माण्डौ गणकर्कारू कूष्माण्डी त्वम्बिकौषधी ॥ १८२ ॥
कोदण्डं कार्मुके देशभेदभ्रूलतयोरपि ।
गारुडं स्यान्मरकते विषशास्त्रे विषोद्भवे ॥ १८३ ॥
तरण्डो वडिशीसूत्रवद्धस्तुनि भेलके ।
तित्तिडो दैत्यभेदे स्याद्यमदासेऽथ तित्तिडी ॥ १८४ ॥
कालदासे पादपे च तित्तिडी चुक्रचिञ्चयोः ।
द्राविडो वेधमुख्ये स्यान्नीवृदन्तरशङ्खयोः ॥ १८५ ॥
निर्गुण्डी नीलशेफाली सिन्दुवारोऽञ्जकन्दकः ।
प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनी ॥ १८६ ॥
प्रकाण्डो विटपे शस्ते मूलस्कन्धान्तरे तरोः ।

पिचण्डो जठरे प्रोक्तः पशोरवयवेऽपि च ॥ १८७ ॥
 पूत्यण्डः स्याद्गन्धमृगे सर्पमिद्गन्धकीटयोः ।
 भेरुण्डौ भीषणखगौ भेरुण्डा देवताभिदि ॥ १८८ ॥
 मारुण्डस्तु भुजङ्गाण्डे मार्गे गोमयमण्डले ।
 मार्तण्डस्त्वरणौ क्रोडे वरण्डो वदनव्यथा ॥ १८९ ॥
 अन्तरावेदिसङ्घौ च वरण्डा शारिका क्षुरी ।
 वर्त्ति, वारुण्डस्तु कर्णद्व्यले सेकभाजने ॥ १९० ॥
 फणिराजद्वारपिण्ड्योर्वारुण्डः खग उद्विणि (?) ।
 वितण्डा वातर्मेदे स्यात्कचीशाके शिलाह्वये ॥ १९१ ॥
 करवीर्यामपि प्रोक्तः शिखण्डो वह्निचूडयोः ।
 सरण्डः स्यात्कृकलासे भूषणान्तरधूर्त्तयोः ॥ १९२ ॥
 सपिण्डस्तनये प्रोक्तो दायादे सदृशेऽपि च ।

इति त्रिस्वरढान्ताः ।

अध्यूढ ईश्वरे,ऽध्यूढा कृतसापत्न्ययोषिति ॥ १९३ ॥
 आषाढो व्रतिनां दण्डे मासे च मलयाचले ।
 उपोढ ऊढे निकटेऽप्युदूढः पीवरोढयोः ॥ १९४ ॥
 प्ररूढो जठरे वृद्धे प्रगाढो दृढकृच्छ्रयोः ।
 वारूढः शम्बले वस्त्राश्वलेऽग्नौ पञ्जरेऽररे ॥ १९५ ॥
 विरूढोऽङ्कुरिते जाते विगूढो गुह्यगुप्तयोः ।
 समूढं पुञ्जिते भुमे सद्योजातेऽनुपप्लवे ॥ १९६ ॥
 संरूढोऽङ्कुरिते प्रौढे समीढो मृत्रिते घने ।

इति त्रिस्वरढान्ताः ।

अमीक्षणं तु भृशे नित्येऽप्यरुणोऽनूरुसूर्ययोः ॥ १९७ ॥
 सन्ध्यारागे बुधे कुष्ठे निःशब्दाव्यक्तरागयोः ।
 व्याकुले कपिले वर्णे रक्तवर्णेऽपि वाच्यवत् ॥ १९८ ॥
 अरुणा त्रिवृताश्यामामञ्जिष्ठाऽतिविषासु च ।
 अरणिस्तु भवेदग्निमन्थे निर्मन्थ्यदारुणि ॥ १९९ ॥

इन्द्राणी तु शचीसिन्दुवारयोः करणे स्त्रियाः ।
 इरिणं तूपरे शून्येऽपीक्षणं दर्शने दृशि ॥ २०० ॥
 उषणा तु कणायां स्यादूषणं मरिचे मतम् ।
 एषणी व्रतमार्गानुसारिण्यां च तुलाभिदि ॥ २०१ ॥
 कङ्कणं करभूपायां हस्तसूत्रे च शेखरे ।
 कत्तृणं रौहिपं फङ्गा कल्याणं हेम्नि मङ्गले ॥ २०२ ॥
 करणः शूद्र्यां विट्पुत्रे करणं क्षेत्रगात्रयोः ।
 गीताङ्गहारसंवेशभिक्षुकायस्थसंहतौ ॥ २०३ ॥
 वर्णानां स्पष्टतादौ च योगिनामासानादिषु ।
 हृषीके साधकतमे ववादौ च कृतावपि ॥ २०४ ॥
 करुणा तु कृपायां स्यात् करुणो रसवृक्षयोः ।
 करेणुर्गजहस्तिन्योः कर्णिकारतरावपि ॥ २०५ ॥
 कारणं घातने हेतौ करणे, कारणा पुनः ।
 यातना, कर्मणं मन्त्रादियोगे कर्मकारके ॥ २०६ ॥
 काकिणी मानदण्डे स्यात्तुरीयांशे पणस्य च ।
 कृष्णलायां वराटे च कृपाणी कर्त्तरी छुरी ॥ २०७ ॥
 कृपाणोऽसौ, क्षेपणी तु नौदण्डजालभेदयोः ।
 कोङ्कणः स्याज्जनपदे कोङ्कणं त्वायुधान्तरे ॥ २०९ ॥
 ग्रहणं स्वीकृतौ वन्द्यां धीगुणे शब्द आदरे ।
 ग्रहोपरागे प्रत्याये ग्रहणी तु रुगन्तरम् ॥ २१० ॥
 ग्रामणीर्भोगिके पत्यौ प्रधाने क्षुरमर्दिनि ।
 ग्रामिणीः पण्ययोषा स्याद्ग्रामेयीनीलिकाऽपि च ॥ २११ ॥
 गोकर्णोऽथतरे सर्पे मृगभेदे गणान्तरे ।
 अङ्गुष्ठाऽनामिकोन्माने गोकर्णी मूर्ध्निकौषधौ ॥ २१२ ॥
 चरणो बह्वृचादौ स्यात्पादे च मूलगोत्रयोः ।
 चरणं भ्रमणे भक्षे रासभस्य ध्वनावपि ॥ २१३ ॥
 जारणो रुचके हिङ्गौ जीरके कृष्णजीरके ।
 तरुणः कुब्जपुष्पे स्यादेरण्डे यूनि नूतने ॥ २१४ ॥

तरणिस्तरणेऽकैऽशौ कुमार्योषधिनौकयोः ।
 यष्टावद्धौ, (?) दक्षिणस्तु परच्छन्दानुवर्तिनि ॥ २१५ ॥
 दक्षेऽपसव्ये सरलेऽप्राचीनेऽप्यथ दक्षिणा ।
 दिक् प्रतिष्ठा यज्ञदानं द्रविणं काञ्चने धने ॥ २१६ ॥
 पराक्रमे बलेऽपि स्यात् द्रुघणः पशुवेधसोः ।
 मुद्गरेऽप्यथ दुर्वर्णं कलधौतकुवर्णयोः ॥ २१७ ॥
 दौर्वीणं मृष्टपर्णे स्याद्दुरितालीरसेऽपि च ।
 धरणोऽहिपतौ लोके स्तने धान्ये दिवाकरे ॥ २१८ ॥
 धरणं धारणे मानविशेषे, धरणी भुवि ।
 धारणः सलिले स्वर्गे परमेष्ठिनि, धर्मणः ॥ २१९ ॥
 सर्पभेदे वृक्षभेदे धर्षिणी त्वभिसारिका ।
 धर्षणं स्यात्परिभवे धारिणी नाडिकादिभिः ॥ २२० ॥
 धारणा स्यात्तु योगाङ्गे धारणं ग्रहणे मतम् ।
 धिषणस्त्रिदशाचार्ये धिषणा तु मनीषिका ॥ २२१ ॥
 निर्याणं निर्गमे मोक्षगजापाङ्गप्रदेशयोः ।
 निर्वाणं मोक्षनिवृत्त्योर्विघाते करिमज्जने ॥ २२२ ॥
 निर्माणं सारनिर्मित्योः कर्मभेदे समञ्जसे ।
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ॥ २२३ ॥
 प्रघणोऽलिन्दके ताम्रकलशे लोहमुद्गरे ।
 प्रवणस्तु क्षणे प्रहे क्रमनिष्ठे चतुष्पथे ॥ २२४ ॥
 आयत्ते च प्रमाणं तु मर्यादासत्यवादिनोः ।
 प्रमातर्येकतेयत्तानित्येषु हेतुशास्त्रयोः ॥ २२५ ॥
 पत्रोर्णं धौतकौशेयं पत्रोर्णः शोणकद्रुमे ।
 पक्षिणी पूर्णिमाखग्योः शाकिनीरात्रिभेदयोः ॥ २२६ ॥
 प्रवेणिर्वेणिकुथयोः पुराणं प्रत्नशास्त्रयोः ।
 पुराणः षोडशपणे पुराणं वानतन्तुषु ॥ २२७ ॥
 पूरके पिष्टभेदे च पूरणी शाल्मलिद्रुमे ।

प्रोक्षणं सेकवधयोर्भरणं वेतने भृतौ ॥ २२८ ॥
 भरणी शोणके भे च भ्रमणी स्यादधीशितुः ।
 क्रीडादौ कारुण्डिकायां भीषणं सल्लकीरसे ॥ २२९ ॥
 भीषणो दारुणे गाँडे मत्कुणोऽश्मश्रुपूरुषे ।
 उद्देशे नालिकेरे च निर्विषाणगजेऽपि च ॥ २३० ॥
 मसृणोऽकठिने स्निग्धे मसृणा स्यादतस्यपि ।
 मार्गणं याचनेऽन्वेषे मार्गणस्तु शरेऽर्थिनि ॥ २३१ ॥
 यन्त्रणं बन्धने त्राणे नियमे, रमणं पुनः ।
 पटोलमूले जघने रमणो रासमे प्रिये ॥ २३२ ॥
 रोषणो रोषणे हेमवर्षे पारद ऊपरे ।
 रोहिणी सोमवल्के भे कण्ठरोगोभयोर्गवि ॥ २३३ ॥
 लोहिताकटुरोहिण्योर्लवणो राक्षसे रसे ।
 अस्थिभेदे, लवणा त्विड, लक्षणं नामचिह्नयोः ॥ २३४ ॥
 लक्ष्मणं च लक्षणस्तु सौमित्तौ लक्ष्मणो यथा ।
 लक्ष्मणः श्रीयुते, लक्ष्मणौपधौ सारसस्त्रियाम् ॥ २३५ ॥
 वरुणोऽर्केऽप्पतौ वृक्षे वरणे वरुणद्रुमे ।
 प्राकारे, वरणं वृत्त्यां वारणः स्यान्मतङ्गजे ॥ २३६ ॥
 वारणं तु प्रतिषेधे ब्राह्मणं विप्रसंहतौ ।
 वेदे च ब्राह्मणो विप्रो ब्राह्मणी वाडवस्त्रियाम् ॥ २३७ ॥
 स्पृक्कायां फञ्जिकायां च वारुणी पश्चिमा सुरा ।
 गण्डदूर्वा, विषाणं तु शृङ्गे कोलेभदन्तयोः ॥ २३८ ॥
 विषाणी मेषशृङ्गायां स्याद्विपणिः पण्यहृद्योः ।
 पण्यवीथ्यां, भ्रमणस्तु निर्गन्धे निन्द्यजीविनि ॥ २३९ ॥
 भ्रमणा सुलता मांसी मुण्डीरी च सुदर्शना ।
 श्रवणो नक्षत्रभेदे श्रवणं श्रवसि श्रुतौ ॥ २४० ॥
 शरणं रक्षणे गोहे वधरक्षकयोरपि ।
 श्रावणो मासि पाखण्डे, दक्ष्याल्यां श्रावणा मता ॥ २४१ ॥

श्रीपर्णस्त्वग्निमन्थेऽब्जे श्रीपर्णी शाल्मलौ हठे ।
 सङ्कीर्णो निचितेऽशुद्धौ सरणिः श्रेणिमार्गयोः ॥ २४२ ॥
 सारणः स्यादतीसारे दशकन्धरमन्त्रिणि ।
 सारणी त्वल्पसरिति प्रसारण्योषधावपि ॥ २४३ ॥
 सिङ्घाणं तु घ्राणमलेऽयःकिट्टे काचभाजने ।
 सुषेणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः करमर्दके ॥ २४४ ॥
 सुवर्णं काञ्चने कर्पे सुवर्णालौ मखान्तरे ।
 कृष्णागुरुणि विंस्ते च सुपर्णः कृतमालके ॥ २४५ ॥
 गरुडे स्वर्णचूडे च सुपर्णा विनताऽब्जिनी ।
 हरणं यौतकद्रव्येऽप्यङ्गहारे भुजे हतौ ॥ २४६ ॥
 हरिणौ पाण्डुसारङ्गौ हरिणी चारुयोषिति ।
 सुवर्णप्रतिमायां च हरितावृत्तभेदयोः ॥ २४७ ॥
 हर्षणं श्राद्धदेवे च हर्षके योगरुग्भिदोः ।
 हरेणुः कुलयोषायां रेणुकायां सतीनके ॥ २४८ ॥
 हिरणं हिरण्यमिव वराटे हेम्नि रेतसि ।

इति त्रिस्वरणान्ताः ।

अमृतं यज्ञशेषाम्बुसुधामोक्षेष्वयाचिते ॥ २४९ ॥
 अन्नकाञ्चनयोर्जग्धौ खे स्वादुनि रसायने ।
 घृते हृद्ये गोचरे चाऽमृतो धन्वन्तरौ सुरे ॥ २५० ॥
 अमृताऽऽमलकापथ्यागूडूचीमाधवीषु च ।
 अनृतं कर्षणेऽलीके चाऽक्षतः स्यादहिसिते ॥ २५१ ॥
 षण्डे लाजेष्वादितं तु वातव्याधौ हतेऽर्थिते ।
 अजितस्तीर्थकृद्भेदे बुद्धे विष्णावनिर्जिते ॥ २५२ ॥
 अच्युतो द्वादशस्वर्गे केशवाऽष्टयोरपि ।
 अव्यक्तं प्रकृतावात्मन्यव्यक्तोऽस्फुटमूर्खयोः ॥ २५३ ॥
 अनन्तं खे निरवधावनन्तस्तीर्थकृद्भिदि ।
 विष्णौ शेषेऽप्यनन्ता तु गुडूची भूर्दुरालभा ॥ २५४ ॥

१. वित्ते ।

२. गोरसे ।

३. समुप्री ।

विशल्या लाङ्गली दूर्वा शारिवा हैमवत्यपि ।
 अश्मन्तमशुभे क्षेत्रे चुल्यामनवधौ मृतौ ॥ २५५ ॥
 अमतिः काले चन्द्रे स्यादङ्कतिश्चिन्हवेधसोः ।
 अग्निहोत्रिण्यगस्तिर्दुमुन्योः, स्याददितिर्भुवि ॥ २५६ ॥
 देवमातरि पार्वत्यामंहतिस्त्यागरोगयोः ।
 आपातः पाते तत्कालेऽप्यादृतः सादरेऽर्चिते ॥ २५७ ॥
 आख्यातं भाषिते त्यादावाघ्रातं ग्रस्तशिङ्घिते ।
 आप्लुतः स्नातके स्नातेऽप्यावर्तः पयसां भ्रमे ॥ २५८ ॥
 आवर्तने चिन्तने चाऽनर्त्तो जनपदे जने ।
 समरे नृत्यशालायामाहतं तु मृपार्थके ॥ २५९ ॥
 गुणिते ताडिते चाप्याध्मातः शब्दितदग्धयोः ।
 वातरोगेऽप्यथाऽऽस्फोटः कोविदारार्कपर्णयोः ॥ २६० ॥
 आस्फोता गिरिकर्ण्यां तु वनमाल्यामथाऽऽचितः ।
 छादिते शकटोन्मेये पलानामयुतद्वये ॥ २६१ ॥
 सङ्गृहीतेऽप्यथाऽऽयस्तः क्लिप्तिते तेजिते हते ।
 क्रुद्धे क्षिप्तेऽथाऽऽयतिः स्यात्प्रभावोत्तरकालयोः ॥ २६२ ॥
 दैर्घ्यसङ्गेऽप्याकृतिस्तु जातौ रूपे वपुष्यपि ।
 आयत्तिर्वासरे स्नेहे वाशित्वे स्थाम्नि सीम्नि च ॥ २६३ ॥
 आसत्तिः सङ्गमे लाभेऽप्यापत्तिः प्राप्तिदोषयोः ।
 आपद्यपीङ्गितं तु स्याच्चेष्टायां गमनेऽपि च ॥ २६४ ॥
 उत्तप्तं चञ्चले शुष्कमांससन्तप्तयोरपि ।
 उचितं विदितेऽभ्यस्ते मिते युक्तेऽप्यथोत्थितम् ॥ २६५ ॥
 वृद्धिमत्प्रोद्यतोत्पन्नेषूदितं तूद्गतोक्तयोः ।
 उद्धृतं स्यादतुलिते परिभुक्तोज्झितेऽपि च ॥ २६६ ॥
 उपितं व्युषिते प्लुष्टेऽप्युच्छ्रितं तूच्चजातयोः ।
 प्रवृद्धे स्यादथोद्धान्त उद्गीर्णे निर्मदद्विपे ॥ २६७ ॥
 उदात्तो दातृमहतोर्हद्ये च स्वरभिद्यपि ।

१. वह्नि । २. च । ३. क्लेशिते । ४. न्युषिते ।

उन्मत्तो मुचुकुन्दे स्याद्वत्तूरोन्मादयुक्तयोः ॥ २६८ ॥

उदन्तः साधौ वार्तायासुद्धातः समुपक्रमे ।

मुद्गरेऽभ्यासयोगाय कुम्भकादित्रयेऽपि च ॥ २६९ ॥

पादस्खलन उत्तङ्गेऽप्युन्नतिस्ताक्षर्ययोषिति ।

उदग्रे च समृद्धौ चाप्येधतुर्नरि पावके ॥ २७० ॥

क्रन्दितो रुदिते हूतौ कलितं विदिताप्तयोः ।

कपोतः पारावते स्यात्कवकाख्यविहङ्गमे ॥ २७१ ॥

कापोतं यामुने खज्या कपोतानाञ्च संहतौ ।

किरातः स्यादल्पतनौ भ्रुनिम्बम्लेच्छयोरपि ॥ २७२ ॥

किराती कुट्टिनी गङ्गा कृतान्तोऽक्षेमकर्मणि ।

सिद्धान्तयमदैवेषु गर्जितो मत्तकुञ्जरे ॥ २७३ ॥

गर्जितं जलदध्वाने ग्रन्थितं हतदृढयोः ।

आक्रान्ते च गरुत्मास्तु विहगे पन्नगाशने ॥ २७४ ॥

गभस्तिः स्याद्दिनकरे स्वाहाकिरणयोरपि ।

गोदन्तो हरिताले स्यात्सन्नद्धे दंशितेऽपि च ॥ २७५ ॥

गोपतिः शङ्करे षण्ठे नृपतौ त्रिदशौधिपे ।

सहस्रकिरणे चापि ज्वलितौ दग्धभास्करो ॥ २७६ ॥

जयन्तावैन्द्रिगिरिशौ जयन्त्युमापताकयोः ।

जीवन्त्यामिन्द्रपुत्र्यां च जगती छन्दसि क्षितौ ॥ २७७ ॥

जम्बूवप्रे जने लोके जामाता दुहितुः पतौ ।

सूर्यावर्ते वल्लभे च जिमूतो वासवेऽम्बुदे ॥ २७८ ॥

घोषकेऽदौ भृतिकरे जीवन्ति शमिवन्दयोः ।

जीवन्यां च गुह्य्यां च जीवातुर्जीवनौषधे ॥ २७९ ॥

जीविते च जृम्भितं तु प्रवृद्धे च विचेष्टिते ।

जृम्भायां स्फुटिते चापि त्वरितं वेगतद्वतोः ॥ २८० ॥

तालित स्तानित वस्त्रे वाद्यभाण्डे गुणे स्तृतौ ।
विद्यार्थे विद्ये ॥ १ ॥

त्रिगता गणित देशे त्रिगता कामुकश्रियाम् ॥ २८१ ॥

१. उद्गमे ।

२. उद्देश्ये ।

३. विद्वत्प्राप्तौ

Foundry: **भारतवै** SA

घुर्घुयामथ तृणता तृणत्वे कार्मुकेऽपि च ।
 दंशितो वर्मिते दष्टे स्रवन्ती च द्रवन्त्यपि ॥ २८२ ॥
 नद्यामोषधिभेदे च द्विजातिर्ब्राह्मणेऽण्डजे ।
 दुर्जातं व्यसनासम्यग्जातयोरथ दुर्गतिः ॥ २८३ ॥
 दारिद्रे नरके चापि दृष्टान्तः स्यादुदाहृतौ ।
 शास्त्रेऽथ निकृतं विप्रलब्धे विप्रकृतेऽधमे ॥ २८४ ॥
 निरस्तः प्रेरितशरे सन्त्यक्ते त्वरितोदिते ।
 निष्क्यूते प्रतिहते च निमित्तं हेतुलक्ष्मणोः ॥ २८५ ॥
 निवातो वातरहिते दृढसन्नाह आश्रये ।
 निर्मुक्तो मुक्तनिर्मोकश्चुजगे निष्परिग्रहे ॥ २८६ ॥
 निशान्तं सदने शान्ते प्रभातेऽप्यथ निर्वृतिः ।
 मोक्षे मृत्यौ सुखे सौस्थे निकृतिः शटशाव्ययोः ॥ २८७ ॥
 भर्त्सनेऽभिभवे क्षेपे निर्ऋतिर्निरुपद्रवे ।
 अलक्ष्म्यां दिक्पतौ चापि नियती दैवसंयमौ ॥ २८८ ॥
 प्रभूतमुद्रते^३ प्राज्ये प्रसृतं जातपुष्पयोः ।
 प्रतीतः सादरे प्राज्ञे प्रथिते ज्ञातदृष्टयोः ॥ २८९ ॥
 प्रहतं विस्वृते क्षुण्णे पलितं पङ्कतापयोः ।
 पक्ककेशे शैलजाते पण्डितः सिंहधीमतोः ॥ २९० ॥
 प्रणीत उपसम्पन्ने कृते क्षिप्ते प्रवेशिते ।
 संस्कृताग्नौ च पर्याप्तं शक्ते^२ तप्तौ निवारणे ॥ २९१ ॥
 यथेष्टे दोषे कृद्रे च पर्याप्तिः परिरक्षणे ।
 प्राप्ते कामे, प्रसृतोऽर्द्धाञ्जलौ वेगिविनीतयोः ॥ २९२ ॥
 तते च प्रसृता जङ्घा प्रमीतं प्रोक्षिते मृते ।
 पर्यस्तं तु हते स्रस्ते प्रपातो^१ निर्ऋते भृगौ ॥ २९३ ॥
 अवटे पतने कच्छे पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ।
 पक्षमूले, पर्वतस्तु देवर्षौ धरणीधरे ॥ २९४ ॥

१. नरके निःस्वतायां च । २. पुष्टौ । ३. मुद्गवे ।

४. कु-(ध्वे) ष्ठे । ५. पूर्णे । ६. सौक्षिके ।

प्रसूतिः प्रणवोत्पत्तिपुत्रेषु दुहितर्यपि ।
 षट्पत्तिः पथि पङ्क्तौ च प्रकृतियोंनिशिलिनोः ॥ २९५ ॥
 पौरामात्यादिलिङ्गेषु गुणसाम्यस्वभावयोः ।
 प्रत्ययात्पूर्विकायां च प्रततिर्विस्तृतिर्लता ॥ २९६ ॥
 प्रवृत्तिवृत्तवृत्तान्तप्रवाहेषु प्रवर्तने ।
 प्रचितः शकटोन्मेषे पलानामयुतद्वये ॥ २९७ ॥
 प्रकृतं तु प्रस्तुतेऽपि प्रकृतः प्रकृतिस्थिते ।
 प्रार्थितं शत्रुसंरुद्धे याचिते निहतेष्टयोः ॥ २९८ ॥
 पार्वती शल्लकी गौरी जीवनी द्रुपदात्मजा ।
 पिण्डितं गुणिते सान्द्रे पिशितं मांसवाचकम् ॥ २९९ ॥
 पिशिता मांसिकायां स्यात् पीडितं करणे स्त्रियाः ।
 बाधिते यन्त्रसंमर्दे पुटितः स्यूतपाटिते ॥ ३०० ॥
 हस्तिपुटे, पृषतस्तु मृगे बिन्दौ खरोहिते ।
 श्वेतबिन्दुयुतेऽपि स्यात् प्रेषितं प्रेरिते गते ॥ ३०१ ॥
 प्रोक्षितं सिक्तहतयोर्भरतः शबरे नटे ।
 क्षेत्रे रामानुजे शास्त्रे दौष्यन्तावृषभात्मजे ॥ ३०२ ॥
 तन्तुवाये, भारतं तु शास्त्रे द्वीपांशभिद्यपि ।
 भारती यक्षिणीवृत्तिभिदोर्वाच्यथ भावितम् ॥ ३०३ ॥
 वासिते प्राप्ते, भासन्तो भे सूर्ये रम्यभासयोः ।
 मथितं निर्मलैर्व्याजे व्यालोडितनिघृष्टयोः ॥ ३०४ ॥
 महती तु बृहत्यां स्याद्वीणायां नारदस्य च ।
 मालती युवतौ काकमाच्यां जातीविशल्ययोः ॥ ३०५ ॥
 ज्योत्स्नायां निशि नद्यां च मुण्डितं खण्डिते हृते ।
 मुहूर्तमल्पकाले स्याद्वटिकाद्वितयेऽपि च ॥ ३०६ ॥
 मूर्छितं सोच्छ्रये मूढे रजतो दन्तिदन्तयोः ।
 धवले शोणिते हारे दुर्वर्णे हृदशैलयोः ॥ ३०७ ॥

१. गणिते ।

२. यन्त्रान्तरमर्दितेऽपि च ।

३. हस्तपुटे ।

४. पञ्चिणि ।

५. निर्मलयोः ।

रसितं स्वर्णादिलिप्ते रुतस्तनितयोरपि ।
 रमतिर्नायके स्वर्गे रमितं स्तनिते रुते ॥ ३०८ ॥
 रेवती बलभार्यायां नक्षत्रमिदि मातृषु ।
 रैवतः स्यादुज्जयन्ते सुवर्णालौ हरेऽसुरे ॥ ३०९ ॥
 रोहितो लोहिते मीने मृगे रोहितकद्रुमे ।
 रोहितं त्वृजुशक्रास्त्रे धीरे, ललितमीप्सिते ॥ ३१० ॥
 तडिते हारभेदे च लोहितो मङ्गले नदे ।
 वर्णभेदे, लोहितं तु कुङ्कुमे रक्तचन्दने ॥ ३११ ॥
 गोशीर्षे रुधिरे युद्धे वर्धितं छिन्नवर्द्धयोः ।
 प्रसृते, वनितं तु स्यात्प्रार्थिते सेवितेऽपि च ॥ ३१२ ॥
 वनितोत्पादितात्यर्थरागनार्यपि नार्यपि ।
 वसतिः स्यादवस्थाने निशायां सदनोऽपि च ॥ ३१३ ॥
 व्रततिस्तु प्रतानिन्यां विस्तारे, वहतुः पथि ।
 वृषभे, वहतिर्धेन्वां सचिवेऽप्यथ वापितम् ॥ ३१४ ॥
 बीजाकृते मुण्डिते च व्याघातो योगविघ्नयोः ।
 धातेऽपि, व्यायतं दीर्घे व्यावृतेऽतिशये दृढे ॥ ३१५ ॥
 वासन्तः परपुष्टे स्यात्करभेऽवहिते विटे ।
 वासन्ती माघवीयूथीपाटलास्त्रथ वासितम् ॥ ३१६ ॥
 वस्त्रच्छन्ने ज्ञातमात्रे भाविते विहगारवे ।
 वासिता करिणीनार्योर्विहितं तु कृते श्रुते ॥ ३१७ ॥
 विदितं स्वीकृते ज्ञाते विवस्वान् देवसूर्ययोः ।
 विश्रुतं तु प्रतीते स्याज्ज्ञातहर्षितयोरपि ॥ ३१८ ॥
 विगतो निःप्रभे वीते विविक्तो वैसुनिहनुके ।
 विविक्तं स्यादसम्पृक्ते रहःपूतविवेकिषु ॥ ३१९ ॥
 विधुतं कम्पिते त्यक्ते विकृतो रोग्यसंस्कृतः ।
 बीभत्सश्च विनीतस्तु निभृते निर्जितेन्द्रिये ॥ ३२० ॥

१. पिनाकिनि । २. पूर्णयोः । ३. ज्ञान । ४. ज्ञात ।

५. वस्तुनिन्दके ।

वाणिज्ये साधुवाह्यश्चे विनयग्राहिते हृते ।
 विनतः प्रणते भुमे विनता पिटिकाभिदि ॥ ३२१ ॥
 सुपर्णायां, विहस्तस्तु विकले पण्डकेऽकरे ।
 विश्वस्तः कृतविश्वासे विश्वस्ता विधवस्त्रियाम् ॥ ३२२ ॥
 विजातो विकृते जाते विजाता तु प्रसूतिका ।
 विवर्तो नर्त्तने सङ्घेऽपावृत्तौ, विकृती रुजि ॥ ३२३ ॥
 डिम्बे विकारे मद्यादौ विपत्तिर्यातनापदोः ।
 विच्छित्तिः स्यादङ्गरागे हारविच्छेदयोरपि ॥ ३२४ ॥
 विधाता द्रुहिणे कामे विनेतादेशके नृपे ।
 वृत्तान्तस्तु प्रकरणे कात्स्न्ये वार्ताप्रकारयोः ॥ ३२५ ॥
 बृहती क्षुद्रवार्ताक्यां छन्दोवसनभेदयोः ।
 महत्यां वाचि वैर्द्धन्यां वेष्टितं कुटिले ध्रुते ॥ ३२६ ॥
 प्लुते, वेष्टितं लासके रुद्धे स्त्रीकरणान्तरे ।
 शकुन्तो विहगे भासे श्रीपतिर्विष्णुभूपयोः ॥ ३२७ ॥
 शुद्धान्तः स्याद्रहःकक्षान्तरो राज्ञोऽवरोधने ।
 संख्यावान् बुधमितयोः सरस्वानुदधौ नदे ॥ ३२८ ॥
 संवर्तः प्रलयेऽक्षद्रौ संहतं मिलिते दृढे ।
 स्खलितं छलिते श्रेषे संस्कृतं लक्षणान्विते ॥ ३२९ ॥
 भूषिते कृत्रिमे शस्ते सङ्घातो घातसङ्घयोः ।
 नरके च समाप्तिः स्यादवसाने समर्थने ॥ ३३० ॥
 संहिता वर्णसंयोगे शास्त्रवेदैकदेशयोः ।
 स्थपतिः सौविदेऽधीशे बृहस्पतीष्टियज्वनि ॥ ३३१ ॥
 कारुके च सन्ततिस्तु तनये दुहितर्यपि ।
 परम्पराभवे पङ्क्तौ गोत्रविस्तारयोरपि ॥ ३३२ ॥
 सन्नतिः प्रणतिध्वन्योः सङ्गतिर्ज्ञानसङ्गयोः ।
 संमतिर्वाञ्छाऽनुमत्योः समितिर्युधि सङ्गमे ॥ ३३३ ॥

साम्ये सभायां, संवित्तिः प्रतिपत्तिविवादयोः ।
 स्थापितं निश्चिते न्यस्ते स्तिमितौ क्लिन्ननिश्चलौ ॥ ३३४ ॥
 सिकताः स्युर्वालुकायां सिकता सैकते रुजि ।
 सुकृतं तु शुभे पुण्ये सुविधानेऽथ सुव्रता ॥ ३३५ ॥
 सुखदोह्यसौरभेय्यां सुव्रतोऽर्हति सद्रते ।
 सुनीतिर्ध्रुवमाता स्यात्सुनया, सुरतं पुनः ॥ ३३६ ॥
 मोहने, सुरता देवभावे च सुहितः पुनः ।
 वृषावुक्ते सुषुहिते स्रुतं प्रियसत्यवाक् ॥ ३३७ ॥
 मङ्गलं च हसन्ती तु मल्लिकाऽङ्गारधानिका ।
 स्मिताङ्गाशाकिनाभेदे हर्मितं क्षिप्तदग्धयोः ॥ ३३८ ॥
 हारीतो मुनिभेदे स्यात्कैतवे विहगान्तरे ।
 हृषितं विस्मिते ग्रीते प्रणते हृष्टरोमणि ॥ ३३९ ॥

इति त्रिस्वरतान्ताः ।

अश्वत्थो गर्दभाण्डे स्यात्पिप्पले संस्मृतौ जले ।
 अश्वत्थेषापौर्णमास्यामतिथिः कुशनन्दने ॥ ३४० ॥
 क्रुध्यागन्ता, वव्यथस्तु व्यथाहीने च पन्नगे ।
 अव्यथा तु हरीतक्यामुपस्थो योनिलिङ्गयोः ॥ ३४१ ॥
 उत्सङ्गगुदयोश्चापि समीपस्थितवत्यपि ।
 उन्माथो मारणे कूटयन्त्रघातकयोरपि ॥ ३४२ ॥
 उद्रथस्ताम्रचूडे स्यान्महेन्द्रमहकाशुके ।
 क्षवथुः कासे छिकायां कायस्थोऽक्षरजीवकः ॥ ३४३ ॥
 परमात्मा च, कायस्था हरीतक्यामलक्यपि ।
 गोग्रन्थिस्तु करीषे स्याद्रोष्ठे गोजिह्विकौषधौ ॥ ३४४ ॥
 दमथो दमने दण्डे निर्ग्रन्थो भिक्षुमूर्खयोः ।
 श्रमणे च निशीथस्तु रात्रिमात्राऽर्द्धरात्रयोः ॥ ३४५ ॥
 प्रथमः शङ्करगणे प्रथमा तु हरीतकी ।
 मन्मथः कामचिन्तायां पुष्पचापकपित्थयोः ॥ ३४६ ॥

१. इर्यादौ ।

रुदथः कुक्कुटशुनोर्वर्वथः पिककालयोः ।
 वरुथं स्यात्तनुत्राणे रथगोपनवेष्मनोः ॥ ३४७ ॥
 वयस्थो मध्यमवया वयस्था शाल्मलिद्रुमे ।
 ब्राह्मीगुडूचीकाकोलीसूक्ष्मैलामलकीषु च ॥ ३४८ ॥
 वमथुर्वमने कासे मातङ्गकरशीकरे ।
 विदथो योगिनि प्राज्ञे शमथः सचिवे शमे ॥ ३४९ ॥
 शपथः कार आक्रोशे शपने च सुतादिभिः ।
 शर्मथुः स्यादजगरे निद्रालौ मरणेऽपि च ॥ ३५० ॥
 षड्ग्रन्थः करञ्जभेदे षड्ग्रन्था तु वचा शटी ।
 समर्थः शक्तिसम्पन्ने सम्बद्धार्थे हितेऽपि च ॥ ३५१ ॥
 सिद्धार्थः सर्षपे शाक्यसिंहेऽन्त्यजिनवप्सरि ।

इति त्रिस्वरथान्ताः ।

अर्बुदः पर्वते मांसकीलके दशकोटिषु ॥ ३५२ ॥
 अर्द्धेन्दुः स्यादतिप्रौढस्त्रीगुह्याङ्गुलियोजने ।
 गलहस्ते नखाङ्गेऽर्द्धचन्द्रेऽङ्गदस्तु वालिजे ॥ ३५३ ॥
 अङ्गदं तु केयूरे स्यादङ्गदा याम्यदिग्गजी ।
 आस्पदं कृत्यपदयोरामोदो गन्धर्हर्षयोः ॥ ३५४ ॥
 आक्रन्दो दारुणरणे सारावरुदिते नृपे ।
 क्षणदं तोये, क्षणदो गणके, क्षणदा निशि ॥ ३५५ ॥
 कपर्दः पार्वतीभर्तुर्जटाजूटे वराटके ।
 कर्णान्दुः स्यात्कर्णपाल्युत्क्षितिका, कुमुदः कषौ ॥ ३५६ ॥
 दिङ्नागनागयोदैत्यविशेषे च सितोत्पले ।
 कुमुदा कुम्भीगम्भार्योः कुसीदं वृद्धिजीवने ॥ ३५७ ॥
 वृद्ध्याजीवे, कौमुदस्तु कार्तिके, कौमुदीन्दुभा ।
 गोविन्दस्तु गवाध्यक्षे वासुदेवे बृहस्पतौ ॥ ३५८ ॥
 गोष्पदं गोसुरे श्वश्रे गवां च गतिगोचरे ।

१. वज्रथ ।

२. गजसा ।

३. शपथः ।

४. तु आ ।

५. गोसुरवज्र ।

जलदो मुस्तके मेघे जीवदो रिपुवैद्ययोः ॥ ३५९ ॥
 ग्रन्थपर्णे, तमोभित्तु शशिमार्तण्डवन्दिषु ।
 तोयदो मुस्तके मेघे तोयदं नवनीतजे ॥ ३६० ॥
 दारदो विपभेदे स्यात्पारदे हिङ्गुलेऽपि च ।
 दायादौ सुतसपिण्डौ दोहदो गर्भलक्षणे ॥ ३६१ ॥
 अभिलाषे तथा गर्भे धनदौ दातृगुह्यकौ ।
 नलदा मांस्यां, नलदमुशीरमकरन्दयोः ॥ ३६२ ॥
 नर्मदा रेवानर्मात्योर्निपादः श्वपचे स्वरे ।
 निर्वादस्त्यक्तवादे च प्रमदो मुदि मत्तके ॥ ३६३ ॥
 प्रमदा स्त्री प्रसादोऽनुग्रहस्वास्थ्यप्रसत्तिषु ।
 काव्यगुणे, प्रह्लादस्तु निनादे दानवान्तरे ॥ ३६४ ॥
 प्रतिपत्संविदि तिथौ प्रासादो राजमन्दिरे ।
 देवतायतने चापि मर्यादा स्थितिसीमयोः ॥ ३६५ ॥
 माकन्दः स्यात्सहकारे माकन्द्यामलकीफले ।
 मुकुन्दः पारदे रत्नविशेषे गरुडध्वजे ॥ ३६६ ॥
 मेनादः केकिनि च्छागे मार्जारै, वरदः पुनः ।
 प्रसन्ने शान्तचिन्ते च वरदा तु कुमारिका ॥ ३६७ ॥
 विशदः पाण्डुरे व्यक्ते शारदो वत्सरे नवे ।
 शरद्भवे पतीमुद्रे शालीनेऽप्यथ शारदी ॥ ३६८ ॥
 सप्तपर्णाम्बुपिप्पल्योः सम्भेदः सिन्धुसङ्गमे ।
 पुष्पादीनां विकासेऽपि स्यात्सुनन्दा' तु रोचना ॥ ३६९ ॥
 जननी बाहुवलिनोऽपि-

इति त्रिस्वरदान्ताः ।

अगाधोऽस्ताघरन्ध्रयोः ।

अवधिः स्यादवधाने कालसीसविलेष्वापि ॥ ३७० ॥
 आनन्दौ बद्धमुरजावाविद्धः क्षिप्तवक्रयोः ।

१. तमोनुदः २. अपवादः ।

३. सुनन्दा रोचनाऽङ्गना ।

४. स्थाग । ५. आविर्दं ।

आवन्धो भूषणे प्रेम्णि बन्धेऽथोत्सेध उच्छ्रये ॥ ३७१ ॥
 संहननेऽप्युपाधिस्तु धर्मध्याने विशेषणे ।
 कुटुम्बव्यापृते छन्नयुपधिव्याजचक्रयोः ॥ ३७२ ॥
 कवन्धं सलिले रुण्डे कवन्धो राहुरक्षसोः ।
 दुर्विधो दुर्जने निःस्वे न्यग्रोधो वटपादपे ॥ ३७३ ॥
 शम्यां व्यामे, न्यग्रोधी तु मोहनाख्यौषधावपि ।
 वृषपर्ण्या, निषधस्तु कठिने पर्वते स्वरे ॥ ३७४ ॥
 देशतद्राजयोश्चापि निरोधो नाशरोधयोः ।
 प्रसिद्धो भूषिते ख्याते प्रणिधिर्याचने चरे ॥ ३७५ ॥
 परिधिर्यज्ञियतरोः शाखायामुपसूर्यके ।
 मागधो मगधोद्भूते शुक्लजीरकवन्दिनोः ॥ ३७६ ॥
 वैश्यतः क्षत्रियापुत्रे मागधी स्यात्तु पिप्पली ।
 यूथीभाषविशेषश्च विबुधः पिण्डिते सुरे ॥ ३७७ ॥
 विश्रब्धोऽनुद्धटे शान्ते विश्वस्तात्यर्थयोरपि ।
 विवधो वीवधो भारे पर्याहाराध्वनोरपि ॥ ३७८ ॥
 सम्बाधः सङ्कटे योनौ संरोधः क्षेपरोधयोः ।
 सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे समाधिः स्यात्समर्थने ॥ ३७९ ॥
 चित्तैकाग्र्यनियमयोर्मौने, सन्निधिरन्तिके ।
 प्रत्यक्षे चाथ संसिद्धिः सम्यक्सिद्धिस्वभावयोः ॥ ३८० ॥

इति त्रिस्वरधान्ताः ।

अयनं पथि गोहेऽर्कस्योदग्दक्षिणतो गतौ ।
 अम्लानस्त्वमले झिण्ठीभेदे,ऽर्जुनं तृणे सिते ॥ ३८१ ॥
 नेत्ररोगे,ऽर्जुनः पार्थे हैहये ककुभद्रुमे ।
 मातुरेकसुते चाऽर्जुन्युषा गौः कुट्टिनी सरित् ॥ ३८२ ॥
 अङ्गनं प्राङ्गणे यानेऽप्यङ्गना तु नितम्बिनी ।
 स्यादपानं गुदेऽपानस्तद्वायावज्जनं मसौ ॥ ३८३ ॥
 रसाङ्गनेऽक्तौ सौवीरेऽथाङ्गनो दिङ्मतङ्गजे ।

अञ्जना हनुमन्मातर्यञ्जनी लेप्ययोषिति ॥ ३८४ ॥
 अवनं रक्षणप्रीत्योर्यमा पितृदैवते ।
 तरणौ सूर्यभक्तायामशनिर्वज्रविद्युतोः ॥ ३८५ ॥
 अरत्तिः कूर्परे पाणौ सप्रकोष्ठताङ्गुलौ ।
 आसनं विष्टरे हस्तिस्कन्धे यात्रानिवर्तने ॥ ३८६ ॥
 आसनो जीवकतरावासनी पण्यवीथिका ।
 आपन्नः सापदि प्राप्तेऽप्यादानं वाजिभूषणे ॥ ३८७ ॥
 ग्रहणेऽथोत्थानं सैन्ये पौरुषे युधि पुस्तके ।
 उद्यमोद्गमहर्षेषु वास्त्वन्तेऽङ्गनचैत्ययोः ॥ ३८८ ॥
 मलोत्सर्गेऽप्यथोत्थानः सुप्तोन्मुखगभीरयोः ।
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ॥ ३८९ ॥
 उद्धानमुद्गमे चुल्यामुदानः पवनान्तरे ।
 सर्पभिद्युदरावर्ते कमनोऽशोकपादपे ॥ ३९० ॥
 कामिकामाभिरूपेषु कठिनं निष्ठुरोषयोः ।
 कठिनी तु खटिका स्यात्कठिना गुडशर्करा ॥ ३९१ ॥
 कर्तनं योषितां तूलसेवने छेदनेऽपि च ।
 क्रन्दनं रोदने ह्वाने कल्पनं क्लृप्तिकर्तने ॥ ३९२ ॥
 कल्पनेभसर्जनायां कलापी प्लक्षकेकिनोः ।
 कञ्चुकी जाङ्गकतरौ महल्ले पन्नगे विटे ॥ ३९३ ॥
 काञ्चनं हेम्नि किञ्जल्के काञ्चनो नागकेसरे ।
 उदुम्बरे काञ्चनारे पुन्नागे चम्पकेऽपि च ॥ ३९४ ॥
 काञ्चनी तु हरिद्रायां कानीनः कन्यकासुते ।
 कर्णे व्यासे, काननं तु ब्रह्मास्ये विपिने गृहे ॥ ३९५ ॥
 कुहनो मूषिके सेष्ये कुहना दम्भकर्मणि ।
 कुण्डली वरुणे सर्पे मयूरे कुण्डलान्विते ॥ ३९६ ॥
 केतनं सदने चिन्हे कृत्ये चोपनिमन्त्रणे ।
 केसर्यर्वणि पुन्नागे नागकेसरसिंहयोः ॥ ३९७ ॥

कौपीनं गुह्यदेशे स्यादकार्ये चीवरान्तरे ।
 कौलीनं जनवादे हि पशुपक्षिशुनां युधि ॥ ३९८ ॥
 कार्यगुह्ये कैलीन्ये च गहनं वनगुह्ययोः ।
 गह्वरे कलिले चापि गन्धनं तु प्रकाशने ॥ ३९९ ॥
 सूचनोत्साहहिंसासु गर्जनं स्तनिते क्रुधि ।
 गृजनं विषदग्धस्य पशोर्मासे रसोनके ॥ ४०० ॥
 गोस्तनो हारभेदे स्याद्रोस्तनी हारहूरिका ।
 घट्टना चलनावृत्योश्चलनः पादकम्प्रयोः ॥ ४०१ ॥
 चलनं कम्पे, चलनी वारीभिद्वस्त्रघर्षरी ।
 चन्दनो वानरमिदि श्रीखण्डे, चन्दिनी नदी ॥ ४०२ ॥
 चेतनः स्यात्सहृदयः प्राणिनोश्चेतना तु धीः ।
 चोलकी तु नागरङ्गे किष्कुपर्वकरीरयोः ॥ ४०३ ॥
 छर्दनोऽलम्बुषे निम्बे छर्दनं वमनेऽपि ।
 छर्दनं पत्रगरुतोश्छेदनं कर्तने भिदि ॥ ४०४ ॥
 जयनं विजये श्वादिसन्नाहे, जघनं कटौ ।
 स्त्रियाः श्रोणिपुरोभागे जवनो वेगिवेगयोः ॥ ४०५ ॥
 वेग्यश्चे नीवृत्ति जवन्यपद्यामोषधीभिदि ।
 जीवनस्तु पुत्रजीवे जीवनं वृत्तिवारिणोः ॥ ४०६ ॥
 स्याज्जीवना तु मेदायां जीवनी तु मधुस्रवा ।
 तलिनं विरले स्वच्छे स्तोकेऽथ तपनो रवौ ॥ ४०७ ॥
 भल्लाते नरके ग्रीष्मे तलुनो यूनि मारुते ।
 तमोघ्नो वह्निसूर्येन्दुबुद्धकेशवशम्भुषु ॥ ४०८ ॥
 तपस्वी तापसे दीने तरस्वी वेगिशूरयोः ।
 तेमनं व्यञ्जने क्लेदे तेमनी चुल्लिभिद्यपि ॥ ४०९ ॥
 तोदनं व्यथने तोत्रे दहनो दुष्टचेष्टिते ।
 भल्लाते चित्रकेऽग्नौ च दमनो द्वीपेपुष्पयोः ॥ ४१० ॥

१. अकार्यगुह्ये ।

२. दुःस्वयोः ।

३. घट्टना ।

४. चारीभिद्व ।

५. चारी

दर्शनं दर्पणे धर्मोपलब्ध्योर्बुद्धिशास्त्रयोः ।
 स्वप्नलोचनयोश्चापि दशनं वर्म्मदंशयोः ॥ ४१० ॥
 द्विजन्मा वौ रदे विप्रे दुर्नाम पुनरर्शसि ।
 दुर्नामा दीर्घकोश्यां स्याद्देवनोऽक्षेऽथ देवनम् ॥ ४११ ॥
 व्यवहारे जिगीषायां क्रीडायां, धमनोऽनले ।
 क्रूरे भस्त्राध्मायके च धमनी कन्धरा शिरा ॥ ४१२ ॥
 हरिद्रा च धावनं तु गतौ शौचेऽथ नन्दनम् ।
 इन्द्रोद्याने, नन्दनस्तु तनये हर्षकारिणि ॥ ४१३ ॥
 नलिनं नीलिकातोयाम्बुजेषु, नलिनी पुनः ।
 पद्माकरे गङ्गाब्जिन्योर्निधनं कुलनाशयोः ॥ ४१४ ॥
 निदानं कारणे शुद्धौ तपसः फलयाचने ।
 वत्सदारुण्यवसाने च प्रधनं युधि दारणे ॥ ४१५ ॥
 प्रधानं प्रकृतौ वृद्धावुत्ताने परमात्मनि ।
 महामात्रे, प्रसूनं तु प्रसूते फलपुष्पयोः ॥ ४१६ ॥
 प्रज्ञानं बुद्धौ चिह्ने च स्यात् प्रसन्नं प्रसादवत् ।
 प्रसन्ना तु मदिरायां पवनो वायुवल्लयोः ॥ ४१७ ॥
 पवनं पुनरापाके पद्मिनी योषिदन्तरे ।
 अब्जेऽब्जिन्यं सरस्यां च पावनं जलकृच्छ्रयोः ॥ ४१८ ॥
 पावनः पावके सिंहेऽध्यासे पावयितर्यपि ।
 पावनी तु हरीतक्यां पाठीनो गुग्गुलुद्रुमे ॥ ४१९ ॥
 पाठके मीनभेदे च प्रर्थना याचने स्मृता ।
 अभियाने रोधने च पिशुनः सूचके खले ॥ ४२० ॥
 कप्यास्ये, पिशुना स्पृक्का स्यात् पिशुनं तु कुङ्कुमम् ।
 पीतनं तु हरिताले पीतदारुणि कुङ्कुमे ॥ ४२१ ॥
 पीतनः पुनराग्राते पृतना तु हरीतकी ।
 वध्या च वासुदेवस्य पृतनाऽनीकिनी चमूः ॥ ४२२ ॥
 सेना सैन्यविशेषश्च फाल्गुनो मासपार्थयोः ।

नदीजेऽर्जुने वृक्षे च फाल्गुनी पूर्णिमाभिदि ॥ ४२३ ॥

भवनं सदाने भावे भण्डनं कवचे युधि ।

खलीकारे, भट्टिनी तु ब्राह्मण्यां नृपयोषिति ॥ ४२४ ॥

भावना वासना ध्यानं भुवनं लोकखाम्बुषु ।

भूतात्मा द्रुहिणे देहे मदनः सिक्थके स्मरे ॥ ४२५ ॥

जले वसन्ते घत्तूरे मलिनं कृष्णदोषयोः ।

मलिनी रजस्वलायां भण्डनं तु प्रसाधने ॥ ४२६ ॥

भण्डनोऽलङ्कारिणौ स्यान्मार्जनो लोघ्रशाखिनि ।

मार्जनं शुद्धिकरणे मार्जना मुरजध्वनौ ॥ ४२७ ॥

मालिन्युमायां गङ्गायां चम्पावृत्तप्रभेदयोः ।

मालिक्यां, मिथुनो राशौ मिथुनं पुंस्त्रियोर्युगे ॥ ४२८ ॥

मुण्डनं रक्षणे क्षौरे मेहनं मूत्रशिश्नयोः ।

मैथुनं रतसङ्गत्योर्यमनं दम्बवन्धयोः ॥ ४२९ ॥

यावनं कालविक्षेपे निराशे वर्तनेऽपि च ।

योजनं तु चतुःक्रोश्यां स्याद्योगपरमात्मनोः ॥ ४३० ॥

रसनं ध्वनिते स्वादे रसज्ञारासनयोरपि ।

रञ्जनं रजके रक्तचन्दनेऽप्यथ रञ्जनी ॥ ४३१ ॥

मञ्जिष्ठारोचनान लीगुहासु, रजनी निशि ।

लाक्षानीलीहरिद्रासु राधनं प्राप्तितोषयोः ॥ ४३२ ॥

साधने, रेचनी गुन्द्रा दन्ती रोचनिका त्रिवृत् ।

रोदनं त्वश्रुणि क्रन्दे रोचनः कूटशाल्मलौ ॥ ४३३ ॥

रोचना रक्तकह्लारे गोपित्ते वरयोषिति ।

लङ्घनं भोजनत्यागे लवने क्रमणेऽपि च ॥ ४३४ ॥

ललामवललामाऽथे शृङ्गे चिह्नपताकयोः ।

रम्ये प्रधाने भूषायां पुण्ड्रे पुच्छप्रभावयोः ॥ ४३५ ॥

ललना स्त्री नाडिजिह्वा लाञ्छनं लक्ष्मसंज्ञयोः ।

लाङ्गली स्याद्बलभद्रे नालिकेरेऽथ लेखनम् ॥ ४३६ ॥

भूर्जे छेदे लिपिन्यासे व्यसनं निष्फलोद्यमे ।
 दैवानिष्टफले सक्तौ स्त्रीपानमृगयादिषु ॥ ४३७ ॥
 पापे विपत्तावशुभे व्यञ्जनं श्मश्रुचिह्नयोः ।
 तेमनेऽवयवे कादौ वमनं छर्दनेऽर्दने ॥ ४३८ ॥
 वसनं छादने वस्त्रे वर्जनं त्यागहिंसयोः ।
 वर्द्धनं छेदने वृद्धौ वर्द्धनी तु गलन्तिका ॥ ४३९ ॥
 वपनं मुण्डने वीजाधानेऽथ वर्तनी पथि ।
 वर्तने तर्कुपिण्डे वा वनश्चाऽभिप्रतारके ॥ ४४० ॥
 शार्दूले गन्धमार्जारे वमनो दिग्गजेऽच्युते ।
 खर्वेऽङ्कोटे, वाहिनी तु सेनातद्भेदसिन्धुषु ॥ ४४१ ॥
 स्याद्वाणिनी तु नर्तक्यां छेकमत्तस्त्रियोरपि ।
 वितानं कदके यज्ञे विस्तारे क्रतुकर्मणि ॥ ४४२ ॥
 तुच्छे मन्दे वृत्तशून्ये शून्यावसथयोरपि ।
 विज्ञानं कर्मणे ज्ञाने विलग्नं मध्यलग्नयोः ॥ ४४३ ॥
 विक्लिन्नो जीर्णशीर्णाद्रिं विलीनौ लीनविद्रुतौ ।
 विषमः शिरीषतरौ विषमो त्रिवृता मृता ॥ ४४४ ॥
 विच्छिन्नं तु कुटिले स्यात् समालब्धविभक्तयोः ।
 विमानं देवतायाने सप्तभूमिगृहेऽपि च ॥ ४४५ ॥
 विधानं हस्तिकवले प्रेरणेऽभ्यर्चने धने ।
 चेतनोपायविधिषु प्रकारे वैरकर्मणि ॥ ४४६ ॥
 विपन्नो भुजगे नष्टे विश्वप्सा वह्निचन्द्रयोः ।
 समीरणे कृतान्ते च विलासी भोगिसर्पयोः ॥ ४४७ ॥
 विषयी विषयासक्ते वैषयिकजने नृपे ।
 कामे विषयिहृषीके व्युत्थानं प्रतिरोधने ॥ ४४८ ॥
 विरोधाचरणे स्वैरवृत्तौ समाधि-पारणे ।
 वृजिनः केशे, वृजिनं भुग्नेऽथे रक्तचर्मणि ॥ ४४९ ॥
 वेष्टनं मुकुटे कर्णशङ्कुल्युष्णीषयोर्वृतौ ।

वेदना ज्ञाने पीडायां शयनं स्वापशय्ययोः ॥ ४५० ॥
 रते, शमनस्तु यमे शमनं शान्तिर्हिसयोः ।
 श्वसनं श्वासे, श्वसनः पवने मदनद्रुते ॥ ४५१ ॥
 शकुनं स्यादैवशंसिनिमित्ते, शकुनः खगे ।
 शकुनिः खगे करणभेदे कौरवमातुले ॥ ४५२ ॥
 शतघ्नी तु वृश्चिकाल्यां शस्त्रभेदकरञ्जयोः ।
 शासनं नृपदत्तोर्व्यां शास्त्राज्ञालेखशास्तिषु ॥ ४५३ ॥
 शिखरी कोटकोयष्ट्योर्दुर्मेऽपामार्गशैलयोः ।
 शिखण्डी कुक्कुटे चित्रमेखले बर्हिर्बर्हयोः ॥ ४५४ ॥
 भीष्मारौ वाणे, शृङ्गारी सुवेषे क्रमुके द्विपे ।
 श्लेष्मघ्नी स्यान्मल्लिकायां कम्पिल्लकफणिज्जयोः ॥ ४५५ ॥
 शोभनः सुन्दरे योगे सवनं स्नानयोगयोः ।
 सोमनिर्दलने चापि सदनं जलसन्नोः ॥ ४५६ ॥
 स्तननं क्रन्दने मेघगर्जितध्वनिमात्रयोः ।
 स्पर्शनं हृषीके दाने स्पर्शे च स्पर्शनोऽनिले ॥ ४५७ ॥
 स्यन्दनं स्रवणे तोये स्यन्दनस्तिनिशे रथे ।
 संव्यानं छादने वस्त्रे समानो देहमारुते ॥ ४५८ ॥
 वर्णभित्सत्समैकेषु सन्तानोऽपत्यगोत्रयोः ।
 सन्ततौ देववृक्षे च संस्थानं त्वाकृतौ मृतौ ॥ ४५९ ॥
 चतुष्पथे सन्निवेशे सञ्जनं घट्टगुल्मके ।
 सञ्जनस्तु कुलीने स्यात्सञ्जनाऽपि च कल्पना ॥ ४६० ॥
 सन्धानं तु सङ्घटनेऽभिषवे, सन्धिनी तु गौः ।
 वृषाक्रान्ता कालदुग्धा स्थापनं तु निवेशने ॥ ४६१ ॥
 पुंसवने समाधौ च साधनं सिद्धिसैन्ययोः ।
 उपायेऽपगमे मेढ्रे निवृत्तौ कारके वधे ॥ ४६२ ॥
 दीपने मृतसंस्कारे प्रमाणे गमने धने ।
 सुकर्मा योगभेदे स्यात्सत्क्रिये देवशिल्पिनि ॥ ४६३ ॥

सुदामा पर्वते मेघे सुधन्वा त्वष्ट्रधन्विनोः ।
 सुपर्वा पर्वणि शरे त्रिदशे वंशधूमयोः ॥ ४६४ ॥
 सूचना स्यादभिनये गन्धने व्यधने दृशि ।
 सेवनं सीवनोपास्तयोः सेनानीः सैन्यपे गुहे ॥ ४६५ ॥
 हसन्यङ्गारधान्यां स्याद्वसनं हसिते मतम् ।
 हस्तिनी नायिकाभेदे मातङ्गस्य स्त्रियामपि ॥ ४६६ ॥
 हायनोऽर्चिर्त्रीर्हिर्वर्षं हादिनी वज्रविद्युतोः ।
 हिण्डनं क्रीडारतयोर्धाने-

इति त्रिस्वरनान्ताः ।

अनूपस्तु सैरिभे ॥ ४६७ ॥

जलप्रायेऽप्यथाऽऽवापः पानभेदालवालयोः ।
 प्रक्षेपे भाण्डपर्वनेऽप्याक्षेपः परिभर्त्सने ॥ ४६८ ॥
 काव्यालङ्कारणाकृष्टयोः स्यादाकल्पः प्रसाधने ।
 कल्पने वाप्युलपस्तु गुल्मिनीतृणभेदयोः ॥ ४६९ ॥
 उडुपः प्लवशीतांश्वोः कलापो बर्हितृणयोः ।
 संहतौ भूषणे काञ्च्यां कच्छपो मल्लवन्धने ॥ ४७० ॥
 कमटे, कच्छपी वीणाकशिपुर्भोज्यवस्त्रयोः ।
 एकैकस्मिन्द्वयोश्चापि कश्यपो मुनिमीनयोः ॥ ४७१ ॥
 काश्यप्युर्व्या, कुतपस्तु छागकम्बलदर्भयोः ।
 वैश्वानरे दिनकरे द्विजन्मन्यतिथौ गवि ॥ ४७२ ॥
 भागिनेयेऽष्टमांशेऽह्नौ वाद्येऽथ कुटपो मुनौ ।
 निष्कुटे मानभेदे च कुणपः पूतिगन्धिनि ॥ ४७३ ॥
 शवे, जिह्वापस्तु शुनि व्याघ्रे द्वीपिविडालयोः ।
 प्रतापस्तेजसि स्वेदे पादपो वृक्षपीठयोः ॥ ४७४ ॥
 रक्तपो रक्षो, रक्तपा जलौका, विटपः पुनः ।
 पल्लवेऽपि च वृक्षेषु विस्तारे पिड्गशाखयोः ॥ ४७५ ॥

सुरूपस्तु बुधे रम्ये प्राप्तरूपाभिरूपवत् ।

इति त्रिस्वरपान्ताः ।

कदम्बः सर्षपे नीपे कदम्बं निकुरम्बके ॥ ४७६ ॥

कलम्बो नालिकाशके पृषत्के नीपपादपे ।

कादम्बः कलहंसेष्वोः नितम्बः कटिरोधसोः ॥ ४७७ ॥

स्त्रियाः पश्चात्कटौ सानौ प्रलम्बस्तु प्रलम्बनम् ।

दैत्यस्तालाङ्कुरः शाखा प्रालम्बस्तु पयोधरे ॥ ४७८ ॥

त्रपुषे हारभेदे च भूजम्बूस्तु विकङ्कते ।

गोधूमाह्वयधान्ये च हेरम्बः शौर्यगर्विते ॥ ४७९ ॥

महिषे विघ्नराजे वा-

इति त्रिस्वरवान्ताः ।

आरम्भस्तु वधदर्पयोः ।

त्वरायामुद्यमे वाऽप्यात्मभूर्ब्रह्मणि मन्मथे ॥ ४८० ॥

ऋषभः स्यादादिजिने वृषभे भेषजे स्वरे ।

कर्णरन्ध्रे कोलपुच्छे श्रेष्ठे चाप्युत्तरस्थितः ॥ ४८१ ॥

ऋषभी तु शूकशिम्ब्यां पुरुषाकारयोषिति ।

विधवायां शिरालायां करभो मृग उष्ट्रके ॥ ४८२ ॥

अङ्गुलेश्च कनिष्ठायां मणिबन्धस्य चान्तरे ।

ककुभो वीणाप्रसेवे रागभेदेऽर्जुनद्रुमे ॥ ४८३ ॥

कुसुम्भं तु शीतकुम्भे स्याल्लट्वायां कमण्डलौ ।

गर्दभो रासभे गन्धे गर्दभी जन्तुरुग्भिदोः ॥ ४८४ ॥

गर्दभं कुमुदश्चेते दुर्लभः कच्छुरे प्रिये ।

दुष्प्रापे, दुन्दुभिस्तु स्याद्भेर्यां दितिसुते विषे ॥ ४८५ ॥

अक्षविन्दुत्रिकद्वन्द्वे निकुम्भः कुम्भकर्णजे ।

दन्त्यां च वल्लभोऽध्यक्षे कुलीनाश्वे प्रियेऽपि च ॥ ४८६ ॥

वर्षाभूः पुनर्नवायां स्याद्गण्डूपदभेकयोः ।

विष्कम्भो विस्तृतौ योगविशेषप्रतिबन्धयोः ॥ ४८७ ॥

योगिनां च बन्धभेदे रूपकावयवेऽपि च ।
 विस्रम्भः केलिकलहे विश्वासे प्रणये वधे ॥ ४८८ ॥
 वृषभः स्यादादिजिने वृषपुङ्गवयोरपि ।
 सनाभिर्ज्ञातिसदृशोः सुरभिर्हेम्नि चम्पके ॥ ४८९ ॥
 जातीफले मातृभेदे रम्ये चैत्रवसन्तयोः ।
 सुगन्धौ गवि शल्लक्याम्

इति त्रिस्वरभान्ताः ।

अधमो न्यूनगर्ह्ययोः ॥ ४९० ॥
 आगमं त्वागतौ शास्त्रे आश्रमो व्रतिनां मठे ।
 ब्रह्मचर्यादिचतुष्केऽप्युत्तमा दुग्धिकौर्पधौ ॥ ४९१ ॥
 उत्तमं तु प्रधाने स्यात् कलमः शालिचौरयोः ।
 कुसुमं स्त्रीरजोनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ॥ ४९२ ॥
 कृत्रिमं लवणभेदे कृत्रिमः कृतसिंहयोः ।
 गोधूमो भेषजे नागरङ्गत्रीहिविशेषयोः ॥ ४९३ ॥
 गोलोमी वारयोषायां षड्ग्रन्थासितदूर्वयोः ।
 गौतमो गणभृद्भेदे शाक्यसिंहर्षिभेदयोः ॥ ४९४ ॥
 गौतम्युमायां रोचन्यां तलिमं तल्पखड्गयोः ।
 विताने कुट्टिमे चापि दाडिमः करकैलयोः ॥ ४९५ ॥
 निष्क्रमो निर्गमे बुद्धिसम्पत्तौ दुःकुलेऽपि च ।
 नियमः स्यात्प्रतिज्ञायां निश्चये यन्त्रणे व्रते ॥ ४९६ ॥
 निगमाः पूर्वणिग्भेदनिश्चयाध्ववणिकपथाः ।
 नैगमो नयपौरोपनिषद्वृत्तिषु वाणिजे ॥ ४९७ ॥
 प्रथमः स्यात्प्रधानाद्योः प्रक्रमोऽत्रसरे क्रमे ।
 पञ्चमः पूरणे दक्षे पञ्चानामपि पूरणे ॥ ४९८ ॥
 रागभेदे, पञ्चमी तु द्रौपद्यां, परमः परे ।
 अग्रेसरप्रधानयोरोङ्कारे, परमं पुनः ॥ ४९९ ॥

स्यादव्ययमनुज्ञायां प्रतिमां प्रतिरूपके ।
 गजस्य दन्तबन्धे च मध्यमो मध्यजे स्वरे ॥ ५०० ॥
 देहमध्ये मध्यदेशे मध्यमा कर्णिकाङ्गुलिः ।
 राका रजस्वला चापि व्यायामः पौरुषे श्रमे ॥ ५०१ ॥
 वियामे दुर्गसञ्चारे विलोममरघट्टके ।
 विलोमी वरुणे सर्पे प्रतीपे कुक्कुरेऽपि च ॥ ५०२ ॥
 विलोमी स्यादामलक्यां विक्रमः शक्तिसम्पदि ।
 क्रान्तौ च विद्रुमो वृक्षे प्रवालेऽप्यथ विभ्रमः ॥ ५०३ ॥
 शोभायां संशये हावे सत्तमः श्रेष्ठपूज्ययोः ।
 साधिष्ठे, संभ्रमो भीतौ संवेगादरयोरपि ॥ ५०४ ॥
 सुषीमः शिशिरे रम्ये सुषमं रुचिरे समे ।
 सुषमा तु स्यात्परमशोभायां कालमिद्यपि ॥ ५०५ ॥

इति त्रिस्वरमान्ताः ।

अत्ययोऽतिक्रमे दोषे विनाशे दण्डकृच्छ्रयोः ।
 अवध्यमवधारहे स्यादनर्थकवचस्यपि ॥ ५०६ ॥
 अभयमुशीराभीत्योरभया तु हरीतकी ।
 अनयोऽशुभदैवे स्याद्विपन्नसनयोरपि ॥ ५०७ ॥
 अश्वीयमश्वसङ्घेऽश्वहितेऽधृष्यः प्रगल्भके ।
 अधृष्या निम्नगाभेदेऽहल्या गौतमयोषिति ॥ ५०८ ॥
 सरोभेदेऽप्यभिख्या तु शोभायां कीर्तिसंज्ञयोः ।
 अहार्या हर्तुमशक्ये शैलेऽथाशय आश्रये ॥ ५०९ ॥
 अभिप्रायपनसयोरादित्यस्त्रिदशार्कयोः ।
 आत्रेयो मुनिरात्रेयी पुष्पवत्यां सरिद्धिदि ॥ ५१० ॥
 आतिथ्योऽतिथौ तद्योगेऽप्याम्नायः कुल आगमे ।
 उपदेशे, चेन्द्रियं तु चक्षुरादिषु रेतसि ॥ ५११ ॥
 उदयः पर्वतोन्नत्योरूर्णायुरविकम्बले ।
 ऊर्णानाभे च मेघे चैण्यमेणीत्वगादिके ॥ ५१२ ॥

रतवन्धादिषु स्त्रीणां कषायः सुरभौ रसे ।
 रागवस्तुनि निर्यासे क्रोधादिषु विलेपने ॥ ५१३ ॥
 वर्णे, कालेयस्तु दैत्ये कालेयं कुङ्कुमं यकृत ।
 कुकृत्यमनुतापे स्यादयुक्तकरणेऽपि च ॥ ५१४ ॥
 कुलायः पक्षिणां स्थानगेहयोः क्षेत्रियास्त्रयः ।
 अन्यदेहचिकित्सार्हाऽसाध्यरूपपारदारिकाः ॥ ५१५ ॥
 क्षेत्रियं क्षेत्रजतृणे गाङ्गेयं स्वर्णमुस्तयोः ।
 कशेरुण्यथ गाङ्गेयो गाङ्गवत्स्कन्दभीष्मयोः ॥ ५१६ ॥
 चक्षुष्यः सुभगे पुण्डरीकवृक्षे रसाञ्जने ।
 केतकेऽक्षिहिते चापि चक्षुष्या तु कुलत्थिका ॥ ५१७ ॥
 चाम्पेयो हेम्नि किञ्जल्के चम्पके नागकेसरे ।
 जघन्यं शिश्ने गर्ह्येऽन्त्ये^३ जययुर्गुग्गुलौ खगे ॥ ५१८ ॥
 तपस्यः फाल्गुने^४ मासे तपस्या नियमस्थितौ ।
 द्वितीया तिथिगेहिन्योद्वितीयः पूरणे द्वयोः ॥ ५१९ ॥
 नादेयी भूमिजम्बवां स्यान्नारङ्गे जलवेतसे ।
 काङ्गुष्ठे च जपायां च निकायः सन्नसङ्ख्योः ॥ ५२० ॥
 परमात्मनि लक्ष्ये च निलयोऽस्तमये गृहे ।
 गोपनस्य प्रदेशेऽपि नेपथ्यं तु प्रसाधने ॥ ५२१ ॥
 रङ्गभूमौ वेषभेदे प्रणयः प्रेमयाचनयोः ।
 विस्रम्भे प्रसरे चापि प्रत्ययो ज्ञानरन्ध्रयोः ॥ ५२२ ॥
 विश्वासे शपथे हेतावाचारप्रथितत्वयोः ।
 अधीने निश्चये स्यादौ प्रणाययः कामवर्जिते ॥ ५२३ ॥
 असंमते, प्रसव्यस्तु प्रतिकूलानुकूलयोः ।
 प्रतीक्ष्यः प्रतिपाल्ये स्यात्पूज्ये च प्रलयो मृतौ ॥ ५२४ ॥
 संहारे नष्टचेष्टत्वे पर्यायोऽवसरे क्रमे ।
 निर्माणे द्रव्यधर्मे च पर्जन्यो गर्जदम्बुदे ॥ ५२५ ॥

१. रतवन्धप्रभेदेपि । २. कतके ।

३. गर्हिते । ४. फाल्गुनमासे ।

वासवे मेघशब्दे च पयस्यं तु पयोभवे ।
 पयोहिते, पयस्या तु काकोली दुग्धिकाऽपि च ॥ ५२६ ॥
 प्रक्रिया तूत्पादने स्यादधिकारप्रकारयोः ।
 पानीयं पेयजलयोः पारुष्यस्तु बृहस्पतौ ॥ ५२७ ॥
 पारुष्यं परुषभावे सङ्क्रन्दनवनेऽपि च ।
 पौलस्त्यो रावणे श्रीदे आतृव्यो आतृजे रिपौ ॥ ५२८ ॥
 भुजिष्यः स्यादनधीने किङ्करे हस्तसूत्रके ।
 भुजिष्या गणिकादास्योर्ध्वन्पुर्वहिसूर्ययोः ॥ ५२९ ॥
 मलयो देश आरामे शैलांशे पर्वतान्तरे ।
 मलया त्रिवृत्, मङ्गल्यस्त्रायमाणे मसूरके ॥ ५३० ॥
 बिल्वे, मङ्गल्यं तु दक्षि मङ्गल्या रोचना शमी ।
 शतपुष्पा शुक्लवचा प्रियङ्गुः शङ्खपुष्प्यपि ॥ ५३१ ॥
 अधःपुष्पी, मृगयुस्तु फेरौ ब्रह्मणि लुब्धके ।
 रहस्यं गोपनीये च रहस्या सरिदन्तरे ॥ ५३२ ॥
 लौहित्योऽब्धौ नदे ब्रीहौ ब्रह्मण्यो ब्रह्मणो हिते ।
 शनैश्चरे, व्यवायस्तु मैथुनव्यवधानयोः ॥ ५३३ ॥
 वदान्यः प्रियवाग्दानशीलयोरुभयोरपि ।
 वक्तव्यो वाच्यवद्गर्ह्ये वचोर्हृद्दीनयोरपि ॥ ५३४ ॥
 वलयः कङ्कणं कण्ठरुग्, वालेयस्तु गर्दभे ।
 वल्यर्थे कोमलेऽङ्गारवल्ल्यां, विजयो जये ॥ ५३५ ॥
 पार्थे विमाने, विजयोमातत्सख्योस्तिथावपि ।
 विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र गोचरदेशयोः ॥ ५३६ ॥
 शब्दादौ जनपदे च विस्मयोऽद्भुतदर्पयोः ।
 विनयः शिक्षाप्रणत्योर्विनया तु बलौषधौ ॥ ५३७ ॥
 विशल्या लाङ्गलीदन्तीगुडूचीत्रिपुटासु च ।
 शल्येन रहितायां च प्रियायां लक्ष्मणस्य च ॥ ५३८ ॥
 श्वशुर्यो देवरे श्याले शाण्डिल्यः पावकान्तरे ।

विल्वे' मुनौ च शालेयं शतपुष्पाह्वयौषधे ॥ ५३९ ॥
 क्षेत्रे च शालिधान्यस्य शीर्षण्यं शीर्षरक्षणे ।
 शीर्षण्यो विशदकचे शैलेयं शैलसम्भवे ॥ ५४० ॥
 सिन्धूत्थे, तालपर्ण्या च शैलेयस्तु मधुव्रते ।
 समयः शपथे भाषासम्पदोः कालसंविदोः ॥ ५४१ ॥
 सिद्धान्ताचारसङ्केतनियमावसरेषु च ।
 क्रियाकारे च निर्देशे संस्त्यायो विस्तृतौ गृहे ॥ ५४२ ॥
 सन्निवेशे, संनयस्तु समवायानुसैन्ययोः ।
 सामर्थ्ययोग्यताशक्तयोः सौकर्यं तु विना^१ श्रमे ॥ ५४३ ॥
 सूकरस्य क्रियायां च सौरभ्यं गुणगौरवे ।
 सौगन्ध्ये चारुतायां च हिरण्यं पुनरक्षये ॥ ५४४ ॥
 प्रधानधातौ कनके मानभेदे कपर्दके ।
 द्रविणाकुप्ययोश्चापि हृच्छयो मन्मथात्मनोः ॥ ५४५ ॥
 हृदयं वक्षसि स्वान्ते बुक्कायाम्—

इति त्रिस्वरयान्ताः ।

अमरः सुरे ।

स्तुहीवृक्षेऽस्थिसंहारेऽप्यमरा त्वमरावती ॥ ५४६ ॥
 स्थूणा दुर्वा गुडूची वाऽन्तरं रन्ध्रावकाशयोः ।
 मध्ये विनार्थे तादर्थ्ये विशेषेऽवसरेऽवधौ ॥ ५४७ ॥
 आत्मीयात्मपरिधानान्तर्धिवाह्येष्वथाऽवरम् ।
 चरमेऽवरा तु गौरीगजजङ्घान्त्यदेशयोः ॥ ५४८ ॥
 अक्षरं स्यादपामार्गे परमब्रह्मवर्णयोः ।
 गगने धर्मतपसोरध्वरे मूलकारणे ॥ ५४९ ॥
 अधरोऽनूर्ध्वहीनोष्ठे अध्वरः सावधानके ।
 वसुभेदे क्रतौ चाप्यथाऽम्बरं व्योमवस्त्रयोः ॥ ५५० ॥
 कार्पासे सुरभिद्रव्येऽरं छदकपाटयोः ।
 अङ्कुरो रोम्णि सलिले रुधिराभिनवोद्गमे ॥ ५५१ ॥

१. विटे । २. सुखोद्गमे ।

अजिरं दर्दुरे कार्ये विषये प्राङ्गणेऽनिले ।
 अशिरोऽर्के राक्षसेऽग्रावङ्गारोऽलातभौमयोः ॥ ५५२ ॥
 अण्डीरः शक्तनरयोरसुरः सूर्यदैत्ययोः ।
 असुरा रजनीराश्योरगुरुर्जोङ्गके लघौ ॥ ५५३ ॥
 शिशपाया, मवीरा तु नारी पतिसुतोज्झिता ।
 रजसा संयुताऽप्युक्ताहार आवरणेऽशने ॥ ५५४ ॥
 आसारो वेगवद्वर्षे सुहृद्बलप्रसारयोः ।
 आकार इज्जिताकृत्योराधारो जलधारणे ॥ ५५५ ॥
 आलवालेऽधिकरणेऽप्याकरो निकरे खनौ ।
 इतरः पामरेऽन्यस्मिन्नित्वरः क्रूरकर्मणि ॥ ५५६ ॥
 पथिके दुर्विधे नीचे स्यादित्वर्यभिसारिका ।
 ईश्वरः स्वामिनि शिवे मन्मथेऽपीश्वराऽद्रिजा ॥ ५५७ ॥
 उदरं तुन्दरणयोरुत्तरं प्रवरोर्ध्वयोः ।
 उदीच्यप्रतिवचसोरुत्तरस्तु विराट्जे ॥ ५५८ ॥
 उत्तरा दिगुदीच्यां स्यात्सनुषायामर्जुनस्य च ।
 उद्धारः स्यादृणोद्धृत्योरुदारो दक्षिणो महान् ॥ ५५९ ॥
 दातोर्वरा तु भूमात्रे सर्वसस्याढ्यशुव्यपि ।
 ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरः पुन ऋत्विजि ॥ ५६० ॥
 एकाग्रौ तद्गताव्यग्रावौशीरं शयनासने ।
 उशीरजे चामरे च दण्डे च, कररः खगे ॥ ५६१ ॥
 करीरे क्रकचे दीने कर्बुरं काञ्चने जले ।
 कर्बुरो राक्षसे पापे शबले, कदरोऽङ्कुशे ॥ ५६२ ॥
 विवरे च गुहायां च कर्करो मुकुरे दृढे ।
 कदरः श्वेतखदिरे क्रकचक्षुद्ररोगयोः ॥ ५६३ ॥
 कर्परस्तु कटाहे स्याच्छस्त्रभेदकपालयोः ।
 कर्चरं कुत्सिते तत्रे कडारो दासपिङ्गयोः ॥ ५६४ ॥
 कञ्जारः कुञ्जरे सूर्ये जठरे द्रुहिणे मुनौ ।

करीरः कलशे वंशाङ्कुरवृक्षविशेषयोः ॥ ५६५ ॥
 कलत्रं श्रोणौ भार्यायां दुर्गस्थाने च भूभुजाम् ।
 कटिग्रं तु कटीवस्त्रे रशनाचर्मभेदयोः ॥ ५६६ ॥
 कच्छुरः पुंश्चले पामासहिते, कच्छुरा सटी ।
 दुस्पर्शा शूकशिम्बी च कवरं लवणाम्लयोः ॥ ५६७ ॥
 कवरी केशविन्यासशाकयोः, कन्धरोऽम्बुदे ।
 कन्धरा तु शिरोधौ स्यात् कसेरुः पृष्ठकीकसे ॥ ५६८ ॥
 तृणजातौ कन्दभेदे कणेरुस्तु गणेरुवत् ।
 वेश्येभीकर्णकारेषु कटप्रूरक्षदेवने ॥ ५६९ ॥
 विद्याधरेऽस्त्रपे रुद्रे कर्चूरं शटितालयोः ।
 कठोरौ पूर्णकठिनौ कान्तारं दुर्गवर्त्मनि ॥ ५७० ॥
 महारण्योपसर्गाढ्योः काननेऽशुविशेषयोः ।
 काश्मीरं पुष्करमूले टङ्ककुङ्कुमयोरपि ॥ ५७१ ॥
 कावेरी तु हरिद्रायां वेश्यायां सरिदन्तरे ।
 किर्मीरः शबले दैत्ये किशोरी ह्यशवके ॥ ५७२ ॥
 सूर्ये यून्यथ किंशारुर्धान्यशूके शरेऽपि च ।
 कुहरं गह्वरे छिद्रे कुक्कुरं ग्रन्थिपर्णके ॥ ५७३ ॥
 कुक्कुरः श्वा, कुबेरस्तु धनदे नन्दिपादपे ।
 कूर्परौ जानुकफोणी कुमारोऽध्वानुवारके ॥ ५७४ ॥
 युवराजे शिशौ स्कन्दे शुक्रे वरुणपादपे ।
 कुमारं जात्यकनके कुमारी त्वपराजिता ॥ ५७५ ॥
 नदीभिद्रामतरणी कन्यका नवमाल्युमा ।
 जम्बूद्वीपविभागश्च कुठारं केवले रते ॥ ५७६ ॥
 कुञ्जरोऽनेकपे कोशे कुञ्जरा धातकीद्रुमे ।
 पाटलायां, कुठारुर्दुर्कीशयोः, कूवरः पुनः ॥ ५७७ ॥
 कुब्जे युगन्धरे रम्ये केसरो नागकेसरे ।
 तुरङ्गसिंहयोः स्कन्धकेशेषु वकुलद्रुमे ॥ ५७८ ॥

पुन्नागवृक्षे किञ्जल्के स्यात् केसरं तु हिङ्गुनि ।
 केदारः क्षेत्रभिद्यालवाले, शङ्करशैलयोः ॥ ५७९ ॥
 केनारः कुम्भिनरके शिरःकपालसन्धिषु ।
 कैटिरः शक्रगोपे स्यान्नकुले पाकशासने ॥ ५८० ॥
 कोटारो नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके ।
 खर्परं तस्करे भिक्षापात्रे धूर्त्तकपालयोः ॥ ५८१ ॥
 खपुरो मुस्तके पूगेऽलसके, खपुरं घटे ।
 खर्जूरं रूप्यफलयोः खर्जूरः कीटवृक्षयोः ॥ ५८२ ॥
 खण्डाभ्रमभ्रावयवे स्त्रीणां दन्तक्षताक्षरे ।
 खदिरी शाके, खदिरो दन्तधावनचन्द्रयोः ॥ ५८३ ॥
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे वारिवालके ।
 खिखीरावद् बहुत्वे च गह्वरं विलदम्भयोः ॥ ५८४ ॥
 कुञ्जेऽथ गर्गरो मीने स्याद् गर्गरी तु मन्थनी ।
 गान्धारो रागसिन्दूरस्वरेषु नीवृदन्तरे ॥ ५८५ ॥
 गायत्री खदिरे छन्दविशेषे, गोपुरं पुनः ।
 मुस्तके द्वारि पूर्वारि घर्घरस्तु नदान्तरे ॥ ५८६ ॥
 चलद्वारिष्वनौ धूके चन्दिरश्चन्द्रहस्तिनोः ।
 चत्वरं स्यात्पथां श्लेषे स्थण्डिलाजिरयोरपि ॥ ५८७ ॥
 चङ्कुरः स्यन्दने वृक्षे चतुरो नेत्रगोचरे ।
 चाडुकारे बुधे चक्रगण्डे चातुरको यथा ॥ ५८८ ॥
 चमरश्चामरे दैत्ये चमरी तु मृगान्तरे ।
 चिकुरोऽहौ गृहवभ्रौ केशे चञ्चलशैलयोः ॥ ५८९ ॥
 पक्षिवृक्षमिदोश्चापि छिदिरोऽग्नौ परश्वधे ।
 करवाले च रज्जौ च छित्वरो दैत्यधूर्त्तयोः ॥ ५९० ॥
 छित्वरं छेदने द्रव्ये जठरः कुक्षिवृद्धयोः ।
 कठिने च जर्जरं तु वासवध्वजजीर्णयोः ॥ ५९१ ॥
 जम्बीरः प्रस्थपुष्पारूपशाके दन्तशठद्रुमे ।

जलेन्द्रो जम्भकेऽम्भोजौ वरुणेऽप्यथ झर्झरः ॥ ५९२ ॥
 वाद्ये नदे कलियुगे झल्लरीवत्तु झर्झरी ।
 वाद्यभेदे केशचक्रे टङ्कारो ज्यारवेऽद्भुते ॥ ५९३ ॥
 ग्रसिद्धौ चाथ टगरष्टङ्कणे केकराक्षके ।
 टट्टरी त्वनृताख्याने लम्पापटहवाद्ययोः ॥ ५९४ ॥
 तमिस्रं तिमिरे कोपे तमिस्रा दर्शयामिनी ।
 तमस्तति, स्तिमिरं तु दृष्टिरोगान्धकारयोः ॥ ५९५ ॥
 तित्तिरिः पक्षिणि मुनौ तुषारो हिमदेशयोः ।
 शीकरे हिमभेदे च तुम्बुरी धन्याकं शुनी ॥ ५९६ ॥
 तूवरोऽश्मश्रुपुरुषेऽप्रौढाशृङ्गानडुह्यपि ।
 दहरो मूपिको ह्यल्पो आता डिम्बोऽथ दन्तुरः ॥ ५९७ ॥
 उन्नतदन्ते विषमे दर्दुरो भेकमेघयोः ।
 वाद्यभेदे शैलभेदे दर्दुरं ग्रामजालके ॥ ५९८ ॥
 दर्दुरोमा, दर्दरः स्यादीपद्भमे गिरावपि ।
 दण्डारो वहने मत्तवारणे शरयन्तुके ॥ ५९९ ॥
 कुम्भकारस्य यन्त्रे च द्वापरं संशये युगे ।
 दासेर उष्ट्रे चेटे च दुर्द्धरस्त्वृषभौषधौ ॥ ६०० ॥
 दुःखधार्ये, धूसरस्तु रासभे स्तोकपाण्डुरे ।
 नरेन्द्रो वार्तिके राज्ञि विषवैद्येऽथ नागरम् ॥ ६०१ ॥
 शुण्ठीमुस्तकपौरैषु निर्जरस्त्वैसुरे सुरे ।
 निर्जरा तु तालपत्र्यां गुडुच्यां तत्त्वभिद्यपि ॥ ६०२ ॥
 निर्झरोऽर्काङ्गे तुषाग्नौ निकरः सारसङ्घयोः ।
 न्यायदातव्यवित्ते च निर्वरं तु गतत्रये ॥ ६०३ ॥
 कठिने निर्भये सारे निकारस्तु पराभवे ।
 धान्योत्क्षेपे, नीवरस्तु वास्तव्येऽपि वणिज्यैपि ॥ ६०४ ॥
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे श्रेष्ठे च प्रखरः पुनः ।

१. झर्झरीवत्तु झल्लरी । २. तुवरी धान्यकशुनोः ।
 ३. अनर । ४. निर्नर । ५. विपणिस्त्वपि ।

वेसरे ह्यसन्नाहे कुक्कुरेऽतिभृशं खरे ॥ ६०५ ॥
 प्रकरः कीर्णपुष्पादौ संहतौ, प्रकरं पुनः ।
 जोङ्गके, प्रकरी त्वर्थप्रकृतौ चत्वरऽवनौ ॥ ६०६ ॥
 प्रस्तरः प्रस्तारे ग्राणि मणौ च प्रदरः शरे ।
 भङ्गे रोगे, प्रसरस्तु सङ्गरे प्रणये जवे ॥ ६०७ ॥
 प्रकारः सदृशे भेदे पङ्कारो जलकुब्जके ।
 सोपाने शैवले सेतौ पदारः पादधूलिषु ॥ ६०८ ॥
 पादालिन्दे, पवित्रं तु मेघ्ये ताम्रे कुशे जले ।
 अर्घोपकरणे चापि पवित्रा तु नदीभिदि ॥ ६०९ ॥
 प्रान्तरं कोटरेऽरण्ये दूरशून्यपथेऽपि च ।
 पार्षरो भस्मनि यमे जराटे नीपकेसरे ॥ ६१० ॥
 क्षयरोगे भक्तसिक्थे पामरो मूर्खनीचयोः ।
 पाटीरो मूलके वङ्गे तितऔ वान्तिकेऽम्बुदे ॥ ६११ ॥
 केदारे वेणुसारे च पाण्डुरो वर्णतद्वतोः ।
 पाण्डुरं तु वरुवके पिण्डारो भिक्षुके द्रुमे ॥ ६१२ ॥
 महिषीपालके क्षेपे पिठरं मथि मुस्तके ।
 उखायां च पिञ्जरस्तु पीते रक्तेऽश्वभिद्यपि ॥ ६१३ ॥
 पिञ्जरं शातकुम्भे स्यात् पीवरः स्थूलकूर्मयोः ।
 पुष्करं द्वीपतीर्थाहिखगराजौषधान्तरे ॥ ६१४ ॥
 तूर्यास्येऽसिफले काण्डे शुण्डाग्रे खे जलेऽम्बुजे ।
 वठरो मूर्खशैठयोः बन्धूरो रम्यनम्रयोः ॥ ६१५ ॥
 बन्धुरस्तु तयोर्हसे बन्धुजीवविडङ्गयोः ।
 बन्धुरा पण्ययोषायां बर्वरी नीवृदन्तरे ॥ ६१६ ॥
 बर्वरस्तु हञ्जिकायां पामरे केशचक्रले ।
 पुष्पे च बर्वरा शाके बर्वरः पशुनर्मणोः ॥ ६१७ ॥
 वदरा स्यादेलापण्यां विष्णुक्रान्तौषधावपि ।
 वदरी कोलिकार्पास्योर्वादरं तु तयोः फले ॥ ६१८ ॥

वदरस्तु कार्पासास्थिन् भङ्गुरौ वक्रनश्वरौ ।
 भ्रमं मधुद्वपदोर्भास्करो वह्निसूर्ययोः ॥ ६१९ ॥
 भार्योरुरन्यस्त्रीपुत्रोत्पादके मृगशैलयोः ।
 भृङ्गारी तु चीरिकायां भृङ्गारः कनकालुका ॥ ६२० ॥
 मत्सरः परसम्पत्त्यक्षमायां तद्वति क्रुधि ।
 कृपणे, मत्सरा तु स्यान्मक्षिका, मकरो निधौ ॥ ६२१ ॥
 नक्रे राशिविशेषे च मन्दरो मन्थपर्वते ।
 स्वर्गमन्दारयोर्मन्दे वहले, मधुरं विषम् ॥ ६२२ ॥
 मधुरस्तु प्रिये स्वादौ रसे च रसवत्यपि ।
 मधुरा मथुरापुर्यां यष्टीमोदामधूलिषु ॥ ६२३ ॥
 मधुकर्कटिकायां च मिश्रेयाशतपुष्पयोः ।
 मन्दिरो मकरावासे मन्दिरं नगरे गृहे ॥ ६२४ ॥
 मन्थरः सूचके कोशे वक्रे मन्दे पृथौ मथि ।
 मन्थरं तु कुशुम्भ्यां स्यान्मन्दारस्त्रिदशद्रुमे ॥ ६२५ ॥
 पारिमद्रेऽर्कपर्णे च मसूरो मसुरोऽपि च ।
 मसुरा च मसूरा च चत्वारः पण्ययोषिति ॥ ६२६ ॥
 तथा ब्रीहिविशेषे च मर्मरो वसनान्तरे ।
 शुष्कपत्रध्वनौ चापि मर्मरी पीतदारुणि ॥ ६२७ ॥
 मयूरः केकिचूडाख्योषध्यपामार्गकेकिषु ।
 महेन्द्रो वासवे शैले मञ्जरी तिलकद्रुमे ॥ ६२८ ॥
 वल्लर्या स्थूलमुक्तायां माठरो व्यासविप्रयोः ।
 सूर्यानुगेऽथ मार्जारः स्यात्खट्वाङ्गविडालयोः ॥ ६२९ ॥
 मिहिरोऽर्केऽम्बुदे बुद्धे मुद्गरः कोरकास्त्रयोः ।
 लोष्ठादिभेदने वापि मुहिरो मूर्खकामयोः ॥ ६३० ॥
 मुदिरः कामुके मेघे मुकुरो मकुरो यथा ।
 कुलालदण्डे वकुले कोरकादर्शयोरपि ॥ ६३१ ॥
 मुर्मुरो मन्मथे सूर्यतुरगे तुषपावके ।

रुधिरं घुसृणे रक्ते रुधिरो धरणीस्रते ॥ ६३२ ॥
 बल्लूरं कुञ्जमञ्जर्योः क्षेत्रेऽनम्भसि शाद्वले ।
 बल्लूरं तु वनक्षेत्रे वाहनोषरयोरपि ॥ ६३३ ॥
 शुष्कमांसे कोलमांसे वरत्रा वर्त्तिकक्षयोः ।
 वशिरं किणिही सिन्धुलवणे कुम्भकेषु च ॥ ६३४ ॥
 वागरो वारके शाणे निर्णये वाडवे वृके ।
 मुमुक्षौ पण्डिते चापि परिच्यक्तभयेऽपि व ॥ ६३५ ॥
 वासरो रागभेदेऽहि वादरं कृमिजे जले ।
 काकविञ्ज्याश्च बीजे वाग्दक्षिणावर्तशङ्खयोः ॥ ६३६ ॥
 वासुरा वासितारात्र्योर्भुवि, विष्टर आसने ।
 पादपे कुशमुष्टौ च विस्तरौ स्तम्बविस्तृती ॥ ६३७ ॥
 विदुरो नागरे धीरे धृतराष्ट्रानुजेऽपि च ।
 विकारो विकृतौ रोगे विहारस्तु जिनालये ॥ ६३८ ॥
 लीलायां भ्रमणे स्कन्धे विदारो युधि दारणे ।
 विदारी रोगभेदे स्याच्छालपर्णिक्षुगन्धयोः ॥ ६३९ ॥
 विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विकले, विधुरा पुनः ।
 रसलायां, विसरस्तु समूहे प्रसरेऽपि च ॥ ६४० ॥
 शवरो म्लेच्छभेदेऽप्सु हरेऽथो शम्बरं जले ।
 चित्रे बौद्धव्रते भेदे शम्बरो दानवान्तरे ॥ ६४१ ॥
 मत्स्यैरागिरिभेदेषु शवरी पुनरौषधौ ।
 शर्करा खण्डविकृतौ कर्परांशे रुगन्तरे ॥ ६४२ ॥
 उपलायां शर्करायुग्देशे च शकलेऽपि च ।
 शणीरं शोणमध्यस्थपुलिने दर्दरीतटे ॥ ६४३ ॥
 शर्वरी निशि नार्यां च शर्करा सरिदन्तरे ।
 छन्दोजातौ मेखलायां शारीरं देहजे वृषे ॥ ६४४ ॥
 शार्वरं धातुके ध्वान्ते शवरो रोध्रपापयोः ।
 अपराधे, शवरी तु शूकशिम्ब्यथ शाकरम् ॥ ६४५ ॥

छन्दोभिच्छाकरस्तूक्षा शालारं पक्षिपञ्जरे ।
 सोपानहस्तिनखयोः शिखरं पुलकाग्रयोः ॥ ६४६ ॥
 पक्कदाडिमबीजाभमाणिक्यशकलेऽपि च ।
 गिरिवृक्षाग्रकक्षासु शिशिरः शीतले हिमे ॥ ६४७ ॥
 ऋतुभेदे, शिलीन्ध्रस्तु तरुमीनप्रभेदयोः ।
 शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवकत्रिपुटाख्ययोः ॥ ६४८ ॥
 शिलीन्ध्री विहगी गण्डूपदी मृदथ शीकरः ।
 वातास्तजलेऽम्बुकणे सुपिरं वाद्यगर्तयोः ॥ ६४९ ॥
 सुपिरोऽग्नौ सरन्ध्रे च शृङ्गारो गजमण्डने ।
 सुरते रसभेदे च शृङ्गारं नागसम्भवे ॥ ६५० ॥
 चूर्णे लवङ्गपुष्पे च संस्तरः स्रस्तरे मखे ।
 सङ्गरोऽङ्गीकृतौ युद्धे क्रियाकारे विषापदोः ॥ ६५१ ॥
 सङ्गरं तु फले शम्याः सम्भारः सम्भृतौ गणे ।
 संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवे मानसकर्मणि ॥ ६५२ ॥
 गुणभेदेऽथ सङ्कारोऽवकरेऽग्निचटत्कृतौ ।
 सङ्कारी शुक्तकन्यायां सामुद्रं लवणान्तरे ॥ ६५३ ॥
 लक्षणे च शरीरस्य सावित्रस्तु महेश्वरे ।
 सावित्री देवताभेदे सिन्दूरं नागसम्भवे ॥ ६५४ ॥
 सिन्दूरस्तु वृक्षभेदे सिन्दूरी रक्तचेलिका ।
 रोचनी धातकी सुन्दर्यङ्गनायां द्रुमान्तरे ॥ ६५५ ॥
 सुनारस्तु शुनीस्तन्ये सर्पाण्डे चटकेऽपि च ।
 सैरन्ध्री परवेश्मस्थशिल्पकृत्स्ववशस्त्रियाम् ॥ ६५६ ॥
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहल्लिकयोरपि ।
 सैवीरं काञ्जिकस्रोतोञ्जनयोर्वदरीफले ॥ ६५७ ॥

इति त्रिस्वरान्ताः ।

-
१. वृक्षाग्रे पर्वताग्रे च । २. वात्यास्तेम्बुकणे शारे ।
 ३. साकस्येनुभवेऽपि च । ४. देहलक्षणे-समुद्रलवे चापि ।
 ५. सपिण्डवटके ।

स्यादर्गलं तु दण्डोर्मिपारिघेष्वनलोऽनिले ।
 वसुदेवे वसौ वन्हावरालः समदद्विषे ॥ ६५८ ॥
 वक्त्रे सर्जरसे चाप्यऽवेलस्तु स्याद्रुपद्रवे ।
 अवेला तु पूगचूर्णेऽचलस्तु गिरिकीलयोः ॥ ६५९ ॥
 वचला भुव्यञ्जलिस्तु कुडवे करसम्पुटे ।
 अङ्गुलिः करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च ॥ ६६० ॥
 अमला कमलायां स्यादमलं विशदेऽभ्रके ।
 आभीलं भीषणे कृच्छ्रेऽपील्वलो मत्स्यदैत्ययोः ॥ ६६१ ॥
 इल्वलास्ताकारभेदेऽप्युपलो ग्रावरत्नयोः ।
 उपला तु शर्करायामुत्पलं कुष्ठभूरुहे ॥ ६६२ ॥
 इन्दीवरे मांसशून्येऽप्युज्ज्वलस्तु विकासिनि ।
 शृङ्गारे विशदे दीप्तेऽप्युत्तालस्त्वरिते कपौ ॥ ६६३ ॥
 श्रेष्ठोत्कटकरालेषूत्फुल्लं स्त्रीकरणान्तरे ।
 विकस्वरोत्तालयोश्च कमलं क्लोमि भेषजे ॥ ६६४ ॥
 पङ्कजे सलिले ताम्रे कमलस्तु मृगान्तरे ।
 कमला श्रीवरनार्योः कपिलो वह्निपिङ्गयोः ॥ ६६५ ॥
 कुकुरे मुनिभेदे च कपिला शिशपातरौ ।
 पुण्डरीककरिण्यां च रेणुकागोविशेषयोः ॥ ६६६ ॥
 कपालं कुष्ठरुभेदे घटादिशकले गणे ।
 शिरोस्थनि, कन्दलं तु नवाङ्कुरे कलध्वनौ ॥ ६६७ ॥
 उपरागे मृगभेदे कपाले कदलीद्रुमे ।
 करालो रौद्रतुङ्गोरुधूणतैलेषु दन्तुरे ॥ ६६८ ॥
 करालं तु कुठरे स्यात् कम्बलः कृमिसासनयोः ।
 नागप्रभेदे प्रावारवैकक्ष्ये, कम्बलं जले ॥ ६६९ ॥
 कल्लोलोऽरौ हर्षवीच्योः कदली हरिणान्तरे ।
 रम्भायां वैजयन्त्यां च कामलः कामिरोगयोः ॥ ६७० ॥
 मरुदेशे वसन्ते च काकोलो मौकुलौ विषे ।

१. कल्लोले ।

२. अपनद्धवे ।

३. कन्दली ।

४. मौकुलि ।

कुलाले, काहलं तु स्याद् भृशे सन्त्यक्तवाचि च ॥ ६७१ ॥
 शुष्के च वाद्यभेदे च काहली तरुणस्त्रियाम् ।
 किटालस्तु लोहगूथे ताम्रस्य कलशेऽपि च ॥ ६७२ ॥
 कीलालं रुधिरे नीरे कुशलं क्षेमपुण्ययोः ।
 पर्याप्तौ, कुशलोऽभिज्ञे कुवलं वदरीफले ॥ ६७३ ॥
 मुक्ताफलोत्पलयोश्च कुम्भिलो मीनमूषयोः ।
 श्लोकच्छायाहरे श्याले कुदालो भूमिदारुणे ॥ ६७४ ॥
 युगपत्रेऽथ कुटिलं भङ्गुरे, कुटिला नदी ।
 कुण्डलं वलये पाशे ताटङ्के कुण्डली पुनः ॥ ६७५ ॥
 काञ्चनादौ गूढ्यां च कुन्तलो यंवकेशयोः ।
 कुन्तलाः स्युर्जनपदे कुकूलं तु तुषानले ॥ ६७६ ॥
 शङ्कुसंयुक्तगते च कुलालो धूकपक्षिणि ।
 कुकुम्भे कुम्भकारे च कुचेलः स्यात्कुवाससि ॥ ६७७ ॥
 कुचैला स्याद्विद्धकण्यां केवलं त्वेककृत्स्नयोः ।
 निर्णीते कुहने ज्ञाने केवली ग्रन्थमिद्यपि ॥ ६७८ ॥
 कोमलं मृदुले तोये कोहलो मुनिमद्ययोः ।
 ग्रन्थिलो ग्रन्थिसहिते विकङ्कतकरीरयोः ॥ ६७९ ॥
 गरलं पन्नगविषे तृणपूलकमानयोः ।
 गन्धोली वरटाशुण्ड्योर्मद्रायामथ गोकिलः ॥ ६८० ॥
 मुसले लाङ्गले चापि गोपालो नृपगोपयोः ।
 स्याद्गौरिलस्तु सिद्धार्थे लोहचूर्णेऽथ चन्द्रिलः ॥ ६८१ ॥
 नापिते वस्तुके रुद्रे चञ्चलोऽनिलकामिनोः ।
 चञ्चला तु तडिल्लक्ष्म्योश्चपलश्चोरके चले ॥ ६८२ ॥
 क्षणिके चिकुरे शीघ्रे पारदे प्रस्तरान्तरे ।
 मीनेऽपि चपला तु स्यात्पिप्पल्यां विद्युति श्रियाम् ॥ ६८३ ॥
 पुंश्चल्यामथ चात्वालो यज्ञकुण्डकगर्भयोः ।
 चूडालश्चूडया युक्ते चूडालापि च वक्रला ॥ ६८४ ॥

छगलश्छागे, छगली वृद्धदारकभेषजे ।
 छगलं तु नीलवस्त्रे जगलो मदनद्रुमे ॥ ६८५ ॥
 मेदके कितवे पिष्टमद्येऽथ जटिलो जटी ।
 जटिला तु मांसिकायां जम्बूलः क्रकचच्छदे ॥ ६८६ ॥
 जम्बूद्रुमेऽथ जम्बूलं कर्दमे शैवलेऽपि च ।
 जङ्गलो निर्जले देशे पिशितेऽप्यथ जम्भलः ॥ ६८७ ॥
 जम्बीरे देवताभेदे जाङ्गलः स्यात्कपिञ्जले ।
 जाङ्गली तु शूकशिम्ब्यां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥ ६८८ ॥
 जाङ्गुली विषविद्यायां तरलो भास्वरे चले ।
 हारमध्यमणौ पिङ्गे तरले मद्यमुष्णिका ॥ ६८९ ॥
 तमालो वरुणे पुण्ड्रेऽसौ तापिच्छेऽथ तण्डुला ।
 विडङ्गे धान्यसारे च ताम्बूलं क्रमुके^३ फले ॥ ६९० ॥
 ताम्बूली नागवल्यां स्यात्तुमुलं रणसङ्कुले ।
 तुमुलो विभीतकद्रौ तैतिलं करणान्तरे ॥ ६९१ ॥
 तैतिलो गण्डकपशौ दुकूलं सूक्ष्मवाससि ।
 शौमवस्त्रेऽथ धवलो महोक्षे सुन्दरे सिते ॥ ६९२ ॥
 धवली गौर्नकुलस्तु पाण्डवप्राणिभेदयोः ।
 नकुली कुक्कुटीमांस्योर्नाभीलं तूत्तमस्त्रियाः ॥ ६९३ ॥
 वंक्षणे नाभिगर्भाण्डे नाकुली चव्यरास्त्रयोः ।
 कुक्कुटीकन्दे, निचुलस्त्विज्जलद्रौ निचोलके ॥ ६९४ ॥
 निस्तलं चले वृत्ते स्यान्निर्मले विमलेऽभ्रके ।
 निर्माल्ये च निष्कलस्तु नष्टबीजे कलोज्झिते ॥ ६९५ ॥
 नेपाली मनःशिला स्यात्सुवरा नवमाल्यपि ।
 पटोलस्तु समाख्यातः फलवस्त्रविशेषयोः ॥ ६९६ ॥
 प्रवालो विद्रुमे वीणादण्डेऽभिनवपल्लवे ।
 प्रतलः पातालभेदे तलाङ्गुलिकरेऽपि च ॥ ६९७ ॥

१. कनके ।

२. तण्डुलः ।

३. क्रमुकीफले ।

४. चले ।

५. सुवहा ।

पटलं तिलके नेत्ररोगे छदिषि सञ्चये ।
 पिटके परिवारे च पञ्चाला नीवृदन्तरे ॥ ६९८ ॥
 पाञ्चाली पुत्रिकागीत्योः पललं पङ्कमांसयोः ।
 तिलचूर्णे पललस्तु राक्षसे, पाचलोऽनले ॥ ६९९ ॥
 अनिले राधनद्रव्ये पाकलो द्विरदज्वले ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पातालं वडवानले ॥ ७०० ॥
 रसातले, पाटलं तु कुसुमध्वेतरक्तयोः ।
 पाटलः स्यादाशुग्रीहौ पाटला पाटलिद्रुमे ॥ ७०१ ॥
 पांशुलो हरखट्वाङ्गे पुंश्चले, पांशुला भुवि ।
 पाटली मृत्तिकापात्रे नारीवागुरयोरपि ॥ ७०२ ॥
 पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदेऽथ पिप्पलः ।
 निरंशुले वृक्षपक्षिभेदयोः, पिप्पली कणा ॥ ७०३ ॥
 पिङ्गलः कपिले वन्हौ रुद्रेऽर्कपरिपार्श्वके ।
 कपौ मुनौ निधेर्भेदे पिङ्गला कुमुदस्त्रियाम् ॥ ७०४ ॥
 कारायिकायां वेश्यायां नाडीवेदेऽथ पित्तलम् ।
 पित्तवत्यारकूटे च पित्तला तोयपिप्पली ॥ ७०५ ॥
 पिचुलो निचुले तोयवायसे काशुकद्रुमे ।
 पिञ्जले स्यात्कुशपत्रे हरिद्राभेऽथ पिच्छिलः ॥ ७०६ ॥
 विजिले पिच्छिला पीतक्रिकायां सरिदन्तरे ।
 शाल्मलौ शिशपायां च पिण्डिलो गणनागदे ॥ ७०७ ॥
 स्थूलजङ्घे, पुष्कलस्तु पूर्णे श्रेष्ठेऽथ पुद्गलः ।
 काये रूपादिमद्द्रव्ये सुन्दराकार आत्मनि ॥ ७०८ ॥
 पेशलः कुशले रम्ये फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 फेनिलं मदनफले बदरे फेनवत्यपि ॥ ७०९ ॥
 बहुलं भूरिवियतोर्वहुलः पावके शितौ ।
 कृष्णपक्षे, बहुला तु सुरभ्यां नीलिकैलयोः ॥ ७१० ॥

१. पाकल । २. पातली । ३. निरंशुले ।
 ४. श्वाबुकद्रुमे । ५. विज्जले । ६. गणनापटौ ।

छगलच्छागे, छगली वृद्धदारकभेषजे ।
 छगलं तु नीलवस्त्रे जगलो मदनद्रुमे ॥ ६८५ ॥
 मेदके कितवे पिष्टमद्येऽथ जटिलो जटी ।
 जटिला तु मांसिकायां जम्बूलः क्रकचच्छदे ॥ ६८६ ॥
 जम्बूद्रुमेऽथ जम्बालं कर्दमे शैवलेऽपि च ।
 जङ्गलो निर्जले देशे पिशितेऽप्यथ जम्भलः ॥ ६८७ ॥
 जम्बीरे देवताभेदे जाङ्गलः स्यात्कपिञ्जले ।
 जाङ्गली तु शूकशिम्ब्यां जाङ्गुलं जालिनीफले ॥ ६८८ ॥
 जाङ्गुली विषविद्यायां तरलो भास्वरे चले ।
 हारमध्यमणौ पिङ्गे तरले मद्यमुष्णिका ॥ ६८९ ॥
 तमालो वरुणे पुण्ड्रेऽसौ तापिच्छेऽथ तण्डुला ।
 विडङ्गे धान्यसारे च ताम्बूलं क्रमुके^३ फले ॥ ६९० ॥
 ताम्बूली नागवल्यां स्यात्तुमुलं रणसङ्कुले ।
 तुमुलो विभीतकद्रौ तैतिलं करणान्तरे ॥ ६९१ ॥
 तैतिलो गण्डकपशौ दुकूलं सूक्ष्मवाससि ।
 क्षौमवस्त्रेऽथ धवलो महोक्षे सुन्दरे सिते ॥ ६९२ ॥
 धवली गौर्नकुलस्तु पाण्डवप्राणिभेदयोः ।
 नकुली कुक्कुटीमांस्योर्नाभीलं तूत्तमस्त्रियाः ॥ ६९३ ॥
 वंक्षणे नाभिगर्भाण्डे नाकुली चव्यरास्त्रयोः ।
 कुक्कुटीकन्दे, निचुलस्तिवज्जलद्रौ निचोलके ॥ ६९४ ॥
 निस्तलं चले वृत्ते स्यान्निर्मले विमलेऽग्रके ।
 निर्माल्ये च निष्कलस्तु नष्टबीजे कलोज्झिते ॥ ६९५ ॥
 नेपाली मनःशिला स्यात्सुवरा नवमाल्यपि ।
 पटोलस्तु समाख्यातः फलवस्त्रविशेषयोः ॥ ६९६ ॥
 प्रवालो विद्रुमे वीणादण्डेऽभिनवपल्लवे ।
 प्रतलः पातालभेदे तलाङ्गुलिकरेऽपि च ॥ ६९७ ॥

१. कनके ।

२. तण्डुलः ।

३. क्रमुकीफले ।

४. चले ।

५. सुवहा ।

पटलं तिलके नेत्ररोगे छदिषि सञ्चये ।
 पिटके परिवारे च पञ्चाला नीवृदन्तरे ॥ ६९८ ॥
 पाञ्चाली पुत्रिकागीत्योः पललं पङ्कमांसयोः ।
 तिलचूर्णे पललस्तु राक्षसे, पाचलोऽनले ॥ ६९९ ॥
 अनिले राधनद्रव्ये पाकलो द्विरदज्वले ।
 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पातालं वडवानले ॥ ७०० ॥
 रसातले, पाटलं तु कुसुमश्चेतरक्तयोः ।
 पाटलः स्यादाशुग्रीहौ पाटला पाटलिद्रुमे ॥ ७०१ ॥
 पांशुलो हरखट्वाङ्गे पुंश्चले, पांशुला भुवि ।
 पाटली मृत्तिकापात्रे नारीवागुरयोरपि ॥ ७०२ ॥
 पिप्पलं सलिले वस्त्रच्छेदभेदेऽथ पिप्पलः ।
 निरंशुले वृक्षपक्षिभेदयोः, पिप्पली कणा ॥ ७०३ ॥
 पिङ्गलः कपिले वन्हौ रुद्रेऽर्कपरिपार्श्वके ।
 कपौ मुनौ निधेर्भेदे पिङ्गला कुमुदस्त्रियाम् ॥ ७०४ ॥
 कारायिकायां वेश्यायां नाडीवेदेऽथ पित्तलम् ।
 पित्तवत्यारकूटे च पित्तला तोयपिप्पली ॥ ७०५ ॥
 पिचुलो निचुले तोयवायसे काशुकद्रुमे ।
 पिञ्जले स्यात्कुशपत्रे हरिद्राभेऽथ पिच्छिलः ॥ ७०६ ॥
 विजिले पिच्छिला पीतक्रिकायां सरिदन्तरे ।
 शाल्मलौ शिशपायां च पिण्डिलो गणनागदे ॥ ७०७ ॥
 स्थूलजङ्घे, पुष्कलस्तु पूर्णे श्रेष्ठेऽथ पुद्गलः ।
 काये रूपादिमद्द्रव्ये सुन्दराकार आत्मनि ॥ ७०८ ॥
 पेशलः कुशले रम्ये फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 फेनिलं मदनफले वदरे फेनवत्यपि ॥ ७०९ ॥
 बहुलं भूरिवियतोर्वहुलः पावके शितौ ।
 कृष्णपक्षे, बहुला तु सुरभ्यां नीलिकैलयोः ॥ ७१० ॥

१. पाकल ।

२. पाटली ।

३. निरंशुले ।

४. श्वावुकद्रुमे ।

५. विजले ।

६. गणनापटौ ।

बहुलास्तु कृत्तिकासु बिडालो वृषदंशके ।
 पक्षिभेदेऽक्षिगोले च मण्डलो विम्बदशयोः ॥ ७११ ॥
 भुगङ्गभेदे परिधौ शुनि द्वादशराजके ।
 सङ्घाते कुष्ठभेदे च मञ्जुलं तु जलाञ्चले ॥ ७१२ ॥
 रम्ये कुञ्जे, मञ्जुलस्तु दात्यूहे, मङ्गलं पुनः ।
 कल्याणे, मङ्गलो भौमे मङ्गला श्वेतदूर्विका ॥ ७१३ ॥
 महिलाऽङ्गनायां गुण्डाया मातुलो मदनद्रुमे ।
 धत्तूरेऽहित्रीहिमिदोः पितुः श्यालेऽथ माचलः ॥ ७१४ ॥
 वन्दिचौरे रुजि ग्राहे मुसलं स्यादयोग्रके ।
 मुशली तालमूल्याखुपर्णिका गृहगोधिका ॥ ७१५ ॥
 मेखलाऽद्रनितम्बे स्याद्रसनाखड्गवन्धयोः ।
 रसाल इक्षौ चूते च रसालं चोलसिंहयोः ॥ ७१६ ॥
 रसाला दूर्वाविदार्योर्जिह्वामार्जितयोरपि ।
 रमिलो रमणे कामे लाङ्गूलं शिश्रपुच्छयोः ॥ ७१७ ॥
 लाङ्गलं तालहलयोः पुष्पभिद्गृहदारुणोः ।
 लाङ्गली जलपिप्पल्यां लोहलोऽस्फुटवादिनि ॥ ७१८ ॥
 शृङ्खलाधार्ये वञ्जुलस्त्वशोके तिनिशद्रुमे ।
 वानीरे चाथ वण्टालः शूरयुन्नौखनिग्रयोः ॥ ७१९ ॥
 वातलो वातले वातसमूहे मारुतासहे ।
 वामिलो दाम्भिके वामे विपुलः पृथ्वगाधयोः ॥ ७२० ॥
 विपुलाऽऽर्याभिदि क्षोण्यां विमलोऽर्हति निर्मले ।
 वृषलस्तुरगे शूद्रे शकलं रागवस्तुनि ॥ ७२१ ॥
 वल्कले त्वचि खण्डे च शवलं मत्सरे तटे ।
 पाथेये च श्यालुस्तु निद्रालौ वाहसे शुनि ॥ ७२२ ॥
 श्यामलः पिप्पले श्यामे शार्दूलो राक्षसान्तरे ।
 व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे उत्तरस्थितः ॥ ७२३ ॥
 शाल्मलिः पादपे द्वीपे शीतलः शीतलेऽर्हति ।

श्रीखण्डे पुष्पकासीसासनपण्योः शिलोद्भवे ॥ ७२४ ॥
 शृगालो दानवे फेरौ शृगाली स्यादुपप्लवे ।
 शृङ्खलं पुंस्कटीकाञ्च्यां लोहरज्जौ च बन्धने ॥ ७२५ ॥
 शौष्कलः शुष्कमांसस्य पणिके पिशिताशिनी ।
 षण्डाली सरसीतैलमानयोः कामुकस्त्रियाम् ॥ ७२६ ॥
 सङ्कुलोऽस्पष्टवचने व्याप्ते च सरलस्त्वृजौ ।
 उदारे पूतिकाष्ठे च सप्तला नवमालिका ॥ ७२७ ॥
 सातला पाटला गुञ्जा सन्धिलौकःसुरङ्गयोः ।
 नद्यां, सिध्मलः किलासी सिध्मला मत्सचूर्णके ॥ ७२८ ॥
 सुतलोऽट्टालिकाबन्धे पातालध्रुवनान्तरे ।
 सुवेलप्रणते शान्ते गिरिभेदेऽथ हमलः ॥ ७२९ ॥
 कलादे सरटे ग्रावभिदि

इति त्रिस्वरत्नान्ताः ।

अभावः पुनर्मृतौ ।
 असत्तायामथाक्षीवं वशिरे मदवर्जिते ॥ ७३० ॥
 आवहः समरे यज्ञेऽप्याश्रवो वचनस्थिते ।
 प्रतिज्ञायां च ह्येशे च स्यादार्तवमृतद्भवे ॥ ७३१ ॥
 नारीरजसि पुष्पे चोद्धवः केशवमातुले ।
 उत्सवे क्रतुवह्नौ चोत्सवोऽमर्षे महेऽपि च ॥ ७३२ ॥
 इच्छाप्रसर उत्सेके कारवी कृष्णजीरके ।
 दीप्ये मधुरात्वक्पत्र्योः कितवः कनकाह्वये ॥ ७३३ ॥
 मत्ते च वञ्चके चापि केशवः केशसंयुते ।
 पुन्नागे वासुदेवे च कैतवं द्यूतदम्भयोः ॥ ७३४ ॥
 कैरवः कितवे शत्रौ कैरवं सितपङ्कजे ।
 कैरवी तु चन्द्रिकायां गन्धर्वस्तु नभश्चरे ॥ ७३५ ॥
 पुंस्कोकिले गायने च मृगभेदे तुरङ्गमे ।
 अन्तराभवदेहे च गालवो मुनिलोघ्रयोः ॥ ७३६ ॥
 गाण्डीवगाण्डिव

ताण्डवं तृणभिन्नाद्यभेदयोस्त्रिदिवं तु खे ॥ ७३७ ॥
 स्वर्गे च त्रिदिवा नद्यां द्विजिह्वः खलसर्पयोः ।
 निह्ववः स्यादविश्वासे प्रलापे निकृतावपि ॥ ७३८ ॥
 निष्पावः पवने सूर्पपवने निर्विकल्पके ।
 वल्ले कडङ्गरे शिम्ब्यां प्रभवो जन्मकारणे ॥ ७३९ ॥
 आद्योपलम्भनस्थानेऽपां मूले मुनिभिद्यपि ।
 प्रसवः पुष्पफलयोरपत्ये गर्भमोचने ॥ ७४० ॥
 उत्पादे च प्रसेवस्तु वीणाङ्गस्यूतयोर्दतौ ।
 प्रभावस्तेजसि शक्तौ पल्लवः कियले वटे ॥ ७४१ ॥
 विटपे विस्तरेऽलक्तरागे शृङ्गारषिङ्गयोः ।
 पञ्चत्वं भावे पञ्चानां प्राणानामत्ययेऽपि च ॥ ७४२ ॥
 पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे, पार्थिवी तु का ।
 पुङ्गवो गवि भैषज्ये प्रधाने चोत्तरस्थितः ॥ ७४३ ॥
 फेरवो राक्षसे फेरौ बान्धवो बन्धुमित्रयोः ।
 भार्गवः परशुरामे सुधन्वनि मतङ्गजे ॥ ७४४ ॥
 दैत्याचार्ये, भार्गवी तु कृष्णदूर्वोमयोः श्रियाम् ।
 भैरवो भीषणे रुद्रे रागभेदेऽथ माधवः ॥ ७४५ ॥
 विष्णौ वसन्ते वैशाखे माधवी मधुशर्करा ।
 वासन्ती कुट्टिनी हाला राघवोऽब्धेर्ज्ञान्तरे ॥ ७४६ ॥
 रघुजेऽप्यथ राजीवो मीनसारङ्गभेदयोः ।
 राजीवमब्जे रौरवो भीषणे नरकान्तरे ॥ ७४७ ॥
 बल्लवः स्यात्सूपकारे गोदोग्धरि वृकोदरे ।
 वडवाऽध्यायां स्त्रीभेदे कुम्भदास्यां द्विजस्त्रियाम् ॥ ७४८ ॥
 वाडवं करणे स्त्रीणां वाडवौघे रसातले ।
 वाडवो विग्र और्वे च विद्रवो धीः पलायनम् ॥ ७४९ ॥
 विभावः स्यात्परिचये रत्यादीनां च कारणे ।
 विभवा घननिर्वृत्योः शात्रवं शत्रुसम्भवे ॥ ७५० ॥

शत्रुत्वे, शात्रवः शत्रौ पाण्डवो रसभावयोः ।
 सम्भवो जनने हेतौ मेलके चारुजन्मनि ॥ ७५१ ॥
 आधेयस्याधारानतिरिक्तत्वे समयेऽपि च ।
 सचिवो भृत्यकेऽमात्ये सुखवी कृष्णजीरके ॥ ७५२ ॥
 कारवेष्टे च जीरे च सुग्रीवो वानराधिपे ।
 चारुग्रीवे, सैन्धवस्तु सिन्धुदेशोद्भवे हये ॥ ७५३ ॥
 मणिमन्थेऽपि—

इति त्रिस्वरचान्ताः ।

अथादर्शणीकायां प्रतिपुस्तके ।

दर्पणे, चाप्यथोड्डीशश्चण्डीशे शास्त्रभिद्यपि ॥ ७५४ ॥
 उपांशुर्जपभेदे स्यादुपांशुर्विजनेऽव्ययम् ।
 कर्कशो निर्दये क्रूरे कम्पिल्लककृपाणयोः ॥ ७५५ ॥
 इक्षौ साहसिके कासमर्दके परुषे दृढे ।
 कपिशौ सिंहकश्यावौ कपिशा माधवी सुरा ॥ ७५६ ॥
 कीनाशः क्षुद्रयमयोः कर्षकोपांशुघातिनोः ।
 कुलिशो मत्स्यभिद्रज्जो गिरीशो वाक्पतौ हरे ॥ ७५७ ॥
 अद्रिराजेऽथ तुङ्गीशः शशाङ्के शशिशेखरे ।
 दुःस्पर्शस्तु स्वरस्पर्शे कण्टकार्या यवासके ॥ ७५८ ॥
 निस्त्रिशो निर्घृणे खड्गे निर्देशः कथनाज्ञयोः ।
 निर्वेशः स्यादुपभोगे मूर्च्छने चेतनेऽपि च ॥ ७५९ ॥
 निवेशः सैन्यविन्यासे न्यासे द्रङ्गविवाहयोः ।
 निदेशः स्यादुपकण्ठ शासने परिभाषणे ॥ ७६० ॥
 नीकाशो निश्चये तुल्ये प्रकाशः स्फुटहासयोः ।
 उद्योतेऽतिप्रसिद्धे च प्रदेशो देशमात्रके ॥ ७६१ ॥
 भित्तौ मानविशेषे च पलाशः किंशुकः शठी ।
 हरिद्वर्णे राक्षसे च पलाशं छेदने स्मृतम् ॥ ७६२ ॥
 पक्षीशो गरुडे विष्णौ पिङ्गाशं जात्यकाञ्चने ।

पिङ्गाशौ मत्स्यपल्लीशौ पिङ्गाशी नीलिका मता ॥ ७६३ ॥

बालिशस्तु शिशौ सूर्खे भूकेशः शैवले नटे ।

भूकेशी वल्वजेषु स्यात् लोमशो लोमसंयुते ॥ ७६४ ॥

मुनिभेदे च मेघे च लोमशा शाकिनीभिदि ।

महामेदाकाकजङ्घाशृगालीजटिलासु च ॥ ७६५ ॥

काशीशोऽतिवलाशूकशिम्बीमर्कटिकासु च ।

विवशः स्यादवश्यात्मानिष्टदुष्टमतिस्तथा ॥ ७६६ ॥

विकाशो रहसि व्यक्ते विपाशः पाशवर्जिते ।

विपाशा तु सरिङ्गेदे सदेशोऽन्तिकदेशयोः ॥ ७६७ ॥

सदृशं तूचिते तुल्ये सङ्कोचे सदृशेऽन्तिके ।

संवेशः शयने पीठे सुखाशस्तु प्रचेतसि ॥ ७६८ ॥

शुभासे राजतिनिशे हताशो निष्कृपे खले ।

नष्टवाञ्छे, हुताशस्तु पावके बहुभोजिनि ॥ ७६९ ॥

इति त्रिस्वरशान्ताः ।

अध्यक्षोऽधिकृतेऽन्वक्षेऽभीषुः प्रग्रहरोचिषोः ।

आरक्षो रक्षके हस्तिकुम्भाधश्चामिषं पले ॥ ७७० ॥

सुन्दराकाररूपादौ सम्भोगे लोभलञ्चयोः ।

आकर्षः पाशके धन्वाभ्यासाङ्गे द्यूत इन्द्रिये ॥ ७७१ ॥

आकृष्टे शारिफलकेऽप्युष्णीषं लक्षणान्तरे ।

शिरोवेषे किरीटे स्यादुत्प्रेक्षाऽनवधानके ॥ ७७२ ॥

काव्यालङ्कारणे वापि कलुषं त्वाविलांसहसोः ।

कुल्माषो राक्षसे कृष्ण शवलेऽप्यथ किल्बिषम् ॥ ७७३ ॥

पापे रोगऽपराधे च कुल्माषं स्यात्तु काञ्जिके ।

कुल्माषोऽर्द्धस्विन्नधान्ये यावके चणकेऽपि च ॥ ७७४ ॥

गवाक्षी त्विन्द्रवारुण्या गवाक्षो जालके कपौ ।

गण्डूषो मुखपूतौ स्याद् गजहस्ताङ्गुलावपि ॥ ७७५ ॥

प्रसृत्या प्रमितेऽपि स्याद् गोरक्षा घेनुगोमरि ।

नारङ्गे च, जिगीषा तु विजयेच्छाप्रकर्षयोः ॥ ७७६ ॥
व्यवसाये, तरीपस्तु शोभनाकारभेलयोः ।
समुद्रे व्यवसाये च तारिषोऽब्धिसुवर्णयोः ॥ ७७७ ॥
स्वर्गे च नहुषो राजविशेषु नागभिद्यपि ।
निकषः शाणपाषाणे निकषा यातुमातरि ॥ ७७८ ॥
निमेषनिमिषौ नेत्रमीलने कालभिद्यपि ।
प्रत्यूषः स्याद्वसौ प्रातः प्रदोषः कालदोषयोः ॥ ७७९ ॥
परुषं कर्बुरे रूक्षे स्यान्निष्ठुरवचस्यपि ।
पीयूषममृते नव्यसूतधेनुपयस्यपि ॥ ७८० ॥
पुरुषस्त्वात्मनि नरे पुन्नागे चाथ पौरुषम् ।
ऊर्ध्वविस्तृतदोः पाणिपुरुषोन्मानतेजसोः ॥ ७८१ ॥
पुंसः कर्मणि भावे च महिषी नृपयोषिति ।
सैरभ्यामौषधीभेदे मारिषस्त्वार्यशाकयोः ॥ ७८२ ॥
मारिषा दक्षजननी मृगाक्षी मृगलोचना ।
त्रियामेन्द्रवारुणी च रक्ताक्षी रक्तलोचने ॥ ७८३ ॥
चकोरे महिषे क्रूरे पारावतेऽथ रोहिषः ।
मृगकतृणमत्स्येषु विश्लेषस्तु वियोजने ॥ ७८४ ॥
विधुरे च विशेषस्तु व्यक्तावयवेऽपि च ।
आधिक्ये चाथ शुश्रूषोपासनाश्रवणेद्वयोः ॥ ७८५ ॥
शैलूषः स्यान्नटे विल्वे संहर्षः पवने मुदि ।
स्पर्द्धायां च समीक्षा तु ग्रन्थभेदे समीक्षणे ॥ ७८६ ॥
इति त्रिस्वरषान्ताः ।

अलसो द्रुमभेदे स्यात्पादरोगे क्रियाजडे ।
अलसा तु हंसपद्मां नगौकोवदगौकसः ॥ ७८७ ॥
विहङ्गसिंहसरभा आश्वासः स्यात्तु निर्वृतौ ।
आख्यायिका परिच्छेदेऽपीष्वासो घन्वघन्विनोः ॥ ७८८ ॥
उद्वासः प्राणने श्वासे गद्यबन्धान्तरेऽपि च ।

उत्तंसः शेखरे कर्णपूरे चाप्यवतंसवत् ॥ ७८९ ॥
 उदर्चिरुत्प्रभे वह्नौ कनीयाननुजेऽल्पके ।
 अतियूनि, कीकसस्तु कृमौ, कीकसमस्थिनि ॥ ७९० ॥
 तामसः सर्पखलयोस्तामसी स्यान्निशोमयोः ।
 त्रिस्रोता जान्हवीसिन्धुभिदोरथ दिवौकसौ ॥ ७९१ ॥
 चातकस्त्रिदशश्चापि दीर्घायुर्जीवके द्विके ।
 मार्कण्डे शाल्मलितरौ नभसस्तु नदीपतौ ॥ ७९२ ॥
 गगने ऋतुभेदे च पनसः कपिरुग्भिदोः ।
 कण्टके कण्टकिफले प्रचेता वरुणे मुनौ ॥ ७९३ ॥
 हृष्टे, पायसः श्रीवासे पायसं परमान्नके ।
 भीमत्से विकृते क्रूरे रसे पार्थे घृणात्मनि ॥ ७९४ ॥
 पुकसी कालिकानील्योः पुकसः श्वपचेऽधमे ।
 मानसं स्वान्तसरसोः रभसो वेगहर्षयोः ॥ ७९५ ॥
 राक्षसी कोणपी दंष्ट्रा रोद इव तु रोदसी ।
 दिवि भुव्युभयोश्चापि लालसो लोलयाञ्चयोः ॥ ७९६ ॥
 तृष्णातिरेक औत्सुक्ये वरीयान् श्रेष्ठयोगयोः ।
 अतियूनि च विस्तीर्णे वायसस्त्वगुरौ द्विके ॥ ७९७ ॥
 श्रीवासे वायसी काकोदुम्बरी काकमाच्यपि ।
 वाहसः स्यादजगरेऽम्बुनिर्याणनिषण्णयोः ॥ ७९८ ॥
 विलासो हावे लीलायां विहायो व्योमपक्षिणोः ।
 श्रीवासो वृकधूपे स्यात्कमले मधुसूदने ॥ ७९९ ॥
 श्रेयसी गजपिप्पल्यामभयारास्ययोरपि ।
 समासः स्यादेकपद्ये संक्षेपे च समर्थने ॥ ८०० ॥
 सप्तार्चिः क्रूरनेत्रेऽग्नौ साधीयानतिशोभने ।
 अतिबाढे, साहसं तु दमे दुष्करकर्मणि ॥ ८०१ ॥
 अविमृश्य कृतौ धाष्ट्ये सारसं सरसीरुहे ।
 सारसः पुष्कराख्येन्द्रोः सुमनाः प्राज्ञदेवयोः ॥ ८०२ ॥
 जात्यां पुष्पे सुमेधास्तु ज्योतिष्मत्यां विदुष्यपि ।

सुरसः स्यात् सुमधुरे सुरसा त्वौषधीभिदि ॥ ८०३ ॥

इति त्रिस्वरसान्ताः ।

अत्यूहस्तु मयूरे स्यादत्यूहा नीलिकौषधौ ।

आग्रहोऽनुग्रहासक्तिग्रहेष्वाक्रमणेऽपि च ॥ ८०४ ॥

आरोहो दैर्घ्य उच्छ्राये स्त्रीकट्यां मानभिद्यपि ।

आरोहणे गजारोहेऽप्युत्साहः सूत्र उद्यमे ॥ ८०५ ॥

कलहो मण्डले खड्गकोशे युद्धवराटयोः ।

कटाहः स्यात्कूर्मपृष्ठे कर्परे महिषीशिशौ ॥ ८०६ ॥

तैलादिपाकपात्रे च दात्यूहः कालकण्टके ।

वातकेऽपि नवाहस्तु प्रतिपत्तिथिघस्रयोः ॥ ८०७ ॥

निर्यूहो द्वारि निर्यासे शिखरे नागदन्तके ।

निरूहो निश्चिते तर्के वस्तिभेदेऽथ निग्रहः ॥ ८०८ ॥

बन्धके भर्त्सने सीम्नि प्रग्रहः किरणे भुजे ।

तुलासूत्रेऽश्वादिरेष्मौ सुवर्णे हरिपादपे ॥ ८०९ ॥

बन्धे बन्धां, प्रवाहस्तु व्यवहाराम्बुवेगयोः ।

प्रवहो वायुभेदे स्याद्वायुमात्रे बहिर्गतौ ॥ ८१० ॥

प्रग्राहः स्यत्तुलासूत्रे वृषादीनां च बन्धने ।

पटहो वाद्य आरम्भे वाराहो नाणके किटौ ॥ ८११ ॥

मेघे मुस्तौ गिरौ विष्णौ वाराही गृष्टिभेषजे ।

मातर्यपि, विदेहस्तु निर्देहे मैथिलेऽपि च ॥ ८१२ ॥

विग्रहो युधि विस्तारे प्रविभागशरीरयोः ।

वैदेही पिप्पलीसीतारोचनासु वणिक्स्त्रियाम् ॥ ८१३ ॥

सङ्ग्रहो बृहदुद्ग्रे गृष्टिसंक्षेपयोरपि ।

सुवहस्तु सम्यग्वहे सुवहा सल्लकीदुमे ॥ ८१४ ॥

रास्त्राशेफालिकागोधापद्यैलापर्णिकासु च ।

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

त्रिस्वरकाण्डः समाप्तः ।

१. स्वादौ पर्णसे ।

२. समरराटयोः ।

३. आद्यतिथिनववासरे ।

४. हलि ।

५. बृहदुद्गरे, बृहदुद्ग्रे ।

अङ्गार कस्तूरमुकांशे महीपुत्रे कुरुण्टके ।
 अङ्गारिका त्विभुकाण्डे किंशुकस्य च कोरके ॥ १ ॥
 अलिपिकः पिके भृङ्गेऽलिमकः पद्मकेसरे ।
 मधूके कोकिले भेकेऽश्मन्तकं मल्लिकाच्छदे ॥ २ ॥
 चुल्यां चाऽऽक्षेपको व्याधे निन्दके वातरुज्यपि ।
 आकल्पकस्तमोमोहग्रन्थावुत्कलिकामुदोः ॥ ३ ॥
 आखनिकस्त्वाखुरिव किरावुन्दुरुचौरयोः ।
 उत्कलिक ॥ तु हेलयां तरङ्गोत्कण्ठयोरपि ॥ ४ ॥
 एडमूकोऽनेडमूक इवावाक्श्रुतिके शठे ।
 कठिल्लकस्तु वर्षाभ्वां पर्णासे कारवेल्लके ॥ ५ ॥
 कर्कोटकोऽहौ बिल्वे च कनीनिकाऽक्षितारके ।
 स्यात्कनिष्ठाङ्गुलिरपि काकरूको दिगम्बरे ॥ ६ ॥
 उलूके स्त्रीजिते दम्भे भीरुके निर्दनेऽपि च ।
 कुरुवकः शोणाम्लानेऽरुणा पीता च क्षिण्टिका ॥ ७ ॥
 कृकवाकुस्ताम्रचूडे मयूरककलासयोः ।
 कोशातकः कचे, कोशातकी ज्योत्स्नी पटोलिका ॥ ८ ॥
 घोषकेऽथ कौलेयकः सारमेयकुलीनयोः ।
 कौक्कुटिको दाम्भिके स्याद्दूरेरितलोचने ॥ ९ ॥
 गुणनिका तु शून्याङ्के नर्तने पाठनिश्चये ।
 गोमेदकं पीतरत्ने काकोले पत्रकेऽपि च ॥ १० ॥
 गोकण्टको गोक्षुरके गोखुरे स्थपुटीकृते ।
 गोकुलिकः केकरे स्यात्पङ्कस्थगव्युपेक्षके ॥ ११ ॥
 घर्घरिका भ्रष्टधान्ये किङ्किण्यां सरिदन्तरे ।
 वादित्रस्य च दण्डेऽपि चाण्डालिकौषधीभिदि ॥ १२ ॥
 किन्नरायामुमायां च जर्जरीकं जरातुरे ।
 बहुच्छिद्रेऽप्यथ जैवातकः स्याद्रजनीकरे ॥ १३ ॥

कृशायुष्मद्भेषजेषु तर्तरीकं वहित्रके ।
 पारगे, त्रिवर्णकस्तु गोक्षुरेऽथ त्रिवर्णकम् ॥ १४ ॥
 त्र्यूषणं त्रिफला, तिक्तशाकस्तु पथि सुन्दरे ।
 वरुणे खदिरे, दन्दशूकस्तु फणिरक्षसोः ॥ १५ ॥
 दलाढकोऽरण्यतिले गैरिके नागकेसरे ।
 कुन्दे महत्तरे फेने करिकर्णशिरीषयोः ॥ १६ ॥
 वात्यायां खातके पृश्न्यां दासेरकस्तु धीवरे ।
 दासीपुत्रे च करमे नियामको नियन्तरि ॥ १७ ॥
 पोतवाहे कर्णधारे निश्चारकः समीरणे ।
 पुरीषस्य क्षये स्वैरे प्रचलाको भुजङ्गमे ॥ १८ ॥
 शराघाते शिखण्डे च प्रकीर्णकं तुरङ्गमे ।
 चामरे विस्तरे ग्रन्थभेदे पिप्पलकं पुनः ॥ १९ ॥
 चूचुके सीवनसूत्रे पिण्डीतकः फणिञ्जके ।
 तगरे मदनेऽद्रौ च पुण्डरीकं सिताम्बुजे ॥ २० ॥
 सितच्छत्रे भेषजे च पुण्डरीकोऽग्निदिग्गजे ।
 सहकारे गणधरे राजिलाहौ गजज्वरे ॥ २१ ॥
 कोषकारान्तरे व्याघ्रे पुष्कलकस्तु कीलके ।
 क्षपणे गन्धहरिणे स्यात्पूर्णानकमानके ॥ २२ ॥
 पात्रे च पूर्णपात्रे च फर्फरीकं तु मादवे ।
 फर्फरीकश्चपेटायां बलाहकोऽम्बुदे गिरौ ॥ २३ ॥
 दैत्ये नागे, वर्वरीकः केशविन्यासकर्मणि ।
 शाकभेदे महाकाले वकेरुका बलाकिका ॥ २४ ॥
 वार्तावर्जितशाखा च भ्रमरको मधुव्रते ।
 गिरिके चूर्णकेशे च भयानकः समीषणे ॥ २५ ॥
 व्याघ्रे राहौ रसे, भट्टारको राज्ञि मुनौ सुरे ।
 भार्याटिको मृगभेदे भार्यया च विनिर्जिते ॥ २६ ॥

मरुवकः पुष्पभेदे मदनद्रौ फणिज्जके ।
 मयूरकस्त्वपामार्गे मयूरकं तु तुत्थके ॥ २७ ॥
 मण्डोदकं तु चित्तस्य राग आतर्पणेऽपि च ।
 माणवकः कुपुंसि स्याद्बालहारभिदोरपि ॥ २८ ॥
 मृष्टेरुकः स्यान्मिष्टाशे दानशौण्डेऽतिथिद्विषि ।
 रतद्विकं तु दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले ॥ २९ ॥
 राधरङ्गः सुनासीरे शीकरे जलदोपले ।
 लालाटिकः स्यादाश्लेषभेदे कार्याक्षमेऽपि च ॥ ३० ॥
 ग्रभोर्भालदर्शिनि च लेखनिकस्तु तत्र यः ।
 स्वहस्तपरहस्तेन लिखितेषु विलेखयेत् ॥ ३१ ॥
 लेखहारे, वर्त्तरुकः काकनीडे जलावटे ।
 वराटकः पद्मबीजकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ ३२ ॥
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ।
 संवर्तुले कचे भित्तौ विनायके गणाधिपे ॥ ३३ ॥
 बुद्धे ताक्ष्ये गुरौ विघ्ने वितुन्नकं तु धान्यके ।
 झाटामलौषधौ चापि विदूषकेऽन्यनिन्दके ॥ ३४ ॥
 क्रीडानायकपात्रे च विशेषकस्तु पुण्ड्रके ।
 विशेषाधायके वापि वृन्दारको मनोरमे ॥ ३५ ॥
 सुरे श्रेष्ठे, बृहतिका स्यादूरुवस्त्रभेदयोः ।
 वैतानिकः खड्गताले मङ्गलपाठकेऽपि च ॥ ३६ ॥
 वैनाशिकः स्यात्क्षणिके परायत्तोर्णनाभयोः ।
 वैदेहको वणिजके वैश्यापुत्रे च शूद्रतः ॥ ३७ ॥
 शतानीको मुनौ बुद्धे शालावृको वलीमुखे ।
 सारमेये शृङ्गाले च शिलाटकः शिलाट्टयोः ॥ ३८ ॥
 शृङ्गाटकं पथां श्लेषे पानीयकण्टकेऽपि च ।
 शृगालिका शिवायां स्यान्नासादपि पलायने ॥ ३९ ॥

सङ्घाटिका तु कुट्टिन्यां घ्राणे युग्मेऽम्बुकण्ठके ।
 सन्तानिका क्षीरसारे मर्कटस्य च जालके ॥ ४० ॥
 सुप्रतीकः स्यादीशानदिग्गजे शोभनाङ्गके ।
 सैकतिकं पुनर्मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः ॥ ४१ ॥
 सैकतिकः क्षपणके संन्यस्ते भ्रान्तिजीविनि ।
 सोमवल्कः कट्फले स्याद्वलक्षखदिरद्रुमे ॥ ४२ ॥
 सौगन्धिको गन्धवणिक् सौगन्धिकं तु कचृणे ।
 गन्धोपले पद्मरागे कङ्कारे-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अग्निमुखो द्विजे ॥ ४३ ॥
 भल्लाते चित्रके देवेऽप्यग्निशिखं तु कुङ्कुमे ।
 अग्निशिखा लाङ्गलिक्यामिन्दुलेखेन्दुखण्डके ॥ ४४ ॥
 गुडूचीसोमलतयोः पञ्चनखस्तु कच्छपे ।
 गजे, वद्वशिखो बाले वद्वशिखोच्चटौषधौ ॥ ४५ ॥
 महाशङ्खो निधिभेदे संख्याभेदे नरास्थिनि ।
 व्याघ्रनखस्तु कन्दे स्याद्रन्ध्रव्यान्तरेऽपि च ॥ ४६ ॥
 शिलीमुखो वृत्तभेदे वाकूचीचन्द्रलेखयोः ।
 शिलीमुखोऽलौ वाणे च-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अपवर्गस्त्यागमोक्षयोः ॥ ४७ ॥
 क्रियावसानसाफल्येऽप्यभिषङ्गः पराभवे ।
 आक्रोशे शपथे चेहामृगः स्याद्रूपकान्तरे ॥ ४८ ॥
 वृके जन्तौ, चोपरागो राहुग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
 विगौने दुर्नये राहावुपसर्ग उपद्रवे ॥ ४९ ॥
 प्रादौ रोगग्रभेदे च कटभङ्गो नृपात्यये ।
 हस्तच्छेदे च सस्यानां छत्रभङ्गो नृपक्षये ॥ ५० ॥
 स्वातन्त्र्ये विधवच्चे च दीर्घाघ्वगः क्रमेलके ।

मरुचकः पुष्पभेदे मदनद्रौ फणिज्जके ।
 मयूरकस्त्वपामार्गे मयूरकं तु तुत्थके ॥ २७ ॥
 मण्डोदकं तु चित्तस्य राग आतर्पणेऽपि च ।
 माणवकः कुपुंसि स्याद्बालहारभिदोरपि ॥ २८ ॥
 मृष्टेरुकः स्यान्निर्मृष्टाशे दानशौण्डेऽतिथिद्विपि ।
 रतद्विकं तु दिवसे सुखस्नानेऽष्टमङ्गले ॥ २९ ॥
 राधरङ्गः सुनासीरे शीकरे जलदोपले ।
 लालाटिकः स्यादाश्लेषभेदे कार्याक्षमेऽपि च ॥ ३० ॥
 प्रभोर्भालदर्शिनि च लेखनिकस्तु तत्र यः ।
 स्वहस्तपरहस्तेन लिखितेषु विलेखयेत् ॥ ३१ ॥
 लेखहारे, वर्त्तरुकः काकनीडे जलावटे ।
 वराटकः पद्मबीजकोशे रज्जौ कपर्दके ॥ ३२ ॥
 वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ।
 संवर्तुले कचे भित्तौ विनायके गणाधिपे ॥ ३३ ॥
 बुद्धे ताक्ष्ये गुरौ विघ्ने वितुन्नकं तु धान्यके ।
 श्वाटामलौषधौ चापि त्रिदूषकेऽन्यनिन्दके ॥ ३४ ॥
 क्रीडानायकपात्रे च विशेषकस्तु पुण्ड्रके ।
 विशेषाधायके वापि वृन्दारको मनोरमे ॥ ३५ ॥
 सुरे श्रेष्ठे, बृहतिका स्यादूरुवस्त्रभेदयोः ।
 वैतानिकः खड्गताले मङ्गलपाठकेऽपि च ॥ ३६ ॥
 वैनाशिकः स्यात्क्षणिके परायत्तोर्णनाभयोः ।
 वैदेहको वणिजके वैश्यापुत्रे च शूद्रतः ॥ ३७ ॥
 शतानीको मुनौ बुद्धे शालावृको वलीमुखे ।
 सारमेये शृङ्गाले च शिलाटकः शिलाट्टयोः ॥ ३८ ॥
 शृङ्गाटकं पथां श्लेषे पानीयकण्टकेऽपि च ।
 शृङ्गालिका शिवायां स्यान्नासादपि पलायने ॥ ३९ ॥

सङ्घाटिका तु कुट्टिन्यां घ्राणे युग्मेऽम्बुकण्ठके ।
 सन्तानिका क्षीरसारे मर्कटस्य च जालके ॥ ४० ॥
 सुग्रतीकः स्यादीशानदिग्गजे शोभनाङ्गके ।
 सैकतिकं पुनर्मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः ॥ ४१ ॥
 सैकतिकः क्षपणके संन्यस्ते भ्रान्तिजीविनि ।
 सोमवल्कः कट्फले स्याद्वलक्षखदिरद्रुमे ॥ ४२ ॥
 सौगन्धिको गन्धवणिक् सौगन्धिकं तु कत्तूणे ।
 गन्धोपले पद्मरागे कङ्कारे-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अग्निमुखो द्विजे ॥ ४३ ॥
 भल्लाते चित्रके देवेऽप्यग्निशिखं तु कुङ्कुमे ।
 अग्निशिखा लाङ्गलिक्यामिन्दुलेखेन्दुखण्डके ॥ ४४ ॥
 गुडूचीसोमलतयोः पञ्चनखस्तु कच्छपे ।
 गजे, वद्वशिखो बाले वद्वशिखोच्चटौषधौ ॥ ४५ ॥
 महाशङ्खो निधिभेदे संख्याभेदे नरास्थिनि ।
 व्याघ्रनखस्तु कन्दे स्याद्गन्धद्रव्यान्तरेऽपि च ॥ ४६ ॥
 शिलीमुखो वृत्तभेदे वाकूचीचन्द्रलेखयोः ।
 शिलीमुखोऽलौ वाणे च-

इति चतुःस्वरकान्ताः ।

अपवर्गस्त्यागमोक्षयोः ॥ ४७ ॥
 क्रियावसानसाफल्येऽप्यभिषङ्गः पराभवे ।
 आक्रोशे शपथे चेहामृगः स्याद्रूपकान्तरे ॥ ४८ ॥
 वृके जन्तौ, चोपरागो राहुग्रस्तार्कचन्द्रयोः ।
 विगाने दुर्नये राहावुपसर्ग उपद्रवे ॥ ४९ ॥
 प्रादौ रोगग्रभेदे च कटभङ्गो नृपात्यये ।
 हस्तच्छेदे च सस्यानां छत्रभङ्गो नृपक्षये ॥ ५० ॥
 स्वातन्त्र्ये विधवत्त्वे च दीर्घाध्वगः क्रमेलके ।

लेखहारे, मल्लनागो वात्स्यायनसुरेभयोः ॥ ५१ ॥

समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ।

सम्प्रयोगो निधुवने सम्बन्धे कार्मणेऽपि च ॥ ५२ ॥

इति चतुःस्वरगान्ताः ।

जलसूचिः शिशुमारे त्रोटिमत्स्ये जलौकसि ।

कङ्कशृङ्गाटयोश्चापि मलिम्लुचस्तु तस्करे ॥ ५३ ॥

वाते-

इति चतुःस्वरचान्ताः ।

काश्मीरजं कुष्टे कुङ्कुमे पुष्करेऽपि च ।

काश्मीरजाऽतिविषायां क्षीराब्धिजं तु मौक्तिके ॥ ५४ ॥

वशिरे, क्षीराब्धिजस्तु चन्द्रे, क्षीराब्धिजा श्रियाम् ।

ग्रहराजः शशिन्यर्के जघन्यजोऽनुजन्मनि ॥ ५५ ॥

शूद्रे च द्विजराजस्तु शेषे ताक्ष्ये निशाकरे ।

धर्मराजस्तु सुगते श्राद्धदेवे युधिष्ठिरे ॥ ५६ ॥

भरद्वाजः पक्षिभेदे बृहस्पतिसुतेऽपि च ।

भारद्वाजो मुनौ, भारद्वाजी वनपिचुद्रुमे ॥ ५७ ॥

भृङ्गराजो मधुकरे मार्कवे विहगान्तरे ।

राजराजो नृपेशेन्द्रोः कुवैरेऽथ सकृत्प्रजः ॥ ५८ ॥

द्विके सिंहे-

इति चतुःस्वरजान्ताः ।

अथोच्चिङ्गटः कोपने मीनभिद्यपि ।

करहाटः पद्मकन्दे पुष्पद्रुमविशेषयोः ॥ ५९ ॥

कार्यपुटोऽनर्थकरे कृपणोन्मत्तयोरपि ।

कामकूटौ वेश्याविभ्रमेष्ठावथ कुटन्नटः ॥ ६० ॥

शोणके कैवर्तीमुस्ते कुण्डकीटस्तु जारतः ।

विप्रापुत्रेऽर्धवे (?) दास्याश्चार्वाकोक्तिविशारदे ॥ ६१ ॥

खञ्जरीटस्तु फलकेऽसिधाराव्रतचारिणि ।

गन्धकुटी मंदिरायां बुद्धाद्यायतनेऽपि च ॥ ६२ ॥
 गाढमुष्टिस्तु कृपणे कृपाणप्रभृतावपि ।
 चक्रवाटस्तु पर्यन्ते क्रियारोहे शिखातरौ ॥ ६३ ॥
 चतुःषष्टिश्चतुःषष्टिकलासु च हवेऽपि च ।
 तुलाक्रोष्टिर्मानभेदेऽर्बुदे स्यान्नूपुरेऽपि च ॥ ६४ ॥
 नारकीटः स्वदत्ताशाविहन्तर्यश्मकीटके ।
 प्रतिकृष्टं तु गुह्ये स्याद्विरावृत्त्या च कर्षिते ॥ ६५ ॥
 प्रतिसृष्टः पुनः प्रत्याख्याते च प्रेषितेऽपि च ।
 परपुष्टः कलकण्ठे परपुष्टा पणाङ्गना ॥ ६६ ॥
 वर्कराटस्तु तरुणादित्यरोचिःकटाक्षयोः ।
 स्त्रीणां पयोधरोत्सेधकान्तदत्तनखेऽपि च ॥ ६७ ॥
 शिपिविष्टस्तु खल्वाटे दुश्चर्मणि पिनाकिनि ।
 श्रुतिकटः प्राञ्चलोहे प्रायश्चित्तभुजङ्गयोः ॥ ६८ ॥

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

कलकण्ठः पिके पारावते हंसे कलध्वनौ ।
 कालकण्ठनीलकण्ठौ पीतसारे महेश्वरे ॥ ६९ ॥
 दात्यूहे ग्रामचटके खञ्जरीटे शिखावले ।
 कालपृष्ठं तु कोदण्डमात्रके कर्णधन्वनि ॥ ७० ॥
 कालपृष्ठो मृगभेदे कङ्के, दन्तशठः पुनः ।
 जम्बीरे नागरङ्गे च कर्मकारकपितृयोः ॥ ७१ ॥
 पूतिकाष्ठं तु सरले देवदारुद्रुमेऽपि च ।
 सूत्रकण्ठः खञ्जरीटे द्विजन्मनि कपोतके ॥ ७२ ॥
 हारिकण्ठो हारयुक्तकण्ठे परभृतेऽपि च ।

इति चतुःस्वरटान्ताः ।

अपोगण्डोऽतिभीरौ स्याच्छिशुके विकलाङ्गके ॥ ७३ ॥
 चक्रवाडं गणे, चक्रवाडोऽद्रौ चक्रवालवत् ।
 जलरुण्डः पयोरेणौ जलावर्त्ते भुजङ्गमे ॥ ७४ ॥

१. भुरा २. दुरावृते । ३. कर्मरङ्ग । ४. जलरुण्डः ।

देवताडो घोषकेऽग्नौ राहौ, वातखुडा पुनः ।
वात्यायां पिच्छिले स्फोटे वामायां वातशोणिते ॥ ७५ ॥

इति चतुःस्वरङ्गान्ताः ।

अध्यारूढः समारूढेऽप्यधिकेऽप्यभिधेयवत् ।

इति चतुःस्वरङ्गान्ताः ।

अङ्गारिणी हसन्त्यां स्याद्भास्करत्यक्तदिश्यपि ॥ ७६ ॥
आथर्वणोऽथर्वविदि ब्राह्मणे च पुरोधसि ।
आरोहणं समारोहे सोपाने च प्ररोहणे ॥ ७७ ॥
आतर्पणं तु सौहित्ये विद्यादालिम्पनेऽपि च ।
उत्क्षेपणा तु व्यजने धान्यमर्दनवस्तुनि ॥ ७८ ॥
उदञ्चने चोद्धरणं स्यादुन्मूलन उन्नये ।
वान्ताच्चे च कामगुणो विषयाभोगयो रतौ ॥ ७९ ॥
कार्षापणः कार्षिके स्यात् पणे षोडशकेऽपि च ।
चीर्णपर्णस्तु निम्बे स्यात् खर्जूरीभूरूहेऽपि च ॥ ८० ॥
चूडामणिः काकचिञ्चाफले मूर्द्धमणावपि ।
जुहुवाणोऽध्वर्युवह्वयोस्तण्डुरीणस्तु बर्बरे ॥ ८१ ॥
तण्डुलाम्बुनि क्रीटे च तैलपर्णी तु सिंहके ।
श्रीवासे चन्दने दाक्षायण्युमायां च भेषु च ॥ ८२ ॥
रोहिण्यां च देवमणिर्विष्णुवक्षोर्मणौ हरौ ।
अश्वस्य कण्ठावर्त्ते च नारायणस्तु केशवे ॥ ८३ ॥
नारायणी शतावर्युमा श्रीर्निःसरणं मृतौ ।
उपाये गोहादिमुखे निर्वाणे निर्गमेऽपि च ॥ ८४ ॥
निस्तरणं तु निस्तारे तरणोपाययोरपि ।
निरूपणं विचारे स्यादालोके च निदर्शने ॥ ८५ ॥
निगरणं भोजने स्यात् निगरणः पुनर्गले ।
प्रवारणं काम्यदाने निषेधेऽथ परीरणः ॥ ८६ ॥
दण्डे कूर्मे पट्टशाटे पर्यरीणं तु पर्वणि ।

पर्णवृन्तरसे पर्णशिरायां द्यूतकम्बले ॥ ८७ ॥
 परायणं स्यादभीष्टे तत्पराश्रययोरपि ।
 परवाणिर्धर्माध्यक्षे वर्षे, पारायणं पुनः ॥ ८८ ॥
 कात्स्न्ये पारगतौ सङ्गे पीलुपर्णौपधीमिदि ।
 मूर्वायां विम्बिकायां च पुष्करिणी जलाश्रये ॥ ८९ ॥
 हस्तिन्यां कमलिन्यां च मीनाग्रीणस्तु खञ्जने ।
 दर्दुराग्रे, रक्तरेणुः पलाशकलिकोद्रमे ॥ ९० ॥
 सिन्दूरे, रागचूर्णस्तु खदिरे मकरध्वजे ।
 रेरिहाणोऽम्बरे रुद्रे लम्बकर्णः पुनश्छगे ॥ ९१ ॥
 अङ्कोटे, वारवाणस्तु कूर्पासे कवचेऽपि च ।
 विदारणं भेदने स्यात्सम्परायविडम्बने ॥ ९२ ॥
 वैतरणी प्रेतनद्यां जनन्यामपि रक्षसाम् ।
 शरवाणिः शरमुखे पदातौ शरजीविनि ॥ ९३ ॥
 शिखरिणी वृत्तभेदे रोमालीपेयभेदयोः ।
 स्त्रीरत्ने मल्लिकायां च समीरणः फणिञ्जके ॥ ९४ ॥
 पान्थे वायौ, संसरणं त्वसम्बाधचमूंगतौ ।
 संसारे समरारम्भे नगरस्योपनिर्गमे ॥ ९५ ॥
 हस्तिकर्णः स्यादेरण्डे पलाशगणभेदयोः ।

इति चतुःस्वरणान्ताः ।

अवदातं तु विमले मनोज्ञे सितपीतयोः ॥ ९६ ॥
 अपावृतोऽपरायत्ते पिहिते, स्वसितं गतौ ।
 बद्धे ज्ञातेऽवसाने चाप्यऽवगीतं विगर्हिते ॥ ९७ ॥
 मुहुर्दृष्टेऽपवादे वाऽत्याहितं तु महामये ।
 जीवनिरपक्षकर्मण्यभिजातः कुलोद्भवे ॥ ९८ ॥
 न्याये ग्राज्ञेऽभिनीतस्तु न्यायेऽमर्षिणि संस्कृते ।
 अभियुक्तः परिरुद्धे तत्परेऽन्तर्गतं पुनः ॥ ९९ ॥

मध्यप्राप्तविस्मृतयोरङ्गारितं तु भस्मिन्ते ।
 पलाशकलिकोद्भेदे चातिमुक्तः सुनिष्कले ॥ १०० ॥
 वासन्तिकायां तिनिशेऽप्यवध्वस्तोऽवचूर्णिते ।
 त्यक्तनिद्रितयोश्चाऽधिक्षिप्तौ निहितमर्त्तिसतौ ॥ १०१ ॥
 अपचितिवर्यये हानौ पूजायां निष्कृतावपि ।
 अनुमतिः स्यादनुज्ञापूर्णमासीविशेषयोः ॥ १०२ ॥
 अभिशस्तिः पुनर्लोकापवादे प्रार्थितेऽपि च ।
 उदास्थितश्चरे द्वाःस्थेऽध्यक्षे चोपाहितः पुनः ॥ १०३ ॥
 आरोपितेऽनलोत्पातेऽप्युपाकृत उपद्रुते ।
 मंत्रेण प्रोक्षतपशावुल्लिखितं तनूकृते ॥ १०४ ॥
 उत्कीर्णे, चोपरक्तस्तु स्वर्भानौ व्यसनातुरे ।
 राहुग्रस्तार्कशशिनोरुपचितः समाहिते ॥ १०५ ॥
 ऋद्धे दिग्धेऽथोज्जृम्भितमुत्फुल्ले चेष्टितेऽपि च ।
 उद्धाहितमुपन्यस्ते वद्वग्राहितयोरपि ॥ १०६ ॥
 उपसत्तिः सङ्गमात्रे प्रतिपादनसेवयोः ।
 ऋष्यप्रोक्ता शूकशिम्ब्यां शतावर्यां बलाभिदि ॥ १०७ ॥
 ऐरावतोऽहौ नारङ्गे लकुचे त्रिदशद्विपे ।
 ऐरावतं तु शक्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ॥ १०८ ॥
 ऐरावती सरिद्विद्युद्भिदोः शतहदा यथा ।
 कलधौतं रूप्यहेम्नोः कलधौतः कलध्वनौ ॥ १०९ ॥
 कुहरितं तु रटिते पिकालापे रतस्वने ।
 कुमुद्वती कैरविण्यां दयितायां कुशस्य च ॥ ११० ॥
 कृष्णवृन्ता माषपर्ण्यां पाटलाख्यद्रुमेऽपि च ।
 गन्धवती मुरापुर्योः पृथ्वीयोजनगन्धयोः ॥ १११ ॥
 गृहपतिर्गृही सत्री चन्द्रकान्तं तु कैरवे ।
 चन्द्रकान्तो रत्नभेदे चर्मण्वती नदीभिदि ॥ ११२ ॥

कदल्यां, चित्रगुप्तस्तु कृतान्ते तस्य लेखके ।
 दिवाभीतः काकरिपौ कुम्भिले कुमुदाकरे ॥ ११३ ॥
 दिवाकीर्तिर्नापिते स्यादुल्लूकेऽन्त्यावसायिनि ।
 धूमकेतू बह्व्युत्पातौ नन्धावर्तौ गृहान्तरे ॥ ११४ ॥
 तगरेऽथ नदीकान्तो निर्गुण्डीनिचुलाब्धिषु ।
 नदीकान्ता लताजम्बवोः काकजङ्घौषधेऽपि च ॥ ११५ ॥
 नागदन्तो हस्तिदन्ते गृहान्निःसृतदारुणि ।
 नागदन्ती श्रीहस्तिन्यां कुम्भाख्यमैषजेऽपि च ॥ ११६ ॥
 निस्तुपितं वर्जिते स्याद्गतत्वचि लघूकृते ।
 निराकृतिरस्वाध्याये निराकारनिषेधयोः ॥ ११७ ॥
 प्रतिहतस्तु विद्विष्टे प्रतिस्खलितरुद्धयोः ।
 प्रणिहितं तु सम्प्राप्तनिहितयोः समाहिते ॥ ११८ ॥
 प्रतिक्षिप्तं प्रतिहते निषिद्धे प्रेषितेऽपि च ।
 प्रधूमिता क्लेशितायां रविगन्तव्यदिश्यपि ॥ ११९ ॥
 प्रव्रजिता तु मुण्डीर्यां तापस्यां मासिकौषधौ ।
 प्रजापतिर्ब्रह्मराज्ञोर्जामातरि दिवाकरे ॥ १२० ॥
 बह्वौ त्वष्टरि दक्षादौ प्रतिकृतिस्तु पूजने ।
 प्रतिमायां प्रतीकारे प्रतिपत्तिस्तु गौरवे ॥ १२१ ॥
 प्राप्तौ प्रवृत्तौ प्रागल्भ्ये बोधे, परिगतं गते ।
 प्राप्तवेष्टितयोर्ज्ञाते पल्लवितं सपल्लवे ॥ १२२ ॥
 लाक्षारक्ते तते पञ्चगुप्तश्चार्वाकदर्शने ।
 कमटे, परिवर्तस्तु कूर्मराजे पलायने ॥ १२३ ॥
 युगान्ते विनिमये च परिघातस्तु घातने ।
 अस्त्रान्तरे, पशुपतिः पिनाकिनि हुताशने ॥ १२४ ॥
 पाशुपतः शिवमल्ल्यां पशुपत्यभिदैवते ।
 पारिजातस्तु मन्दारे पारिमद्रे सुरद्रुमे ॥ १२५ ॥

पारावतः कलरवे गिरौ मर्कटतिन्दुके ।
 पारावती तु लवलीफलगोपालगीतयोः ॥ १२६ ॥
 पुष्पदन्तस्तु दिङ्नागे जिनभेदे गणान्तरे ।
 पुष्पवन्तौ च चन्द्रार्कवेकोक्त्याऽथ पुरस्कृतम् ॥ १२७ ॥
 पूजिते स्वीकृते सिक्तेऽभिषक्तेऽप्रकृतेऽपि च ।
 भोगवती च सर्पाणां नगरे सरिदन्तरे ॥ १२८ ॥
 रङ्गमाता जतुचे'द्योर्लक्ष्मीपतिर्जनार्दने ।
 पूगे लवङ्गवृक्षे च व्यतीपात उपद्रवे ॥ १२९ ॥
 योगभेदेऽप्याने च वनस्पतिर्द्रुमात्रके ।
 विनापुष्पफलिद्रौ च विनिपातस्तु दैवतः ॥ १३० ॥
 व्यसने चावपाते च वैजयन्ती गुहे ध्वजे ।
 इन्द्रालये, वैजयन्ती त्वग्निमन्थपताकयोः ॥ १३१ ॥
 जयन्त्यां च शुभ्रदन्ती पुष्पदन्तगजस्त्रियाम् ।
 सुदत्यां च समाघातस्त्वाहवे घातनेऽपि च ॥ १३२ ॥
 समाहितः समाधिस्थे संश्रुतेऽथ समुद्रतः ।
 अविनीते समुद्रीर्णे समुद्रान्ता दुरालभा ॥ १३३ ॥
 कर्पासिका च सृका च सदागतिः सदीश्वरे ।
 निर्वाणे पवमाने च सरस्वती सरिद्धिदि ॥ १३४ ॥
 वाच्यापगायां स्त्रीरत्ने गोवाग्देवतयोरपि ।
 सूर्यभक्तो बन्धुजीवे भास्करस्य च पूजके ॥ १३५ ॥
 सेनापतिर्गुहेऽध्यक्षे हिमारातिः खगेऽनले ।
 हैमवत्यद्रिजा स्वर्णक्षीरी शुक्लवचाऽभया ॥ १३६ ॥
 इति चतुःस्वरतान्ताः ।
 अनीकस्थो रक्षिवर्गे युत्खले वीरमर्दले ।
 चिन्हे गजशिक्षके चेतिकथा व्यर्थभाषणे ॥ १३७ ॥
 अश्रद्धेये नष्टधर्मेऽप्युदरथिर्वियन्मणौ ।

अब्धौ, चित्ररथो विद्याधरे गन्धर्वसूर्ययोः ॥ १३८ ॥
चतुष्पथश्चतुर्मासङ्गमे ब्राह्मणेऽपि च ।
दशमीस्थोऽतिवृद्धे स्यात्क्षीणरागे मृताशने ॥ १३९ ॥
वानप्रस्थो मधुकद्रौ किंशुकाश्रमभेदयोः ।

इति चतुःस्वरथान्ताः ।

अष्टापदश्चन्द्रमाल्यां लूतायां शरभे गिरौ ॥ १४० ॥
कनके शारिफलकेऽभिमर्दो मन्थयुद्धयोः ।
स्तादभिष्यन्द आश्रावनेत्ररोगातिवृद्धिषु ॥ १४१ ॥
अपवादस्तु निर्देशे निन्दाविस्रम्भयोरपि ।
उपनिषत्तु वेदान्ते रहस्यधर्मयोरपि ॥ १४२ ॥
एकपदं तु तत्काले स्यादेकपदी तु वर्त्मनि ।
कटुकन्दः शृङ्गवेरे शोभाञ्जनरसोनयोः ॥ १४३ ॥
कुरुविन्दः पद्मरागे मुकुरव्रीहिभेदयोः ।
कुलमापे हिङ्गुले मुस्ते कोकनदं तु रक्तयोः ॥ १४४ ॥
अम्भोजन्मकुमुदयोश्चतुष्पदं गवादिषु ।
स्त्रीणां करणभेदे च रक्तपादो(?) मतङ्गजे ॥ १४५ ॥
स्यन्दने च जनपदः स्यात्पुनर्जनदेशयोः ।
परिवादस्तु निन्दायां वीणावादनवस्तुनि ॥ १४६ ॥
प्रियंवदः प्रियवादिनभश्चरविशेषयोः ।
पीठमर्दोऽतिवृष्टे स्यान्नाट्योक्त्या नायकप्रिये ॥ १४७ ॥
पुटभेदस्तु नगरातोद्ययोस्तटिनीमुखे ।
महानादो वर्षुकाब्दे महाध्वाने शयानके ॥ १४८ ॥
गजे च मुचुकुन्दस्तु द्रुभेदे मुनिदैत्ययोः ।
मेघनादोऽम्बुदध्वाने वरुणे रावणात्मजे ॥ १४९ ॥
विशारदो बुधे धृष्टे विष्णुपदं नभोब्जयोः ।
विष्णुपदस्तु क्षीरोदे विष्णुपदी सुरापगा ॥ १५० ॥

सङ्क्रान्तिद्वारका चापि शतहदा तु विद्युति ।
वज्रेऽपि च समर्यादा मर्यादासहितेऽन्तिके ॥ १५१ ॥

इति चतुःस्वरदान्ताः ।

अनुबन्धोऽप्रयोगे स्याच्छिशौ मुख्यानुयायिनि ।
प्रकृतस्यानुवर्ते च दोषस्यापादनेऽपि च ॥ १५२ ॥
अनुबन्धी तृषा हिकाऽवरोधस्तु नृपौकसि ।
शुद्धान्ते च तिरोधाने गर्तादौ राधनेऽपि च ॥ १५३ ॥
अवष्टब्धमदूरे स्यात्समाक्रान्तेऽवलम्बिनि ।
अनिरुद्धश्चरे पुष्पायुधसूनावनर्गले ॥ १५४ ॥
आशाबन्धः समाश्वासे मर्कटस्य च जालके ।
इष्टगन्धः सुगन्धि स्यादिष्टगन्धं तु बालुके ॥ १५५ ॥
इक्षुगन्धा काशक्रोष्ट्रीकोकिलाक्षेषु गोक्षुरे ।
उग्रगन्धा वचाक्षेत्रयवान्योऽश्लिक्किकौषधौ ॥ १५६ ॥
उपलब्धिर्मतौ प्राप्तौ कालस्कन्धस्तु तिन्दुके ।
तमाले जीवकद्रौ च तीक्ष्णगन्धा वचौषधे ॥ १५७ ॥
शोभाञ्जने राजिकायां परिव्याधो द्रुमोत्पले ।
वेतसे, महौषधं तु विषाशुण्ठ्योः रसोनके ॥ १५८ ॥
ब्रह्मबन्धुर्निन्द्यविप्रे ब्राह्मणस्य च बान्धवे ।
समुन्नद्धस्तुर्द्ध्वचद्धे पण्डितं मन्यद्दत्तयोः ॥ १५९ ॥

इति चतुःस्वरधान्ताः ।

अपाचीनं विपर्यस्ते पामर्थेऽभिजनः कुले ।
कुलध्वजे जन्मभूम्यामभिमानस्त्वहङ्कृतौ ॥ १६० ॥
हिंसायां प्रणये ज्ञानेऽवलग्नौ मध्यलग्नयोः ।
अवदानमतिवृत्ते खण्डने शुद्धकर्मणि ॥ १६१ ॥
अधिष्ठानं प्रभावेऽध्यासने नगरचक्रयोः ।
अनूचानः साङ्गवेदकोविदे विनयान्विते ॥ १६२ ॥
अन्वासनं स्नेहवस्तौ सेवयामनुशोचने ।

अग्रजन्माऽग्रजे विप्रेऽन्तेवासी पुनरन्त्यजे ॥ १६३ ॥
 शिष्यप्रान्तगयोश्चाप्यायोधनं समरे वधे ।
 आराधनं पाकप्राप्त्योः साधने तोषणेऽपि च ॥ १६४ ॥
 आच्छादनं तु वासेन संपिधानेऽपवारणे ।
 आकालनं परिसंख्याकांक्षयोर्वन्धनेऽपि च ॥ १६५ ॥
 आतश्चनं स्याज्जवेन प्रीणनप्रतिवापयोः ।
 आवेशनं भूतावेशे प्रवेशे शिल्पवेश्मनि ॥ १६६ ॥
 आस्कन्दनं तिरस्कारे संशोषणसमीकयोः ।
 आत्माधीनः सुते प्राणाधारे श्याले विदूषके ॥ १६७ ॥
 आत्मयोनिः स्मरे वेधस्युद्धर्तनं विलेपने ।
 अपावृत्तावुत्पतने स्यादुपासनमासने ॥ १६८ ॥
 शुश्रूषायां शराभ्यासेऽप्युषधानं तु गेन्दुके ।
 व्रते विशेषे प्रणये स्यादुत्पतनमुत्प्लुतौ ॥ १६९ ॥
 उत्पत्तावुदयनस्तु वत्सराजे घटोद्भवे ।
 उत्सादनं समुल्लेखोद्धर्तनोद्वाहनेषु च ॥ १७० ॥
 उद्वाहनं द्विसीत्ये स्यादुद्वाहनी वराटके ।
 कपीतना गर्दभाण्डशिरीषाम्रातपिप्पलाः ॥ १७१ ॥
 कलध्वनिः परभृते पारावतकलापिनोः ।
 कात्यायनो वररुचौ कात्यायनी तु पार्वती ॥ १७२ ॥
 कापायवस्त्रविधवाऽर्द्धवृद्धा महिलाऽपि च ।
 कामचारी कलविद्धे स्वेच्छाजारिणि कामुके ॥ १७३ ॥
 कारन्धमी धातुवादनिरते कांस्यकारिणि ।
 किष्कुपर्वा पोटगले स्यादिक्षुत्वचिसारयोः ॥ १७४ ॥
 कुचन्दनं वृक्षभेदे पत्राङ्गे रक्तचन्दने ।
 कुम्भयोनिर्द्रोणेऽगस्त्ये कृष्णवर्त्मा विधुन्तुदे ॥ १७५ ॥
 दुराचारे हुताशे च गवादनीन्द्रवारुणी ।

वासस्थानं गवादीनां गदयित्तुः शरासने ॥ १७६ ॥
 जल्पाके पुष्पचापे च घनाघनो निरन्तरे ।
 वासवे घातुके मत्तगजे वर्षुकवारिदे ॥ १७७ ॥
 घोषयित्तुः पिके विप्रे चिरजीवी तु वायसे ।
 अजे च चित्रभानुस्तु हुताशनदिनेशयोः ॥ १७८ ॥
 जलाटनः कङ्कखगे जलाटनी जलौकसि ।
 तपोधना तु मुण्डीर्या तपोधनस्तपस्विनि ॥ १७९ ॥
 तपस्विनी पुनर्मासी कटुरोहिणिकापि च ।
 तिक्तपर्वा हिलमोची गुडूची मधुयष्टिका ॥ १८० ॥
 देवसेनेन्द्रकन्यायां सैन्ये दिविषदामपि ।
 नागाङ्गना नागयथौ द्विरदस्य च मुद्गरे ॥ १८१ ॥
 निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्याससमर्पणे ।
 निधुवनं रते कम्पे निर्वासनं तु मारणे ॥ १८२ ॥
 पुरादेश्व बहिष्कारे निरसनं निषूदने ।
 निष्ठीवने निरासे च निशमनं निशामनम् ॥ १८३ ॥
 निरीक्षणश्रवणयोर्निर्भर्त्सनमलक्तके ।
 खलीकारे, प्रजननं प्रगमे योनिजन्मनोः ॥ १८४ ॥
 प्रणिधानमभियोगे समाधानप्रवेशयोः ।
 प्रयोजनं कार्यहेत्वोः स्यात् प्रवचनमागमे ॥ १८५ ॥
 प्रकृष्टवचने, प्रस्फोटनं शूर्पे प्रकाशने ।
 ताडने, प्रतिपन्नस्तु विज्ञातेऽङ्गीकृतेऽपि च ॥ १८६ ॥
 प्रतियत्नः संस्कारे स्यादुपग्रहणालिप्सयोः ।
 प्रहसनं च प्रहासाक्षेपयोः रूपकान्तरे ॥ १८७ ॥
 प्रतिमानं प्रतिबिम्बे गजदन्तद्वयान्तरे ।
 प्रसाधनी कङ्कतिकासिद्धयोः, प्रसाधनं पुनः ॥ १८८ ॥
 वेधे, प्रचलाकी सर्पे मयूरेऽथ पयस्विनी ।
 विभावर्या गोधेन्वां च पुण्यजनस्तु सज्जने ॥ १८९ ॥
 गुह्यके यातुधाने च पृथग्जनोऽधमे जडे ।

पृष्ठशृङ्गी भीमसेने षण्डसैरिभयोरपि ॥ १९० ॥
 महाधनं महामूल्ये सिंहके चारुवाससि ।
 महासेनो महासैन्ये स्कन्देऽप्यथ महामुनिः ॥ १९१ ॥
 अगस्तिकुस्तुम्बुरुणोर्मालुधानी लताभिदि ।
 मातुधानौ मातुलाहौ मातुलानी पुनः शणे ॥ १९२ ॥
 कलापे मातुलपत्न्यां रसायनो विहङ्गमे ।
 पक्षीन्द्रे, रसायनं तु जराव्याधिजिदौषधे ॥ १९३ ॥
 राजादनः पियालद्रौ क्षीरिकायां त्रिपत्रके ।
 रोचमानो दीप्ययाने कण्ठावर्त्ते च वाजिनः ॥ १९४ ॥
 वर्द्धमानो वीरजिने स्वस्तिकैरण्डविष्णुषु ।
 प्रश्नभेदे शरावे च विरोचनेऽग्निमूर्ययोः ॥ १९५ ॥
 प्रल्हादनन्दने चन्द्रे विहेठनं विडम्बने ।
 हिसायां मर्दने विस्मापना स्यात्कुहके स्मरे ॥ १९६ ॥
 गन्धर्वनगरे चापि विष्वक्सेनो जनार्दने ।
 विष्वक्सेना तु फलिनी विश्राणनं विहापिते ॥ १९७ ॥
 संप्रेषणो परित्यागे विहननं तु पिञ्जने ।
 वधेऽथ विश्वकर्माके मुनिभिर्देवशिल्पिनोः ॥ १९८ ॥
 विघ्नकारी विघातस्य कारके घोरदर्शने ।
 विलेपनी स्याद्यवाग्वां चारुवेषस्त्रियामपि ॥ १९९ ॥
 वृक्षादनो मधुच्छत्रे चलपत्रकुठारयोः ।
 वृक्षादनी तु वन्दायां विदारी गन्धिकौषधे ॥ २०० ॥
 वृषपर्वा तु शृङ्गारिहरदैत्यकसेरुषु ।
 वैरोचनो रविसुते सुगते बलिदानवे ॥ २०१ ॥
 श्वेतधामा घनसारे कलानाथान्धिफेनयोः ।
 श्लेष्मघना तु केतक्यां मल्यामथ समापनम् ॥ २०२ ॥
 परिच्छेदे समाधाने समाप्तिवधयोरपि ।
 संमूर्च्छनमभिव्याप्तौ मोहे, सनातनोऽच्युते ॥ २०३ ॥
 पितृणामतिथौ रुद्रवेधसोः शाश्वते स्थिरे ।

सदादानो गन्धगजे हेरम्बेऽभ्रमतङ्गजे ॥ २०४ ॥
 संयमनं व्रते बन्धे संयमनी यमस्य पूः ।
 समापन्नं समीचीनग्रहणे नित्यकर्मणि ॥ २०५ ॥
 समापन्नं वधे क्लिष्टे समाप्तप्राप्तयोरपि ।
 संवर्दनं च संवादे समालोचे वशीकृतौ ॥ २०६ ॥
 समुत्थानं निदानेऽभियोगे, संवाहनं पुनः ।
 वाहनेऽङ्गमर्दने च संप्रयोगी तु कामुके ॥ २०७ ॥
 कलाकेलौ सुप्रयोगे सरोजिनी सरोरुहे ।
 सरोरुहिण्यां कासारे स्तनयित्तुः पयोमुचि ॥ २०८ ॥
 मृत्यौ स्तनिते रोगे च सारसनमुरश्छदे ।
 काञ्च्यां च सामयोनिस्तु सामोत्थे द्रुहिणे गजे ॥ २०९ ॥
 सामिधेनी समिद्वचोः सुधामुनो जनार्दने ।
 प्रासादे वत्सराजेऽद्रिभेदे वाऽथ सुदर्शनम् ॥ २१० ॥
 विष्णोश्चक्रे, सुदर्शन्यमरवत्यां, सुदर्शना ।
 आज्ञायामौषधीभेदे मरुजन्ध्वां(?) पुरीमिदि ॥ २११ ॥
 सौदामिनी तडिद्धेदतडितोरप्सरोमिदि ।
 हर्षहित्तुः सुते स्वर्णे-

इति चतुःस्वरनान्ताः ।

अवलेपो गर्वलेपयोः ॥ २१२ ॥
 दूषणेऽप्यपलापस्तु प्रेमापन्हवयोरपि ।
 उपतापो गदे तापे जलकूप्यन्धुगर्भके ॥ २१३ ॥
 सरस्यां, जीवपुष्पं तु दमनके फणिज्जके ।
 नागपुष्पस्तु पुन्नागे चम्पके नागकेसरे ॥ २१४ ॥
 परिवापो जलस्थाने पर्युप्तिपरिवारयोः ।
 परिकम्पो भये कम्पे प्राप्तरूपोऽज्ञरम्ययोः ॥ २१५ ॥
 पिण्डपुष्पं जवायां स्यादशोके सरसीरुहे ।
 बहुरूपः स्मरे विष्णौ सरटे धूणके शिवे ॥ २१६ ॥

मेघपुष्पं तु नादेये पिण्डाग्रे सलिलेऽपि च ।
 विप्रलापो विरुद्धोक्तावनर्थकवचस्यपि ॥ २१७ ॥
 वृक्षधूपो वृक्षधूपे सिंहकेऽथ वृषाकपिः ।
 वासुदेवे शिवेऽग्नौ च हेमपुष्पं तु चम्पके ॥ २१८ ॥
 अशोकद्रौ जपापुष्पे-

इति चतुःस्वरपान्ताः ।

राजजम्बूस्तु जम्बुमित् ।

पिण्डखर्जूरवृक्षश्चाऽपि-

इति चतुःस्वरवान्ताः ।

अवष्टम्भस्तु काञ्चने ॥ २१९ ॥

सरम्भारम्भयोः स्तम्भे शातकुम्भोऽध्वमारके ।

शातकुम्भं तु कनके-

इति चतुःस्वरभान्ता ।

अभ्यागमः समरेऽन्तिके ॥ २२० ॥

घाते रोधेऽभ्युपगमेऽनुपमस्तु मनोरमे ।

अनुपमा सुप्रतीकस्त्रियाभ्युपगमः पुनः ॥ २२१ ॥

अङ्गीकारेऽन्तिकगतावुपक्रमस्तु विक्रमे ।

उपधायां तदाद्याचिरुयासाचिक्रित्सयोरपि ॥ २२२ ॥

आरम्भेऽथ जलगुल्मो जलावर्तेऽम्बुचत्वरे ।

कमठे, दण्डयामस्तु दिवसे कुम्भजे यमे ॥ २२३ ॥

प्लवङ्गमः कपौ भेके पराक्रमस्तु विक्रमे ।

सामर्थ्ये चाऽभियोगे च महापद्मः पुनर्निधौ ॥ २२४ ॥

नागसंख्याभिदोर्यातयामो शुक्तसमुज्जिते ।

जीर्णे च सार्वभौमस्तु दिग्गजे चक्रवर्तिनि ॥ २२५ ॥

इति चतुःस्वरमान्ताः ।

अनुशयः पश्चात्तापे दीर्घद्वेषानुबन्धयोः ।

अन्वाहार्यममावास्याश्राद्धमिष्टेऽथ दक्षिणा ॥ २२६ ॥

अवसायोपयुक्तान्ये (१) समाप्तौ निश्चयेऽपि च ।
 अवश्यायो हिमे दर्पेऽप्यपसव्यं तु दक्षिणे ॥ २२७ ॥
 प्रतिकूलेऽन्तशय्या भूशय्या पितृवनं मृतिः ।
 उपकार्या राजगेहमुपकारोचितापि च ॥ २२८ ॥
 चन्द्रोदयौ शश्युदयोऽल्लोचौ चन्द्रोदयौषधौ ।
 जलाशयमुशीरे स्याज्जलाशयो जलाश्रये ॥ २२९ ॥
 तण्डुलीयः शाकभेदे विडङ्गतलताप्ययोः ।
 तृणशून्यं मल्लिकायां केतकीशाखिनः फले ॥ २३० ॥
 धनञ्जयो नागभेदे ककुभे देहमारुते ।
 पार्थेऽग्नौ, निरामयस्तु स्यादिडिके गतामये ॥ २३१ ॥
 प्रतिभयं भये भीष्मे प्रतिश्रयः समौकसोः ।
 परिधायः परिकरे जलस्थाननितम्बयोः ॥ २३२ ॥
 पाञ्चजन्यः पोटगले शङ्खे दामोदरस्य च ।
 पौरुषेयं पुरुषेण कृतेऽप्यवहिते वधे ॥ २३३ ॥
 समूहे च विकारे च फलोदयो द्युलाभयोः ।
 विलेशयो मृषिकेऽहौ भागधेयः पुनः करे ॥ २३४ ॥
 दायादे, भागधेयं तु भाग्ये, महालयः पुनः ।
 तीर्थे विहारपरमात्मनो, महोदयं पुरे ॥ २३५ ॥
 महोदयः स्वाम्यमुक्त्योर्महामूल्यं महार्घके ।
 पद्मरागमणौ, मार्जालीयः शूद्रविडालयोः ॥ २३६ ॥
 शरीरशोधने, रौहिणेयो वत्से बुधे वले ।
 वैनतेयस्तु गरुडे स्याच्चण्डांशोश्च सारथौ ॥ २३७ ॥
 समुच्छ्रयो वैरोन्नत्योः समुदायो गणे रणे ।
 समुदयस्तुद्रमेऽपि सम्परायस्तु संयुगे ॥ २३८ ॥
 आपद्युत्तरकाले च स्यात्समाह्वय आहवे ।
 पशुभिः पक्षिमिर्घृते स्थूलोच्चयो वरण्डके ॥ २३९ ॥
 गजानां मध्यमगते गण्डाश्माकात्स्न्ययोरपि ।

हिरण्मयो लोकधातौ सौवर्णे-

इति चतुःस्वरयान्ताः ।

अभिमरो वधे ॥ २४० ॥

स्ववलात्साध्वसे युद्धेऽवसरो वत्सरे क्षणे ।

अरुष्करं व्रणकरे भल्लातकफलेऽपि च ॥ २४१ ॥

अश्वतरो नागभेदे वेसरेऽनुत्तरः पुनः ।

निरुत्तरे च श्रेष्ठे चाऽवस्करो गूथगुह्ययोः ॥ २४२ ॥

अभिहारः संनहने चौरिकोद्यमयोरपि ।

अवहारस्तु युद्धादिविश्रान्तौ ग्राहचौरयोः ॥ २४३ ॥

निमन्त्रणोपनेतव्येऽलङ्कारः कङ्कणादिषु ।

उपमादावकूपारः कूर्मराजसमुद्रयोः ॥ २४४ ॥

अवतारस्तु नद्यादितीर्थेऽवतरणेऽपि च ।

अग्निहोत्रोऽनले हव्येऽसिपत्रो नरकान्तरे ॥ २४५ ॥

कोशकारेऽर्धचन्द्रस्तु गलहस्तेन्दुखण्डयोः ।

चन्द्रके वाणभेदे चाऽर्धचन्द्रा त्रिवृताभिदि ॥ २४६ ॥

आत्मवीरो बलवति श्यालपुत्रे विदूषके ।

आडम्बरः क्षमारम्भे वृंहिते दूर्यनिस्वने ॥ २४७ ॥

इन्दीवरं नीलोत्पलमिन्दीवरी शतावरी ।

उपकारस्तूपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥ २४८ ॥

उपचारस्तु लज्जयां व्यवहारोपचर्ययोः ।

उदुम्बरः कुष्ठभेदे देहल्यां पण्डके तरौ ॥ २४९ ॥

उदुम्बरं ताम्रं, उपह्वरं रहसि सन्निधौ ।

उदन्तुरः कराले स्यादुत्तुङ्गोत्कटदन्तयोः ॥ २५० ॥

औदुम्बरो यमे रोगभेदे, कर्मकरोऽन्तके ।

भृतिजीविनि भृत्ये च कर्मकरी तु विम्बिका ॥ २५१ ॥

मूर्वा च कर्णिकारस्तु कृतमाले द्रुमोत्पले ।

करवीरो हयमारे कृपाणे दैत्यभिद्यपि ॥ २५२ ॥

करवीरी पुत्रवत्यां सद्रव्यामदितावपि ।
 कलिकारस्तु धूम्याटे पीतमुण्डकरञ्जयोः ॥ २५३ ॥
 कर्णपूरः स्याच्छिरीषे नीलोत्पलवतंसयोः ।
 कटम्भरा प्रसारण्यां गोलायां गजयोषिति ॥ २५४ ॥
 कलम्बिकायां रोहिण्यां वर्षाभूमूर्वयोरपि ।
 कालञ्जरो भैरवाद्योर्योगिचक्रस्य मेलके ॥ २५५ ॥
 कादम्बरं दधिसारे सीधुमद्यप्रभेदयोः ।
 कादम्बरी कोकिलायां वाणीशरिकयारपि ॥ २५६ ॥
 कुम्भकारः कुलाले स्यात्कुम्भकारी कुलत्थिका ।
 कृष्णसारः शिशपायां मृगभेदे स्नुहीतरौ ॥ २५७ ॥
 गिरिसारः पुनर्लोहे लिङ्गे मलयपर्वते ।
 घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्तपारदे ॥ २५८ ॥
 चर्मकारः पादूकृति चर्मकार्योषधीभिदि ।
 चक्रधरो विष्णुसर्पचक्रिषु ग्रामजालिनि ॥ २५९ ॥
 चराचरं जङ्गमे स्यादिङ्गविष्टपयोरपि ।
 चित्राटीरो घण्टाकर्णबलिच्छागास्त्रविन्दुभिः ॥ २६० ॥
 अङ्कितभाले चन्द्रे च तालपत्रं तु कुण्डले ।
 स्यात्तालपत्री रण्डायां तुङ्गभद्रो मदोत्कटे ॥ २६१ ॥
 तुङ्गभद्रा नदीभेदे तुलाधारस्तुलागुणे ।
 वाणिजे, तुण्डिकेरी तु कार्पासी विम्बिकाऽपि च ॥ २६२ ॥
 तोयधारो जलधरे सुनिषण्णाख्यभेषजे ।
 दशपुरं पत्तने स्यान्मुस्तायां नीवृदन्तरे ॥ २६३ ॥
 दण्डधारो यमे राशि दण्डयात्रा तु दिग्जये ।
 संयाने वरयात्रायां दिगम्बरस्तु शङ्करे ॥ २६४ ॥
 अन्धकारं क्षपणके स्याद्वस्त्ररहितेऽपि च ।
 दुरोदरः पुनर्घूते घूतकारे पणेऽपि च ॥ २६५ ॥
 देहयात्रा यमपुरीगमने भोजनेऽपि च ।
 द्वैमातुरो जरासन्धे हेरम्बेऽथ घराघरः ॥ २६६ ॥

कृष्णेऽद्रौ, धाराधरस्तु पयोदकरवालयोः ।
 धाराङ्कुरः शीकरे स्यान्नासीरे जलदोपले ॥ २६७ ॥
 धार्तराष्ट्रः कौरवेऽहौ कृष्णास्याङ्घ्रिसितच्छदे ।
 धुन्धुमारो गृहधूमे नृपभेदेन्द्रगोपयोः ॥ २६८ ॥
 पदालिकोऽप्यथ धूरन्धरो धूर्ये धवद्रुमे ।
 धृतराष्ट्रः खगे सर्पे सुराङ्घ्रि क्षत्रियान्तरे ॥ २६९ ॥
 धृतराष्ट्री हंसपद्मां नमश्चरः खगेऽम्बुदे ।
 विद्याधरे समीरे च निशाचरस्तु राक्षसे ॥ २७० ॥
 सर्पे धूके शृगाले च निशाचरी तु पांसुला ।
 निषद्वरः स्मरे पङ्के निषद्वरी पुनर्निशि ॥ २७१ ॥
 नीलाम्बरो बलभद्रे राक्षसे क्रूरलोचने ।
 प्रतीहारो द्वारि द्वास्थे प्रतिकारः समे भटे ॥ २७२ ॥
 प्रतिसरश्चमृपृष्ठे नियोज्यकरसूत्रयोः ।
 मन्त्रभेदे व्रणशुद्धावारक्षे मण्डने स्रजि ॥ २७३ ॥
 कङ्कणेऽथ परिकरः पर्यङ्कपरिवारयोः ।
 प्रगाढगात्रिकाबन्धे विवेकारम्भयोर्गणे ॥ २७४ ॥
 परिवारः परिजनेऽसिकोशेऽथ परम्परः ।
 मृगभेदे प्रपौत्रादौ परम्पराऽन्वये वधे ॥ २७५ ॥
 परिपाट्यां, परिसरः प्रान्तभूदवयोर्मृतौ ।
 पक्षचरो यूथभ्रष्टपृथक्चरिगजे विधौ ॥ २७६ ॥
 पयोधरः कुचे मेघे कोशकारे कशेरुणि ।
 नालिकेरे, पात्रटीरस्त्वपव्यापारमन्त्रिणि ॥ २७७ ॥
 लोहकांस्ये जरत्पात्रे पिङ्गाणकहुताशयोः ।
 पारावारः पयोराशौ पारावारं तटद्वये ॥ २७८ ॥
 पारिभद्रस्तु मन्दारे निम्बे, पीताम्बरोऽच्युते ।
 नटे च पूर्णपात्रं तु गोमेदकमणौ स्मृतः ॥ २७९ ॥

मलयजे, पूर्णपात्रं जलादिपूर्णभाजने ।
 वर्धापके, बलभद्रस्त्वन्ते बलशालिनि ॥ २८० ॥
 बलभद्रा कुमार्या स्यान्नायमाणौषधावपि ।
 ब्रह्मपुत्रो नदभिदि क्षेत्रसङ्गरयोरपि ॥ २८१ ॥
 वार्वटीरस्त्रपुण्याम्रास्थन्यङ्कुरे गणिकासुते ।
 वारकीरो भारग्राहिण्याराधिततुरङ्गमे ॥ २८२ ॥
 यूकायां वेणिवेधिन्यां भूत्रयीमुखयोरपि ।
 बिन्दुतन्त्रं पुनः शारिफलके च तुरङ्गके ॥ २८३ ॥
 महावीरोऽन्तिमजिने परपुष्टे जराटके ।
 ताक्ष्ये कर्के पवौ शूरे सिंहे मखहुताशने ॥ २८४ ॥
 महामात्रः प्रधाने स्यादारोहकसमृद्धयोः ।
 मणिच्छिद्रा तु मेदायामृषभाख्यौषधावपि ॥ २८५ ॥
 रथकारस्तक्षिणि स्यान्महिष्यात्करणीसुते ।
 रागसूत्रं पट्सूत्रे तुलासूत्रेऽपि च क्वचित् ॥ २८६ ॥
 लम्बोदरः स्यादुद्धमाने प्रमथानां च नायके ।
 लक्ष्मीपुत्रो ह्ये कामे व्यवहारः स्थितौ पणे ॥ २८७ ॥
 द्रुमेदेश्च व्यतिकरो व्यसनव्यतिषङ्गयोः ।
 वक्रनक्रौ खलशुकौ विश्वम्भरोऽच्युतेन्द्रयोः ॥ २८८ ॥
 विश्वम्भरा तु मेदिन्यां विभाकरोऽग्निसूर्ययोः ।
 विश्वकद्रुस्तु मृगयाकुक्कुरे पिशुने ध्वनौ ॥ २८९ ॥
 वीरभद्रो वीरणेऽश्वमेधाश्चे वीरसत्तमे ।
 वीरतरो वीरश्रेष्ठे शूरे, वीरतरं पुनः ॥ २९० ॥
 वीरणे, वीतिहोत्रस्तु दिवाकरहुताशयोः ।
 शतपत्रो दार्वाघाटे राजकीरमयूरयोः ॥ २९१ ॥
 शतपत्रं तु राजीवे सम्प्रहारो गतौ रणे ।
 सहचरः पुनर्शिष्ट्यां वयस्ये प्रतिबन्धके ॥ २९२ ॥

१. आद्यने ।

समाहारस्तु संक्षेप एकत्रकरणेऽपि च ।
 समुद्रारुर्ग्राहभेदे सेतुबन्धे तिमिङ्गिले ॥ २९३ ॥
 सालसारस्तरौ हिङ्गौ सुकुमारस्तु कोमले ।
 पुण्ड्रेशौ, सूत्रधारस्तु शिल्पिभेदे नटेन्द्रयोः ॥ २९४ ॥
 स्थिरद्रष्टो भुजङ्गे च वराहाकृतिशङ्किणि ।

इति चतुःस्वररान्ताः ।

अतिबलः स्यात्प्रबलेऽतिबला तु बलामिदि ॥ २९५ ॥
 अक्षमाला त्वक्षसूत्रे वसिष्ठस्य च योषिति ।
 अङ्कपाली परीरम्भे स्यात्कोट्यामुपमातरि ॥ २९६ ॥
 उलूखलं गुग्गुलुद्रौ सन्धिभेदे च कण्डने ।
 उलूखली दन्तच्छिद्रमेकाष्टीलोऽम्बुकौषधे ॥ २९७ ॥
 एकाष्टीला तु पाठायां भवेत् कलकलः पुनः ।
 कोलाहले सर्जरसे कन्दरालो जटिद्रुमे ॥ २९८ ॥
 गर्दभाण्डेऽप्यथ कमण्डलू पर्कटिकुण्डिके ।
 कूटहलं शैस्तेऽद्भुते खतमालो बलाहके ॥ २९९ ॥
 धूमेऽथ गण्डशैलोऽद्रिच्युतस्थूलाश्मभालयोः ।
 गन्धफली प्रियङ्गौ स्यात् चम्पकस्य च कौरके ॥ ३०० ॥
 जलाञ्चलं तु शैवाले स्वतश्च जलनिर्गमे ।
 चक्रवालेऽद्रिभेदे स्याच्चक्रवालं तु मण्डले ॥ ३०१ ॥
 दलामलं दमनके तथा मरुचकेऽपि च ।
 ध्वनिलाला तु बल्लक्यां वेणुकाहलयोरपि ॥ ३०२ ॥
 परिमलो विमर्दोत्थहृद्यगन्धे विमर्दने ।
 पुष्पफलः पुनर्ग्राम्यकर्कट्यां च कपित्थके ॥ ३०३ ॥
 पोटगलो नले काशे श्लेषे, बहुफलः पुनः ।
 नीपे, बहुफला फल्गौ भस्मतूलं पुनर्हिमे ॥ ३०४ ॥
 ग्रामकूटे पांशुवर्षे भद्रकाल्योषधीभिदि ।

गन्धोल्यां हरपत्न्यां च महाकालो महेश्वरे ॥ ३०५ ॥
 किम्पाके गणभेदे च मदकलो मदद्विषे ।
 मदेनाऽव्यक्तवचने महानीलो मणेभिदि ॥ ३०६ ॥
 नागभेदे भृङ्गराजे महाबलो बलीयसि ।
 वायौ, महाबलं सीसे महाबला बलाभिदि ॥ ३०७ ॥
 मणिमाला स्त्रिया हारे दशनक्षतभिद्यपि ।
 मुक्ताफलं घनसारे मौक्तिके लवलीफले ॥ ३०८ ॥
 मृत्युफला महाकाले मृत्युफली कदल्यपि ।
 यवफलो मांसिकायां कुटजत्वचिसारयोः ॥ ३०९ ॥
 रजस्वला पुष्पवत्यां रजस्वलस्तु सैरिभे ।
 वायुफलं तु जलदोपले शक्रशरासने ॥ ३१० ॥
 वातकेलिः कलालापे विङ्गानां दन्तलेखने ।
 विचकिलो दमनके मल्यामथ बृहन्नलः ॥ ३११ ॥
 महापोटगले पार्थे सदाफल उदुम्बरे ।
 नालिकेरे स्कन्धफले सौवर्चलं सुवर्चिके ॥ ३१२ ॥
 शूलरुड्नाशके चाथ हस्तिमल्लः सुरद्विषे ।
 विघ्नेशे, हलाहलस्तु हयलालोरगे विषे ॥ ३१३ ॥
 जेष्ठ्यां च हरिताली तु दूर्वागगनरेखयोः ।
 कृपाणलतिकायां च हरितालं तु तालके ॥ ३१४ ॥
 इति चतुःस्वरत्नान्ताः ।

अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने ।
 अपह्नवः पुनः स्नेहेऽपलापे चौरकर्मणि ॥ ३१५ ॥
 अभिषवः क्रतौ मद्यसन्धानस्नानयोरपि ।
 आदीनवः पुनर्दोषे परिक्लिष्टदुरन्तयोः ॥ ३१६ ॥
 उपप्लवौ राहूत्पातौ कुशीलवस्तु चारणे ।
 प्राचेतसे याचके च जलविल्वस्तु कर्कटे ॥ ३१७ ॥
 जलचत्वरे पञ्चाङ्गे जीवञ्जीवः खगान्तरे ।
 द्रुमभेदे चकोरे च धामार्गवस्तु घोषके ॥ ३१८ ॥

अपामार्गेऽप्यथपरिपुवावाकुलचञ्चलौ ।

पराभवस्तिरस्कारे नाशे, पराशवोऽयसि ॥ ३१९ ॥

शूद्रायां विप्रतनये तनये च परस्त्रियाः ।

पुटग्रीवस्तु गर्गर्यां ताग्रस्य कलशेऽपि च ॥ ३२० ॥

वलदेवस्तु कालिन्दीकर्षणे मातरिश्चनि ।

वलदेवा त्रायमाणा रोहिताश्वो हुताशने ॥ ३२१ ॥

हरिश्चन्द्रनृपसुते सहदेवस्तु पाण्डवे ।

सहदेवा वलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधे ॥ ३२२ ॥

सहदेवी तु सर्पाक्ष्याम्—

इति चतुःस्वरचान्ताः ।

अपदेशस्तु कारणे ।

व्याजे लक्ष्येऽप्यपभ्रंशो भाषाभेदाऽप्यशब्दयोः ॥ ३२३ ॥

पतने चाश्रयाशस्तु बह्वावाश्रयनाशके ।

उपदंशो विदंशे स्यान्मेढरोगेऽपि कीर्तितः ॥ ३२४ ॥

उपस्पर्शस्त्वाचमनस्नानयोः स्पर्शमात्रके ।

खण्डपशुः शिवे राहौ भार्गवे चूर्णलेपिनि ॥ ३२५ ॥

खण्डामलकभैषज्ये जीवितेशः प्रिये यमे ।

जीवितस्वामिजीवात्वोर्नागपाशस्तु योषिताम् ॥ ३२६ ॥

करणे वरुणास्त्रे च पारिवेशस्तु वेष्टने ।

भानोः सविधन्निम्बे च प्रतिष्कशः पुरोगमे ॥ ३२७ ॥

वार्ताहरे सहाये च पञ्चदशी तु पूर्णिमा ।

दर्शश्च पादपाशी तु खट्विक्रान्तामुदाहृता ॥ ३२८ ॥

मृह्णलाकटके वापि पुरोडाशो हविर्मिदि ।

हुतशेषे सोमरसे चमस्यां पिष्टकस्य च ॥ ३२९ ॥

इति चतुःस्वरशान्ताः ।

अम्बरीषो नृपे सूर्य युधि आष्टकिशोरयोः ।

आम्राते खण्डपरशाचनुकर्षोऽनुकर्षणे ॥ ३३० ॥

रथस्याधोदारुणि चाऽनिमिषः सुरमत्स्ययोः ।
 अनुतर्षोऽभिलाषे स्यात्तृष्णाचषकयोरपि ॥ ३३१ ॥
 अलम्बुषश्छर्दनेऽलम्बुषा स्वःपण्ययोषिति ।
 गण्डीर्या, किम्पुरुषस्तु किनरे लोकभिद्यपि ॥ ३३२ ॥
 देववृक्षो मन्दारादौ गुग्गुलौ विषमच्छदे ।
 नन्दिघोषो वन्दिघोषे स्यन्दने च किरीटिनः ॥ ३३३ ॥
 पारिवेषः परिवृत्तौ परिवधौ परिवेषणे ।
 परिघोषः स्यादवाच्ये निनादे जलदध्वनौ ॥ ३३४ ॥
 पलङ्कषो यातुधाने पलङ्कपा तु किंशुके ।
 गोक्षुरे गुग्गुलौ लाक्षारास्नामुण्डीरिकासु च ॥ ३३५ ॥
 भूतवृक्षस्तु शाखोटे स्योनाककलिवृक्षयोः ।
 महाघोषो महाशब्दे स्यान्महाघोषमापणे ॥ ३३६ ॥
 पहाघोषा शृङ्गयोषध्यां राजवृक्षः पियालके ।
 सुवर्णालुतरौ, वातरुषः शक्रशरासने ॥ ३३७ ॥
 वातलोत्कोचयोश्चापि विशालाक्षो महेश्वरे ।
 ताक्ष्ये विशालनेत्रे च वीरवृक्षोऽर्जुनद्रुमे ॥ ३३८ ॥
 भल्लाते, सकटाक्षस्तु कटाक्षिणि धवद्रुमे ।

इति चतुःस्वरषान्ताः ।

अधिवासः स्यान्निवासे संस्कारे धूपनादिभिः ॥ ३३९ ॥
 अवध्वंसस्तु निन्दायां पारित्यागेऽवचूर्णने ।
 कलहंसो राजहंसे कादम्बे नृपसत्तमे ॥ ३४० ॥
 कुम्भीनसस्त्वहौ, कुम्भीनसी लवणमातरि ।
 घनरसोऽप्सु कर्पूरे सान्द्रे सिद्धरसे द्रवे ॥ ३४१ ॥
 मोरटे पीलुपर्ण्या च चन्द्रहासोऽसिमात्रके ।
 दशग्रीवकृपाणे च तामरसं तु पङ्कजे ॥ ३४२ ॥
 ताम्रकाञ्चनयोर्दिव्यचक्षुस्त्वन्धे सुलोचने ।
 सुगन्धभेदे च निःश्रेयसं कल्याणमोक्षयोः ॥ ३४३ ॥
 नीलञ्जसा नदीभेदेऽप्सरभेदे तडित्यपि ।

पुनर्वसुः स्यान्नक्षत्रे कात्यायनमुनावपि ॥ ३४४ ॥
 पौर्णमासो यागभेदे पौर्णमासी तु पूर्णिमा ।
 मलीमसं पुनः पुष्पकासीसे मलिनायसोः ॥ ३४५ ॥
 महारसः पुनरिक्षौ खर्जूरद्रौ कशेरुणि ।
 मधुरसा तु मूर्वायां द्राक्षादुग्धिकयोरपि ॥ ३४६ ॥
 यमस्वसा तु कालिन्द्यां कपर्दिनः स्त्रियामपि ।
 राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥ ३४७ ॥
 रासेरसो रससिद्धिवलौ शृङ्गारहासयोः ।
 षष्ठीजागरके रासे गोष्ठ्यां, विश्वावसुः पुनः ॥ ३४८ ॥
 निशि गन्धर्वभेदे च विभावसुस्तु भास्करे ।
 हुताशने हारभेदे चन्दे, श्वःश्रेयसं सुखे ॥ ३४९ ॥
 परानन्दे च भद्रे च सर्वरसस्तु धूणके ।
 वाद्यभाण्डे च देशे च षड्रसान्वितवस्तुनि ॥ ३५० ॥

इति चतुःस्वरसान्ताः ।

अवग्रहो ज्ञानभेदे ह्यस्वातन्त्र्ये गजालिके ।
 प्रतिबन्धे वृष्टिरोधेऽप्यभिग्रहस्तु गौरवे ॥ ३५१ ॥
 अभियोगेऽभिग्रहणेऽवरोहस्तु लतोद्गमे ।
 तरोरङ्गेऽवतरणेऽप्यश्वारोहोऽश्ववारके ॥ ३५२ ॥
 अश्वारोहाऽश्वगन्धायामुपग्रहोऽनुकूलने ।
 बन्धुपयोगयोश्चोपनाहो वीणानिवन्धने ॥ ३५३ ॥
 व्रणालेपनपिण्डे च गन्धवहो मृगेऽनिले ।
 गन्धवहा तु नासायां तमोपहो जिने रवौ ॥ ३५४ ॥
 चन्द्रेऽग्नौ, तनूरुहस्तु पुत्रे गरुति लोम्नि च ।
 प्रतिग्रहः सैन्यपृष्ठे ग्रहभेदे पतद्ग्रहे ॥ ३५५ ॥
 क्रियाकारे दानद्रव्ये तद्ग्रहे स्वीकृतावपि ।
 परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः ॥ ३५६ ॥
 शापेऽथ परिवाहोऽम्बुच्छ्वासे राजार्हवस्तुनि ।
 परिवर्हः परीवारे पार्थिवोचितवस्तुनि ॥ ३५७ ॥

पितामहः पद्मयोनौ जनके जनकस्य च ।
 महासहा स्यादम्लानकुसुमं माषपर्ण्यपि ॥ ३५८ ॥
 वरारोहो गजारोहे वरारोहा कटावपि ।
 सर्वसहः सहिष्णौ स्यात्सर्वसहा पुनः क्षितौ ॥ ३५९ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे
 चतुःस्वरकाण्डश्चतुर्थः ।

स्यादाच्छुरितकं हासनखघातविशेषयोः ।
 उपकारिका पिष्टभेदोपकारेश्वेश्मसु ॥ १ ॥
 कक्षावेक्षकः शुद्धान्तपालकोद्यानपालयोः ।
 द्वाःस्थे षिङ्गे कवौ रङ्गाजीवेऽथ कटखादकः ॥ २ ॥
 खादके काचकलशे शृगालवलिपुष्टयोः ।
 कृमिकण्टकं चित्रायामुदुम्बरविडङ्गयोः ॥ ३ ॥
 स्याद्भोजागरिकं भक्ष्यकारके मङ्गलेऽपि च ।
 चिलमीलिका खद्योते कण्ठीभेदे तडित्यपि ॥ ४ ॥
 जलकरङ्कः स्यान्मेघे नालिकेरतरोः फले ।
 शङ्खे जललतायाञ्च जलनायको मत्स्यके ॥ ५ ॥
 काकोच्यां राजशफरे नवफलिका नूतने ।
 नवजातरजोनार्यामप्यथो नागवारिकः ॥ ६ ॥
 गणिस्थराजे गरुडे राजकुञ्जरहस्तिपे ।
 चित्रमेखलके प्रोक्तः स्यादथो व्यवहारिका ॥ ७ ॥
 लोकयात्रेजुदीवर्धनीष्वथ ग्रीहिराजिकः ।
 चीनान्ने कामलिकायामप्यथो शतपर्विका ॥ ८ ॥
 स्याद्वचादूर्वयोः शीतचम्पकौ दीपतर्पणे ।
 सुवसन्तक इत्येष वासन्त्यां मदनोत्सवे ॥ ९ ॥
 हेमपुष्पकश्चम्पके हेमपुष्पिका यूथिका ।

इति पञ्चस्वरकान्ताः ।

१. नवकलिका ।

मलिनमुखस्तु गोलाङ्गले प्रेतेऽनले खले ॥ १० ॥

शीतमयूखः कर्पूरे चन्द्रेऽथ सर्वतोमुखः ।

विधावत्तमनि रुद्रे च सर्वतोमुखमम्बु खम् ॥ ११ ॥

इति पञ्चस्वरखान्ताः ।

कथाप्रसङ्गो वातूले विषस्य च चिकित्सके ।

नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ॥ १२ ॥

इति पञ्चस्वरगान्ताः ।

रतनारीचो मन्मथे शुनि स्त्रीणां च सीत्कृतौ ।

इति पञ्चस्वरचान्ताः ।

ऋषभध्वजः प्रथमजिनेन्द्रे शशिशेखरे ॥ १३ ॥

मुनिभेषजं त्वगस्तिपथ्यायां लङ्घनेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरजान्ताः ।

दशनोच्छिष्टो निःश्वासे चुम्बने दन्तवाससि ॥ १४ ॥

इति पञ्चस्वरटान्ताः ।

अवग्रहणं रीढायां रोधनेऽथाऽवतारणम् ।

वस्त्राञ्चलार्चने भूतावेशेऽथ प्रविदारणम् ॥ १५ ॥

दारणे युधि च परिभाषणं तु प्रजल्पने ।

नियमे निन्दोपालम्भोक्तौ चाथो मत्तवारणः ॥ १६ ॥

प्रासादवीथीवरण्डे मत्तहस्तिन्यपाश्रये ।

मण्डूकपर्णो रलुकशोणकयोः कपीतने ॥ १७ ॥

मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठात्रीह्योर्गोजिह्विकौषधौ ।

स्याद्रोमहर्षणाख्या तु रोमोद्रमे विभीतके ॥ १८ ॥

वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ।

काण्डे च करपत्रे च कूटे च शरसङ्गमे ॥ १९ ॥

समुद्धरणं वान्तान्ने जलस्योद्धरणे ग्रहे ।

इति पञ्चस्वरगान्ताः ।

अवलोकितस्तु बुद्धेऽप्यवलोकितमीक्षिते ॥ २० ॥

स्यादपराजितो विष्णौ श्रीकण्ठे निष्पराजये ।

अपराजिता तु दुर्गाश्चेतावपि जयन्तिका ॥ २१ ॥
 उपधूपित आसन्नमरणे धूपितेऽपि च ।
 स्याद्गणाधिपतिर्विघ्ननायके पार्वतीपतौ ॥ २२ ॥
 पृथ्वीपतिस्तु भूपे कृतान्त ऋषभौषधौ ।
 मूर्धाभिषिक्तो भूपाले प्रधाने क्षत्रियेऽपि च ॥ २३ ॥
 यादसांपतिरम्भोधौ प्रतीचीदिक्पतावपि ।
 वसन्तदूतश्चूते स्यात्पिकपञ्चमरागयोः ॥ २४ ॥
 वसन्तदूती पाटल्यामतिमुक्तकभूरुहि ।

इति पञ्चस्वरतान्ताः ।

सहस्रपादः कारण्डे भास्करे यज्ञपूरुषे ॥ २५ ॥

इति पञ्चस्वरदान्ताः ।

योजनगन्धा कस्तूर्या सीतायां व्यासमातरि ।

इति पञ्चस्वरधान्ताः ।

अपवर्जनं निर्वाणे परित्यागे विहायिते ॥ २६ ॥
 अभिनिष्ठानस्तु वर्णे विसर्गेऽथोऽनुवासनम् ।
 स्नेहने धूपने चाऽन्तावसायी श्वपचे मुनौ ॥ २७ ॥
 अपसर्जनं तु दाने परित्यागेऽतिसर्जनम् ।
 विश्राणने च हिंसायामादेशे सेवकस्य च ॥ २८ ॥
 स्यादुपस्पर्शनं स्नाने स्पर्शाचमनयोरपि ।
 उपसंपन्नं पर्याप्ते संस्कृतप्राप्तयोर्मृते^३ ॥ २९ ॥
 कलानुनादी चटके चञ्चरीके कपिञ्जले ।
 गन्धमादनः कप्यद्रिभिदोरलिनि गन्धके ॥ ३० ॥
 गन्धमादनी सुरायामथ जायानुजीविनः ।
 नटाश्विनवक्रदुःस्थाः स्याद् धूमकेतनोऽनले ॥ ३१ ॥
 ग्रहभेदे च प्रतिपादने बोधनदानयोः ।
 पद्मलाञ्छनो धनदे लोकेशे रविवेधसोः ॥ ३२ ॥

१. विहायिते । २. सुवर्णे ।

३. हते ।

४. वक्राश्विनदुःस्थाः ।

पद्मलाञ्छना तारायां सरस्वत्यां श्रियामपि ।
 पीतचन्दनं स्याद्वरिद्रायां काश्मरिजन्मनि ॥ ३३ ॥
 महारजनं कुसुम्भे स्वर्णेऽथ मधुसूदनः ।
 भ्रमरे केशवे, मृत्युवञ्चनः श्रीफले हरे ॥ ३४ ॥
 द्रोणकाकेऽप्यथ वरचन्दनं देवदारुणि ।
 कालेये, वरवर्णिन्यङ्गनालाक्षाप्रियङ्गुषु ॥ ३५ ॥
 रोचनायां हरिद्रायामथ स्याच्छकुलदानी ।
 कट्वां, मांसीपिचुलिकाजलपिप्पलिकासु च ॥ ३६ ॥
 शालङ्कायनशब्दः स्यादपिभेदेऽपि नन्दिनि ।
 शिवकीर्तिनशब्दस्तु भृङ्गिरीटेऽसुरद्विपि ॥ ३७ ॥
 श्वेतवाहन इत्याख्या शशाङ्के च धनञ्जये ।
 स्यात्पष्टिहायनो धान्यविशेषे च मतङ्गजे ॥ ३८ ॥
 सहस्रवेधी चुक्रे स्यात् सहस्रवेधि रामठे ।
 हरिचन्दनमाख्यातं गोशीर्षे देवपादपे ॥ ३९ ॥
 हरिवाहन इत्युक्तो भास्करामरनाथयोः ।
 इति पञ्चस्वरनान्ताः ।

भवेच्चाभरपुष्पस्तु केतके चूतकाशयोः ॥ ४० ॥
 इति पञ्चस्वरपान्ताः ।
 गोरक्षजम्बूगोधूमधान्ये गोरक्षतण्डुले ।
 धूलीकदम्बस्तिनिमे नीपे वरुणपादपे ॥ ४१ ॥
 शृगालजम्बूगोडुम्बे फले च बदरीतरोः ।
 इति पञ्चस्वरवान्ताः ।

अभ्युपगमः समीपागमने स्वीकृतावपि ॥ ४२ ॥
 नक्षत्रनेमिः शीतांशुरेवत्यौत्तानपादिषु ।
 इति पञ्चस्वरमान्ताः ।

कालानुसार्यं शैलेये कालीये शिशपातरौ ॥ ४३ ॥
 अथ स्याद् दुग्धतालीयं दुग्धौघदुग्धफेनयोः ।

१. आगनातं । २. दुग्धाम्न ।

भवेत्प्रवचनीयाख्या प्रवाच्ये च प्रवक्तारि ॥ ४४ ॥
वृषाकपायी जीवन्त्यां शतावर्युमयोः श्रियाम् ।

इति पञ्चस्वरयान्ताः ।

उत्पलपत्रमुत्पलदले स्त्रीणां नखक्षते ॥ ४५ ॥
कपिलधारा त्रिदशापगायां तीर्थभिद्यपि ।
तमालपत्रं तिलके तापिच्छे पत्रकेऽपि च ॥ ४६ ॥
तालीसपत्रं तु तामलक्यां तालीसके क्वचित् ।
पादचत्वरः करके परदोषैकभाषिणि ॥ ४७ ॥
सैकते छगलेऽथत्थद्रुमेऽथ पांशुचामरः ।
वर्धापके प्रशंसायां दूर्वाञ्चिततटीश्रुवि ॥ ४८ ॥
पुरोटोधूलिगुच्छे पीतकावेरं तु कुङ्कुमे ।
पित्तले, वस्त्रौकसारा त्विन्द्रस्य धनदस्य च ॥ ४९ ॥
पुरीनलिन्यौ विप्रतिसारस्त्वनुशये क्रुधि ।
कौकृत्ये, सर्वतोभद्रस्त्वोकोभित्काव्यचित्रयोः ॥ ५० ॥
निम्बेऽथ सर्वतोभद्रा गम्भार्या नटयोषिति ।
सममिहारो भृशार्थे पौनःपुन्येऽपि कथ्यते ॥ ५१ ॥

इति पञ्चस्वररान्ताः ।

आसुतीवलशब्दस्तु यज्ञकर्तरि शौण्डिके ।
भवेदुदण्डपालस्तु मत्स्यसर्पप्रभेदयोः ॥ ५२ ॥
एककुण्डल इत्येष बलभद्रे धनाधिपे ।
कृपीटपालशब्दस्तु केनिपाते पयोनिधौ ॥ ५३ ॥
कूटपाले गजपित्तज्वरे कुलालमारुते (?) ।
स्यात्पाण्डुकम्बलः श्वेतकम्बलग्रावभेदयोः ॥ ५४ ॥
मन्त्रचूर्णलमिच्छन्ति वशीकरणवादिनि ।
डाकिनीदोषमन्त्रज्ञे कुशाम्बुग्रीणनेऽपि च ॥ ५५ ॥
भवेत्सुरतताली तु दूतिकायां शिरःस्रजि ।

इति पञ्चस्वररान्ताः ।

आशितम्भवमन्नादावाशितम्भवस्तु तर्पणे ॥ ५५ ॥
स्यादापाढभवो भौमे नवीनजलदेऽपि च ।

इति पञ्चस्वरवान्ताः ।

स्यान्नभश्चमसश्चन्द्रे चित्रयूपेन्द्रजालयोः ॥ ५६ ॥
हिङ्गुनिर्यास इत्येष निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।
हिरण्यरेता ज्वलने सहस्रकिरणेऽपि च ॥ ५७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

पञ्चस्वरकाण्डः पञ्चमः ।

ग्राममद्गुरिका शृङ्गां ग्रामयुद्धेऽपि कीर्त्यते ।
स्यान्मदनशलाका तु सार्या कामोदयौषधौ ॥ १ ॥
मातुलपुत्रको घत्तूरफले मातुलात्मजे ।
लूतामर्कटकः पुत्रीनवमालिकयोः कपौ ॥ २ ॥
वर्णविलोडकः काव्यच्छायाहृतसन्धिचौरयोः ।
स्नानाचिकित्सकश्चातुर्मास्यव्रतकरे नरे ॥ ३ ॥
स्नानाचिकित्सकं प्रोक्तं नारीपुष्पतपस्ययोः ।
सिन्दूरतिलको हस्ती सिन्दूरतिलकाऽङ्गना ॥ ४ ॥

इति षट्स्वरकान्ताः ।

दोहदलक्षणं गर्भे स्यात्सन्धौ यौवनस्य च ।
यौवनलक्षणं वक्षोरुहे च लवणिम्नि च ॥ ५ ॥

इति षट्स्वरणान्ताः ।

अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे स्यात्तित्तिरावपि ।

इति षट्स्वरतान्ताः ।

प्रत्युद्रमनीयमुपस्थेये धौतांशुकद्वये ॥ ६ ॥
विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्यां त्रायमाणौषधावपि ।
समुद्रनवनीते स्यात्पीयूषे च सुधाकरे ॥ ७ ॥

इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे

षट्स्वरादिकाण्डः षष्ठः ।

अथाऽव्ययानि वक्ष्यन्ते प्राग्वदेव स्वरक्रमात् ।
 अ स्यादभावे स्वल्पार्थे विष्णावेष त्वनव्ययम् ॥ १ ॥
 आढीषदर्थेऽभिव्याप्तौ क्रियायोगेऽवधावपि ।
 आं स्याद्वाक्येऽवस्मरणे स्यादा वेधस्यनव्ययम् ॥ २ ॥
 आ स्यादवधृतिस्मृत्योराः सन्तापप्रकोपयोः ।
 इ स्यात्स्वेदे प्रकोपोक्तौ कामदेवे त्वनव्ययम् ॥ ३ ॥
 ई दुःखभावेने क्रोध ईर्लक्ष्यां तु च नाव्ययम् ।
 उ सम्बुद्धौ रूषोक्तौ च शिववाची त्वनव्ययम् ॥ ४ ॥
 उत् प्राधान्ये प्रकाशे च प्रावल्यास्वास्थ्यक्षिपु ।
 विभागे वन्धने मोक्षे भावे लाभोर्ध्वकर्मणोः ॥ ५ ॥
 उं प्रश्नेऽङ्गीकृतौ रोषेऽप्युं प्रश्ने रोषवाचि च ।
 ऊ रक्षणे रक्षके च सूच्यां स्यूतावनव्ययम् ॥ ६ ॥
 ऋ कुत्सायां च वाक्ये च देवमातर्यनव्ययम् ।
 ऋ वाक्यकुत्सयोर्देत्यजनन्यामप्यनव्ययम् ॥ ७ ॥
 ल कुत्सायां विस्मये च लशब्दोऽपि तदर्थकः ।
 देवमातरि वाराह्यां क्रमात्तावप्यनव्ययौ ॥ ८ ॥
 एऐशब्दौ तु हेहैव स्मृत्यामन्त्रणहूतिषु ।
 क्रमाच्चतुर्थजे शम्भावेऐशब्दावनव्ययौ ॥ ९ ॥
 ओमित्यनुमतौ प्रोक्तं प्रणवे चाप्युपक्रमे ।
 ओऔशब्दौ तु होहौव सम्बुद्ध्याह्वानयोर्मतौ ॥ १० ॥
 विधातरि क्रमाद्विष्णावोऔशब्दावनव्ययौ ।
 कु पापीयसि निन्दांयामीषदर्थे निवारणे ॥ ११ ॥
 कं सुखे वारिशिरसोः किं प्रश्ने कुत्सनेऽपि च ।
 चाऽन्योन्यार्थसमाहारान्वाचयेषु समुच्चये ॥ १२ ॥
 हेतौ पक्षान्तरे तुल्ययोगिताविनियोगयोः ।
 पादपूरणेऽवधृतौ तु विशेषेऽवधारणे ॥ १३ ॥

समुच्चये पादपूतौ धिक् निर्भर्त्सनन्दियोः ।
 नि स्यात्क्षेपे भृशार्थे च नित्यार्थे दानकर्मणि ॥ १४ ॥
 संनिधानोपरमयोः संशयाश्रयराशिषु ।
 मोक्षेऽन्तभावेऽधोभावे बन्धने कौशलेऽपि च ॥ १५ ॥
 नु ग्रन्थेऽनुनयेऽतीतार्थे विकल्पवितर्कयोः ।
 नवीपदर्थे सादृश्ये तद्विरुद्धतदन्ययोः ॥ १६ ॥
 व्यतिक्रमे स्वरूपार्थे निषेधाभावयोरपि ।
 निर्निश्चये क्रान्ताद्यर्थे निःशेषप्रतिषेधयोः ॥ १७ ॥
 प्राक् पूर्वस्मिन् प्रभाते दिग्देशकालेष्वनन्तरे ।
 अतीतेऽग्रेऽप्यथ प्र स्याद्गतताद्यर्थप्रकर्षयोः ॥ १८ ॥
 वा समुच्चय एवार्थ उपमानविकल्पयोः ।
 वितर्के पादपूतौ च विश्रम्भातीतयोरपि ॥ १९ ॥
 वि श्रेष्ठेऽतीते नानार्थे पक्षिवाचि त्वनव्ययम् ।
 वै पादपूरणे हैतौ सम्बुद्ध्यनुनयेऽपि च ॥ २० ॥
 शं कल्याणे सुखेऽथ स्वित्पारप्रश्रवितर्कयोः ।
 सं सङ्गार्थे प्रकृष्टार्थे शोभनार्थसमार्थयोः ॥ २१ ॥
 सु पूजायां भृशार्थानुमतिकृच्छ्रसमृद्धिषु ।
 स्माऽतीते पादपूतौ, ह सम्बुद्धौ पादपूरणे ॥ २२ ॥
 हा शुग्दुःखविपादेषु हि हेतावधारणे ।
 विशेषे पादपूतौ च ही विस्मयविपादयोः ॥ २३ ॥
 दुःखहेतौ च हं रोषभाषणेऽनुनयेऽपि च ।
 हुं वितर्के परिग्रहे हुं लज्जायां निवारणे ॥ २४ ॥
 भयादौ भर्त्सने क्रोषेऽप्यनिच्छायां च कुत्सने ।
 इत्येकस्वराऽव्ययानि ।
 मनागल्पे च मन्दे चाऽङ्ग सम्बोधनहर्षयोः ॥ २५ ॥
 पुनरर्थे चाऽथ किञ्च साकल्यारम्भयोर्मतम् ।
 तिर्यक् तिरोऽर्थे वक्रे च विहगादौ त्वनव्ययम् ॥ २६ ॥
 हिरुक् मध्ये विनार्थेऽति प्रकर्षे लङ्घने भृशे ।

स्तुतावसम्प्रति क्षेपेऽप्यस्तु पीडानिषेधयोः ॥ २७ ॥
 असूयायामनुज्ञायामाराद् दूरसमीपयोः ।
 इति स्वरूपे सांनिध्ये विवक्षानियमैऽपि च ॥ २८ ॥
 हेतौ प्रकारप्रत्यक्षप्रकाशेष्ववधारणे ।
 एवमर्थे समाप्तौ स्यादुत प्रश्नवितर्कयोः ॥ २९ ॥
 समुच्चये विकल्पे च तावद्वादिवाऽवधौ ।
 कात्स्न्येऽवधारणे माने प्रतीत्यंभूतभागयोः ॥ ३० ॥
 प्रतिदाने प्रतिनिधौ वीप्सालक्षणयोरपि ।
 पश्चात्प्रतीच्यां चरमे वताऽऽमन्त्रणखेदयोः ॥ ३१ ॥
 धृत्याश्चर्यानुकम्पासु यद्वत् प्रश्नवितर्कयोः ।
 शश्वत् सह पुनर्नित्ये सकृत्सहैकवारयोः ॥ ३२ ॥
 स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ साक्षात् प्रत्यक्षतुल्ययोः ।
 हन्त दानेऽनुकम्पायां वाक्यारम्भविषादयोः ॥ ३३ ॥
 निश्चये च प्रमोदे चाप्यथो अथ समुच्चये ।
 मङ्गले संशयारम्भाधिकारानन्तरेषु च ॥ ३४ ॥
 अन्वादेशे प्रतिज्ञायां प्रश्नसाकल्ययोरपि ।
 तथा स्यान्निश्चये पृष्टप्रतिवाक्ये समुच्चये ॥ ३५ ॥
 यथा निदर्शने द्वौ तद्देशे निर्देशसाम्ययोः ।
 हेतूपपत्तौ च वृथा त्वपिधौ स्यादनर्थके ॥ ३६ ॥
 अनु लक्षणवीप्सेत्यम्भूतभागेषु संनिधौ ।
 सादृश्यायामहीनेषु पश्चादर्थसहार्थयोः ॥ ३७ ॥
 नन्वाक्षेपे परिग्रहे प्रत्युक्तावधारणे ।
 वाक्यारम्भेऽप्यनुनयामन्त्रणानुज्ञयोरपि ॥ ३८ ॥
 नाना विनोभयानेकार्थेषु स्थाने तु कारणे ।
 युक्ते साम्येऽप्यवस्तेयेऽपि कृष्टे वर्जने मुदि ॥ ३९ ॥
 विपर्यये वियोगे च निर्देशे विकृतावपि ।

अपि संभावनाशङ्कागर्हणासु समुच्चये ॥ ४० ॥
 प्रश्ने युक्तपदार्थेषु कामचारक्रियासु च ।
 उपाऽऽसन्नेऽधिके हीने सादृश्यप्रतियत्नयोः ॥ ४१ ॥
 उद्योगव्याप्तिपूजासु शक्तावारम्भदानयोः ।
 दाक्षिण्याचार्यकरणदोषाख्यानात्ययेषु च ॥ ४२ ॥
 अभि वीप्सालक्षणयोरित्थम्भूताभिमुख्ययोः ।
 स्यादमा संनिधानार्थे सहार्थेऽलं निरर्थके ॥ ४३ ॥
 अलङ्करणसामर्थ्यपर्याप्तिषु च वारणे ।
 एवं प्रकारोपयोरङ्गीकारेऽवधारणे ॥ ४४ ॥
 कथं प्रश्ने प्रकारार्थे सम्भ्रमे सम्भवेऽपि च ।
 कामं प्रकामेऽनुमतावसूयानुगमेऽपि च ॥ ४५ ॥
 किमु संभावनायां च मूर्ध्नि, जोषं सुखे स्तुतौ ।
 मौनलङ्घनयोश्चापि नाम प्राकाश्यकुत्सयोः ॥ ४६ ॥
 सम्भाव्याभ्युपगमयोरलीके विस्मये क्रुधि ।
 नूनं तर्के निश्चिते च प्राध्वं नर्मानुकूलयोः ॥ ४७ ॥
 भृशं प्रकर्षेऽत्यर्थे च सामि त्वर्थे जुगुप्सिते ।
 अयि प्रश्नानुनययोरये क्रोधविपादयोः ॥ ४८ ॥
 सम्भ्रमे स्मरणे चान्तरन्ते स्वीकारमध्ययोः ।
 ऊर्यूरी चोररी च विस्तारेऽङ्गीकृतावपि ॥ ४९ ॥
 पराभिमुख्ये प्राधान्ये विमोक्षप्रतिलोम्ययोः ।
 गतिर्हर्षणहिंसासु भृशार्थे विक्रमेऽपि च ॥ ५० ॥
 परिव्याधानुपरमे वर्जने लक्षणादिषु ।
 आलिङ्गने च शोके च पूजायां दोषकीर्तने ॥ ५१ ॥
 भूषणे सर्वतोभावे व्याप्तौ निवसनेऽपि च ।
 पुरा भविष्यदासन्ने चिरातीतप्रबन्धयोः ॥ ५२ ॥
 पुनरप्रथमे भेदे किल सम्भाव्यवार्तयोः ।

१. परणोद्यमनाथयोः उद्योग । २. निवारणे । ३. विमर्शे । ४. धर्षणे ।

हेत्वरुच्योरलीके च खलु वीप्सानिषेधयोः ॥ ५३ ॥
 जिज्ञासायामनुनये वाक्यालङ्कारणेऽपि च ।
 अवाऽऽलम्बनविज्ञानवियोगव्याप्तिशुद्धिषु ॥ ५४ ॥
 एवौपम्ये परिभव ईषदर्थेऽवधारणे ।
 उषा रात्रौ तदन्ते च दोषा निशि निशामुखे ॥ ५५ ॥
 मङ्गु शीघ्रे भृशे तत्त्वे ऽतो हेतोरपदेशवत् ।
 निर्देशे पञ्चम्यर्थे चेतो यतश्च विभागवत् ॥ ५६ ॥
 पञ्चम्यर्थे नियमे च तत आदौ कथान्तरे ।
 पञ्चम्यर्थे परिग्रहने तिरोऽन्तर्धौ तिरश्चि च ॥ ५७ ॥
 नीचैः स्वैराल्पनीचेषु प्रादुर्नामप्रकाशयोः ।
 पुरोऽग्रे प्रथमे च स्यात् मिथोऽन्योन्यं रहस्यपि ॥ ५८ ॥
 शनैः शनैश्चरे स्वैरे सहस्साहसतेजसोः ।
 अहो धिगर्थे शोके च करुणार्थविषादयोः ॥ ५९ ॥
 अह क्षेपे नियोगे चाप्याहो प्रश्नविचारयोः ।
 सह सम्बन्धसादृश्ययौगपद्यसमृद्धिषु ॥ ६० ॥
 साकल्ये विद्यमाने च हीही विस्मयहास्ययोः ।
 इति द्विस्वरान्वयानि ।
 ननु च प्रश्ने दुष्टोक्तौ सम्यग्वादे स्तुतावपि ॥ ६१ ॥
 अपष्ठु चारौ निर्दोषे किमुत प्रश्नवादयोः ।
 विकल्पेऽतिशये चापि पुरस्तात्प्रथमेऽग्रतः ॥ ६२ ॥
 पूर्वस्यां च पुरार्थे चाऽभीक्ष्णं शीघ्रप्रकर्षयोः ।
 पौनःपुन्ये सन्तते चाऽवश्यं निश्चयनित्ययोः ॥ ६३ ॥
 इदानीं साम्प्रतं वाक्यालङ्कारे, तद्दिनं पुनः ।
 दिनमध्ये प्रतिदिने साम्प्रतं तूचितेऽधुना ॥ ६४ ॥
 समयानिकषे चान्तर्निकटे चान्तरा पुनः ।
 विनार्थे संनिधौ मध्येऽभितोऽभिमुखकात्स्न्ययोः ॥ ६५ ॥

१. आह ।

२. हास ।

सभीपोभयतःशीघ्रेष्वग्रतः प्रथमाग्रयोः ।
 अन्ततोऽवयवोत्प्रेक्षापञ्चम्यर्थेषु शासने ॥ ६६ ॥
 पुरतोऽग्राद्ययोः पूर्वेषुः पूर्वाक्षप्रभातयोः ।
 अहहेत्यदूष्यते खेदे—

इति त्रिस्वराव्ययानि ।

अन्तरेणाऽन्तर्विनार्थयोः ॥ ६७ ॥

अहोवताऽनुकम्पायां खेदामन्त्रणयोरपि ।

इति चतुःस्वराव्ययानि ।

अनपयति प्रभाते क्षणं क्षणं क्षणार्थके ॥ ६८ ॥

इति पञ्चस्वराव्ययानि ।

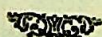
इत्याचार्यहेमचन्द्रविरचितेऽनेकार्थसङ्ग्रहे
 एकादिपञ्चस्वराव्ययाऽभिष्टः परिशिष्टः काण्डः ।

समाप्तश्चाऽयं ग्रन्थः

अनेकार्थसंग्रहस्य श्लोकसंख्या

प्रथमकाण्डे	...	...	१७
द्वितीयकाण्डे	...	...	६०८ $\frac{३}{४}$
तृतीयकाण्डे	...	...	८१४ ^१
चतुर्थकाण्डे	...	...	३५९
पञ्चमकाण्डे	...	...	५७
षष्ठकाण्डे	...	...	७
परिशिष्ट (अव्यय) काण्डे	...	...	६८
समस्तश्लोकसंख्या	...	...	१९३१

अकाराद्यनुक्रमणिका

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अ	१४६	१	अङ्गज	६०	१४०	अतः	१५०	५६
अंश	४४	५४६	अङ्गद	७६	३५३	अति	१४७	२७
अंशु	४४	५४६	"	७६	३५४	अतिथि	७५	३४०
अंशुक	४९	३	अङ्गदा	७६	३५४	अतिबल	१३५	२२५
अंस	४७	५७८	अङ्गन	७८	३८३	अतिबला	१३५	२०५
अंहति	६९	२५७	अङ्गना	७८	३८३	अतिमुक्त	१२०	१००
अक	२	१	अङ्गा	४	३०	अतिसर्जन	१४२	२८
अकूपार	१३१	२४४	अङ्गार	९२	५५२	अत्तिका	४९	५
अक्ष	४५	५६०	अङ्गारक	११२	१	अत्यय	८८	५०६
"	४५	५६१	अङ्गारिका	११२	१	अत्याहित	११९	९८
अक्षत	६८	२५१	अङ्गारित	१२०	१००	अत्यूह	१११	८०४
अक्षमाला	१३५	२९६	अङ्गारिणी	११८	७६	अत्यूहा	१११	८०४
अक्षर	९१	५४९	अङ्गुली	१००	६६०	अय	१४८	३४
अक्षीव	१०५	७३०	अङ्गुलि	३३	३९७	अथो	१४८	३४
अग	४	२९	अचल	१००	६५९	अदस्	४७	५८८
अगस्ति	६९	२५६	अचला	१००	६६०	अदिति	६९	२५६
अगाध	७७	३७०	अच्छ	७	६२	अद्रि	३३	३९५
अगुरु	९२	५५३	अच्युत	६८	२५३	अधम	८७	४९०
अगीकस्	१०९	७८७	अज	७	६६	अधर	९१	५५०
अग्निमुख	११५	४३	अजित	६८	२५२	अधिक्षिप्त	१२०	१०१
अग्निशिख	११५	४४	अजिर	९२	५५२	अधिवास	१३८	३३९
अग्निशिखा	११५	४४	अञ्जन	७८	३८३	अधिष्ठान	१२४	१६२
अग्निहोत्र	१३१	२४५	"	७८	३८४	अधृष्य	८८	५०८
अग्र	३३	३९४	अञ्जना	७९	३८४	अधृष्णा	८८	५०८
अग्रजन्मन्	१२५	१६३	अञ्जनी	७९	३८४	अध्यक्ष	१२८	७७०
अग्रतस्	१५०	६२	अञ्जलि	१००	६६०	अध्याख्य	११८	७६
अघ	६	५३	अट्ट	८	८१	अध्यूढ	६४	१९३
अक्क	२	१	अणि	१२	१३४	अध्यूढा	६४	१९३
"	२	२	अणु	१२	१३४	अध्वन्	२२	२६०
अक्कति	६९	२५६	अणुक	४९	१	अध्वर	९१	५५०
अक्कपाली	१३५	२९६	अण्ड	११	१११	अनघ	५९	१३२
अङ्कुर	९१	५५१	अण्डज	६०	१४०	अनङ्ग	५८	११५
अङ्क	४	२९	अण्डबा	६०	१४०	अनन्त	६८	२५४
"	४	३०	अण्डीर	९२	५५३	अनन्ता	६८	२५४
"	१४७	२५						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अनपयति	१५१	६८	अप	१४८	३९	अभिष्यन्द	१२३	१४१
अनय	८८	५०७	अपचिति	१२०	१०२	अभिहार	१३१	२४३
अनल	१००	६५८	अपदेश	१३७	३२३	अभीक	४९	२
अनिमिष	१३८	३३१	अपभ्रंश	१३७	३२३	अभीक्षण	६४	१९७
अनिरुद्ध	१२४	१५४	अपराजित	१४१	२१	अभीक्षणम्	१५०	६३
अनीक	४९	२	अपराजिता	१४२	२१	अभीषु	१०८	७७०
अनीकस्थ	१२२	१३७	अपलाप	१२८	२१३	अभ्यागम	१२९	२२०
अनु	१४८	३७	अपवर्ग	११५	४७	अभ्युपगम	१४३	४२
अनुकर्ष	१३७	३३०	अपवर्जन	१४२	२६	अभ्र	३३	३९६
अनुतर्ष	१३८	३३१	अपवाद	१२३	१४२	अमति	६९	२५६
अनुत्तर	१३१	२४२	अपठु	१५०	६२	अमर	९१	५४६
अनुपम	१२९	२२१	अपसर्जन	१४२	२८	अमरा	९१	५४६
अनुपमा	१२९	२२१	अपसव्य	१३०	२२७	अमल	१००	६६१
अनुबन्ध	१२४	१५२	अपन्हव	१३६	३१५	अमला	१००	६६१
अनुबन्धो	१२४	१५३	अपाङ्ग	५८	११४	अमा	१४९	४३
अनुभाव	१३६	३१५	अपाचीन	१२४	१६०	अमृत	६८	२४९
अनुमति	१२०	१०२	अपान	७८	३८३	"	६८	२५०
अनुवासन	१४२	२७	अपावृत्त	११९	९७	अमृता	६८	२५१
अनुज्ञय	१२९	२२६	अपि	१४९	४०	अमोघ	५९	१३३
अनूक	४९	२, ३	अपोगण्ड	११७	७३	अमोघा	५९	१३३
अनूचान	१२४	१६२	अब्ज	७	६६	अम्बर	९१	५५०
अनूप	८५	४६७	अब्द	२०	२२६	अम्बरीष	१३७	३३०
अनृत	६८	२५१	अब्धि	२१	२४१	अम्बष्ठ	६३	१७६
अनेहमूक	११२	५	अभय	८८	५०७	अम्बष्ठा	६३	१७६
अन्त	१४	१५९	अभया	८८	५०७	अम्बिका	५०	६
अन्ततः	१५१	६६	अभाव	१०५	७३०	अम्ल	३९	४७७
अन्तर	९१	५४७	अभि	१४९	४३	अम्लान	७८	३८१
अन्तरा	१५०	६५	अभिख्या	८८	५०९	अम्लिका	५०	७
अन्तरेण	१५१	६७	अभिग्रह	१३९	३५१	अम्ली	३९	४७७
अन्तर	१५०	६५	अभिजन	१२४	१६०	अयन	७८	३८१
अन्तर्गत	११९	९९	अभिजात	११९	९८	अयि	१४९	४८
अन्तशय्या	१३०	२२८	अभितः	१५०	६५	अये	१४९	४८
अन्तिक	४९	४	अभिनिष्ठान	१४२	२७	अयोग	५८	११४
अन्तिका	४९	४	अभिनीत	११९	९९	अर	३३	३९७
अन्त्य	२९	३४८	अभिमर	१३१	२४०	अरणि	६४	१९९
अन्दू	२०	२२६	अभिमर्द	१२३	१४१	अरस्ति	७९	३८६
अन्व	२१	२४१	अभिमान	१२४	१६०	अरर	९१	५५१
अन्धिका	५०	६	अभियुक्त	११९	९९	अराल	१००	६५८
अन्न	२२	२६०	अभिरूप	८६	४७६	अरिष्ट	६१	१५१
अन्य	२९	३४८	अभिज्ञास्ति	१२०	१०३	"	६१	१५२
अन्वासन	१२४	१६३	अभिषङ्ग	११५	४८	अरुण	६४	१९७
अन्वाहार्य	१२९	२२६	अभिषव	१३६	३१५	अरुण	६४	१९७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
अरुक्कर	१३१	२४१	अवग्रहण	१४१	१५	अश्वत्तर	१३१	२४२
अर्क	२	१	अवट	६१	१५१	अश्वत्थ	७५	३४०
अर्गल	१००	६५८	अवट्ट	६१	१५२	अश्वस्था	७५	३४०
अर्ध	६	५३	अवतंस	११०	७८९	अश्वारोह	१३९	३५२
अर्ध्य	२९	३४८	अवतार	१३१	२४५	अश्वारोहा	१३९	३५३
अर्चा	६	५६	अवतारण	१४१	१५	अश्वीय	८८	५०८
अर्चिस्	४७	५७९	अवदात	११९	९६	अष्टापद	१२३	१४०
अर्जुन	७८	३८१	अवदान	१२४	१६१	असि	४७	५७८
"	७८	३८२	अवधि	७७	३७०	असिपत्र	१३१	२४५
अर्जुनी	७८	३८२	अवध्य	८८	५०६	असुर	९२	५५३
अर्ति	१४	१६०	अवध्यंस	१३८	३४०	असुरा	९२	५५३
अर्थ	१९	२१५	अवध्यस्त	१२०	१०१	अस्त्र	१४	१६०
अर्थिन्	२२	२६०	अवन	७९	३८५	अस्तु	१४८	२७
अर्थ्य	२९	३४७	अवर	९१	५४८	अस्त्र	३३	३९७
अर्दित	६८	२५२	अवरा	९१	५४८	अस्त्र	३३	३९६
अर्ध	२१	२४१	अवरोध	१२४	१५३	अहल्या	८८	५०८
अर्धचन्द्र	१३१	२४६	अवरोह	१३९	३५२	अहह	१५१	६७
अर्धचन्द्रा	१३१	२४६	अवलग्न	१२४	१६१	अहार्य	८८	५०९
अर्धपारावत	१४५	६	अवलेप	१२८	२१२	अहि	४८	६००
अर्धेन्दु	७६	३५३	अवलोकित	१४१	२०	अहो	१५०	५९
अर्बुद	७६	३५२	अवशाय	१३०	२२७	अहोवत	१५१	६८
अर्य	२९	३४७	अवश्य	१५०	६३			
अर्यमन्	७९	३८५	अवश्याय	१३०	२२७	आ		
अर्वन	२२	२६०	अवष्टब्ध	१२४	१५४	आ	१४६	३
अर्हत	१४	१५९	अवष्टम्भ	१२९	२१९	आ	१४६	२
अलक	४९	३	अवसर	१३१	२४१	आः	१४६	३
अलका	४९	४	अवसित	११९	९७	आकर	९२	५५६
अलङ्कार	१३१	२४४	अवरुक्कर	१३१	२४२	आकर्ष	१०८	७७१
अलम्	१४९	४३	अवहार	१३१	२४३	आकलन	१२५	१६५
अलम्बुष	१३८	३३२	अवि	४२	५२०	आकल्प	८५	४६९
अलम्बुषा	१३८	३३२	अवीचि	६०	१३६	आकल्पक	११२	३
अलर्क	४९	५	अवीरा	९२	५५४	आकार	९२	५५५
अलस	१०९	७८७	अवेल	१००	६५९	आकृति	६९	२६३
अलसा	१०९	७८७	अवेला	१००	६५९	आक्रन्द	७६	३५५
अलि	३९	४७७	अव्यक्त	६८	२५३	आक्षेप	८५	४६८
अलिपक	११२	२	अव्यय	७५	३४१	आक्षेपक	११२	३
अलिपिक	११२	२	अव्यया	७५	३४१	आखनिक	११२	४
अलिमक	११२	२	अशनि	७९	३८५	आखु	११२	४
अलीक	४९	२	अशिर	९२	५५२	आख्यात	६९	२५८
अव	१५०	५४	अशोक	४९	१	आगम	८७	४९१
अवगीत	११९	९७	अशोका	४९	१	आगस्	४७	५७९
अवग्रह	१३९	३५१	अश्मन्त	६९	२५५	आग्रह	१११	८०४
			अश्मन्तक	११२	२	आघात	६९	२५८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
आङ्	१४६	२	आयनि	६९	२६२	आस्पद	७६	३५४
आचित	६९	२६१	आयत्ति	६९	२६३	आस्फोट	६९	२६०
आच्छादन	१२५	१६५	आयस्त	६९	२६२	आस्फोता	६१	२६१
आच्छुरितक	१४०	१	आयोग	५८	११६	आस्य	२९	३४८
आजि	७	६७	आयोधन	१२५	१६४	आस्या	२९	३४९
आङ्म्वर	१३१	२४७	आर	३३	३९८	आह	१५०	६०
आढक	५०	९	आरम्भ	८६	४८०	आहत	६९	२५९
आढकी	५०	१०	आरक्ष	१०८	७७०	आहव	१०५	७३१
आणि	१२	१३४	आरा	३३	३९८	आहार	९२	५५४
आतक्	५०	८	आरात	१४८	२८	आहो	१५०	६०
आतश्चन	१२५	१६६	आराधन	१२५	१६४	आह्विक	५०	९
आतर्पण	११८	७८	आरोह	१११	८०५			
आतिथ्य	८८	५११	आरोहण	११८	७७			
आत्मन्	२२	२६१	आर्नव	१०५	७३१			
आत्मभू	८६	४८०	आर्य	२९	३४९			
आत्मयोनि	१२५	१६८	आर्या	२९	३४९			
आत्मवीर	१३१	२४७	आलि	३९	४७८			
आत्माधीन	१२५	१६७	आल्ल	३९	४७८			
आत्रेय	८८	५१०	आलोक	५०	७			
आत्रेयी	८८	५१०	आवर्त	६९	२५८			
आथर्वण	११८	७७	आवाप	८५	४६८			
आदर्श	१०७	७५४	आविद्ध	७७	३७१			
आदान	७९	३८७	आवेशन	१२५	१६६			
आदित्य	८८	५१०	आशय	८८	५०९			
आदानव	१३६	३१६	आशा	४४	५४७			
आदृत	६९	२५७	आशावन्ध	१२४	१५५			
आधार	९२	५५५	आशितम्भव	१४५	५५			
आधि	२१	२४२	आशिस	४७	५७९			
आधि	७	६७	आशु	४४	५४७			
आध्मात	६९	२६०	आशुग	५८	११६			
आनक	५०	८	आश्रम	८७	४९१			
आनद	७७	३७१	आश्रयाश	१३७	३२४			
आनर्त	६९	२५८	आश्रव	१०५	७३१			
आपत्ति	६९	२६४	आश्वास	१०९	७८८			
आपन्न	७९	३८७	आषाढ	६४	१९४			
आप्त	१४	१६०	आषाढभव	१४५	५६			
आप्ति	१४	१६०	आसत्ति	६९	२६४			
आप्नुत	६९	२५८	आसन	७९	३८६			
आ वन्ध	७८	३७१	आसन	७९	३८७			
आभील	१००	६६१	आसनी	७९	३८७			
आभोग	५८	११५	आसार	९२	५५५			
आम	२७	३१८	आसुतीवल	१४४	५२			
आमिष	१०८	७७०	आस्कन्दन	१२५	१६७			
आमोद	७६	३५४	आस्था	१९	१२३			
आम्नाथ	८८	५११						

इ

इ	१४६	३
इक्षुगन्धा	१२४	१५६
इक्ष्वाकु	५०	१०
इक्ष	४	३०
इक्षित	६९	२६४
इज्या	२९	३४२
इडा	११	११९
इनः	१५०	५६
इतर	९२	५५६
इति	१४८	२८
इतिकथा	१२२	१३७
इत्वर	९२	५५६
इत्वरी	९२	५५७
इदानीम्	१५०	६४
इध्म	२७	३१८
इन	२२	२६२
इन्दीवर	१३१	२४८
इन्दीवरी	१३१	२४८
इन्दुलेखा	११५	४४
इन्द्र	३३	३९८
इन्द्रा	३३	३९९
इन्द्राणी	६५	२००
इन्द्रिय	८८	५११
इभ्य	२९	३५०
इभ्या	२९	३५०
इरा	३३	३९८
इरिण	६५	२००
इला	११	११२
इला	३९	४७९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
इल्वला	१००	६६२	उत्तान	७१	३८९	उद्धान्त	६९	२३७
इष्ट	८	८१	उत्ताल	१००	६६३	उद्वास	१०९	७८९
इष्टगन्ध	१२४	१५५	उत्थान	७९	३८८	उद्वाहन	१२५	१७१
इष्टि	८	८२	उत्थित	६९	२६५	उद्वाहनी	१२५	१७३
इष्टवास	१०९	७८८	उत्पन्न	१२५	१६९	उद्देश	५८	११७
इ	१४६	४	उत्पल	१००	६६२	उद्देश	२२	३३२
इः	१४६	४	उत्पलपत्र	१४४	४४	उद्गति	७०	२७०
ईक्षण	६५	२००	उत्प्रेक्षा	१०८	७७२	उन्मत्त	७०	२६८
ईति	१४	१६१	उत्फुल्ल	१००	६६४	उन्माथ	७५	३४२
ईश	४४	५४७	उत्सर्ग	५८	११६	उप	१४९	४१
ईशा	४४	५४७	उत्सव	१०५	७३२	उपकार	१३१	२४८
ईश्वर	९२	५५७	उत्सादन	१२५	१७०	उपकारिका	१४०	१
ईश्वरा	९२	५५७	उत्साह	१११	८०५	उपकार्या	१३०	२२८
ईहा	४८	६००	उत्सेध	७८	३७१	उपक्रम	१२९	२२२
ईहामृग	११५	४८	उदन्त	७०	२६८	उपगम	१२९	२२१
उ	१४६	४	उदय	८८	५१२	उपग्रह	१३९	३५३
उम	१४६	६	उदयन	१२५	१७०	उपचार	१३१	२४९
उग्र	३३	३९९	उदर	९२	५५८	उपचित	१२०	१०५
उग्रगन्धा	१२४	१५६	उदरथि	१२२	२३८	उपताप	१२८	२१३
उग्रा	३३	४००	उदका	५०	११	उपदंश	१३७	३२४
उचित	६९	२६५	उदचिस्	११०	७९०	उपधाम	१२५	१६९
उच्छटा	६१	१५३	उदात्त	६९	२६८	उपधि	७८	३७२
उच्छिष्टा	११६	५९	उदान	७९	३९०	उपधूपित	१४२	२२
उच्छिष्ट	६९	२६७	उदार	९२	५५९	उपनाह	१३९	३५३
उच्छवास	१०९	७८९	उदास्थित	१२०	१०३	उपनिषद्	१२३	१४२
उज्जृम्भित	१२४	१०६	उदित	६९	२६६	उपप्लव	१३६	३१७
उज्ज्वल	१००	६६३	उदुम्बर	१३१	२४९	उपरक्त	१२०	१०५
उडुप	८५	४७०	उदुम्बर	१३१	२५०	उपराग	११५	४९
उडुश	१०७	७५४	उदूढ	६४	१९४	उपल	१००	६६२
उत	१४८	२९	उदन्तुर	१३१	२५०	उपलब्धि	१२४	१५७
उत	१४६	५	उद्वाहित	१२०	१०६	उपला	१००	६६२
उत्कट	६१	१५२	उद्ध	६	५३	उपसत्ति	१२०	१०७
उत्कलिका	११२	४	उद्धान	७०	२६९	उपसम्पन्न	१४२	२९
उत्क्षेपणा	११८	७८	उद्दण्डपाल	१४४	५२	उपसर्ग	११५	४९
उत्तंस	११०	७८९	उद्धव	१०५	७३२	उपस्थ	७५	३४१
उत्तप्त	६९	२६५	उद्धरण	११८	७९	उपस्पृश	१३७	३२५
उत्तम	८७	४९२	उद्धान	७९	३९०	उपस्पृशन	१४२	२९
उत्तमा	८७	४९१	उद्धार	९२	५५९	उपहर	१३१	२५०
उत्तर	९२	५५९	उदधृत	६९	२६६	उपांशु	१०७	७५५
उत्तरा	९२	५५९	उद्यान	७९	३८९	उपाकृत	१२०	१०४
			उद्वा	७५	३४३	उपाधि	७८	३७२
			उद्वातन	१२५	१६८	उपासन	१२५	१६८
						उपाहित	१२०	१०३
						उपोद	६४	१९४
						उम	१७	६१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
उमा	२७	३१९	ऋति	१५	१६२	ओडा	३३	४०१
उररी	१४९	४९	ऋतु	१५	१६२	ओम्	१४६	१०
उरस्	४७	५८०	ऋद्ध	२१	२४२	औ		
उरी	१४९	४९	ऋधम	८६	४८१	औ	१४६	१०
उर्वरा	९२	५६०	ऋषमध्वज	१४१	१३	औदुम्बर	१३१	२५१
उलप	८५	४६९	ऋषभी	६८	४८२	औशीर	९२	५३१
उल्लक	५०	१०	ऋषि	१९	२२०	क		
उल्लखल	१३५	२९७	ऋषि	४५	५६२	क	१	५
उल्लखली	१३५	२९७	ऋष्यप्रोक्ता	१२०	१०७	कंस	४७	५८१
उल्लाघ	५९	१३३	ऋ	१४६	७	ककुद	२०	२२६
उल्लिखित	१२०	१०४	ऋ	१४६	७	ककुद्	२०	२२६
उपण	६५	२०१	लृ	१४६	८	ककुभ	८६	४८३
उपणा	६५	२०१	लृ	१४६	८	कक्ष	४५	५६३
उषस्	४७	५८०	लृ	१४६	८	कक्षा	४५	५६३
उपा	४५	५६१	ए	१४६	९	कक्षावेक्षक	१४०	२
उपा	१५०	५५	ए	१४६	९	कक्ष्या	३०	३५२
उपित	६९	२६७	एक	२	२	कक्क	२	३
उष्ठी	३३	४००	एककुण्डल	१४४	५३	कक्कण	६५	२०२
उष्ण	१२	१३४	एकपद	१२३	१४३	कच	६	५६
उष्णक	५०	१२	एकपदी	१२३	१४३	कचा	६	५७
उष्णिका	५०	११	एकाम्र	९२	५६१	कचर	९२	५६४
उष्णीष	११८	७७२	एकाष्टील	१३५	२९७	कच्छ	७	६३
उत्त	३३	४००	एकाष्टीला	१३५	२९८	कच्छप	८५	४७०
उत्ता	३३	४००	एडमूक	११२	५	कच्छपी	८५	४७१
ऊ			एत	१५	१६२	कच्छा	७	६३
ऊ	१४६	६	एधतु	७०	२७०	कच्छुर	९३	५६७
ऊति	१४	१६१	एनस्	४७	५८८	कच्छुरा	९३	५६७
ऊम्	१४६	६	एव	१५०	५५	कञ्चुक	५०	१५
ऊररी	१४९	४९	एवम्	१४९	४४	कञ्जुकिन्	७९	३९३
ऊरी	१४९	४९	एषणी	६५	२०१	कञ्ज	७	६७
ऊर्ज	७	६७	ऐ	१४६	९	कञ्जार	९२	५६५
ऊर्णा	१२	१३५	ऐ	१४६	९	कट	८	८२
ऊर्णायु	८८	५१२	ऐण्य	८८	५१२	कटक	५०	१६
ऊर्ध्व	४२	५२१	ऐन्द्रि	३३	४०१	कटखादक	१४०	२
ऊर्मि	२७	३२०	ऐरावत	१२०	१०८	कटर्प	९३	५६९
ऊर्मिका	५०	१२	ऐरावती	१२०	१०९	कटभङ्ग	११५	५०
ऊष्मन्	२२	२६२	ओ			कटम्भरा	१३२	२५४
ऋ	१४६	७	ओ	१४६	१०	कटाह	१११	८०६
ऋश	४५	५६१	ओकस्	४७	५८१	कटित्र	९३	५६६
ऋक्षर	९२	५६०	ओष	६	५४	कटु	९	८४
ऋण	१३	१३५	ओनस्			कटुक		
ऋत	१४	१६१	ओड	३३	४०१	कटुकन्द	१२३	१४३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कठ	१०	१०४	कपिश	१०७	७५६	कर्णान्दु	७६	३५६
कठिन	७९	३९१	कपिश	१०७	७५६	कर्णिका	५०	१८-१९
कठिना	७९	३९१	कपीतना	१२५	१७१	कर्णिकार	१३१	२५२
कठिनी	७९	३९१	कपोत	७०	२७१	कर्तन	७९	३९२
कठिलक	११२	५	कवन्ध	७८	३७३	कर्पर	९२	५६४
कठोर	९३	५७०	कबर	९३	५६७	कसुर	९२	५६२
कडार	९२	५६४	कबरी	९३	५६८	कर्म	२२	२६३
कण	१२	१३५	कन्	१४६	१२	कर्मकर	१३१	२५१
कणा	१३	१३६	कमठ	६३	१७७	कर्मकरी	१३१	२५१
कणिका	५१	१९	कमण्डलु	१३५	२९९	कर्ष	४५	५६०
कर्णोचि	६०	१३७	कमन	७९	३९०	कर्षु	४६	५६४
कणेरु	९३	५६९	कमल	१००	६६४	कल	३९	४७९
कण्टक	५०	१७	कमल	१००	६६५	कलकण्ठ	११७	६९
कण्ठ	१०	१०४	कमला	१००	६६५	कलकल	१३५	२९८
कण्व	४२	५२१	कन्वल	१००	६६९	कलङ्क	५०	१७
कक्षुण	६५	२०२	कम्बि	२६	३०७	कलत्र	९३	५६६
कथम	१४९	४५	कम्बु	२६	३०७	कलघौत	१२०	१०९
कथासङ्ग	१४१	१२	कम्बोज	६०	१४१	कलध्वनि	१२५	१७२
कदम्ब	८६	४७६	कर	३३	४०१	कलम्ब	८६	४७७
कदर	९२	५६२	करक	५०	१४	कलम	८७	४९२
कदर	९२	५६३	करज	६०	१४१	कलहंस	१३८	३४०
कदली	१००	६७०	करट	६१	१५३	कलह	१११	१०६
कद्रु	३३	४०२	करण	६५	२०३	कला	३९	४७९
कद्रु	३३	४०२	करण्ड	६३	१८२	कलानुनादिन्	१४२	३०
कनक	५०	१३	करम	८६	४८२	कलाप	८५	४७०
कनिष्ठ	६३	१७७	करर	९२	५६१	कलापिन्	७९	३९३
कनिष्ठा	६३	१७७	करवीर	१३१	२५२	कलि	३९	४८०
कनीनिका	११२	६	करवीरी	१३२	२५३	कलिकार	१३२	२५३
कनीयस्	११०	७९०	करहाट	११६	५९	कलिङ्ग	५८	११८
कन्तु	१५	१६३	करगल	१००	६६८	"	५८	११९
कन्था	१९	२१६	करौर	९३	५६५	कलिङ्गा	५८	११८
कन्द	२०	२२७	करुण	६५	२०५	कलित	७०	२७१
कन्दर	९२	५६२	करुणा	६५	२०५	कलुष	१०८	७७३
कन्दराल	१३५	२९८	करेणु	६५	२०५	कलक	२	२
कन्दल	१००	६६७	कर्क	२	३	कल्प	२५	२९६
कन्धर	९३	५६८	कर्कट	६१	१५४	कल्पन	७९	३९२
कन्धरा	९३	५६८	कर्कटी	६१	१५४	कल्पना	७९	३९३
कन्या	३०	३५२	कर्कर	९२	५६३	कल्पाप	१०८	७७३
कपर्द	७६	३५६	कर्कश	१०७	७५५	कल्प	२९	३५०
कपाल	१००	६६७	कर्कोटक	११२	६	कल्या	२९	३५१
कपिल	१००	६६५	कर्चूर	९३	५७०	कल्याण	६५	२०२
कपिलधारा	१४४	४६	कर्ण	१३	१३६	कलाल	१००	६७०
कपिला	१००	६६६	कर्णपूर	१३२	२५४			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कवच	६०	१३६	कामिन्	२२	२६३	कावृक	५१	२१
कवि	४२	५२२	कामुक	५१	१९	काश	४४	५४८
कवी	४२	५२२	काम्बोज	६०	१४२	काश्मीर	९३	५७१
कशा	४४	५४८	काम्बोजी	६०	१४२	काश्मीरज	११६	५४
कशिपु	८५	४७१	काय	३०	३५३	काश्मीरजा	११६	५४
कश्य	२९	३५१	"	३०	३५४	काश्यपी	८५	४७२
कश्यप	८५	४७१	कायस्थ	७५	३४३	काष्ठ	१०	१०५
कपाच	८९	५१३	कायस्था	७५	३४४	काष्ठा	१०	१०५
कष्ट	९	८३	कार	३३	४०३	कासू	४७	५८२
कसेरु	९३	५६८	कारक	५१	२०	काहल	१०१	६७१
कांस्य	३०	३५४	कारण	६५	२०६	काहली	१०१	६७२
काक	२	४	कारणा	६५	२०६	किंशारु	९३	५७३
"	३	५	कारवी	१०५	७३३	किञ्च	१४७	२६
काकरक	११२	६	कारन्धमिन्	१२५	१७४	किट्टाल	१०१	६७२
काका	२	५	काग	३३	४०३	किण्व	४२	५२३
काकिणी	६५	२०७	कागि	३३	४०४	कितव	१८५	७३३
काकोल	१००	६७१	कारिका	५१	२०	किम्	२	११
काच	६	५७	कारु	३४	४०५	"	१४६	१२
काचिध	५९	१३४	कारुस्	४७	५८२	किमु	१४९	४६
काञ्चन	७९	३९४	कारुज	६०	१४३	किमुन	१५०	६२
काञ्चनी	७९	३९५	कार्पट	६१	१५५	किम्पाक	५१	२४
काञ्ची	६	५७	कार्मण	६५	२०६	किम्पुरुष	१३८	३३२
काण्ड	११	११२	कार्मुक	५१	२१	किरात	७०	२७२
कात्यायन	१२५	१७२	कार्य	३०	३५३	किराती	७०	२७३
कात्यायनी	१२५	१७२	कार्यपुट	११६	६०	किमीर	९३	५७२
कादम्ब	८६	४७७	कार्षापण	११८	८०	किस्विष	१०८	७७३
कादम्बर	१३२	२५६	काल	३९	४८१	किशोर	९३	५७२
कादम्बरी	१३२	२५६	कालकण्ठ	११७	६९	किष्कु	३	६
कानन	७९	३९५	कालञ्जर	१३२	२५५	किष्कुपर्वन्	१२५	१७४
कानीन	७९	३९५	कालपृष्ठ	११७	७०	कीकट	६१	१५५
कान्त	१५	१६४	"	११७	७१	कीकस	११०	७९०
कान्ता	१५	१६४	कालस्कन्ध	१२४	१५७	कीचक	५१	२४
कान्तार	९३	५७०	काला	३९	४८२	कीटक	५१	२४
कान्ति	१५	१६४	कालानुसार्य	१४३	४३	कीनाश	१०७	७५७
कापोन	७०	२७२	कालिका	५१	२२	कीर	३४	४०५
काम	२७	३२१	कालिङ्ग	५८	१११	कीर्ण	१३	१३७
"	२७	३२२	कालिङ्गी	५८	११९	कीर्ति	१५	१६५
कामकुट	११६	६०	काली	३९	४८१	कील	३९	४८२
कामगुण	११८	७९	कालेय	८९	५१४	कीला	३९	४८३
कामचारिन्	१२५	१७३	कावेरी	९३	५७२	कीलाल	१०१	६७३
कामसु	१४९	४५	काव्य	३०	३५४	कीश	४४	५४८
कामल	१००	६७०	काव्या	३०	३५४	कु	१४६	११

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
कुक्कूल	१०१	६७६	कुमार	९३	५७४	कुहरित	१२०	११०
कुक्कुट	६१	१५६	"	९३	५७५	कुहू	४८	६०१
कुक्कुर	९३	५७३	कुमारी	९३	५७५	कूट	९	८५
"	९३	५७४	कुमुद	७६	३५६	कूप	२५	२९६
कुहूत्य	८९	५१४	कुमुद।	७६	३५७	कूपक	५१	२७
कुचन्दन	१२५	१७५	कुमुदती	१२०	११०	कूबर	९३	५७७
कुचेल	१०१	६७७	कुम्भ	२६	३१०	कूचं	६	५७
कुचेल।	१०१	६७८	कुम्भकार	१३२	२५७	कूचिका	५१	२८
कुज	७	६८	कुम्भकारी	१३२	२५७	कूर्पर	९३	५७४
कुञ्ज	७	६८	कुम्भयोनि	१२५	१७५	कूल	३९	४८४
कुञ्जर	९३	५७७	कुम्भिल	१०१	६७४	कूष्माण्ड	६३	१८२
कुञ्जरा	९३	५७७	कुम्भी	२६	३११	कूष्माण्डी	६३	१८२
कुट	९	८५	कुम्भीनस	१३८	३४१	कुकवाकु	११२	८
कुटज	६०	१४४	कुम्भीनसी	१३८	३४१	कूच्छ	३४	४०८
कुटजट	११६	६०	कुरण्ट	६१	१५६	कृत	१५	१६६
कुटप	८५	४७३	कुरण्टी	६१	१५६	कृतान्त	७०	२७३
कुटिल	१०१	६७५	कुर	३४	४०८	कृतिन्	२३	२६४
कुटिला	१०१	६७५	कुरवक	११२	७	कृत्तम्	१५	१६७
कुटी	९	८५	कुरविन्द	१२३	१४४	कृत्तिम	८७	४९३
कुठार	९३	५७६	कुल	३९	५८३	कृत्य	३०	३५७
कुठार	९३	५७७	कुलक	५१	२५	कृत्या	३०	३५७
कुणप	८५	५७३	कुलाय	८९	५१५	कृपाण	६५	२०९
कुणि	१३	१३७	कुलाल	१०१	६७७	कृपाणी	६५	२०७
कुण्ठ	१०	१०६	कुलिक	५१	२६	कृपीट	६१	१५७
कुण्ड	११	११३	कुलिश	१०७	७५७	कृपीटपाल	१४४	५३
कुण्डकीट	११६	६१	कुलमाष	१०८	७७४	कृमि	२७	३२२
कुण्डल	१०१	६७५	कुल्य	३०	३५६	कृमिकण्टक	१४०	३
कुण्डलिन्	७९	३९६	कुल्या	३०	३५६	कृषक	५१	२८
कुण्डली	१०१	६७५	कुवल्	१०१	६७३	कृष्टि	९	८६
कुण्डी	११	११३	कुश	४४	५४९	कृष्ण	१३	१३८
कुतप	८५	४७२	कुशल	१०१	६७३	"	१३	१३९
कुतूहल	१३५	२९९	कुशा	४४	५४९	कृष्णवर्त्मन्	१२५	१७५
कुथ	१९	२१७	कुशिक	५१	२६	कृष्णवृन्ता	१२०	१११
कुहाल	१०१	६७४	कुशी	४४	५४०	कृष्णसार	१३२	२५७
कुन्न	१५	१६५	कुशीलव	१३६	३१७	कृष्णा	१३	१३८
कुन्तल	१०१	६७६	कुष्ठ	१०	१०६	केतन	७९	३९७
कुन्तलाः	१०१	६७६	कुसांड	७६	३५७	केतु	१५	१६७
कुन्ती	१५	१६६	कुसुम	८७	४९२	केदार	९४	५७९
कुन्द	२०	२२७	कुसुम्भ	८६	४८४	केनार	९४	५८०
कुवेर	९३	५७४	कुहन	७९	३९६	केवल	१०१	६७८
कुञ्ज	७	६८	कुहना	७९	३९६	केवली	१०१	६७८
			कुहर	९३	५७३	केश	५५०	५५०

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
केशव	१०५	७३४	क्रिया	३०	३५५	क्ष्वेड	११	११४
कैसर	९३	५७८	क्रोडा	११	११३	"	११	११५
"	९४	५७९	क्रूर	३४	४०८	क्ष्वेडा	११	११४
कैसरिन्	७२	३९७	क्रोड	११	११५	ख	१	५
कैटिर	९४	५८०	क्राष्ट्रा	३४	४०९	"	१	६
कैतव	१०५	७३४	क्रौञ्च	७	५८	खग	४	३१
कैरव	१०५	७३५	क्रीव	४२	५३२	खजा	७	६९
कैरवी	१०५	७३५	क्रीश	४४	५५०	खजरीट	११६	६२
कोक	३	७	काथ	१९	२१६	खट	९	८७
कोकनदद	१२३	१४४	क्षण	१३	१३६	खट्टिक	५२	३२
कोकण	६५	२०९	क्षणक्षणम्	१५१	६८	खड्ग	५	३१
कोटि	९	८७	क्षणद	७६	३५५	खड्गिन	५	३१
कोट्टार	९४	५८१	क्षणदा	७६	३५५	"	२३	२६४
कोण	१३	१३९	क्षर	१५	१६३	खण्ड	११	११५
कोथ	१९	२१७	क्षम	२७	३२१	खण्डपशु	१३७	३२५
कोदण्ड	६३	१८३	क्षमा	२७	३२१	खण्डात्र	९४	५८३
कोमल	१०१	६७९	क्षय	२९	३५१	खतयाल	१३५	२९९
कोरक	५१	२९	क्षर	३३	४०२	खदिर	९४	५८३
कोल	४०	४८४	क्षव	४२	५२२	खदिरी	९४	५८३
"	४०	४८५	क्षवशु	७४	३४३	खनक	५१	३१
कोला	४०	४८५	क्षार	३३	४०४	खपुर	९४	५८२
कोश	४४	५५०	क्षारक	५१	२१	खर	३४	४१०
कोशातक	११२	८	क्षिति	१५	१६४	खरु	३४	४११
कोशातकी	११२	८	क्षीर	३४	०५	खजुं	७	६९
कोष	४४	५५९	क्षीराब्धिज	११६	५४	खजूर	९४	५८२
कोष्ठ	१०	१०६	"	११६	५५	खर्पर	९४	५८१
कोहल	१०१	६७९	क्षीराब्धिजा	११६	५५	खर्म	२७	३२४
कौक्कुटिक	११२	९	क्षुद्र	३४	४०६	खर्व	४२	५२३
कौतुक	५१	२९	क्षुद्रा	३४	४०७	खल	४०	४८५
कौपीन	८०	३९८	क्षुमा	२७	३२२	खलु	१५०	५३
कौमुद	७६	३५८	क्षुर	३४	४०६	खल्ल	४०	४८६
कौमुदी	७६	३५८	क्षुल्लक	५१	२७	खल्ली	४०	४८६
कौलीन	८०	३९८	क्षेत्र	३४	४०९	खाटि	९	८७
कौलेयक	११२	९	क्षेत्रज्ञ	६१	१५०	खिस्त्रि	९४	५८४
कौशिक	५१	३०	क्षेत्रिय	८९	५१५	खिस्त्रिरा	९४	५८४
कौशिको	५१	३१	"	८९	५१६	खुर	३४	४११
क्रकच	६०	१३७	क्षेप	२५	२९७	खुल्लक	५२	३२
क्रन्दन	७९	३९२	क्षेपणी	६५	२०९	खेट	९	८८
क्रन्दित	७०	२७०	क्षेम	२७	३२२	खोलक	५२	३३
क्रम	२७	३२०	क्षेमा	२७	३२३	गज	७	६९
क्रमुक	५०	१६	क्षोद	२०	२२८			
क्रम्याद	२०	२२७	क्षौद्र	३४	४१०			
			क्षोम	२७	३१३			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गञ्ज	७	७०	गर्दम	८६	४८४	गुप्त	१५	१७०
गञ्जा	७	७०	"	८६	४८५	गुप्ति	१५	१७०
गड	११	११७	गर्दमो	८६	४८४	गुम्फ	२६	३०५
गड्ड	११	११७	गर्म	२६	३११	गुर	३४	४१४
गण	१३	१३९	गल	४०	४८७	गुरम	२७	३२५
गणक	५२	३५	गवाक्ष	१०८	७७५	गुरमो	२७	३२५
गणाधिपति	१४२	२२	गवाक्षी	१०८	७७५	गुह	४८	६०२
गणिका	५२	३५	गवादनी	१२५	१७६	गुहा	४८	६०२
गणेरु	९३	५६९	गव्य	३०	३५७	गुह्य	३०	३५८
गण्ड	११	११६	गव्या	३०	३५८	"	३०	३५९
गण्डक	५२	३४	गहन	८०	३९९	गूढ	१२	१३१
गण्डकी	५२	३५	गह्वर	९४	५८४	गृजन	८०	४००
गण्डशैल	१३५	३००	गाङ्गेय	८९	५१६	गृध्र	३४	४१४
गण्डूष	१०८	७७५	गाढमुष्टि	११७	६३	गृष्टि	९	८८
गति	१५	१६८	गण्डिव	१०५	७३७	गृहपति	१२०	११२
गद्	२०	२२८	गाण्डोव	१०५	७३७	गृहा	४९	६०३
गदयित्तु	१२६	१७६	गातु	१५	१६९	गृध	३०	३५९
गदा	२०	२२८	गात्र	३४	४१२	गृष्ठा	३०	३६०
गन्ध	२१	२४२	गाथा	१९	२१९	गेय	३०	३६०
गन्धकुटी	११७	६२	गाथ	२१	२४३	गेष्णु	१३	१४१
गन्धन	८०	३९९	गान्धार	९४	५८५	गैरिक	५२	३७
गन्धफली	१३५	३००	गान्धिक	५२	३६	गो	१	६
गन्धमादन	१४२	३०	गायत्री	९४	४८६	गोकण्टक	११२	११
गन्धमादिनी	१४२	३१	गारुड	६३	१८३	गोकर्ण	६५	२१२
गन्धर्व	१०५	७३५	गालव	१०५	७३६	गोकर्णी	६५	२१२
गन्धवती	१२०	१११	गिरि	३४	४१२	गोकिर	१०१	६८०
गन्धवद्	१३९	३५४	गिरिज	६०	१४४	गोकुलिक	११२	११
गन्धवद्वा	१३९	३५४	गिरिजा	६०	१४४	गोमन्थि	७५	३४४
गन्धोली	१०१	६८०	गिरिसार	१३२	२५८	गोजागरिक	१४०	४
गभस्ति	७०	२७५	गिरीश	१०७	७५७	गोण्ड	११	११८
गम	२७	३२४	गीत	१५	१६९	गोत्र	३४	४१५
गर	३४	४१४	गीति	१५	१६९	गोत्रा	३४	४१५
"	३४	४१५	गुच्छ	७	६४	गोदन्त	७०	२७५
गरल	१०१	६८०	गुञ्जा	७	७०	गोधा	२१	२४३
गरुत्मत्	७०	२७४	गुड	११	११७	गोधूम	८७	४९३
गर्ग	५	३२	गुडा	११	११७	गोप	२५	२९७
गर्गर	९४	५८५	गुडा	११	११८	गोपति	७०	२७६
गर्गोरी	९४	५८५	गुण	१३	१४०	गोपाल	१०१	६८१
गर्जन	८०	४००	गुणनिका	११२	१०	गोपी	२५	२९८
गर्जित	७०	२७३	गुण्डक	५२	३६	गोपुर	९४	५८६
गर्त	७०	२७४	गुप्त	४७	५८२	गोप्य	३०	३६०
गर्त	१५	१६७	गुन्ना	३४	४१३	गोमिन्	११	१६४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
गोमुख	५७	११०	घट	९	८९	चण्डा	११	११९
गोमेदक	११२	१०	घटना	८०	४०१	चण्डिल	१०१	६८१
गोरक्ष	१०८	७७६	घटा	९	८९	चण्डी	११	११९
गोरक्षजम्बु	१४२	४१	घन	२३	२६५	चतुःपष्टि	११७	६४
गोरङ्कु	५२	३८	घनरस	१३८	३४१	चतुर	९४	५८८
गोल	४०	४८७	घनसार	१३२	२५८	चतुष्पथ	१२३	१३९
गोलक	५२	३७	घनाधन	१२६	१७७	चतुष्पद	१२३	१४५
गोला	४०	४८७	घर्घर	९४	५८६	चत्वर	९४	५८७
गोलोमी	८७	४९४	घर्घरिका	११२	१२	चन्दन	८०	४०२
गोविन्द	७६	३५८	घर्म	२७	३२६	चन्दनी	८०	४०२
गोष्ठ	१०	१०७	घस्त्र	३४	४१७	चन्द्र	३५	४१८
गोष्ठो	१०	१०७	घृणा	१३	१४२	चन्द्रकान्त	१२०	११२
गोष्पद	७६	३५९	घृणि	१३	१४२	चन्द्रहास	१३८	३४२
गोस	४७	५८३	घृत	१५	१७०	चन्द्रिल	१०१	६८१
गोस्तन	८०	४०१	घृष्टि	९	९०	चन्द्रोदय	१३०	२२९
गोस्तनी	८०	४०१	घोण्टा	९	९०	चन्द्रोदया	१३०	२२९
गौतम	८७	४९४	गोर	३४	४१८	चपल	१०१	६८२
गौतमो	८७	४९५	गोष	४६	५६५	चपला	१०१	६८३
गौर	३४	४१६	गोषयिल्लु	१२६	१७८	चमर	९४	५८९
गौरिल	१०१	६८१	गोषा	१३	५६५	चमरो	९४	५८९
गौरी	३४	४१७	ग्राण	१३	१४१	चय	३०	३६०
ग्रन्थ	१९	२१८	च	१४६	१२	चर	३४	४१८
ग्रन्थि	१९	२१८	चक्र	३५	४१९	चरण	६५	२१३
"	१९	२१९	चक्रपर	१३२	२५९	चराचर	१३२	२६०
ग्रन्थिक	५२-३३	३४	चक्रवाट	११७	६३	चरु	३५	४१०
ग्रन्थित	७०	२७४	चक्रवाह	११७	७४	चर्चा	७	५८
ग्रन्थिल	१०१	६७९	चक्रवाल	११७	७४	चर्पट	६१	१५७
ग्रस्त	१५	१६८	"	१३५	३०१	चर्मकार	१३२	२५९
ग्रह	४८	६०१	चक्राङ्ग	५८	१२०	चर्मकारी	१३२	२५९
ग्रहण	६५	२१०	चक्राङ्गी	५८	१२०	चर्मण्वतो	१२०	११२
ग्रहराज	११६	५५	चक्राट	६१	१५७	चर्मन्	२३	२६६
ग्रहिक	५५	३६	चक्रिन्	२२	२६६	चर्मिन्	२३	२६६
ग्रहिणी	६५	२१०	चक्षुष्य	८९	५१७	चलन	८०	४०१
ग्राम	२७	३२४	चक्षुष्या	८९	५१७	"	८०	४०२
ग्रामणो	६५	२११	चक्षुर	९४	५८८	चलनी	८०	४०२
ग्राममदुरिका	१४५	१	चञ्चल	१०१	६८२	चव्या	३०	३६१
ग्रामिणी	६५	२११	चञ्चला	१०१	६८२	चषक	५२	३८
ग्राम्य	३०	३५८	चञ्चु	७	५९	चाण्डालिका	११२	१२
ग्रावन्	२३	२६४	चट	११	११८	चातुरक	९४	५८८
ग्राह	४८	६०८	चण्ड	११	११८	चात्वाल	१०१	६८४
ग्राहक	५२	३६				चामरपुष्प	१४३	४०
"	५२	३६				चाम्पेय	८९	५१८
ग्रीवा	४२	५२३						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
चार	३५	४२०	चेतना	८	८१	जगल	१०२	६८५
चारक	५२	३९	"	८०	४०३	जघन	८२	४०५
चास	४७	५८३	चेल	४०	४८९	जघन्य	८९	५१८
चिकुर	९४	५८९	चैत्य	३०	३६२	जघन्यज	११६	५५
चिता	१५	१७०	चैत्र	३५	४२३	जङ्गल	१०२	६८७
चिति	१५	१७०	"	३५	४२४	जटा	९	९१
चित्य	३०	३६१	चोक्ष	४६	५६५	जटायु	८९	५१८
चित्या	३०	३६१	चोड	११	१२०	जटिल	१०२	६८६
चित्र	३५	४२१	चोष	३०	३६२	जटिला	१०२	६८६
चित्रक	५२	४०	चोल	४०	४८९	जठर	९४	५९१
चित्रगुप्त	१२१	११३	चोलकिन्	८०	४०३	जड	११	१२०
चित्रमानु	१२६	१७८	चौर	३५	४२४	जडा	११	१२०
चित्ररथ	१२३	१३८	चौल	४०	४८९	जतुक	५२	४२
चित्रा	३५	४२१	छ			जतुका	५२	४३
चित्रादीर	१३२	२६०	छगल	१०२	६८५	जन	२३	२६८
चिपिट	६१	१५८	छगली	१०२	६८५	जनक	५२	४२
चिरजीविन्	१२६	१७८	छत्र	३५	४२४	जनपद	१२३	१४६
चिरण्डी	६१	१५९	छत्रमङ्ग	११५	५०	जनी	२३	२६९
चिलमालिका	१४०	४	छत्रा	३५	४२४	जन्य	३०	३६४
चिछ	४०	४८८	छद	२०	२२९	"	३१	३६५
चिह्न	२३	२६७	छदन	८०	४०४	जन्या	३१	३६५
चीन	२३	२६७	छद्यन्	२३	२६७	जन्त्यु	३१	३६६
चीर	३५	४२२	छन्द	२०	२२९	जम्बाल	१०२	६८७
चीरी	३५	४२३	छन्दस्	४७	५८३	जम्बीर	९४	५९२
चोर्णपर्ण	११८	८०	छन्न	२३	२६८	जम्बुक	५२	४२
चुक्र	३५	४२३	छर्दन	८०	४०४	जम्बू	२६	३०८
चुक्रो	३५	४२३	छल	४०	४९०	जम्बूल	१०२	६८६
चुम्बक	५२	४०	छली	४०	४९०	जम्भ	२६	३१२
चुलक	५२	३९	छवि	४३	५२४	जम्भल	१०२	६८७
चुलुक	५२	३९	छाया	३०	३६३	जय	३०	३६४
चुल्ल	४०	४८८	छिस्वर	९४	५९०	जयन	८०	४०५
चुल्लकी	५२	४१	"	९४	५९१	जयन्त	७०	२७७
चुली	११	११९	छिर्दिर	९४	५९०	जयन्ती	७०	२७७
चूडा	११	११९	छिद्र	३५	४२५	जया	३०	३६४
चूडामणि	११८	८१	छिन्न	२३	२६८	जरठ	६३	१७८
चूडाल	१०१	६८४	छिन्ना	२३	२६८	जर्जर	९४	५९१
चूडाला	१०१	६८४	छेक	३	७	जर्जरीक	११२	१३
चूतक	५२	४१	छेदन	८०	४०४	जीर्ण	१३	१४३
चूर्ण	१३	१४३	ज			जल	४०	४९०
चूर्णा	१३	१४२	ज	१	८	जलकरङ्क	१४०	५
चूलिका	५२	४१	जकुट	६१	१५९	जलकूपी	१२८	२१३
चैतन	८०	४०३	जगद	१५	१७१	जलपुत्र	११९	२२३
			जगती	७०	२७७			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
जलज	६०	१४५	जीवजीव	१३६	३१८	टङ्कार	९५	५९३
जलनायक	१४०	५	जीवद	७७	३५९	टङ्ग	५	३२
जलद	७७	३५९	जीवन	८०	४०६	टगर	९५	५९४
जलविरव	१३६	३१७	जीवना	८०	४०७	टङ्करी	९५	५९४
जलसूचि	११६	५३	जीवन्ती	७०	२७९	टार	३५	४२६
जलरण्ड	११७	७४	जीवपुष्प	१२८	२१४	ड		
जलरण्ड	११७	७४	जीवा	४३	५२५	डिम्ब	२६	३०८
जलाञ्जल	१३५	३०१	जीवातु	७०	२७९	डिम्भ	२६	३१३
जलाटन	१२६	१७९	जीविका	५२	४४	त		
जलाटनो	१२६	१७९	जीवितेश	१३७	३२६	तक्षक	५३	४५
जलाशय	१३०	२२९	जुहुवाण	११८	८१	तण्डक	५३	४५
जलेन्द्र	९५	५९२	जू	१	८	तण्डुरीण	११८	८१
जव	४३	५२४	जृम्भा	२६	३१३	तण्डुल	१०२	६९०
जवन	८०	४०५	जृम्भित	७०	२८०	तण्डुला	१०२	६९०
जवनी	८०	४०६	जैवारुक	११२	१३	तण्डुलीय	१३०	२३०
जवा	४३	५३३	जोषम्	१४९	४६	तत	१५	१७३
जाङ्गल	१०२	६८८	ञ	१	९	ततस्	१५०	५७
जाङ्गली	१०२	६८८	ज्ञाति	१५	१७२	तत्त्व	४३	५२६
जाङ्गुल	१०२	६८८	न्या	२	११	तथा	१४८	३५
जाङ्गुलो	१०२	६८९	न्यायस्	४७	५८४	यदिनम्	१५०	६४
जात	१५	१७१	न्येष्ठ	१०	१०७	तनु	२३	२७०
जाति	१५	१७१	न्येष्ठा	१०	१०८	तनूरुह	१३९	३५५
जामातु	७०	२७८	न्योतिसु	४७	५८४	तन्त्र	३५	४२६
जामि	२८	३२७	न्योत्स्ना	२३	२६९	तन्त्री	३५	४२८
जायानुजीविन्	१४२	३१	न्योत्स्नी	२३	२६९	तन्द्री	३५	४२९
जार	३५	४२५	ज्वलित	७०	२७६	तपन	८०	४०७
जारणा	६५	२१४	झ			तपस्	४७	५८४
जारी	३५	४३५	झर्झर	९५	५९२	तपस्य	८९	५१९
जाल	४०	४९१	झर्झरी	९५	५९३	तपस्या	८९	५१९
जाली	४०	४९१	झलरी	९५	५९३	तपस्विन्	८०	४०९
जाल्म	२७	३२६	झलरी	९५	५९३	तपस्विनी	१२६	१८०
जिगीषा	१०९	७७६	झला	४०	४९२	तपास्	४७	५८५
जिन	२३	२६९	झप	४६	५६६	तपोधन	१२६	१७९
जिष्णु	१३	१४३	झषा	४६	५६६	तपोधना	१२६	१७९
जिह्वा	२८	३२७	झाट	९	९१	तमस्	४७	५८५
जिह्वाग	५८	१२०	झिछिका	५२	४४	तमाल	१०२	६९०
जिह्वा	४३	५२४	झिछी	४०	४९२	तमालपत्र	१४४	४६
जिह्वाप	८५	४७४	झिछीका	५२	४४	तमिस्त	९५	५९५
जीर्ण	१३	१४३	झूणि	१३	१४४	तमिस्ता	९५	५९५
जीमूत	७०	२७८	ट			तमोम	८०	४०८
जीर	३५	४२६				तमोलुद	७७	३६०
जीव	४३	५२५				तमोपद	१३५	३५४
जीवक	९३	४३३						

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
तमोभिद्	७७	३६०	तालीसपत्र	१४४	४७	तुषार	९५	५९६
तरणि	६६	२१५	तावद्य	१४८	३०	तूणी	१३	१४५
तरण्ड	६३	१८४	तिक्क	१५	१७३	तूल	४०	४९५
तरल	१०२	६८९	"	१५	१७४	तूलिका	५३	४९
तरला	१०२	६८९	तिक्तपर्वन्	१२६	१८०	तुवर	९५	५९७
तरस्	४७	५८५	तिक्तशक	११३	१५	तुट्	२	१६
तरस्विन्	८०	४०९	तिक्ता	१५	१७४	तुप्	२	१६
तरि	३५	४२८	तित्तिड	६३	१८४	तुणता	७१	२८२
तरीप	१०९	७७७	तित्तिडी	६३	१८४	तुणशून्य	१३०	२३०
तरुण	६५	२१४	तित्तिरि	९५	५९६	तेजस्	४७	५८६
तर्क	३	९	तिन्तिडी	६३	१८५	तेमन	८०	४०९
तर्तरीक	११३	१४	तिमिर	९५	५९५	तेमनी	८०	४०९
तल	४०	४९२	तिरस्	१५०	५७	तैतिल	१०२-६९१-६९२	
"	४०	४९३	तिर्यक्	१४७	२६	तैलपर्णी	११८	८२
तलिन	८०	४०७	तिलक	५३४७—	४८	तोक	३	१०
तलिम	८७	४९५	तिण्य	३१	३६८	तोकम	२८	३२८
तलुन	८०	४०८	तिण्या	३१	३६८	तोत्र	३६	४३२
तल्प	२५	२९८	तीक्ष्ण	१३	१४५	तोदन	८०	४१०
तल्ल	४०	४९३	तीक्ष्णगन्धा	१२४	१५७	तोयद	७७	३६०
तल्ली	४०	४९३	तीर	३६	४३२	तोयधार	१३२	२६३
ताड	११	१२१	तीर्थ	१९	२१९	त्याग	५	३२
ताडी	११	१२१	तोत्र	३६	४३१	त्रपा	२५	२९९
ताण्डव	१०६	७३७	तोत्रा	३६	४३१	त्रपु	२५	२९९
तात	१५	१७३	तु	१४६	१३	त्रयी	३१	३६६
तानित	७०	२८१	तुक्क	५	३३	त्राण	१३	१४४
ताप	२५	२९९	तुक्कमद्र	१३२	२६१	त्रास	४७	५८६
तापी	२५	२९९	तुक्कमद्रा	१३२	२६२	त्रिक	३	९
तामरस	१३८	३४२	तुक्की	५	३३	त्रिका	३	९
तामस	११०	७९१	तुक्कीश	१०७	७५८	त्रिकूट	६१	१६०
तामसी	११०	७९१	तुण्डिकैरी	१३२	२६२	त्रिगर्त	७०	२८१
ताम्बूल	१०२	६९०	तुत्थ	१९	२२०	त्रिगर्ता	७०	२८१
ताम्बूली	१०२	६९०	तुत्था	१९	२२१	त्रिदिव	१०६	७३७
ताम्र	३५	४३१	तुमुल	१०२	६९१	त्रिदिवा	१०६	७३८
तार	३५	४२९	तुम्बुरी	९५	५९६	त्रिपुट	६२	१६१
"	३५	४३०	तुरंग	५८	१२०	त्रिपुटा	६२	१६१
तारक	५३४६	४७	तुरगी	५८	१२१	त्रिवर्णक	११३	१४
तारा	३५	४३०	तुरष्क	५३	४८	त्रिशङ्कु	५३	४८
तारिष	१०९	७७७	तुला	४०	४९५	त्रिशिख	५८	१११
ताक्ष्य	३१	३६७	तुलाकोटी	११७	६४	त्रिस्रोतस्	११०	७९१
ताल	४०	४८४	तुलाधार	१३२	२६२	ब्रुटि	९	९२
तालपत्र	१३२	२६१	तुवरी	९५	५९६	ब्रेता	१५	१७४
तालपत्री	१३२	२६१	तुवरी	९५	५९६	ब्रोदि	९	९२
तालित	७०	२८१	तुवरी	९५	५९६			

शब्दः	पृ०	श्लो०	शब्दः	पृ०	श्लो०	शब्दः	पृ०	श्लो०
अङ्गट	६१	१६०	दलामल	१३५	३०२	दोर्धायुस्	११०	७९२
क् (च्) त्वग्	१	७	दव	४३	५२७	दुःस्पर्श	१०७	७५८
त्वरित	७०	२७	दशपुर	१३२	२६३	दुःस्थ	१९	२२१
त्वष्ट	९	९२	दशमोस्थ	१२३	१३९	दुकूल	१०२	६९२
तिवट् (ष्)	२	१७	दशा	४५	५५३	दुग्ध	२१	२४५
द			दशनोच्छिष्ट	११४१	१४	दुग्धतालीय	१४३	४४
दंश	४५	५५२	दस्त्यु	३१	३६९	दुन्दुभि	८६	४८५
दंशन	८१	४१०	दस्म	७८	३२९	दुरोदर	१३२	२६५
दंशित	७१	२८२	दस्त्र	३६	४३३	दुर्ग	५	३४
दक्ष	४६	५६७	दहन	८०	४१०	दुर्गति	७१	२८३
दक्षा	४६	५६७	दहर	९५	५९७	दुर्गा	५	३४
दक्षिण	६६	२१५	दाक्षायणी	११८	८२	दुर्जात	७१	२८३
दक्षिणा	६६	२१६	दाडिम	८७	४९५	दुर्जर	९५	६००
दण्ड	११	१२१	दाढा	१२	१३१	दुर्नामन्	८१	४११
दण्डवार	१३२	२६४	दात्यूह	१११	८०७	दुर्मुख	५८	१११
दण्डयात्रा	१३२	२६४	दान	२३	२७१	दुर्लभ	८६	४८५
दण्डयाम	१२९	२२३	दाय	३१	३६९	दुर्वणं	६६	२१७
दण्डार	९५	५९९	दायाद	७७	३६१	दुर्विध	७८	३७३
दण्डिन्	२३	२७०	दारक	५३	५०	दूष्य	३१	३७०
दधि	२१	२४४	दारद	७७	३६१	दृढ	१२	१३१
दन्त	१५	१७४	दावी	४३	५२८	दृक्	२	१६
दन्तशठ	११७	७१	दावं	४३	५२७	दृग्भू	२७	३१४
दन्ति	१६	१७५	दाम	४७	५८६	दृषद्	२०	२२९
दन्तुर	९५	५९७	दासी	४७	५८७	दृष्टान्त	७१	२८४
दन्दशूक	११३	१५	दासेर	९५	६००	दृष्टि	९	९३
दम	२८	३२८	दासेरक	११३	१७	देव	४३	५२९
दमय	७५	३४५	दिगम्बर	१३२	२६४	देवताढ	११८	७५
दमन	८०	४१०	दिग्ध	२१	२४४	देववृक्ष	१३८	३३३
दम्भ	२६	३१३	दिति	१६	१७५	देवन	८१	४११
दर	३६	४३२	दिव	४३	५२८	देवमणि	११८	८३
दरो	३६	४३३	दिवाकीर्ति	१२१	११४	देवसेना	१२६	१८१
दर्दर	९५	५९९	दिवाभीत	१२१	११३	देवी	४३	५२९
दर्दुर	९५	५९८	दिबौकस्	११०	७९१	देषु	१३	१४६
ददुरा	९५	५९९	दिव्य	३१	३७०	देहयात्रा	१३२	२६६
दर्प	२५	३००	दिव्यचक्षुः	१३८	३४३	दैत्य	३१	३७१
दर्भ	२६	३१३	दिग्घा	०	३१	दैत्या	३१	३७१
दवी	४३	५२८	दिष्ट	९	९३	दोग्ध	२१	२४५
दर्श	४५	५५१	दिष्टि	९	९३	दोषज्ञ	६२	५०
दर्शक	५३	४९	दीपक	५३	५०-५१	दोषा	१५०	५५
दर्शन	८१	४१०	दीप्त	१६	१७५	दोहद	७७	३६१
दृष्ट	४०	४९६	दीप्यक	५३	५१	दोहदलक्षण	१४५	५
दृष्टादक	११३	१६	दीर्घावग	११५	५१	दीर्घाव	६६	२१८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
द्युः (घ्)	२	१२	धन्वन्	२३	२७२	धिष्य	३१	३७२
द्युति	१६	१७६	धन्विन्	२३	२७२	धीदा	२०	२३०
द्युन्न	२३	२७१	धमन	८१	४१२	धीर	३६	४३६
द्यौः	२	१२	धमनी	८१	४१२	धुत	१६	१७७
द्रव	४३	५२६	धर	३६	४३३	धुन्धुमार	१३३	२६८
द्रवन्ती	७१	२८१	धरण	६६	२१८	धुरन्धर	१३३	२६९
द्रविण	६६	२१६	"	६६	२१९	धू	२	१३
द्रव्य	३१	३६८	धरणी	६६	२१९	धून	१६	१७७
द्रावक	५३	५०	धरा	३६	४३४	धूमकेतन	१४२	३१
द्राधिष्ठ	६३	१८५	धराधर	१३२	२६६	धूमकेतु	१२१	११४
द्रुषण	६६	२१७	धर्म	२८	३३०	धृत	१६	१७८
द्रुण	१३	१४६	"	२८	३३१	धूलीकदम्ब	१४३	४१
द्रुणी	१३	१४६	धर्मण	६६	२१९	धूसर	९५	६०१
द्रुत	१६	१७५	धर्मराज	११६	५६	धृतराष्ट्र	१३३	२६९
द्रुम	२८	३२९	धर्षण	६६	२२०	धृतराष्ट्री	१३३	२७०
द्रू	२	१३	धर्षणी	६६	२२०	धृति	१६	१७८
द्रोण	१३	१४७	धव	४३	५३०	धेन	२३	२७४
द्रोणी	१३	१४७	धवल	१०२	६९२	धेनी	२३	२७४
द्रोहाट	६२	१६१	धवलो	१०२	६९३	धेनु	२३	२७५
द्रन्द	४३	५२७	धातु	१६	१७६	धेनुका	५३	५२
द्रापर	९५	६००	धातु	१६	१७६	धेनुक	५३	५२
द्वार	३६	४३३	धातु	१६	१७६	ध्रुव	४३	५३०
द्विक	३	१०	धात्री	३६	४३५	"	४३	५३१
द्विज	८	७१	धाना	२३	२७४	ध्रुवा	४३	५३१
द्विजन्मन्	८१	४११	धान्य	३१	३७२	ध्वज	८	७१
द्विजराज	११६	५६	धामन्	२३	२७३	ध्वनिलीला	१३५	३०२
द्विजा	८	७१	धामार्गव	१३६	३१८	ध्वाक्ष	४६	५६७
द्विजाति	७१	२८३	धार	३६	४३४	ध्वाक्षी	४६	५६८
द्विजिह्व	१०६	७३८	धारण	६६	२१९	न		
द्वितीय	८९	५१९	धारणा	६६	२२१	नकुल	१०२	६९३
द्वितीया	८९	५१९	धारा	३६	४३५	नकुली	१०२	६९३
दैमातुर	१३२	२६६	धाराङ्कुर	१३३	२६७	नक्र	३६	४३७
ध			धाराङ्कुर	५८	१२१	नक्षत्रनेमि	१४३	४३
धन	२३	२७२	धाराङ्क	६२	१६२	नख	४	२२
धनअय	१३०	२३१	धाराट	१३३	२६७	नग	४	२९
धनद	७७	३६२	धाराधर	६६	२२०	नगौकस्	१०९	७८७
धनिक	५३	५१	धारिणी	६६	२२०	नम	२३	२७५
धनिका	५३	५२	धार्तराष्ट्र	१३३	२६८	नम्	१४७	१६
धनु	२३	२७३	धावन	८१	४१३	नत	१६	१७९
धनुस्	४७	५८७	धिक्	१४७	१४	नद	२०	२३०
धन्य	३१	३७१	धिषण	६६	२२१	नदीकान्त	१२१	११५
धन्या	३१	३७१	धिषणा	६६	२२१	नदीकान्ता	१२१	११५
						नय	१४८	३८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
ननुष	१५०	६१	नागपाश	१३७	३२६	निचुल	१०२	६९४
नन्दक	५३	५३	नागपुष्प	१२८	२१४	निज	८	७२
नन्दन	८१	४१३	नागर	९५	६०१	नितम्ब	८६	४७७
नन्दा	२०	२३०	नागवारिक	१४०	६	नित्य	३१	३७३
नन्दि	२०	२३१	नागाञ्जना	१२६	१८१	निदाघ	२७	३२६
नन्दिघोष	१३८	३३३	नाट्य	३१	३७३	निदान	८१	४१५
नन्दिन्	२३	२७५	नाडी	११	१२३	निदेश	१०७	७६०
नन्धावर्त	१२१	११४	नाडीतरङ्ग	१४१	१२	निधन	८१	४१४
नभश्चमस	१४५	५६	नादेयी	८१	५२०	निधुवन	१२६	१८२
नभश्चर	१३३	२७०	नाना	१४८	३९	निन्दा	२०	२३१
नभस्	४७	५८८	नामि	२७	३१४	निपाक	५३	५६
नभस	११०	७९२	नामील	१०२	६९३	निभ	२७	३१५
नमुचि	६०	१३८	नाम	१४९	४६	निमित्त	७१	२८५
नय	३१	३७२	नायक	५३	५५	निमिष	१०९	७७९
नरङ्ग	५८	१२१	नारकीट	११७	६५	निमेष	१०९	७७९
नर	३६	४३६	नारङ्ग	५८	१२१	नियति	७१	२८८
"	३६	४३७	नाराच	६०	१३८	नियम	८७	४९६
नरक	५३	५३	नाराची	६०	१३८	नियामक	११३	१७
नरेन्द्र	९५	६०१	नारायण	११८	८३	निर्	१४७	१४
नर्तक	५३	५३	नारायणी	११८	८४	निरसन	१२६	१८३
नर्तकी	५३	५४	नाल	४०	४९७	निरस्त	७१	२८५
नर्मठ	६३	१७८	नालिका	५३	५५	निराकृति	१२१	११७
नर्मदा	७७	३६३	नाली	४०	४९७	निरामय	१३०	०३१
नल	४०	४९६	नालीक	५३	५४	निरूपण	११८	८५
"	४०	४९७	नाश	४५	५५३	निरूह	१११	८०८
नलद	७७	३६२	नासा	४७	५८८	निर्ऋति	७१	२८८
नलदा	७७	३६३	नि	१४७	१४	निरोध	७८	३७५
नलिन	८१	४१४	निःश्रेणि	६६	२२३	निगुण्डी	६३	१८६
नलिनी	८१	४१४	निःश्रेयस	१३८	३४३	निग्रन्थ	७५	३४५
नली	४०	४९७	निःसरण	११८	८४	निर्जर	९५	६०२
नव	४३	५३२	निकर	९५	६०३	निर्जरा	९५	६०२
नवकलिका	१४०	६	निकष	१०९	७७८	निर्क्षर	९५	६०३
नवफलिका	१४०	६	निकषा	१०९	७७८	निर्नर	९५	६०३
नवाह	१११	८०७	"	१५०	६५	निर्दट	६२	१६२
नहुष	१०९	७७८	निकाय	८९	५२०	निर्देश	१०७	७५९
नाक	३	१०	निकार	९५	६०४	निर्मत्सर्जन	१२६	१८४
नाकु	३	१०	निकुम्भ	८६	४८६	निर्मल	१०२	६९५
नाकुली	१०२	६९४	निकृत	७१	२८४	निर्माण	६६	२२३
नाग	५	३४	निकृति	७१	२८७	निर्युक्त	७१	२८६
नाग	५	३६	निगम	८७	४९७	निर्मोक	५३	५६
नागदन्त	१२१	११६	निरागण	११८	८६	निर्याण	६६	५६
नागदन्ती	१२१	११६	निर्मा	१११	८०८	निर्यातेन	१२६	१८२

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
निर्वर	९५	६०३	नीरज	६०	१४५	पञ्चत्व	१०६	७४२
निर्वाण	६६	२२२	नील	४१	४९८	पञ्चदशी	१३७	३२८
निर्वाद	७७	३६३	नीलकण्ठ	११७	६९	पञ्चनख	११५	४५
निर्वासन	१२६	१८२	नीलकु	५८	१२२	पञ्चम	८७	४९८
निर्वेश	१०७	७५९	नीलजसा	१३८	३४४	पञ्चमी	८७	४९९
निर्वृति	७१	२८७	नीलान्वर	१३३	२७२	पञ्चाला	१०३	६९८
निर्व्यूह	१११	८०८	नीलिका	५३	५७	पटल	१०३	६९८
निलय	८९	५२१	नीली	४१	४९८	पटह	१११	८११
निवान	७१	२८६	नीवर	९५	६०४	पड्ड	९	९५
निवेश	१०७	७६०	नीवी	४३	५३२	पटोल	१०२	६९६
निशमन	१२६	१८३	नु	१४७	१६	पट्ट	९	९४
निशा	४५	५५४	नूनम्	१४९	४७	पट्टी	९	९४
निशाचर	१३३	२७०	नृति	१६	१७९	पण	१३	१४७
निशाचरी	१३३	२७१	नेत्र	३६	४३८	पण्ड	१२	१२४
निशान्त	७१	२८७	नेपथ्य	८९	५२१	पण्डा	१२	१२४
निशामन	१२६	१८३	नेम	२८	३३१	पण्डित	७१	२९०
निशीथ	७५	३४५	नेमि	२८	३३१	पतङ्ग	५९	१२४
निश्चाचरक	११३	१८	नैगम	४७	४९७	पताका	५४	५९
निषङ्ग	५८	१२२	नैपाली	१०२	६९६	पति	१६	१८०
निषध	७८	३७४	न्यक्	१	७	पत्ति	१६	१८०
निषद्वर	१३३	२७१	न्यस्त	४६	५६८	पत्र	३६	४३९
निषद्वरी	१३३	२७१	न्यग्रोध	७८	३७३	पत्राङ्ग	५९	१२५
निषाद	७७	३६३	न्यग्रोधी	७८	३७४	पत्रिन्	२४	२७८
निष्क	३	११	न्यङ्कु	३	१०	पत्रोर्ण	३६	२२६
निष्कल	१०२	६९५	न्युङ्ग	४	२३	पथ्य	३१	३७३
निष्कुट	६२	१६३	न्युञ्ज	८	७२	पथ्या	३१	३७३
निष्क्रम	८७	४९६	न्युञ्ज	८	७३	पद	२०	२३२
निष्ठा	१०	१०८	न्यून	२३	२७६	पदार	९६	६०८
निष्ठाव	१०६	७३९	प			पद्धति	७२	२९५
निसर्ग	५८	१२२	पक्ति	१६	१८	पद्य	२८	३३२
निस्तरण	११८	८५	पक्क	४३	५३४	पद्यक	५४	५८
निस्तल	१०२	६९५	पक्ष	४६	५६१	पद्यलान्छन	१४२	३२
निस्तुषित	१२१	११७	पक्षक	५४	५९	पद्यलान्छना	१४३	३३
निर्लिश	१०७	७५९	पक्षचर	१३३	२७६	पक्षिनी	८१	४१८
निहव	१०६	७३८	पक्षति	७१	२९४	पद्य	३१	३७४
नोकाश	१०७	७६१	पक्षिणी	६६	२२६	पद्या	३१	३७४
नीच	७	५९	पक्षीश	१०७	७६३	पनस	११०	७९३
नीचैः	१५०	५८	पक्षमन्	२४	२७७	पन्नग	५९	१२३
नीढ	१२	१२३	पङ्क	३	१२	पयस्	४७	५८९
नीति	१६	१७९	पङ्क	९६	६०८	पयस्य	९०	५२६
नीध	३६	४३७	पङ्कार	७-६५	१६	पयस्या	९०	५२६
नीध	३६	४३७	पङ्क्ति	७-६५	१६	पयस्विनी	१२६	१८९

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पयोधर	१३३	२७७	परेत	१६	१८४	पाण्डुर	९६	६१२
पर	३६	४३८	पर्जन्य	८९	५२५	पाटली	१०३	७०२
पर	३६	४३९	पर्ण	१४	१४९	पातली	१०३	७०२
परञ्ज	६०	१४५	पर्यरीण	११८	८७	पाताल	१०३	७००
परपुष्ट	११७	६६	पर्यङ्क	५४	५८	पातुक	५४	६०
परपुष्टा	११७	६६	पर्यस्त	७१	२९३	पात्र	३६	४४०
परम	८७	४९९	पर्याप्त	७१	२९२	पात्रदीर	१३३	२७७
परमम्	८७	४९९	पर्याप्ति	७१	२९२	पाद	२०	२३३
परम्पर	१३३	२७५	पर्याय	८९	५२५	पादचत्वर	१४४	४७
परम्परा	१३२	२७५	पर्वत	७१	२९४	पादप	८५	४७४
परवाणि	११९	८८	पर्वन्	२३	२७६	पादपाशी	१३७	३२८
परा	१४९	५०	पल	४१	४९८	पानीय	९०	५२७
पराक	५३	५७	पलघ	५९	१३५	पामर	९६	६११
पराक्रम	१२९	२२४	पलघ	५९	१३५	पायस	११०	७९४
पराग	५९	१२४	पलङ्कष	१३८	३३५	पार	३६	४३९
परामव	१३७	३१९	पलङ्कषा	१३८	३३५	पारशव	१३७	३१९
परायण	११९	८८	पलल	१०३	६९९	पारायण	११९	८८
पराशव	१३७	३१९	पलाश	१०७	७६२	पारावत	१२२	१२६
परि	१४९	५१	पलित	७१	२९०	पारावती	१२२	१२६
परिकम्प	१२८	२१५	पल्लव	१०६	७४१	पारावार	१३३	२७८
परिकर	१३३	२७४	पल्लवित	१२१	१२२	पारिजात	१२१	१२५
परिगत	१२१	१२२	पल्ली	४१	४९९	पारिमद्र	१३३	२७९
परिग्रह	१३९	३५६	पवन	८१	४१८	पारो	३६	४३९
परिघ	५९	१३४	पचन	८१	४१८	पारुष्य	९०	५२७
परिघोष	१३८	३३४	पवित्र	९६	६०९	पारुष्य	९०	५२८
परिघात	१२१	१२४	पवित्रा	९६	६०९	पार्थिव	१०६	७४३
परिधाय	१३०	२३२	पशु	४५	५५४	पार्थिवी	१०६	७४३
परिधि	७८	३७६	पशुपति	१२१	१२४	पार्पर	९६	६१०
परिप्लव	१३७	३१९	पश्चात्	१४८	३१	पार्वती	७२	२९९
परिभाषण	१४१	१६	पांशुचामर	१४४	४८	पार्श्व	४३	५३४
परिवर्ण	१३९	३५७	पांशुल	१०३	७०२	पार्णि	१४	१५०
परिमल	१३५	३०३	पांशुला	१०३	७०२	पालक	५४	६२
परिवर्त	१२१	१२३	पाक	३	१२	पालि	४१	४९८
परिवाद	१२३	१४६	पाकल	१०३	६९९	पावक	५४	६२
परिवाप	१२८	२१५	पाचल	१०३	७००	पावन	८१	४१९
परिवाह	१३९	३५७	पाचल	१०३	६९९	पावनी	८१	४११
परिवार	१३३	२७५	पाञ्चजन्य	१३०	२३३	पाश	४५	५५४
परिवेश	१३७	३२७	पाञ्चाली	१०३	६९९	पाशुपत	१२१	१२५
परिवेष	१३८	३३४	पाटक	५४	६१	पिङ्ग	५	३७
परिव्याप	१२४	१५८	पाटल	१०३	७०१	पिङ्गल	१०३	७०४
परिसर	१३३	२७६	पाटला	१०३	७०१	पिङ्गला	१०३	७०४
परीरण	११८	८६	पाटीर	९६	६११	पिङ्गा	५	३६
परीष्टि	६२	१६४	पाठीन	८१	४१९	पिङ्गाश	१०७	७६३
पुरुष	१०१	७८०	पाण्डु	१२	१२४	पिङ्गाश	१०७-१०८	७६३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पिङ्गाशी	१०८	७६३	पीडा	१२	१२६	पुरा	१४९	५२
पिङ्गी	५	३६	पीडित	७२	३००	पुराण	६६	२२७
पिचण्ड	६४	१८७	पीत	१६	१८१	पुरु	३६	४४३
पिचुल	१०३	७०६	पीतकावेर	१४४	४९	पुरुष	१०९	७८१
पिचट	६२	१६५	पीतचन्दन	१४३	३३	पुरोडाश	१३७	३२९
पिच्छ	७	६४	पीतन	८१	४२१	पुल	४१	५०१
पिच्छा	७	६४	पीतन	८१	४२२	पुलक	५४	६६
पिच्छिल	१०३	७०६	पीतसार	१३३	२७९	पुलक	५४	६७
पिच्छिला	१०३	७०७	पीता	१६	१८२	पुष्कर	९६	६१४
पिञ्ज	८	७४	पीताम्बर	१३३	२७९	पुष्करिणी	११९	८९
पिञ्जर	९६	६१३	पीति	१६	१८२	पुष्कल	१०३	७०८
पिञ्जर	९६	६१४	पीथ	१९	२२१	पुष्कलक	११३	२२
पिञ्जल	१०३	७०६	पीथुष	१०९	७८०	पुष्टि	९	९६
पिञ्जा	८	७३	पीलु	४१	५००	पुष्प	२५	३००
पिटक	५४	६५	पीलुपर्णी	११९	८९	पुष्पक	५४	६८
पिठर	९६	६१३	पीवर	९६	६१४	पुष्पदन्त	१२२	१२७
पिण्ड	१२	१२४	पुक्कस	११०	७९५	पुष्पफल	१३५	३०३
पिण्ड	१२	१२५	पुक्कसी	११०	७९५	पुष्य	३१	३६८
पिण्डपुष्प	१२८	२१६	पुङ्ग	४	२३	पुस्त	१६	१८२
पिण्डार	९६	६१२	पुङ्गव	१०६	७४३	पूग	५	३७
पिण्डित	७२	२९९	पुटग्रीव	१३७	३२०	पूज्य	३१	३७५
पिण्डिल	१०३	७०७	पुटभेद	१२३	१४८	पूतना	८१	४२२
पिण्डी	१२	१२५	पुटित	७२	३००	पूतिकाष्ठ	११७	७२
पिण्डीतक	११३	२०	पुण्डरीक	११३	२०	पूत्यण्ड	६४	१८८
पिण्याक	५४	६६	पुण्डरीक	११३	२१	पूर	२	१३
पितामह	१४०	३५८	पुण्डरीक	११३	२१	पूर	३६	४४३
पित्तल	१०३	७०५	पुण्डू	३६	४४२	पूरणी	६६	२२८
पित्तला	१०३	७०५	पुण्ड्रा	३६	४४३	पूर्ण	१४	१५०
पित्तसव	१६	१८१	पुण्य	३१	३७५	पूर्णक	५४	७०
पिनाक	५४	६३	पुण्यजन	१२६	१८९	पूर्णपात्र	१३३	२७९
पिपतिषट्	१६	१८१	पुत्रक	५४	६९	पूर्णपात्र	१३४	२८०
पिप्पल	१०३	७०३	पुत्रिका	५४	६९	पूर्णनक	११३	२२
पिप्पलक	११३	१९	पुङ्गल	१०३	७०८	पूर्गिका	५४	७०
पिप्पली	१०३	७०३	पुनर्	१४९	५३	पूत	१६	१८३
पिछ	४०	४९७	पुनर्वसु	१३९	३४४	पूर्व	४३	५३५
पिशित	७२	२९९	पुन्नाग	५९	१२७	पूर्वेष्टु	१५१	६७
पिशिता	७२	३००	पुर	३६	४४१	पूतना	८१	४२२
पिशुन	८१	४२०	पुर	३६	४४२	पृथग्जन	१२६	१९०
पिशुन	८१	४२१	पुरण	६६	२२७	पृथिवीपति	१४२	२३
पिशुना	८१	४२१	पुरतः	१५१	६७	पृथु	१९	२२२
पिष्टक	५४	६५	पुरस्	१५०	५८	पृथुक	५४	७०
पीडनम्	११३	१४७	पुरस्कृत	१२२	१२७	पृदाकु	५४	७१
			पुरस्तात्	१५०	६२	पृषव	१६	१८३
						पृषव	७२	३०१

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
पृष्ठशक्तिन्	१२७	१२०	प्रजनन	१२६	१८४	प्रत्यूष	१०९	७७९
पृष्ठ	१०	१०९	प्रजा	८	७३	प्रथम	८७	४९८
पेचक	५५	७१	प्रजापति	१२१	१२०	प्रदर	९६	६०७
पेटक	५५	७१	प्रज्ञ	८	७९	प्रदेश	१०७	७६१
पेय	३१	३७६	प्रज्ञा	८	७९	प्रदोष	१०९	७७९
पेया	३१	३७६	प्रज्ञान	८१	४१७	प्रधन	८१	४१५
पेशल	१०३	७०९	प्रणय	८९	५२२	प्रधान	८१	४१६
पेशी	४५	५५५	प्रणाय्य	८९	५२३	प्रधूपिता	१२१	११९
पोटगल	१३५	३०४	प्रणिधान	१२६	१८५	प्रपन्न	६०	१३८
पोत	१६	१६४	प्रणिधि	७८	३७५	प्रपात	७१	२९३
पोत्र	३६	४४४	प्रणिहित	१२१	११८	प्रभव	१०६	७३९
पौर	३६	४४४	प्रणीत	७१	२९१	प्रभाव	१०६	७४१
पौरुष	१०९	७८१	प्रतति	७२	२९६	प्रभूत	७१	२८९
पौरुषेय	१३०	२३३	प्रतल	१०२	६९७	प्रमथ	७५	३४६
पौर्णमास	१३९	३४५	प्रताप	८५	४७४	प्रमथा	७५	३४६
पौर्णमासी	१३९	३४५	प्रति	१४८	३०	प्रमद	७७	३६३
पौलस्त्य	९०	५२८	प्रतिकृति	१२१	१२१	प्रमदा	७७	३६४
पौष	४६	५७१	प्रतिकृष्ट	११७	६५	प्रमाण	६६	२२५
प्ता	१	९	प्रतिक्षिप्त	१२१	११९	प्रमीत	७१	२९३
प्र	१४७	१८	प्रतिग्रह	१३९	३५५	प्रमुख	५८	११२
प्रकर	९६	६०६	प्रतिष	५९	१३५	प्रयाग	५९	१२५
प्रकरी	९६	६०६	प्रतिपत्ति	१२१	१२१	प्रयोग	५९	१२६
प्रकाण्ड	६३	१८७	प्रतिपद्	७७	३६४	प्रयोजन	१२६	१८५
प्रकार	९६	६०८	प्रतिपन्न	१२६	१८६	प्ररूढ	६४	१९५
प्रकाश	१०७	७६१	प्रतिपादन	१४२	३२	प्रलय	८९	५२४
प्रकीर्णक	११३	१९	प्रतिभय	१३०	२३२	प्रलम्ब	८६	४७८
प्रकृत	७२	२९८	प्रतिम	८८	५००	प्रवचन	१२६	१८५
प्रकृति	७२	२९५	प्रतिमा	८८	५००	प्रवचनीय	१४४	४४
प्रकोष्ठ	६३	१७८	प्रतिमान	१२६	१८७	प्रवण	६६	२२४
प्रक्रम	८७	४९८	प्रतियल	१२६	१८७	प्रवर	९५	६०५
प्रक्रिया	९०	५२७	प्रतिश्रय	१३०	२३२	प्रवह	१११	८१०
प्रखर	९५	६०५	प्रतिसर	१३३	२७३	प्रवारण	११८	८६
प्रगाढ	६४	११५	प्रतिसृष्ट	११७	६६	प्रवाल	१०२	६९७
प्रग्रह	१११	८०९	प्रतिष्कश	१३७	३२७	प्रवाह	१११	८१०
प्रग्राह	१११	८११	प्रतिहत	१२१	११८	प्रविदारण	१४१	१५
प्रवण	६६	२२४	प्रतिष्ठा	६३	१७९	प्रवृत्ति	७२	२९७
प्रचण्ड	६३	१८६	प्रतीक	५४	५८	प्रवेणी	६६	२२७
प्रचित	७२	२९७	प्रतीकार	१३३	२७२	प्रव्रजिता	१२१	१२०
प्रचेतस्	११०	७९३	प्रतीक्ष्य	८९	५२४	प्रघ	१०	१०९
प्रचलाक	११३	१८	प्रतीत	७१	२८९	प्रघा	१०	१०९
प्रचलाकित	१३६	१८९	प्रतीहार	१३३	२७२	प्रसन्न	८१	४१७
			प्रत्यय	८९	५२२	प्रसन्ना	८१	४१७
			प्रत्युद्गमनीय	१४५	६	प्रसर	९६	६०७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
प्रसव	१०६	७४०	प्रेमन्	२४	२७८	बन्धुर	९६	६१५
प्रसव्य	८९	५२४	प्रेष	४६	२७०	बन्धुर	९६	६१६
प्रसाद	७७	३६४	प्रोक्षण	६७	२२८	बन्धुरा	९६	६१६
प्रसाधन	१२६	१८८	प्रोक्षित	७२	३०२	बन्धूक	५५	७२
प्रसाधनी	१२६	१८८	प्रोत	१६	१८४	बन्धूर	९६	६१५
प्रसिद्ध	७८	३७५	प्रोथ	१९	२२२	बन्धु	३६	४४४
प्रसू	४७	५८९	प्रोषित	७२	३०१	बर्कर	९६	६१७
प्रसूत	७१	२८९	प्रौह	४९	६०३	बर्कराट	११७	६७
प्रसूनि	७२	२९५	प्लक्ष	४६	५७०	बर्बटी	६२	१६५
प्रसूनि	८१	४१६	प्लव	४३	५३२	बर्वर	९६	६१७
प्रसूत	७१	२९२	प्लव	४३	५३४	बर्वरा	९६	६१७
प्रसूता	७१	२९३	प्लवग	५८	१२३	बर्वरी	९६	६१६
प्रसेक	५३	५७	प्लवङ्गम	१२९	२२४	बर्वरीक	११३	२४
प्रसेव	१०६	७४१	प्लुत	१६	१८३	बर्ह	४९	६०४
प्रस्तर	९६	६०७	फ			बर्हिस	४७	५८९
प्रस्थ	१९	२२१	फटा	९	९६	बल	४१	५०३
प्रस्फोटन	१२६	१८६	फफरीक	११३	२३	बलदेव	१३७	३२१
प्रह्लाद	७७	३६४	फल	४१	५०१	बलदेवा	१३७	३२१
प्रहत	७१	२९०	फल	४१	४०२	बलभद्र	१३४	२८०
प्रहसन	१२६	१८७	फली	४१	५०२	बलभद्रा	१३४	२८१
प्राक्	१४७	१८	फलोदय	१३०	२३४	बला	४१	५०४
प्राण	१४	१४९	फल्यु	५	३७	बलाहक	११३	२३
प्राणक	५४	६०	फाणि	१४	१५०	बलि	४१	५०४
प्रादुस्	१५०	५८	फाल	४१	५०२	बलव	१०६	७४८
प्राध्व	४३	५३५	फाल्गुन	८१	४२३	बल्य	३१	३७६
प्राध्वम्	१४९	४७	फाल्गुनी	८२	४२३	बहु	४९	६०४
प्रान्तर	९६	६१०	फेनिल	१०३	७०९	बहुक	५५	७२
प्राप्तरूप	१२८	२१५	फेरव	१०६	७४४	बहुफल	१३५	३०४
प्राप्ति	१६	१८१	व			बहुफला	१३५	३०४
प्रायः	३१	३७४	वक	३	१२	बहुरूप	१२८	२१६
प्रार्थना	८१	४२०	वकोरका	११३	२४	बहुल	१०३	७१०
प्रार्थित	७२	२९८	वठर	९६	६१५	बहुला	१०३	७१०
प्रालम्ब	८६	४७८	वत	१४८	४१	बहुला	१०४	७११
प्रासाद	७७	३६५	वदर	९७	६१९	वाढ	१२	१३१
प्रिय	३१	३७५	वदरा	९६	६१८	वाण	१४	१५१
प्रियक	५४	६४	वदरी	९६	६१८	वादर	९६	६१८
प्रियङ्गु	५९	१२६	वद्धशिख	११५	४५	वाधा	२१	२४६
प्रियंवद	१२३	१४७	वद्धशिखा	११५	४५	वान्धव	१०६	७४४
प्रोति	१६	१८२	बन्ध	२१	२४५	वारकोर	१३४	२८२
प्रेक्षा	४६	५७०	बन्धक	५५	७३	वावैट	६२	१६५
प्रेक्षा	४	२४	बन्धकी	५५	७३	वावैटीर	१३४	२८०
प्रेक्ष	१६	१८४	बन्धु	२१	२४५	वाल	४१	५०५
प्रेक्ष	१६	१८४	बन्धु	२१	२४५	वालक	५५	७४
प्रेक्ष	१६	१८४	बन्धु	२१	२४५	वाला	४१	५०५

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
बालिका	५५	७३	मद्रा	३७	४४६	माल	४१	५०७
बालिश	१०८	७६४	मन्द	२०	२३३	मालाङ्क	५५	७५
बालो	४१	५०६	मय	३१	३७६	भाव	४३	५३६
बाष्प	२५	३०१	मयानक	११३	२५	भावना	८२	४२५
बाहुज	६०	१४६	मर	३७	४४७	भावट	६२	१६७
बिडाल	१०४	७११	मरत	७२	३०३	भावित	७२	३०३
बिन्दु	२०	२३७	मरण	६७	२२८	भास	४७	५८९
बिन्दुतन्त्र	१३४	२८३	मरणी	६७	२२९	भासन्त	७२	३०४
बिम्ब	२६	३०९	मरद्वाज	११६	५७	भास्कर	९७	६१९
बिल	४१	५०६	मरु	३७	४४७	भास्वत्	१६	१८६
विलेश्य	१३०	२३४	मर्तु	१६	१८५	मिश्रा	४९	५७१
बीज	८	७४	मर्मन्	१४	२८०	मिति	१६	१८६
बीमरस	११०	७९४	मल्ल	४१	५०६	मिन्न	२४	२८०
बुद्ध	२१	१४६	मल्लो	४१	५०७	मीत	१६	१८६
बुध	२१	२४६	भव	४३	५३६	मीति	१६	१८६
बुध्न	२४	२४९	भवन	८२	४२४	मीम	२८	३३४
बृहत्तिका	११४	३६	भव्य	३१	३७७	मीरु	३७	४४८
बृहती	७४	३२६	भव्या	३१	३७८	मीषण	६७	२२९
बोधि	२१	२४७	भसद्	२०	२३३	मीषण	६७	२३०
ब्रह्मन्	२४	२७९	भस्मक	५५	७४	मीष्म	२८	३३५
ब्रह्मण्य	९०	५३३	भस्मतूल	१३५	३०४	मुज	८	७५
ब्रह्मपुत्र	१३४	२८१	भा	२	१०	मुजङ्ग	५९	१२७
ब्रह्मबन्धु	१२४	१५९	भाः	२	१७	मुजिष्य	९०	५२९
ब्राह्मण	६७	२३७	भाकूट	६२	१६६	मुजिष्या	९०	५२९
ब्राह्मणी	६७	२३७	भाकूट	६२	१६६	मुवन	८२	४२५
ब्राह्मी	२८	३३२	भाग	५	४०	मुवन्यु	९०	५२९
भ			भागधेय	१३०	२३४	भू	२	१०
भ	२	१०	भागधेय	१३०	२३५	भूक	३	१३
भक्त	१६	१८५	भाग्य	३१	३७८	भूकेश	१०८	७६४
भक्ति	१६	१८५	माण्ड	१२	१२६	भूकेशी	१०८	७६४
भग	५	३८	मानु	२४	२८०	भूजम्बू	८६	४७९
भङ्ग	५	३९	भाम	२८	३३४	भूढ	१२	१३२
भङ्गा	५	३९	भार	३७	४४७	भूत	१६	१८६
भङ्गि	५	३९	भारत	७२	३०३	भूतवृक्ष	१३८	३३६
भङ्गुर	९७	६१९	भारती	७२	३०३	भूतात्मन्	८२	४२५
भट	९	९६	भारद्वाज	११६	५७	भूति	१७	१८७
भट्टारक	११३	२६	भारद्वाजी	११६	५७	भूतीक	५५	७६
भट्टिनी	८२	४२४	भार्गव	१०६	७४४	भूस्पृश	४५	५५६
भण्डन	८२	४२४	भार्गवी	१०६	७४५	भूभृत्	१७	१८७
भद्र	३७	४४५	भार्याट	६१	१६६	भूमि	२	१०
भद्र	३७	४४६	भार्याटिक	११३	२६	भूमि	२८	३३५
भद्रकाली	१३५	३०५	भार्योरु	११३	२६	भूमिका	५५	७७
						भूमिज	५०	१४६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
भूमिजा	६०	१४६	मणि	१४	१५२	मन्द	२०	२३५
भूरि	३७	४४८	मणिच्छिद्रा	१३४	२८५	मन्दार	९७	६२२
भूस्पृश	४५	५५६	मणिमाला	१३४	३०८	मन्दार	९७	६२५
भृगु	५	४१	मण्ड	१२	१२७	मन्दिर	९७	६२४
भृङ्ग	५	४०	मण्डन	८२	४२६	मन्मथ	७५	३४६
भृङ्गराज	११६	५८	मण्डन	८२	४२७	मन्यु	३२	३७९
भृङ्गार	९७	६२०	मण्डल	१०४	७११	मय	३१	३७८
भृङ्गारी	९७	६२०	मण्डा	१२	१२८	मयु	३२	३७९
भृति	१७	१८८	मण्डक	५५	७९	मयूख	५८	११२
भृशम्	१४९	४८	मण्डकपर्ण	१४१	१७	मयूर	९७	६२८
भृष्टि	९	९६	मण्डकपर्णी	१४१	१८	मयूरक	११४	२७
भेक	३	१३	मण्डकी	५५	७९	मरीचि	६०	१३९
भेद	२०	२३४	मण्डोदक	११४	२८	मरु	३७	४४९
भेरुण्ड	६४	१८८	मत	१७	१८८	मरुत	१७	१८९
भेरुण्डा	६४	१८८	मति	१७	१८९	मरुवक	११४	२७
भेल	४१	५०७	मत्कृण	६७	२३०	मकट	६२	१६७
भैरव	१०६	७४५	मत्तवारण	१४१	१६	मकटो	६२	१६८
भोग	५	४१	मत्सर	९७	६२१	मर्ज	८	७५
भोगवती	१२२	१२८	मत्सरा	९७	६२१	मर्मर	९७	६२७
भोगिन्	२४	२८०	मथिन	७२	३०४	मर्मरी	९७	६२७
भौम	२८	३३५	मद	२०	२३४	मयादा	७७	३६५
भ्रम	२८	३३३	मदकल	१३६	३०६	मल	४१	५०८
भ्रमणी	६७	२२९	मदन	८२	४२५	मलय	९०	५३०
भ्रमरक	११३	२५	मदनशलाका	१४५	१	मलया	९०	५३०
भ्रातृव्य	९०	५२८	मदी	२०	३३५	मलिन	८२	४२६
भ्रान्ति	१६	१८६	मधु	२१	२४७	मलिनमुख	१४१	१०
भ्रामक	५५	७५	मधु	२१	२४८	मलिनी	८२	४२६
भ्रमर	९७	६१९	मधुक	५५	७८	मलिम्बुच	११६	५३
भ्रूण	१४	१५१	मधुर	९७	६२२	मलोमस	१३९	३४५
	म		मधुर	९७	६२३	मह	४१	५०८
म	२	११	मधुरसा	१३९	३४६	महनाग	११६	५१
मकर	९७	६२१	मधुरा	९७	६२३	महिक	५५	७९
मकुर	९७	६३१	मधुसूदन	१४३	३४	महिका	५५	७९
मकुष्ठ	६३	१७९	मध्य	३१	३७८	मशक	५५	७८
मकुष्ठ	१५०	५६	मध्यम	८८	५००	मसुर	९७	६२६
मङ्गल	१०४	७१३	मध्यमा	८८	५०१	मसुरा	९७	६२६
मङ्गला	१०४	७१३	मनाक्	१४७	२५	मसुर	९७	६२६
मङ्गल्य	९०	५३०	मन्तु	१७	१९०	मसूरा	९७	६२६
मङ्गल्या	९०	५३१	मन्त्र	३७	४४८	मसूरा	९७	६२६
मङ्गरी	९७	६२८	मन्त्रचूर्णल	१४४	५५	मसूरा	९७	६२६
मञ्जुल	१०४	७१३	मन्त्र	१९	२२३	मसूरा	९७	६२६
मञ्जुल	१०४	७१३	मन्त्र	९७	६२५	मसूरा	९७	६२६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
महती	७२	३०५	मातुलपुत्रक	१४५	२	मिष	४६	५७२
महस्	४७	५९०	मातुलानी	१२७	१९२	मिसि	४७	५९०
महाकाल	१३६	३०५	मातृ	१७	१८९	मिहिर	९७	६३०
महावोष	१३८	३३६	मातृ	१७	१९०	मीन	२४	२८२
महावोषा	१३८	३३७	मातृका	५५	८०	मीनात्रीण	११९	९०
महाधन	१२७	१९१	मात्र	३७	४५०	मुकुन्द	७७	३६६
महानाद	१२३	१४८	मात्रा	३७	४५०	मुकुर	९७	६३१
महानील	१३६	३०६	माधव	१०६	७४५	मुक्ता	१७	१९१
महापद्म	१२९	२२४	माधवी	१०६	७४६	मुक्ताफल	१३६	३०८
महाबल	१३६	३०७	मान	२४	२८१	मुक्ति	१७	१९१
महाबला	१३६	३०७	मानस	११०	७९५	मुख	४	२४
महामात्र	१३४	२८५	मामक	५५	८१	मुग्ध	२१	२४९
महासुनि	१२७	१९१	माय	३२	३८०	मुचुकुन्द	१२३	१४९
महामूल्य	१३०	२३६	माया	३२	३७९	मुण्ड	१२	१२८
महारजन	१४३	३४	मार	३७	४४९	मुण्डन	८२	४२९
महारस	१३९	३४६	मारिष	१०९	७८२	मुण्डित	७२	३०६
महार्ष	५९	१३५	मारिषा	१०९	७८३	मुदिर	९७	६३१
महालय	१३०	२३५	मारी	३७	४४९	मुद्गर	९७	६३०
महावीर	१३४	२८४	मारीच	६०	१३९	मुनि	२४	२८२
महाशङ्ख	११५	४६	मारुण्ड	६४	१८९	मुनिमेषज	१४१	१४
महासहा	१४०	३५८	मार्ग	५	४२	मुर्मुर्	९७	६३२
महासेन	१२७	१९१	मार्गण	६७	२३१	मुशली	१०४	७१५
महिला	१०४	७१४	मार्जन	८२	४२७	मुष्क	३	१३
महिषी	१०९	७८२	मार्जना	८२	४२७	मुसल	१०४	७१५
मही	४९	६०५	मार्जार	९७	६२९	मुदिर	९७	६३०
महेन्द्र	९७	६२८	मार्जालीय	१३०	२३५	मुहूर्त	७२	३०६
महोदय	१३०	२३५	मार्तण्ड	६४	१८९	मूक	३	१४
महोदय	१३०	२३६	माल	४१	५०८	मूढ	१२	१३२
महोपध	१२४	१५८	माल	४१	५०९	मूळित	७२	३०७
मा	२	११	मालती	७२	३०५	मूर्ति	१७	१९१
मास्	२	१७	माला	४१	५०९	मूर्धामिषित	१४२	२३
माष	४६	५७२	मालिका	५५	८०	मूल	४१	५०९
माकन्द	७७	३६६	मालिनी	८२	४२८	मूल्य	३२	३८०
माकन्दी	७७	३६६	मालु	४१	५०९	मृग	५	४३
मागध	७८	३७६	मालुधान	१२७	१९२	मृगयु	९०	५३२
मागधी	७८	३७७	मालुधानी	१२७	१९२	मृगाक्षी	१०९	७८३
माचल	१०४	७१४	माल्य	३२	३७९	मृगी	५	४३
माठर	९७	६२९	मिति	१७	१९०	मृत	१७	१९२
माढि	१२	१३२	मित्र	३७	४५१	मृत्युफल	१३६	३०९
माणवक	११४	२८	मियस्	१५०	५८	मृत्युफली	१३६	३०९
मातङ्ग	५९	१२८	मिथुन	८२	४१८	मृत्युवर्जन	१४३	१४४
मातुल	१०४	७१४	मिद	२१	२४८	मृत्ता	४८	५९०

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सृष्टा	२४	२८२	यमक	५५	८३	रङ्ग	६	४६
सृष्ट	५९	१२८	यमन	८२	४२९	रङ्गमाता	१२२	१२९
सृष्टु	२०	२३६	यमस्वसा	१३९	३४७	रजक	५६	८५
सृष्टेरुक	११४	२९	ययु	३२	३८०	रजत	७२	३०७
मेखला	१०४	७१६	यव	४४	५३८	रजनो	८२	४३२
मेघ	६	५४	यवफल	१३६	३०९	रजस्	४८	५९६
मेघनाद	१२३	१४९	यष्टि	१०	९७	रजस्वल	१३६	३१०
मेघपुष्प	१२९	२१७	याजक	५५	८३	रजस्थला	१३६	३१०
मेचक	५५	८२	यातयाम	१२९	२२५	रजन	८२	४३१
मेध	२१	२४९	यात्रा	३७	४६१	रजनी	८२	४३१
मेधा	२१	२४९	यादसाम्पत्ति	१४२	२४	रण	१४	१५३
मेनाद	७७	३६७	यान	२४	२८३	रण्डा	१२	१२८
मेला	४१	५१०	यापन	८२	४३०	रतनारीच	१४१	१३
मेष	४६	५७२	याम	२८	३३६	रतर्षिक	११४	२९
मेहन	८२	४२९	याम्य	३२	३८१	रति	१७	१९४
मैथुन	८२	४२९	याव	४४	५३९	रत्न	२४	२८१
मोक्ष	४६	५७३	यावत्	१४८	३०	रथ	१९	२२४
मोष	६	५५	यावन	८२	४३०	रथकार	१३४	२८६
मोषा	६	५५	युक्ति	१७	१९३	रथाङ्ग	५९	१२९
मोच	७	५९	युग	५	४४	रथ्य	३२	३८२
मोचक	५५	८२	युत	१७	१९२	रथ्या	३२	३८३
मोचा	७	५९	युतक	५५	८४	रद	२०	२३६
मोचाट	६२	१७०	यूथ	१९	२२३	रन्ध्र	३५	४२५
मोण	१४	१५२	यूथी	१९	२२३	रमस	११०	७९५
मोदक	५५	८३	योग	५	४४	रम	२८	३३७
मोरट	६२	१६९	योग्य	३२	३८१	रमण	६७	२३२
मोरटा	६२	१७०	योग्या	३२	३८२	रमति	७३	३०८
मोह	४९	६०५	योजन	८२	४३०	रमित	७३	३०८
मौलि	४१	५११	योजनगन्धा	१४२	२६	रमिल	१०४	७१७
म्लिष्ट	१०	९७	योनि	२४	२८३	रमा	२८	३३७
म्लेच्छ	७	६५	यौवनलक्षण	१४५	५	रम्म	२७	३१५
	य			र		रम्मा	२७	३१५
यक्ष	४६	६७३	रक्त	१७	१९३	रम्य	३२	३८२
यक्ष	८	८०	रक्तप	८५	४७५	रम्या	३२	३८२
यतस्	१५०	५६	रक्तपा	८५	४७५	रल्लक	५६	८५
यति	१७	१९२	रक्तपाद	१२३	१४५	रश्मि	२८	३३७
यथा	१४८	३६	रक्तेणु	११९	९०	रस	४८	५९१
यद्वा	१४८	३२	रक्ताक्षी	१०९	७८३	रसन	८२	४३१
यन्तु	१७	१९२	रक्ताङ्ग	५९	१२८	रसा	४८	५९२
यन्त्र	३७	४५१	रक्ताङ्गा	५९	१२९	रसायन	१२७	१९३
यन्त्रण	६७	२३२	रक्षा	४६	५७३	रसार	१०४	७१६
यम	२८	३३६	रक्ष	३	२४	रसाला	१०४	७१७
						रसिका	५६	८५

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
रसित	७३	३०८	रजा	८	७५	रौद्री	३७	४५७
रहस्	११	११३	रुदथ	७६	३४७	रौरव	१०६	७४७
रहस्	४८	५९२	रुधिर	९८	६३२	रौहिणेव	१३०	२३७
रहस्य	९०	५३२	रुमा	२८	३३९	ल		
रहस्या	९०	५३२	रुरु	३७	४५२	लक्ष	४६	५७४
राका	३	१४	रुक्ष	४६	५७४	लक्षण	६७	२३४
राक्षसो	११०	७९६	रूप	२५	३०१	लक्षण	६७	२३५
राग	६	४६	रूपक	५६	८९	लक्ष्मण	६७	२३५
रागचूर्ण	११९	९१	रूप्य	३२	३८३	लक्ष्मणा	६७	३३५
रागसूत्र	१३४	२८६	रैक	३	१५	लक्ष्मन्	२४	२८५
रागिन्	२४	२८४	रैखा	४	२५	लक्ष्मी	२८	३३९
राघव	१०६	७४६	रैचनी	८२	४३३	लक्ष्मीपति	१२२	१२९
राजजम्बू	१२९	२१९	रेणु	१४	१५३	लक्ष्मीपुत्र	१३४	२८७
राजन्	२४	२८३	रेणुका	५६	८९	लक्ष्म	२४	२८५
राजराज	११६	५८	रेत्र	३७	४५२	लघिष्ठ	६३	१८०
राजवृक्ष	१३८	३३७	रेप	२५	३०२	लघु	६	५५
राजहंस	१३९	३४७	रेफ	२६	३०५	लघ्वी	४४	५४०
राजादन	१२७	१९४	रेवट	६२	१७१	लङ्का	३	१६
राजिका	५६	८७	रेवती	७३	३०९	लङ्ग	६	४७
राजि	८	७५	रेवा	४४	५३८	लङ्गन	८२	४३४
राजीव	१०६	७४७	रेरिहाण	११९	९१	लङ्ग	८	७६
राडा	१२	१३२	रै	२	१२	लट्वा	४४	५४०
रात्रक	५६	८६	रैवत	७३	३०९	लता	१७	१९५
राध	२१	२४९	रोक	३	१५	लभ्य	३२	३८
राधन	८२	४३२	रोक	३	१६	लम्पाक	५६	९०
राधरङ्ग	११४	३०	रोचन	८२	४३३	लम्बकर्ण	११९	९१
राधा	२१	२४९	रोचना	८२	४३४	लम्बोदर	१३४	२८७
राम	२८	३३७	रोचमान	१२७	१९४	लय	३२	३८४
राम	२८	३३८	रोदन	८२	४३३	ललना	८२	४३६
रामा	२८	३३८	रोदस्	११०	७९६	ललाम	८२	४३५
रामिल	१०४	७१७	रोदसी	११०	७९६	ललामन्	८२	४३५
राशि	४५	५५६	रोध	९	९५	ललित	७३	३१०
राष्ट्र	३७	४५२	रोध	३७	४५३	लव	४४	५३९
रास	४८	५९३	रोप	२५	३०२	लवण	६७	२३४
रासेरस	१३९	३४८	रोमहर्षण	१४१	१८	लवणा	६७	२३४
राखा	२४	२८४	रोषण	६७	२३३	लाङ्गल	१०४	७१८
रिष्ट	१०	९८	रोहिणी	६७	२३३	लाङ्गलिन्	८२	४३६
रीति	१७	१९४	रोहित	७३	३१०	लाङ्गली	१०४	७१८
रक्म	२८	३३९	रोहिताश्व	१३७	३२१	लाङ्गूल	१०४	७१७
रक्	१	७	रोहिन्	२४	२८५	लाज	८	७६
रक्	१	७	रौद्र	३७	४५३	लाजाः	८	७६
रक्क	५६	८७				लाञ्छन	८१	४३६
रवि	७	१५९				लाट	१०	९८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
लालस	११०	७९६	वर्धथ	७६	३४७	वराटक	११४	३२
लालाटिक	११४	३०	वस्त्रथ	७६	३४७	वरारोह	१४०	३५९
लासक	५६	९०	वट	१०	९८	वरारोहा	१४०	३५९
लिङ्ग	६	४७	वडवा	१०६	७४८	वराह	१११	८११
लिप्त	१७	१९५	वणिज्	८	७७	वरिष्ठ	६३	१८०
लीला	४२	५११	वण्टाल	१०४	७१९	वरी	३७	४५४
लुब्ध	२१	२५०	वण्ठ	१०	११०	वरीयस्	११०	७९७
लृता	१७	१९६	वत्स	४८	५९३	वरुण	६७	२३६
लृतामर्कटक	१४५	२	वदान्य	९०	५३४	वरूथ	७६	३४७
लूनक	५६	९०	वध	२१	२५०	वर्चस्	४८	५९४
लेख	४	२५	वधू	२२	२५१	वर्जन	८३	४३९
लेखन	८२	४३६	वन	२४	२८६	वर्ण	१४	१५३
लेखनिक	११४	३१	वनज	६०	१४८	वर्ण	१४	१५५
लेखा	५	२५	वनजा	६१	१४८	वर्णक	५६	९३
लेप	२५	३०२	वनश्वन्	८३	४४०	वर्णविकोडक	१४५	३
लोक	३	१६	वनस्पति	१२२	१३०	वर्णाट	६२	१७२
लोचक	५६	९०	वनित	७३	३१२	वर्णिन्	२४	२८७
लोमश	१०८	७६४	वनिता	७३	३१३	वर्तक	५६	९२
लोमशा	१०८	७६५	वपन	८३	४४०	वर्तनी	८३	४४०
लोल	४२	५१२	वपा	२६	३०३	वर्तूरुक्	११४	३२
लोला	४२	५१२	वपुस्	४८	५९५	वर्ति	१७	१९६
लोह	४९	६०५	वप्र	३७	४५५	वर्त्मन्	२४	२८७
लोहल	१०४	७१८	वमयु	७६	३४९	वर्धन	८३	४३९
लोहित	७३	३११	वमन	८३	४३८	वर्धनी	८३	४३९
लौहित्य	९०	५३३	वमि	७९	३४०	वर्धमान	१२७	१९५
व			वयस्	४८	५९४	वर्धित	७३	३१२
व	२	१५	वयस्य	७६	३४८	वर्ध	३७	४५६
वंश	४५	५५८	वयस्था	७६	३४८	वर्ष	४६	५७४
वक्तव्य	९०	५३४	वर	३७	४५३	वर्षा	४६	५७५
वक्र	३७	४५५	वर	३७	४५४	वर्षाभू	८६	४८७
वक्रनक्र	१३४	२८८	वरचन्दन	१४३	३५	वर्ष्मन्	२४	२८६
वक्त्र	३७	४५५	वरटा	६२	१७२	वलज	६०	१४७
वक्त्र	३	१७	वरण	६७	२३६	वलजा	६०	१४७
वक्त्र	६	४८	वरण्ड	६४	१८९	वलय	९०	५३५
वक्त्र	६	४९	वरण्डक	११४	३३	वल्क	३	१६
वक्त्रा	६	४८	वरण्डा	६४	१९०	वल्गु	६	४९
वच	७	६०	वरत्रा	९८	६३४	वल्मीक	५६	९३
वचा	७	६०	वरद	७७	३६७	वल्म	८६	४८६
वज्र	३७	४५६	वरदा	७७	३६७	वल्लर	९८	६३३
वज्रा	३७	४५६	वरवर्णिनी	१४३	३५	वल्ली	४२	५१२
वज्रक	५६	९३	वराक	५६	९२	वल्लर	९८	६३३
वज्रजुल	१०४	७१९	वराङ्ग	५९	१२९	वश	४५	५५७

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वशा	४५	५५७	वायसी	११०	७९८	विकृति	७४	३२३
वशिर	९८	६३४	वायुफल	१३६	३१०	विक्रम	८८	५०३
वसति	७३	३१३	वार	३७	४५७	विङ्गिन्न	८३	४४४
वसन	८३	४३९	वार	३७	४५८	विगत	७३	३१९
वसन्तदूत	१४२	२४	वारण	६७	०३६	विगूढ	६४	१९६
वसन्तदूती	१४२	२५	वारण	६७	२३७	विग्रह	१११	८१३
वसु	४८	५९४	वारवाण	११९	९२	विग्रकारिन्	१२७	१९९
वसु	४८	५९५	वाराह	१११	८११	विचकिल	१३६	३११
वसुक	५६	९३	वाराही	१११	८१२	विच्छित्ति	७४	३२४
वसुक	५६	९४	वारि	३७	४५८	विच्छिन्न	८३	४४५
वस्त्र	२४	२८६	वारी	३८	४५८	विजय	९०	५३५
वस्त्रौकसारा	१४४	४९	वारुणी	६७	२३८	विजया	९०	५३६
वह	४९	६०६	वारुण्ड	६४	१९०	विजात	७४	३२३
वहति	७३	३१४	वारुण्ड	६४	१९१	विजाता	७४	३२३
वहसु	७३	३१४	वारुड	६४	१९५	विज्ञान	८३	४४३
वा	२	१५	वार्त	१७	१९८	विट	२	१६
वा	१४७	१९	वार्ता	१७	१९७	विट	१०	९९
वागर	९८	६३५	वार्दर	९८	६३६	विटप	८५	४७५
वाग्मिन्	२४	२८९	वार्धक	५६	९६	विडङ्ग	५९	१३०
वाच्	१	७	वार्पिक	५६	९५	वितण्डा	६४	१९१
वाग	१	७	वालुक	५६	९६	वितर्क	५६	९७
वाज	८	८७	वालुका	५६	९७	वितान	८३	४४२
वाज	८	७८	वालेय	९०	५३५	वितुन्नक	११४	३४
वाजिन्	२४	२८९	वास	४८	५९६	वित्त	१७	१९९
वाट	१०	९९	वासन्त	७३	३१६	वित्ति	१७	१९९
वाटी	१०	९९	वासन्ती	७३	३१६	विदथ	७६	३४९
वाढव	१०६	७४९	वासर	९८	६३६	विदा	२०	२३७
वाणि	१४	१५५	वासा	४८	५९६	विदार	९८	६३९
वाणिनी	८३	४४२	वासित	७३	३१६	विदारण	११९	९२
वातकेली	१३६	३११	वासिता	७३	३१७	विदारी	९८	६३९
वातखुडा	११८	७५	वासुरा	९८	६३७	विदित	७३	३१८
वातरायण	१४१	१९	वास्तु	१७	१९९	विदुर	९८	६३८
वातरूप	१३८	३३७	वाह	४९	६०६	विदूषक	११४	३४
वातूल	१०४	७२०	वाहस	११०	७९८	विदेह	१११	८१२
वान	२४	२८८	वाहा	४९	६०६	विद्ध	२२	२५२
वानप्रस्थ	१२३	१४०	वाहिनी	८३	४४१	विद्रव	१०६	७४९
वापित	७३	३१४	वाहिक	५६	९५	विद्रुम	८८	५०३
वाम	२९	३४०	वाहीक	५६	९६	विद्रस्	४८	५९६
वामन	८३	४४१	वि	१४७	२०	विधा	२२	२५२
वामा	२९	३४०	विकट	६२	१७२	विधातृ	७४	३२५
वामिल	१०४	७२०	विकार	९८	६३८	विधान	८३	४४६
वामी	२९	३४१	विकारा	१०६	७६७	विधि	२२	२५३
वायस	११०	७९७	विकृत	७३	३२०			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
विधु	२२	२५३	विलोमी	८८	५०२	विष्णुपद	१२३	१५०
विधुत	७३	३२०	विलोमी	८८	५०३	विष्णुपदी	१२३	१५०
विधुर	९८	६४०	विषय	७८	३७८	विष्वक्सेन	१२७	१९७
विधुरा	९८	६४०	विवर्त	७४	३२३	विष्वक्सेनप्रिया	१४५	७
विनत	७४	३२१	विवश	१०८	७६६	विष्वक्सेना	१२७	१९७
विनता	७४	३२१	विवस्त्रत	७३	३१८	विसर	९८	६४०
विनय	९०	५३७	विविक्त	७३	३१९	विसर्ग	५९	१३०
विनया	९०	५३७	विवेक	५७	९८	विस्तर	९८	६३७
विनायक	११४	३३	विशद	७७	३६८	विस्मय	९०	५३७
विनिपात	१२२	१३०	विशल्या	९०	५३८	विस्मापना	१२७	१९६
विनीत	७३	३२०	विशाम्ब	५८	११३	विस्त्रम्भ	८७	४८८
विनेतृ	७४	३२५	विशाखा	५८	११३	विद्वस्त	७४	३२२
विन्ध्य	३२	३८४	विशारद	१२३	१५०	विद्वानन	१२७	१९८
विन्ध्या	३२	३८५	विशालाक्ष	१३८	३३८	विहायस्	११०	७९९
विन्न	२४	२८९	विशित्	५८	११२	विहार	९८	६३८
विपणि	६७	२३९	विशिखा	५८	११२	विहित	७३	३१७
विपत्ति	७४	३२४	विशेष	१०९	७८५	विहेठन	१२७	१९६
विपन्न	८३	४४७	विशेषक	११४	३५	वीक्ष्य	३२	३८५
विपाक	५६	९७	विश्रम्भ	७८	३७८	"	३२	३८६
विपाश	१०८	७६७	विश्राणन	१२७	१९७	वीक्षा	४	२६
विपाशा	१०८	७६७	विश्रुत	७३	३१८	वीचि	७	६०
विपुल	१०४	७२०	विश्लेष	१०९	७८४	वीणा	१४	१५५
विपुला	१०४	७२१	विश्व	४४	५४१	वीत	१७	२००
विप्रतिसार	१४४	५०	विश्वकद्रु	१३४	२८९	वीति	१८	२००
विप्रलाप	१२९	२१७	विश्वकर्मान्	१२७	१९८	वीतिहोत्र	१३४	२९१
विबुध	७८	३७७	विश्वप्सन्	८३	४४७	वीथी	१९	२२४
विभव	१०६	७५०	विश्वम्भर	१३४	२८८	वीर	३८	४६०
विभाकर	१३४	२८९	विश्वम्भरा	१३४	२८९	वीरभद्र	१३४	२९०
विभाव	१८६	७५०	विश्वस्त	७४	३२२	वीरतर	१३४	२९०
विभावसु	१३९	३४९	विश्वस्ता	७४	३२२	वीरवृक्ष	१३८	३३८
विभु	२७	३१५	विश्वा	४४	५४१	वीरा	३८	४६०
विभ्रम	८८	५०३	विश्वावसु	१३९	३४८	वीर्य	२२	२५३
विमल	१०४	७२१	विष	४६	५७५	वीर्य	३२	३८५
विमान	८३	४४५	विषम	८३	४४४	वीवध	७८	३७८
विरूढ	६४	१९६	विषम्रा	८३	४४४	वृकवृष	१२९	२१८
विरोचन	१२७	१९५	विषय	९०	५३६	वृक्षादन	१२७	२००
विलग्न	८३	४४३	विषयिन्	८३	४४८	वृक्षादनी	१२७	२००
विलास	११०	७९९	विषा	४६	५७५	वृजिन	८३	४४९
विलासिन्	८३	४४७	विषाण	६७	२३८	वृत्ति	१८	२०२
विलीन	८३	४४४	विषाणी	६७	२३९	वृत्त	१८	२०१
विलेपनी	१२७	१९९	विष्कम्भ	८६	४८७	वृष्टि	१८	२०१
विलोम	८८	५०२	विह्वर	९८	६३७	वृष्टान्त	७३	३२५
			विटि	१०	१०१			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
वृत्ति	१८	२०२	वैतरणी	११९	९३	शक	३	१७
वृत्र	३८	४३२	वैतानिक	११४	३६	शकल	१०४	७२१
वृथा	१४८	३६	वैदेहिक	११४	३७	शकुन	८४	४५२
वृद्ध	२२	२५४	वैदेही	१११	८१३	शकुनि	८४	४५२
वृद्धि	२२	२५४	वैनतेय	११०	२३७	शकुन्त	७४	३२७
वृन्त	१८	२०२	वैनाशिक	११४	३७	शकुलादनी	१४३	३६
वृन्दारक	११४	३५	वैरोचन	१२७	२०१	शक्ति	१८	२०३
वृश्चिक	५७	९९	वैशाख	५८	११३	शक	३८	४६३
वृष	४६	५७५	वोढा	१२	१३३	शक्का	३	१७
वृषन्	२४	२८९	व्यक्त	१७	१९७	शङ्कु	३	१८
वृषपर्वन्	१२७	२०१	व्यग्र	३७	४५७	शङ्ख	४	२६
वृषभ	८७	४८९	व्यङ्ग	६	४९	शङ्खक	५७	१००
वृषल	१०४	७२१	व्यञ्जन	८३	४३८	शची	७	६१
वृषा	४७	५७७	व्यतिकर	१३४	२८८	शठ	११	११०
वृषाकपायी	१४४	४४	व्यतीपात	१२२	१२९	शणीर	९८	६४३
वृषाकपि	१२९	२१८	व्यलोक	५६	९४	शण्ड	१२	१३३
वृषाङ्ग	५७	९८	व्यवहार	१३४	२८७	शतघ्नी	८४	४५३
वृषी	४६	५७६	व्यवहारिका	१४०	७	शतपत्र	१३४	२९१
वृष्णि	१४	१५६	व्यवाय	९०	५३३	"	१३४	२९२
वृहन्नल	१३६	३११	व्यसन	८३	४३७	शतपर्विका	१४०	८
वेकट	६२	१७३	व्याघात	७३	३१५	शतहदा	१२४	१५१
वेग	६	४९	व्याघ्र	३८	४५९	शतानीक	११४	३८
वेणी	१४	१५६	व्याघ्रनख	११५	४६	शत्रि	३८	४६४
वेणु	१४	१५६	व्याघ्री	३८	४५९	शनैः	१५०	५९
वेदना	८४	४५०	व्याज	८	७८	शपथ	७६	३५०
वेदि	२०	२१७	व्याड	१२	१२९	शफ	२६	३०५
वेपस्	४८	५९३	व्याध	२२	२५१	शवर	९८	६४१
वेर	३८	४६२	व्याप्ति	१७	१९८	शवल	१०४	७२२
वेरट	६२	१७३	व्यायत	७३	३१५	शब्द	२०	२३८
"	६२	१७४	व्यायाम	८८	५०१	शम्	१४७	२१
वेला	४२	५१३	व्याल	४२	५१३	शमय	७६	३४९
वेलित	७४	३२६	व्यास	४८	५९५	शमथु	७६	३५०
वेश	४५	५५८	व्युत्थान	८३	४४८	शपथ	७६	३५०
वेद्य	३२	३८६	व्युष्ट	१०	१००	शमन	८४	४५१
वेद्या	३२	३८६	व्युष्टि	१०	१००	शमी	२९	३५१
वेष्टन	८३	४५०	व्यूढ	१२	१३२	शम्पाक	५७	१००
वेष्टित	७४	३२७	व्यूह	४९	६०६	शम्याक	५७	१००
वे	१४७	९०	व्रज	८	७७	शम्भ	२६	३०९
वैकुण्ठ	६३	१८१	व्रतति	७३	३१४	शम्बर	९८	६४१
वैजयन्त	१२२	१३१	व्रीहिराजिक	१४०	८	शम्बरी	९८	६४२
वैजयन्ती	१२२	१३१	श	४८	५९७	शम्भक	५७	१०१
वैशिक	५७	९९	शसा	४८	५९७	शम्भु	२७	३१६

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शयन	८४	४५०	शारदी	७७	३६८	शिव	४४	५४१
शयालु	१०४	७२२	शारि	३८	४६५	"	४४	५४२
शय्या	३२	३८७	शारीर	९८	६५४	शिवकीर्तन	१४३	३७
शर	३८	४६२	शार्कक	५७	१०२	शिवा	४४	५४२
"	३८	४६३	शार्ङ्ग	६	५०	शिवि	४४	५४३
शरण	६७	२४१	शार्दूल	१०४	७२३	शिशिर	९९	६४७
शरद्	२१	२३८	शार्वर	९८	६४५	शिशुक	५७	१०३
शरवाणि	११९	९३	शाल	४२	५१४	शिष्य	२६	३०४
शरु	३८	४६४	शालङ्कायन	१४३	३७	शीकर	९९	६४९
शर्करा	९८	६४२	शाला	४२	५१४	शीघ्र	३८	४६६
शर्करी	९८	६४४	शालावृक	११४	३८	शीत	१८	२०५
"	९८	६४४	शालार	९९	६४६	"	१८	२०६
शर्वरी	९८	६४४	शालि	४२	५१५	शीतक	५७	१०३
शलाका	५७	१०१	शालु	४२	५१५	शीतचम्पक	१४०	९
शल्क	३	१६	शालेय	९१	५३९	शीतमयूख	१४१	११
शल्य	३२	३८६	शारुमलि	१०४	७२४	शीतल	१०४	७२४
शल्लकी	५७	१०२	शावर	९८	६४५	शीन	२५	२९१
शवल	१०४	७२२	शावरी	९८	६४५	शीर्षण्य	९१	५४०
शश	४५	५५८	शासन	८४	४५३	शील	४२	५१६
शशिलेखा	११५	४७५	शास्त्र	१८	२०४	शुक	४	१९
शश्वत्	१४८	३२	शास्त्र	३८	४६५	शुक्र	१८	२०६
शष्प	२६	३०३	शस्त्रण्ड	६४	१९२	शुक्ति	१८	२०६
शस्त	१८	२०३	शिक्षण्डिन्	८४	४५४	शुक	३८	४६६
शस्त्र	३८	४६३	शिखर	९९	६४६	"	३८	४६७
शस्त्री	३८	४६४	शिखरिणी	११९	९४	शुक्ल	४२	५१७
शाक	३	१८	शिखरिन्	८४	४५४	शुक्ली	६	५०
शाकर	९८	६४५	शिखा	४	२७	शुचि	७	६१
"	९९	६४६	शिखिन्	२५	२९०	शुण्ड	१२	१२९
शाखा	४	२७	शिखर	३८	४६६	शुण्डा	१२	१२९
शाखिन्	२५	२९०	शित	१८	२०४	शुद्ध	२२	२५५
शाण	१४	१५७	शिति	१८	२०४	शुद्धान्त	७४	३२८
शाणी	१४	१५८	शिपिविष्ट	११७	६८	शुभ	२७	३१६
शाण्डिल्य	९०	५३९	शिफा	२६	३०६	शुभा	२७	३१६
शात	१८	२०४	शिरस्	४८	५९७	शुभ्र	३८	४६७
शातकुम्भ	१२९	२२०	शिल	४२	५१६	शुभ्रदन्ती	१२२	१३२
शान्नव	१०६	७५०	शिला	४२	५१६	शुल्क	४	२०
"	१०७	७५१	शिलाटक	११४	३८	शुल्ब	४४	५४३
शाद	२१	२३८	शिली	४२	५१६	शुभ्रषा	१०९	७८५
शान्त	१८	२०३	शिलीन्ध्र	९९	६४८	शुषि	४७	५७७
शान्ति	१८	२०४	शिलीन्ध्री	१९	६४९	शुष्प	२९	३४४
शाप	२६	३०४	शिलीमुख	११५	४७			
शार	३८	४६४	शिल्प	११५	४७			

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
शक	४	२०	अमणा	६७	२४०	षष्ठी	११	१११
शकक	५७	१०३	अवण	६७	२४०	षाण्डव	१०७	७५१
शका	४	२१	आण	१४	१५८	स		
शन्य	३२	३८७	आणा	१४	१५८	संज्ञा	८	८०
शन्या	३२	३८८	आद्ध	२२	२५५	संयमन	१२८	२०५
शर	३८	४६७	आम	२९	३४३	संयमनी	१२८	२०५
शल	४२	५१७	आवण	६७	२४१	संरूढ	६४	१९७
शला	४२	५१७	आवणा	६७	२४१	संरोध	७८	३७९
शृगाल	१०५	७२५	श्री	२	१३	संवदन	१२८	२०६
शृगालजम्बू	१४३	४२	श्रीकण्ठ	६३	१८१	संवन्नन	१२८	२०६
शृगालिका	११४	३९	श्रीपति	७४	३२७	संवर्त	७४	३२९
शृगाली	१०५	७२५	श्रीपर्ण	६८	२४२	संवाहन	१२८	२०७
शृङ्खल	१०५	७२५	श्रीपर्णी	६८	२४२	संविच्छि	७५	३३४
शृङ्ग	६	५०	श्रीमत्	१८	२०५	संविद्	२१	२३९
"	६	५१	श्रीवास	११०	७९९	संवेश	१०८	७६८
शृङ्गाटक	११४	३९	श्रुत	१८	२०७	संन्याय	८४	४५८
शृङ्गार	९९	६५०	श्रुति	१८	२०७	संसरण	११९	९५
शृङ्गारिन्	८४	४५५	श्रुतिकट	११७	६८	संसिद्धि	७८	३८०
शृङ्गी	६	५१	श्रेणी	१४	१५७	संसृष्ट	६३	१७५
शेष	४७	५७७	श्रेयस्	४८	५९७	संस्कार	९९	६५२
शेषा	४७	५७८	श्रेयसी	११०	८००	संस्कृत	७४	३२९
शैल	४२	५१८	श्रेष्ठ	११	१११	संस्तर	९९	६५१
शैलाट	६२	१७४	श्लाघा	६	५६	संस्त्याय	९१	५४२
शैल्य	१०९	७८६	श्लेष्मघना	१२७	२०२	संस्था	१९	२२५
शैलेय	९१	५४०	श्लेष्मन्नी	८४	४५५	संस्थान	८४	४५९
"	९१	५४१	श्लेष्मन्ना	८४	४५५	संहत	७४	३२९
शोण	१४	१५७	श्लोक	४	२१	संघर्ष	१०९	७८६
शोफ	२६	३०६	शशुर्ग	९०	५३९	संहिता	७४	३३१
शोमन	८४	४५६	शःश्रेयस	१३९	३४९	सकटाक्ष	१३८	३३९
शोष	४७	५७८	शसन	८४	४५१	सकृत्	१४८	३२
शौक	४	२१	श्वेत	१८	२०८	सत्कृमज	११६	५८
शौण्ड	१२	१३०	श्वेतधामन्	१२७	२०२	सखि	४	२८
शौण्डी	१२	१३०	श्वेतवाहन	१४३	३८	सङ्कार	९९	६५३
शौर्य	३२	३८८	श्वेता	१८	२०९	सङ्कारी	९९	६५३
शौक्ल	१०५	७२६	ष			सङ्कीर्ण	६८	२४२
श्याम	२९	३४१	षट्	१२	१३०	सङ्कुल	१०५	७२७
"	२९	३४२	षड्ग्रन्थ	७६	३५१	सङ्कथ	३२	३८९
श्यामल	१०४	७२३	षड्ग्रन्था	७६	३५१	सङ्कथा	३२	३९८
श्यामा	२९	३४२	षण्ड	१२	१३०	सङ्कथावत्	७४	३२८
श्येन	२५	२९१	षण्डाली	१०५	७२६	सङ्कति	७४	३३३
श्रद्धा	२३	२५५	षण्ड	१२	१३३	सङ्कर	११९	६५२
अमण	६७	२३९	षडिहायन	१४३	३८	सङ्ग्रह	१११	८१४

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सङ्घाटिका	११५	४०	समय	९१	५४१	सम्मति	७४	३३३
सङ्घात	७४	३३०	समया	१५०	६५	सम्मुखं	१२७	२०३
सचिव	१०७	७५२	समर्थ	७६	३५१	सर	३८	४६७
सञ्ज	८	७८	समयादा	१२४	१५१	सरक	५७	१०५
सञ्जन	८४	४६०	समाधात	१२२	१३२	सरणि	६८	२४२
सञ्जना	८४	४६०	समाधि	७८	३७९	सरण्ड	६४	१२२
सञ्ज	८	७८	समान	८४	४५८	सरल	१०५	७२७
"	८	७९	समापन	१२७	२०२	सरस्वत	७४	३२८
सटा	१०	१०१	समापत्र	१२८	२०५	सरस्वती	१२२	१३४
सत्	२	१०	"	१२८	२०६	सरोजिनी	१२८	२०८
सती	१८	२०९	समाप्ति	७४	३३०	सर्ग	६	५२
सत्तम	८८	५०४	समायोग	११६	५२	सर्ज	८	७९
सत्य	३२	३८९	ममास	११०	८००	सर्वग	५२	१३१
सत्त्व	४४	५४४	समाहार	१३५	२९३	सर्वश	६१	१५०
सत्र	३८	४६८	समाहित	१२२	१३३	सर्वतोमद्र	१४४	५०
सदन	८४	४५६	ममाह्वय	१३०	२३९	सर्वतोमद्रा	१४४	५१
सदागति	१२२	१३४	समिति	७४	३३३	सर्वतोमुख	१४१	११
सदादान	१२८	२९४	समीक्षा	१०९	७८६	सर्वरस	१३९	३५०
सदाफल	१३६	३१२	समीह	६४	१९७	सर्वसह	१४०	३५९
सङ्कश	१०८	७६८	समीरण	११९	९४	सर्वसहा	१४०	३५९
सदेश	१०८	७६७	समुच्छ्रय	१३०	२३८	सवन	८४	४५६
सनातन	१२७	२०३	समुत्थान	१२८	२०७	सव्य	३२	३८८
सनाभि	८७	४८९	समुदय	१३०	२३८	सत्यक	५७	१०५
मन्तति	७४	३३२	समुदाय	१३०	२३८	सह	४९	६०७
सन्तान	८४	४५९	समुद्रनवनीत	१४५	७	"	१५०	६०
सन्तानिका	११५	४०	समुद्रान्ता	१२२	१३३	सहचर	१३४	२९२
सन्धा	२२	२५६	समुद्रार	१३५	२९३	सहज	६१	१४८
सन्धान	८४	४६१	समुद्रत	१२२	१३३	सहदेव	१३७	३२२
सन्धि	२२	२५७	समुद्रद	१२४	१५९	सहदेवा	१३७	३२२
सन्धिनी	८४	४६१	समुद्ररण	१४१	२०	सहदेवी	१३७	३२३
सन्धिला	१०५	७२८	ममूढ	६४	१९६	सहस्	४८	५९८
सन्ध्या	३२	३९०	सम्पद्	२१	२४०	"	१५०	५९
सन्नति	७४	३३३	सम्पराय	१३०	२३८	सहस्रपाद	१४२	२५
सन्नद्ध	७८	३७९	सम्पर्क	५७	१०६	सहस्रवेधिन्	४९	३९
सन्नय	९१	५४३	सम्प्रयोग	११६	५२	सहास्	३२	३८८
सन्निधि	७८	३८०	सम्प्रयोगिन्	१२८	२०७	सहा	१४८	३३
सपिण्ड	६४	१९३	सम्प्रहार	१३४	२९२	साक्षात्	१०५	७२८
सप्तला	१०५	७२७	सम्बाध	७८	३७९	सातला	१८	२०९
सप्ताचिस्	११०	८०१	सम्भव	१०७	७५१	साति	२५	२९३
सभा	२७	३१७	सम्भार	९९	६५२	सादिन्	८४	४६२
सम्	१४७	३४४	सम्भेद	७७	३६९	साधन	३३	१८१
सम	२९	३४४	सम्भोग	५९	१३१	साधिष्ठ	११०	८०१
समसिद्ध	१४४	५११	सम्भोग	८८	५०४	साधीयस्		

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
साधु	२२	२५७	सिन्दूरतिलका	१४५	४	सुरमि	८७	४८९
साध्य	३२	३९१	सिन्दूरी	९९	६५५	सुरत	७५	३३६
सान्त्व	४४	५४५	सिन्धु	२२	२५९	सुरतताली	१४४	५६
सामञ्ज	६१	१४९	सिप्र	३८	४७१	सुरता	७५	३३७
सामर्थ्य	९१	५४३	सिप्रा	३८	४७१	सुरस	१११	८०३
सामयोनि	१२८	२०९	सिर	३८	४७१	सुरसा	१११	८०३
सामि	१४९	४८	सिरा	३८	४७१	सुरा	३९	४७२
सामिधेनी	१२८	२१०	सीता	१८	२११	सुरूप	८६	४७६
सामुद्र	९९	६५३	सीमा	२९	३४४	सुवर्ण	६८	२४५
साम्प्रतम्	१५०	६४	सीर	३८	४७१	सुवसन्तक	१४०	९
साय	३२	३९१	सु	१४७	२२	सुवह	१११	८१४
सायक	५७	१०६	सुकर्मन्	८४	४६३	सुवहा	१११	८१४
सार	३८	४६९	सुकुमार	१३५	२९४	सुवेल	१०५	७२९
सारङ्ग	५९	१३१	सुकृत	७५	३३५	सुव्रत	७५	३३६
सारण	६८	२४३	सुख	४	२८	सुव्रता	७५	३३५
सारणी	६८	२४३	सुखी	१०७	७५२	सुषम	८८	५०५
सारस	११०	८०२	सुखा	४	२९	सुपमा	८८	५०५
सारसन	१२८	२०९	सुखाश	१०८	७६८	सुषिर	९९	६४९
सार्ध	१९	२२५	सुग्रोव	१०७	७५३	सुषीम	८८	५०५
सार्वभौम	१२९	२२५	सुत	१८	२११	सुषेण	६८	२४४
साल	४२	५१८	सुतल	१०५	७२९	सुहित	७५	३३७
सालमार	१३५	२९४	सुदर्शन	१२८	२१०	सूक्ष्म	२९	३४४
सालसार	१३५	२९४	सुदर्शना	१२८	२११	सूचक	५७	१०७
सावित्र	९९	६५४	सुदर्शनी	१२८	२११	सूचना	८५	४६५
सावित्री	९९	६५४	सुदामन्	८५	४६४	सूची	७	६२
साहस	११०	८०१	सुधन्वन्	८५	४६४	सूत	१८	२१२
सिंह	४९	६०८	सुधा	२२	२५९	सूतक	५७	१०७
सिंहो	४९	६०८	सुनन्दा	७७	३६९	सूत्र	३८	४७२
सिकता	७५	३३५	सुनार	९९	६५६	सूत्रकण्ठ	११७	७२
सिकतास्	७५	३३५	सुनीति	७५	३३६	सूत्रधार	१३५	२९४
सिक्थ	२०	२२५	सुन्दरी	९९	६५५	सूद	२१	२४०
सिङ्गण	६८	२४४	सुपर्ण	६८	२४५	सून	२५	२९४
सित	१८	२१०	सुपर्णा	६८	२४६	सूना	२५	२९४
सिता	१८	२१०	सुपर्वन्	८५	४६४	सूनु	२५	२९४
सिद्ध	२२	२५८	सुप्ति	१८	२११	सूनुत	७५	३३७
सिद्धार्थ	७६	३५२	सुप्रतीक	११५	४१	सूप	२१	२४०
सिद्धि	२२	२५८	सुमनस्	११०	८०२	सूर्यभक्त	१२२	१३५
सिष्मल	१०५	७२८	सुमुख	५८	११३	सुका	४	२२
सिष्मला	१०५	७२८	सुमेधस्	११०	८०३	सति	१८	२१२
सिन्दूर	९९	६५४	सुयामुन	१२८	२१०	सदाकु	५७	१०८
सिन्दूरसिक्थ	१४५	४	सुयामुन	१२८	२१०	सष्ट	१०	१०२
			सुर	३९	४७२	सष्टि	१०	१०२
						सिचक	५७	१०८

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
सेतु	१९	२१३	स्थिति	१८	२१०	स्वर	३९	४७३
सेनानी	८५	४६५	स्थिर	३८	४७०	ह		
सेनापति	१२२	१३६	स्थिरद्वष्ट	१३५	२९५	ह	१४७	२२
सेवक	५७	१०८	स्थिरा	३८	४७०	हंस	४८	५९८
सेवन	८५	४६५	स्थूणा	१४	१५८	हम्	१४७	२४
सेव्य	३२	३९२	स्थूल	४२	५१९	हठ	११	१११
सैकतिक	११५	४१	स्थूलोच्चय	१३०	२३९	हताश	१०८	७६९
"	११५	४२	स्थेय	३२	३९१	हनु	२५	२९५
सैन्धव	१०७	७५३	ज्ञान	२५	२९२	हन्त	१४८	३३
सैन्य	३२	३९२	ज्ञानचि-	१४५	३	हर	३९	४७३
सैरन्ध्री	९९	६५६	किस्सक	"	४	हरण	६८	२४६
सीढ	१२	१३३	स्नेह	४९	६०९	हरि	३९	४७३
सोम	२९	३४५	स्पर्श	४५	५५९	हरिचन्दन	१४३	३९
सोमवल्क	११५	४२	स्पर्शन	८४	४५७	हरिण	६८	२४७
सौकर्य	९१	५४३	स्पर्श	४५	५५९	हरिणी	६८	२४७
सौगन्धिक	११५	४३	स्फार	६८	४७०	हरिच	१९	२१४
सौदामिनी	१२८	२१२	स्फुट	१०	१०१	हरिताल	१३६	३१४
सौम्य	३३	३९२	स्फुटि	१०	१०२	हरिताली	१३६	३१४
सौम्या	३३	३९३	स्म	१४७	२२	हरिवाहन	१४३	४०
सौरभ्य	९१	५४४	सृति	१९	२१३	हरेणु	६८	२४८
सौवर्चल	१३६	३१२	स्यन्दन	८४	४५८	हर्मट	६३	१७५
सौवीर	९९	६५७	स्यमीक	५७	१०४	हर्मित	७५	३३८
स्कन्ध	२२	२५६	स्यमीका	५७	१०४	हर्षण	६८	२४८
स्खलित	७४	३२९	स्रवन्ती	७१	१८२	हर्षयिस्तु	१२८	२१२
स्तनन	८४	४५७	स्रुव	४४	५४५	हलाहल	१३६	३१३
स्तनयित्तु	१२८	२०८	स्रुवा	४४	५४५	हलिन्	२५	२९५
स्तम्भ	२६	३०९	स्र	२	१४	हव	४४	५४५
स्तम्भ	२७	३१७	स्रोतस्	४८	५९९	हविस्	४८	६००
स्तिमित	७५	३३४	स्व	२	१५	हसन	८५	४६६
स्तोक	४	२२	स्वज	८	७९	हसनी	८५	४६६
स्तोम	२७	३१८	स्वप्र	२५	२९२	हसन्ती	७५	३३८
स्थान	२५	२९३	स्वभू	२७	३१७	हस्त	१९	२१३
स्थपति	७४	३३१	स्वर्	२	१५	हस्तिकर्ण	११९	९६
स्थाणु	१४	१५८	स्वर	१०	१०४	हस्तिनी	८५	४६६
स्थान	२५	२९२	स्वर	३८	४६८	हस्तिमछ	१३६	३१३
स्थाने	१४८	३९	स्वर	१४८	३३	हा	१४७	२३
स्थापन	८४	४६१	स्वस्ति	५७	१०४	हायन	८५	४६७
स्थापित	७५	३३४	स्वस्तिक	२१	२४०	हार	३९	४७५
स्थाल	४२	५१९	स्वादु	२६	३०४	हारक	५७	१०९
स्थाली	४२	५१९	स्वाप	२५	२९४	हारिकण्ठ	११७	७३
स्थासक	५७	१०६	स्वामिन्	१४७	२१	हारीत	७५	३३९
स्ति	१५	२१०	स्विव	२१	२४१	हार्य	३३	३९३

शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०	शब्दाः	पृ०	श्लो०
हाल	४२	५१९	हीरुक्	१४७	२७	हेति	१९	२१५
हाला	४२	४२०	ही	१४७	२३	हेमपुष्प	१२९	२१८
हि	१४७	२३	हीही	१५०	६१	हेमपुष्पक	१४०	१०
हिंसा	४८	६००	हीन	३३	२७६	हेमपुष्पिका	१४०	१०
हिंस्त	३९	४७५	हीर	३९	४७६	हेमल	१९५	७२९
हिंसा	३९	४७५	हीरा	३९	४७६	हेरम्ब	८६	४७९
हिङ्गुनिर्यास	१४५	५७	हुङ्गुक	५७	१०९	हेरुक	५७	११०
हिण्डन	८५	४६७	हुताश	१०८	७६९	हेला	४२	५२०
हित	१९	२१४	हुम्	१४७	२४	हेलि	४२	५२०
हिम	२९	३४६	हृच्छय	९१	५४५	है	१४६	९
हिमज	६१	१४९	हृदय	९१	५४६	हैमवती	१२२	१३६
हिमजा	६१	१४९	हृद्य	३३	३९९	हो	१४६	१०
हिमाराति	१२२	१३६	"	३३	३९४	होम	२९	३४७
हिरण	६८	२४९	हृद्या	३३	३९४	होमि	२९	३४७
हिरण्मय	१३१	२४०	हृषित	१०	१०३	होरा	३९	४७६
हिरण्य	६८	२४९	"	७५	३३९	हौ	१४६	१०
"	९१	५४४	हृष्ट	१०	१०३	छस्व	४२	५२३
हिरण्यरेतस्	१४५	५७	हे	१४६	९	ह्लादिनी	८५	४६७

शुद्धि-पत्रम्

पृष्ठम्	श्लोकसंख्या	अशुद्धम्	शुद्धम्
४	२९	शौले	शौले
१०	१०४	कटो	कठो
१२	१३१	वृष्टः	वृष्टः
२५	३००	पदों	दपों
२६	३०४	शिष्यं	शिष्यं
३१	३६७	तक्ष्यं	ताक्ष्यं
३५	४२३	चक्र	चुक्र
४२	५२०	होलि	हेलि
४६	५७०	प्रेषः	प्रेषः
४७	५८८	व्योम्नि	व्योम्नि
५९	१२५	प्रयोग	प्रयाग
६३	१८२	कारण्ड	करण्ड
६३	१८४	तित्तिडी	तित्तिडी
७०	२७८	जिमूतो	जोमूतो
७५	३४६	प्रथम	प्रमथ
७५	३४६	प्रथमा	प्रमथा
७८	३७३	दुर्विधो	दुर्विधो
८३	४४१	वमनो	वामनो
८९	५१८	जययु	जटायु
९२	५६२	कदरो	कन्दरो
९८	६४२	शबरी	शम्बरी
९९	६५७	सैवीरं	सौवीरं
१०५	७२९	हमल	हेमल
१०५	७३१	आवह	आहव
१११	८०८	निर्यूहो	निर्व्यूहो
११७	६७	वर्कराट	वर्कराट
१२१	११९	प्रधूमिता	प्रधूपिता
१२२	१३१	वैखयन्ती	वैजयन्तो
१२५	१६५	आकालनं	आकालनं
१२५	१६९	उपधानं	उपधानं
१२७	१९४	दीप्ययाने	दीप्यमाने
१२८	२१२	हर्षहित्नु	हर्षयित्नु
१३०	२२७	अवसाय	अवशाय
१३७	३२७	पारिवेश	परिवेश
१३८	३३४	पारिवेष	परिवेष
१३८	३३७	पहापोषा	महापोषा

महाभारत कोश

(महाभारत के नामों और विषयों की व्याख्यात्मक अनुक्रमणिका)

डॉ० रामकुमार राय

प्रस्तुत ग्रन्थ में अकारादि क्रम से महाभारत के नामों तथा विषयों की सर्वाधिक विस्तृत, वैज्ञानिक तथा व्याख्यात्मक अनुक्रमणिका व्यवस्थित रूप में प्रस्तुत की गई है। व्याख्यायें इतनी विस्तृत हैं कि उनके बाद मूल ग्रन्थ पढ़ने की कोई आवश्यकता नहीं होगी। सन्दर्भ संकेत पर्व, अध्याय और श्लोक संख्याओं में दिये गये हैं।

प्रथम भाग (अ-क) २५-००

द्वितीय भाग (ख-द) २५-००

राजतरंगिणीकोश

(कहण कृत राजतरङ्गिणी में आने वाले नामों और विषयों की व्याख्यात्मक अनुक्रमणिका, सुभाषित और वंशावलियाँ इत्यादि ।

डॉ० रामकुमार राय

कहण कृत राजतरङ्गिणी का यह कोश हिन्दी में सर्वप्रथम प्रस्तुत किया जा रहा है। इसमें राजतरङ्गिणी में आये सभी नामों और विषयों की ससन्दर्भ व्याख्या प्रस्तुत की गई है। साथ ही लेखक ने एक विस्तृत भूमिका में कहण के व्यक्तित्व और कृतित्व का विवेचन करते हुये, विभिन्न विषयों, जैसे राजनीति समाजशास्त्र, धर्म, और नीति आदि से सम्बद्ध उनके विचारों को प्रस्तुत किया है। राजतरङ्गिणी में आये विभिन्न राजाओं की वंशावलियों तथा कलिक्रमागत तालिकाओं का भी भूमिका के अन्तर्गत समावेश किया गया है।

कहण की जटिलशैली और पग-पग पर बिना विशेष विवरण के ही निम्न नूतन नामों के समावेश के कारण राजतरङ्गिणी को समझने तथा इतिहास-विषयक शोध के लिये सामग्री एकत्र करने में बहुधा जिस कठिनाई का अनुभव किया जाता रहा है उसका अब इस कोश से निराकरण हो जायगा।

इन विशेषताओं के कारण इतिहासकारों तथा साहित्यकारों सभी के लिये

यह कोश एक अपूर्व आकर ग्रन्थ सिद्ध होगा।

प्राप्त स्थानम्—चौखम्बा संस्कृत सीरीज आफिस, व